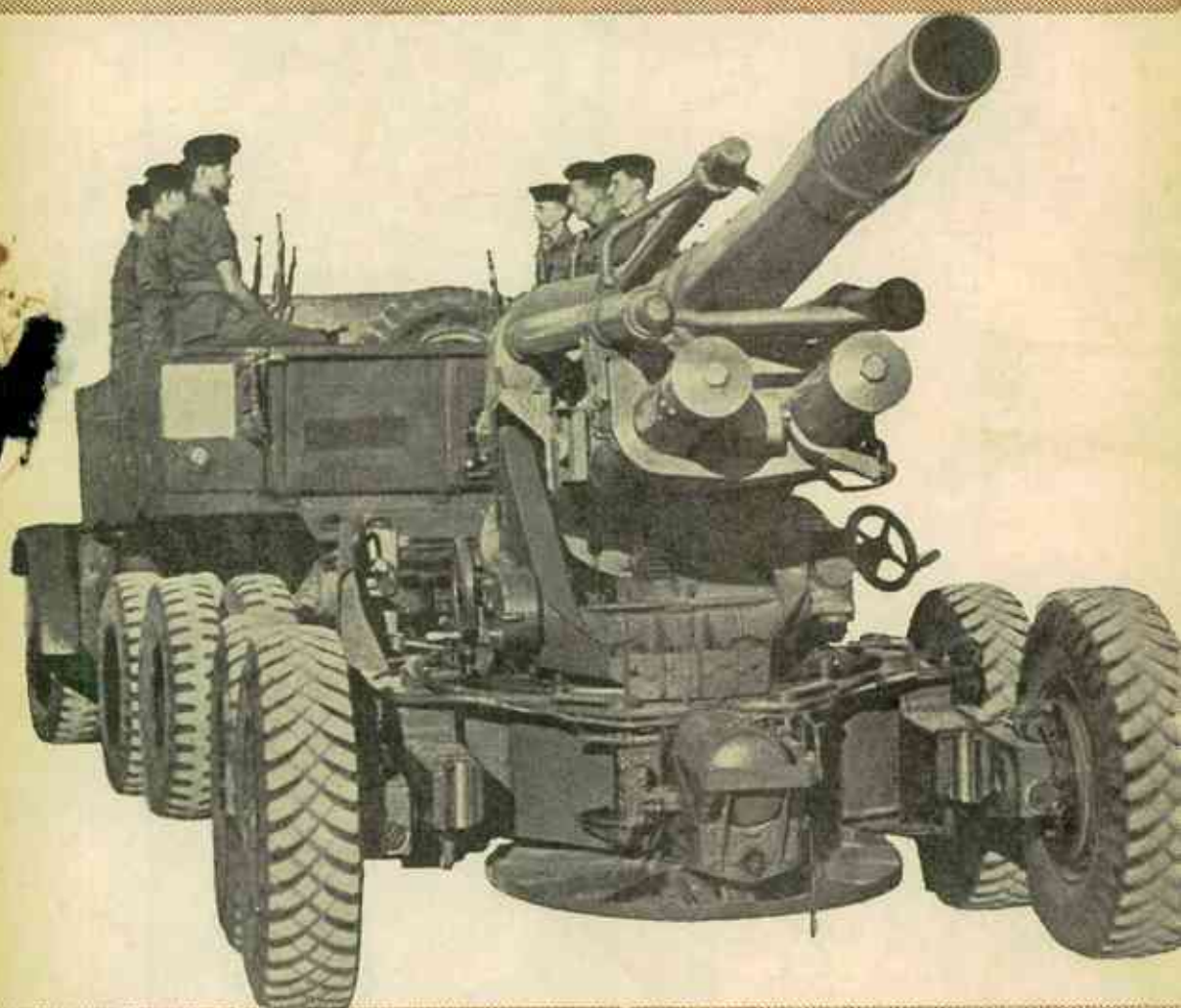

מערכות

ירחון המגן וא"ש" הצבא העברי

חשוון - תשמ"ז

אוקטובר - 1956

ק"ג

י כ כ

תוכן העניינים

6	ציון לשבח
7	הגנת בית הקה"ק (סיום פרשת הקרב)
33	ד"ר א. ברנמן חידושים בשטח האגרוגיה האטומית
36	אמרות, הגנות, חושנים מירורים ודעות על הכוח הלוחם של מחר, יסודו והגותו
א. הברירה האטומית שלפני חיל הנשא-	
38	מערבת "איר מורסי"
43	הקרב היום-יומי "מפקדי"
50	הסמוריה של מלחמות — על שום מה? אגרוג. א. אבישר
54	מאינו מודה למדו בהסמוריה לקח מלחמות קודמות? מא"ל מ. פילבסקי
מחשבה צבאית על המאזנים	
58	הרחורים וקרעורים מא"ל ז. בורבסקי
63	לאיזון במאזני כדק אליהו מ. סלד
68	הקרה למאמרו של אל"מ י. שדמי אליהו א. רבינוביץ
69	תשובה למקורים ולמקורקרים אליהו "ישכתי" שדמי
73	הדים
מבצעה מה"ד	
74	החצנה הצבאית כדרך הדרכה
76	לקראת אימון מספקות תכליתי — 3. תרגילי קשר
79	לחמתי בישראלים "עמלואי"
81	ה-בריגדה הפלסטינאית" (תצלומים)
דף חיבר מטרומים	
82	מטוס הקרב "מאבר"
84	באספקריה ניו-יורקית: דקומות מונחת סוריות? (תצלומים)
85	המשטר בצבא "קצין ומיסי"
כמת מערכות	
89	מאזן החיילים — אל "חיל"
מכתב לקצין מילואים	
91	מהם הליקויים והבעיות באימון גדודי מילואים
אווירית מלחמה ובעיותיה	
93	מה מאונח של אוירה טקטית בזירת קוראח ד"ר ב. פאקס
96	תכונה במצרים (תצלומים)
97	תכונה בריטית (תצלומים)
בעולם החמוש	
98	מה מידת כוחה של בריטניה במזרח הים התיכון ד"ר צ. ויג
101	מה יכולתה של אמריקה להחיש כוחות אפקטי אל איזורי משמי
103	תחרות רשימות מס' 12 הוציאר בינוני בן 155 מיט. במפגן ברייט (תצלומים)

"מערכות"
 בית הוצאה של צבא הגנה לישראל
 המערכת והמנהלה: הקריה—ת"א רח' ג' מס' 1

סי ומה בחוברת

ציונים לקורא

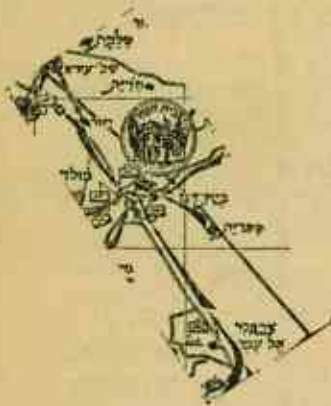
אל נא יראה הדבר כיוצא דופן- בעיני קוראינו. דומה כי זו הפעם הראשונה מאז

מלחמת העצמאות שאחד מאנשי חיל הרפואה זכה לציון לשבח על ידי הרמטכיל בזכות מסירותו וחירוף נפשו במתן עזרה לזמנים כשהדוקרב, תחת אש אויב (הרגש כאן — על "בשדה קרב, תחת אש אויב" — כי זכור עדיין מעשה הגבורה של החובשת אסתר ארדיטי, אשר הצילה אנשי צוות מטוס מלהבות, וזכתה על כך בציון לשבח). בצנאות העולם אשר תולדות קרבותיהם, כידוע, ארוכות ונרחבות משל צבאנו — ידוע ומוכר תיווך זה של קציני-רפואה וחילי-רפואה הוסיף לאיתות הצטיינות על גילוי גבורה מסוג זה — ותכופות אף משלמים בעדה בחייהם. אכן, גם מבלי שתגיעו למדרגת ציון-לשבח, לא מעטים היו גילויי מסירות נפש כנאה גם בקרבנו. ובציון שניתן עתה יש לראות ז' הערכה ראויה למעשה הגבורה של אותו יחיד, סגן ד"ר מרדכי אנקלביץ. והן אות סמלי לגבורתו הקיבוצית של איש-הרפואה והעזרה שבצבא-ל, חילו ושלוחו של חיל-הרפואה.

ממלחמת העולם הראשונה נתפרסם ביותר בין השאר, ביתו של בעל המעבורת-

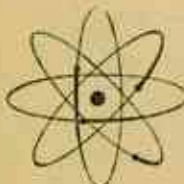
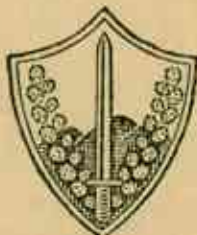
שבנתה אתה הנחרת בצפון-מזרח צרפת, עליו נעשו הקרבות במשך חודשים ושנים — דומה כי היה זה הנחר סומה, אותו בית קטן, אשר היה שיך איפנים למי שזיה מסיע איכרים ועלילותיהם מגדת הנחר האחת אל האחרת, נודסן אל מרכז אותה התנגחות ממושכת, ולסירובין, תחילה יריב זה ואח"כ היריב האחר, היו מתקרבים לקראתו מספר עשרות מטרים, ויש ואף משתלטים עליו — וחוזר חלילה. נורל — הוא של עצמים ובנינים לא נודלים, הצפוי להם שעה שפוקדת אותם התמודדות רבתי והם הוסיפו לאחד המוסדנים של מלחמה, כאותה חות הוגיפון, על נדודות האבן שלה, אשר יתכן והיא שהכרעה, ליד חטולו, בגורל קיסרותו של נפוליון ושל אודיפה כולה. אל נא יקסן, איפוא, בעינינו ערכו של בית בודד, כשהוא נתון באחת הצמתיים של אויב, וכזה היה מקומו של "בית הקרן הקיימת", באותה ציפת חיונית שליד בית-דגון, בצופה דרכי ימי, רמלה וראשון-תחובות כאחת, מאות מטרים בלבד מאחר התעורבות החדש היאבקותה של קבוצת הלוחמים

והמטייעים הלא-נודלה אשר נאחזה בן והתמידה, מהיה את אחת החוליות בנרתי-העצמים, שעליהן טויה חטיבת "נבעתי" בשעתה; ועם זאת אין ערכה "הסטוריי" בלבד, אלא טאלף ומדורך הנג, ולא "משכיל" בלבד, ככל מעשה-קרב אנושי. "ההנגה על בית הקרן הקיימת" (עמ' 7) מתארת את המלב השני בפרשה זו אשר ראשיתה ניתנה עוד בחוברת צ"ר של "מערכות" ("ההחזקה בבית הקרן הקיימת").

התנגלות והבטחה — נתפרסמו מטעם המערכת בחוברת צ"ח, להגלי כך שלא ניתן

היה לתת באיתה חוברת את סיוחה של פרשת בית הקרן הקיימת. ההבטחה אמרה כי סיום זה יתכן באחת החוברות הקרובות של "מערכות". אכן, רצה מולה של אותה פרשת קרב, כי לא תתפרסם אלא עתה, בחוברת ק"ג, והיונו כעבור שנה תמימה, אולם ניתן לוטר כי עיבודו הסופי של פרשה זו נמצא נשכר מדיה נוספת זו, אשר הניחה שהות לבידור-פרטים ולייטוש (כמסקרה הקודמת, כן זו — עבודת היסוד ומלאכת הלייטוש הושקעו ע"י רביסרן אברהם אילון, והפרשה כולה — אחד הדרכים במבנהו של "ספר חטיבת נבעתי", המתקרב אל סוף עיבודו ועריכתו...

מיכיו הייצל יודעים אנו כי מלכתנו אל מולדת עתיקה מאוה, חייבים אנו לשאת עמנו אליה, ולספח בה, חרכייה סכנית חדישה ביותר, ואמנם, כך היה, אלא שבינתיים — שוב נתחזשו וברזים בעולם, אנרגיה-לחרושה, חקלאות, בריאות, תובלה — כל אלה יהיו בעתיד לאירחוק שחוליים עמוקות בקרקע המציאות המכנולוגית החדשה — מציאות תור-אטום. התעוררה בפרשת הדרכים שליד בית דגון, שאך זה נעלה — מאות מטרים בלבד מבית הקרן הקיימת שפרשת הנגתי ניתנה בחוברת

מ' ומה בחוברת

זו — כמה כסמל, כשם שאותו בית מסמל את לבסי כיבוש מעמדנו בארץ ועמידתנו להגנתה — כך סימלה התערוכה את "חיות השלום והפיתוח" אשר מאמציה התקומות בה יחייבו עוד שנים ועשרות בשנים של מחקר מדעי וטכני, פיתוח כלכלי וסיפוח כשרון עבודה. מקצת מן המגמות המסורתיות בחללו של העולם באשר לשימוש השלום של האנרגיה האטומית — מסומנות במאמרו של פרופ' א.ד. ברנמן, עמ' 33.

המושג "פרוסה דיביזיונית" - שב-אמרות, השנות, מושגים - (בעמוד 36) — מה פירושו?

זהו אותה "מנהיגות" של גייסות ושירותים אשר לרשות מפקדות נבונות יותר (קרפוס, ארמיה, חיה, זירה), הנופלת בחלקה של כליאת מן הדיביזיות המופשטות — והנחוצה בשביל מתן סיוע, שירות או החברה, מכל הסוגים, לדיביזיות אלו. בעל המאמר מציין את ה"מפתח" הבא לאותה הערכה שהייתה מקובלת במלחמת העולם השנייה גודל הפרוסות הדיביזיוניות הללו:

היסודות מהם מורכבת הפרוסה	צבא היבשה	חיל האוויר	סה"כ
הדיביזיה	20.000	—	20.000
החלק (לכל דיביזיה) בניסוח קרפוס וניסוח ארמיה	10.000	1.000	11.000
החלק (לדיביזיה) בניסוח של אינז'ינרין ועורקי החברה	15.000	6.000	21.000
	45.000	7.000	52.000

האם חיל הצבא המסורתי הוא צבא היבשה, זומט, להתנגב - אל מערכת כלי-הזין

האיריים המקומית מאדוסעולם על ידי חיל האוויר, ועל ידי כך לקנות לעצמו "זכות" להמשך קיומו או שחיל האוויר מבקש דרכים ותחבולות "לנוב" מן הצבא את מערכת כלי-הפגיעה למרחוק אשר אותה סיפח זה בשקודה — ותחילה, מבלי שחיל האוויר יראה בכך תכלית לעצמו — ובדרך זו ליהסר לגורש יחיד של הפונקציה הצבאית הלאומית במדינת המרחב.

כאלו הן שתי נקודות המבט המנוגדות בחלוקת של חיל-הצבא מהו ושל חיל-האוויר מהו במלחמת פנסונ"ן המועדפת מדי פעם את מעגל הכוחות המזוינים האמריקאים (בהזמנות אלה קשה במקצת לדבר על "משטח" הכוחות המזוינים), ויש וקשה של מלחמה זו מגדוש את סאת המסגרת הצבאית ואף אל פרונטורי בתי-הקינורס וישיבות ועדותיהם מגיע, אין אמנם בויכוח זה, כמו שהאז, משום ענין ישיר לצבאנו אנו, על כל מינם — לא לנוב בעיותיו חזו.

אולם יש בויכוח זה (אשר נדונו נראה בבירור כבר מהרצאתו הנודעת של פרופ' סטנמנדר) על "בעיות הארגון למלחמה בזמננו", שנחפרסמה לפני כחצי שנה בחוברת צ"ט של "מערכות" שיסום ענין חיצוני ממשילמדו בשביל כל מי שמעונין בהתפוכות יחסי הכוחות הצבאיים בעולם בשנים האחרונות. כי דרך אנבי מוצגת כאן השאלה אשר הובלטה על ידי "מערכות" לא פעם (ראה במאמרו של קמיטן מיריל פולט שבחוב' צ"ג של "מערכות", וכן מאמרו בחוברת צ"ד ואף מאמרו של קפ"ב, יולי-אוגוסט), והשאלה היא: האם — וכיצד — תקיימה המדינות בעלות אינטרסים עולמיים, המכוונת כרגיל "מדינת המערב", כוחות צבא אשר יתאימו למלחמות "לאינדוליות" ולטיפול בהתנגשויות "מקומיות ומובליות" — או למניעתן בבחינה זו של הויכוח המתנהל עתה בין "קיסריות השירותים" האמריקאיות יש ויש ענין לכל מדינה אשר הגרל "תקע" אותה אל אינז'ינרין שבעולם הנוכחי ואל קרבת קלחות השדים המתרחשות של מדינות, סכנות ואיומי מלחמה בחוברת זו ניתן (עמ' 38) "המדור הפותח" מבית-סדרשו של חיל-האוויר דארה"ב, בהמשך — חוצב גם דעתם של חוגי הצבא ה"יבשתי".

אין זו חכמה גדולה למות בעד שאיפתך, הרבה יותר קשה — ונחוק בעדך — אמרה זו כבר נדושה לא מעט, אך האם זה גורע מכוונתה וזהו היא היא העשויה לשמש "סמטה" לנאמרו של "מפקד" (עמ' 45) אשר כל עיקרו הוא כי חיוניות המשמעות, וגיורת-ההכרח שלה, איננה חלה על העורב בלבד — כי אם על כל אותם הימים החודשים והשנים של חכונת-לרב, ותחול חיונות נזכוח בו, אשר הום אולי אמרים מאד, ו"משעממים" לעתים, אך בהם נוצרים התנאים המוקדמים, הן נפשיים-רוחניים והן תמרימי-טכניים, ליכולת מקמה זו. ועל צבא-עמנו חלה גזירת משמעת ותוסכנון, ומשמעת התכליתית, שנעתיים

מִי וּמַה בַּחוּבֵרֶת

נצחיות חיות הלוחמים, וערכו המתמיד של לקח-מלחמה — אם לא בתחום הטכניקה, או הנהיגה-הקטי, הרי בתחום עיקר המלחמה הגדולים וגורמי האדם שבה — זהו חוט השני העובר במאמרו של אלוף א. אבישר. הסדרה של מלחמת — על שום מה? (עמ' 50). ביטוי מוחשי למגמת-המחשבה זו שנתגלמת בו משמשת שורת דמויות-הלוחמים אותה העלה בחלקי-הפזמה של המאמר, אשר מקצתם מופיעה כאן על לבושם ואונם, מהימנים המס', ישים נא הקורא אל לבו, כי בנוף המאמר (בעמוד 50) גרם מעשהו השדרותי של ה"בחור הנעצר" כי איש המלחמה הפרטי (אחד מרובת בני האלמות של דרויש, כפי שתוארו על קיר ארטווקה-מלכות) שורכב אל בין שני האשורים — נושא התנית ואיש הקלע. לתקנת הדברים, ניתנת הדמויות הראשונות של "סדרת הלוחמים" כאן, לפי סדרן הנכון.

...הקטנת של מצרים הפתיקה, נושא התנית ואיש הקלע האשורי, איש המלחמה הפרטי.

יתכן כי מצויה טיפוסות יותר מאשר ציוליות בלבד, לבין בקשת, איוונו של מושג.

מה לבין הווסעה באזנו של יוכח? מה, מכל מקום, אם סממנים ישנם בשוני, הרי תכלית ישנה קודם כל בראשון שבשניים אלה, אמנם, הרושפת-הפולמוס יש בה לעתים מן ה"תבלין" המנהג והמעורר — ובכך הועלתה, אך עיקר התכלית הרי מונח בשבילנו, בכל בירור עניני הנוגע לזרכינו ומעשינו, ביופיו של הענין הנידון, המערכת מציגת בסיפוק שבמידה רבה מאוד הולמים אמת-סידה זו הן מאמרי ההשגה אשר הניעו אליה בעקבות מאמרו של אלימ י. שדמי ("לאיוון בפיתוח מחשבתנו הצבאית") והן מאמר התגיבה וההסבר שלו עצמו; אכן, הקוראים עצמם יוכלו להיזכר על נקלה כי גם ה"תבלין" הנ"ל איננו חסר כלל ב"תשביל נבחות משותפים" זה, אשר הוגש המעט על שולחן הקורא ב"צה"ל" על ידי ארבעה קצינים אלה, אשר ודאי שמגיעה להם תורתנו על הצגת הנושאים והענינים מבחינה כה רבות, ואגב נוחחים והברקות מאלפים, אמנם, ה"ארבעה" ודאי שלא נתכוונו במחוכן לשתות זו דוקא, אולם בויענד נמצאו, ללא ספק, מעשירים את בירורו המושגים בתוכנו על ידי גיחותיהם אלה אל זירת ההתמודדות המחשבתית, על כן שטוחה בזה תורת המערכת כפני לפי סדר מתן מאמריהם, שהוא סדר כרונוולוני בעיקרו) סגן-אלוף זאב בורובטסי, אלוף-משנה חתחיוו פזו, אלוף-משנה "אחר-לה" רבינוביץ ואלוף-משנה "שבה" שדמי. וזאת על הקורא לזכור, כי שדס קיבלנו רשימת תגיבה על מאמרו השני של אלוף-משנה י. שדמי (הנחיות-יסוד לתורת הכסתון ובנין הכותרת, "מערכות" חוב ק"ב) — ודאי עוד יד הכותבים נטויה!

מבמתו של מוצפה מז-ד - המתחדש עתה לאחר הפסקה של מספר חוברות -

ויתנים ציונים בריסמן לשמעותם, או לאירח-ביצועס הנכון, של תפקידים ומעני לוח העומדים על הפרק או הנוקטים לגוש או להבתרה, אחד מאלה, שאינו אמנם חדש-עמנו, אך הוא עולה על הפרק מדי פעם שוב ושוב, הריהו ענין ההצגה הצבאית — בשביל פי נועדהו באיזה תחום מונח מרכז-הכובד שלהו מה היחס שיש לנהוג בהו באלה, ובמסתעף מהם, עוסק המעט מדור קצר זה, שנועד לשמש אשנב להצגה תמציתית של מנמט וציוני-משימות מסעס מיסד ההדרכה המרכזי.

הג. אמין אל חוסיינו, זה הממונה עדיין על ידי עיתונים רבים בעולם, ללא-יסוד, "מופתי ירושלים" — הוא אשר היה אבי-פטרון, לממשלת פלשתינ' אשר הוקמה בראשית אוקטובר 1948 בעזה העיר, לא עברו ימים רבים, ופלוגות, "גבעתי", סילמו להן נתיבות בין משלסיה-צופתה, ועד לחוליקת סרצו והנעין; חטיבת, "הגב" ו"סתח" הלמו ממורה ומדרום, וקול תותחי-צה"ל נשמע בשערי עזה, לא עמד בה

מי ומה בחוברת

רוחה בממשלת פלשתיין, והיא, עם נשיאה, הסתלקה היש מהר למצרים. עתה מתחילה התכונה מקצה אחר: צבא פלשתינאי מקימים ומאמנים המצרים בהרצועה. על תצלומיו ודמויותיו אשר כבר הוצגו בשעתם במני קודאי "מערכות" (חוברת קי"א, בהדפיס, עמ' 94-95) מתוספים עתה עוד מספר תצלומים מאימוני ומראה ממקדו (עמוד 81).

עצמתם של כלי-נשק והמכניקה שלהם משתנית מן הקצה אל הקצה, וכמו כן — גם

המקטיקה של השימוש בהם. אך יש שמוח מתמידים מאוד בקיומם ואף צצים ומניחים מחדש, בשימושים חדשים, ואף משהו מרווחם של השמות הישנים יש ודבק בכלים החדשים. היה היה זמן והמלה "סאברי" (כאנגלית) סימנה חרב פרום, סמל הפשיטה, ההתקפה הפתאומית, המכה המהירה. כיום זהו שמו של מטוס (או משפחה-מטוסים) אשר בהיותו מטוס-קרב מסמל הוא לא טעם מן התכונות המסורתיות הנ"ל. שנתקשרו במלה "סאברי", ואשר לתכונותיו ויכולתו של כלי נשק אירי חדש זה בימינו-אנו — אשר צה"ל יכירו בדאי מקרוב — ראה, לעת-עתה, בתוארו התמציתי שב, דף היכר מטוסים" (עמ' 82).

הפרוטזה — היא החוסמת את הרובל — נאום פתגם עממי רוסי, וכן ניתן לומר כי

החיל — הוא הפחה את הצבאי. על כן נודע ערך כה מרכזי לנושא בו עוסק הפעם (לאחר "שבתה" פשוטת למדי) המכתב אל קצין המילואים שבחוברת זו (עמ' 91), והנושא הוא: שימת הדגש — והלכז — אל סיבה-בשרתו של החיל הפרט; וכן לטיב הכשרתה של החוליה הקטנה צה"לית וכו"ב. הדוגמאות המובאות במכתב, השאיבות מן המציאות, מבליטות את חיוניותו של אימון קרב מדויק וחרוז לכל אחד מחייליו, העתידים כיא לשמש חוליות בכשרת, והלא "חוזק השרשרת — בחוזק החלשה שבחוליותיה".

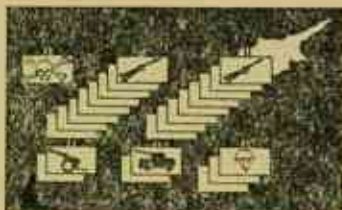
נלקח לפתע

ח' עשרון

משתתף ותיק ורחב-אופקים
וידיד נאמן וחביב של בית "מערכות"

גנ פורסט, איש הפשיטות הנודע, של בוחות הדרום במלחמת האזרחים האמריקאית.

נהג לומר כי יסוד התצלחה במלחמה הוא, להיות במקום מוקדם יותר, עם הרבים יותר. נראה כי דעתו של גנרל גאבין, מנן ראש המטה למחקר-ופיתוח במספרות צבא ארה"ב כיום, אינה שונה ביסודה על אף התמורות הטכניות העצומות שנתחוללו ב-95 השנים מאז אמר פורסט את ביטויו הנודע. אלא שעודתו המתפרסמת כמדור "בעולם החמישי" שבחוברת זו מציגה — בזוהר לדברי החשנה והפולמוס של קולי ג'י. ויג,

לגבי אפשרויותיו של הצבא הבריטי ב" תחום זה — סימן שאלה גדול לכבי יכולת "מעצמות המערב" לשגר במהירות (דהיינו, במישל ימים ואולי אף שעות) בוחות ניכרים אל אזורים-משבר מרוחקים

— כגון המזרח-הרחוק, המזרח-התיכון ועוד. שתי הסקירות הי ניתנות הפעם כמדור "בעולם החמישי", זו העוסקת באפשרויותיו של צבא בריטניה וזו העומדת על המצב לגבי צבא ארה"ב — הקורא בהן יחכם לא במעט. (המשך בעמ' 111)

ציון לשבח

הנני לציין לשבח את 337660 סגן ד"ר מוריס אנקלביץ על
מצעו ניתוח לפצוע אנוש, בתנאי קרב, תוך גילוי אומץ לב
למופת.

(-) משה דיין, רביאלוף

ראש המטה הכללי

ד"ר חשרי תשי"ז

להלן תאור המעשה:

בעת כיבוש יעד אויב, ביצע ניתוח לפצוע אנוש תחת אש
אויב, תוך גילוי אומץ לב למופת.

הגנת „בית הקרן הקיימת“

ב. הקרב על הבית בליל 19/20.3.48

בשלהי חודש פברואר 1948 ערכה הסיבה „כעתיד“ מחדש את כוחותיה: גודר 2 וגדוד 3 נטשו במרדכי הדרום; גודר 4 כונס בתל־אביב — כעתודה הטיבתי וארצית; ואילו גודר 1 קיבל על עצמו את מכלול המשימות שבוצעו עד אז, עיי שלושת גודרי החי״ש התל־אביביים, במרחב מחוז „קרית“ משימת אלה היו:

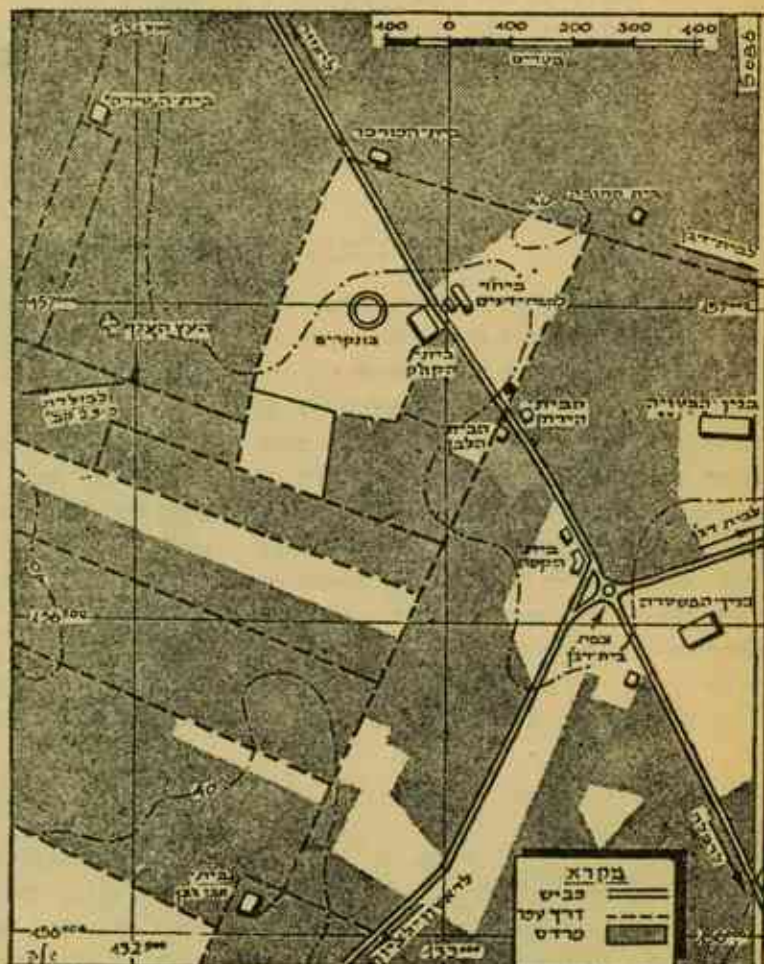
א. ביצוע פעולות חומות ב„חזית“ חלון—בתים; ב. הגנת כרשמן; ג. אבטחת העיכויים היהודים בשדה התעופה של לוד; ד. אבטחת „דרך הבסמון“ של „מלוח“ והחוקת „מוצבי החוק“ שלה; הוא בית הקה״ק של צומת בית־דגן.

לצורך ביצוע משימות אלו ערך מטה גודר 1 את כוחותיו באופן הבא: פלוגה ב' — בבתי־ס; פלוגה א' — בכניסמן; מחלקת מתנדבים, שמונתה לצרכי סודיות כשם „צפורי“ — בשדה התעופה של לוד; פלוגה ג' —

יורה הקרב על בית הקה״ק שליד צומת בית־דגן

הבנינים הבולטים בסביבת בית הקה״ק:

- בית־החרושת לקפוזדנים ש נמצב במרחק מספרים ספורים בלבד מעבר לכביש, מצפון לבית.
- הבית הירוק והבית הלבן, זה מול זה משני עברי ה־כביש, כ־250 מטר דרום מזרחה לבית.
- בית ה„מורכר“ שליד הכביש, כ־250 מטר צפונית—צפון מערבה לבית.
- בית ה„חומה“ כ־300 מטר צפון־מזרחה לבית.
- בנין המסנאָה שליד הצומת, כ־300 מטר מזרחה לבית.
- בנין המסטרדה שליד הצומת, כ־650 מטר מזרחה—דרום מזרחה לבית.
- בית ה„טירה“, כ־700 מטר צפון־מערבה לבית.
- בית אבויבן המפיאר, כ־900 מטר דרומה לבית.

(*) המעוניין לעיבוד אחר, שרשת בית הקה״ק הראשונה יענין בתיאור שלב הראשון, בחובי ציור של „מערכות“.

ב"בסיס 88" שב"מולדת" וב"בית הקהילה" פלוגה מסייעת — מפוצלת בין שלושת הפלוגות; פלוגת מפקדה ומטה הגדוד — בהולון.

פלוגה ג' של גדוד 1 הורשה להתקת בית הקה"ק מחלקה מוקמת בלבד, אמנם עם תקינות מלא. מחלקה זו היתה מנותקת במרבית הזמן, ומאחר שהמפקד בכביש מקה"ישראל—אזור—ביתרדגן היה בלתי אפשרי, הועברה מרבית לאספקה לבית ב"דרד"הבסטחון" של מולדת—כביש ראשון לציון—צומת ביתרדגן. גם עורק אספקה זה היה נתון לשליטת האויב והמשורונים היהודים שקיימו את המגע עם מגיני בית הקה"ק הסבו מטרות קבועות למיקוש ולמארב.

כתגמול על פגיעת האויב ב"דרד"הבסטחון" של מולדת פוצעה יחידה מגדוד 2, שישבה בקבוץ ג' שליד ראשון-לציון, את בית אבו ג'בן — בסיס העיקרי של האויב בשטח הגובל עם הדרך. בעקבות פעולה זו, שבוצעה כשלוה פברואר, מעט פעולות האויב נגד "דרד"הבסטחון"; הערבים — בראשותו של חסן סלאמה — הפנו את המאמץ התיקוני העיקרי שלהם כלפי בית הקה"ק עצמו. שכן הבית שלט על דרך תחבורתו של האויב אל יפו ושימש בסיס אסטרטגי לפעילות תגובה יהודיות בנקודות צומת חיוניות ביותר.

השיטה בה נקטו חסן סלאמה ואנשיו להסרת "איום" בית הקה"ק הלכה והתפתחה עם התפתחות המערכת. בתחילה הסתפקו בשימת מצור עלידי פגיעה בתחבורה לבית. לאחר מכן, משנוכחו כי בכוח המצור בלבד לא יוכלו לבית הקה"ק, נקטו בצעד חדש: — הטלת הביית חומר נפץ על הבית. צעד זה בא — שחל זמן קצר לאחר שמגיני הבית וקבוצת פועלים שהצטרפו אליהם התחילו לבנות מוצב הגנה חפור בעורפו, כחשובה למטת "החביות" — היה ביצוע התקפות במגמת כיבוש.

ההתקפה הראשונה (ראה "מטרונות" חוברת צ"ד) הונחתה ע"י האויב בליל 12/13.3.48 בכוח שלא עלה על פלוגה. כוח זה היה מורכב משלושה כוחות משנה: כוח הפעיה, שפעל ממערב לבית; כוח הלם, שניסה לפרוץ לבית דרך פרדס מוקש ממזרח לו; וכוח רתק, שהציב עצמו מדרום-מזרח לבית הקה"ק. מטלה הצליח לבצע את המשימה רק כוח ההסעיה ואילו כוחות הלם ורתק נחלו כשלון חרוץ.

א. חסן סלאמה מכין התקפה נוספת

עם כשלון ההתקפה הערבית הראשונה על בית הקה"ק בליל 12/13.3.48, משדן חסן סלאמה עם חבר יועציו בשגיאותיה — מצא, כנראה, כי החשובות שבסיבות הכשלון היו:

- (א) ראשוני אנשי הרתק וההלם עלו על מוקשים — דבר שהביא לאבדן גורם ההפתעה;
  - (ב) החבלנים הערבים — המצורפים לכוח ההלם — לא העזו, משנכשל נסיונם הראשון, לשוב ולהניח חומר נפץ למרגלות הבית.
- הגה כי כן החליט "מפקד הגזרת המערבית של החזית המרכזית", כי יש לסלק את המוקשים המקי" פים את הבית וכי פיצוץ הבית אסוד שיעשה בסימון של שלב ארוך של "הלימה אל היעד", ע"י חבלנים נוספי חומר נפץ.

סילוק המוקשים הושג ע"י הערבים בדרך ערסה מקרית ביותר:

בליל 14/15.3.48 שלח חסן סלאמה לעבר הבית מכונית משור ינת קטנה, ובה "חבית" חומר נפץ. מטרתו הפעם היתה לפגוע בקיי הטלפון — האורחיים והצבאים — מיפו לרמלה, שעברו ליד הבית. בשעה 0230 הצליחו שליחיו לבצע את המשימה הגם שאותו לילה יצאה חוליה לארוב למכוניות הערביות והנחה מוקש חשמלי בכביש, שכן משהתקרבה המכונית הת-

רש החבלן, שהוטל עליו להפעיל את המוקש ופיצו בו פרמ" עת. המכונית האויבת חלפה, אפוא, עליפי הבית מבלי שיאונה לה כל רע והטילה "חבית". שבהתפוצצותה נותק הקשר הסל" פוני בין יפו לרמלה. משימת תיקון הקו הוסלה על פיפלירהואר הערבים של יפו, אולם אלה — אשר כונו ע"י חסן סלאמה — פרטו לצאת לעבודת התיקון עד אשר יראנו הכריטים לפינוי המוקשים מסביבת עמודי הטלפון הניצבים בקרבת הבית, וכן להבטחת הקנינים בשעת העבודה. בעקבות לחצם של הפועלים הערבים הגיעו אל בית הקה"ק, בשעות אחר-צ של יום ה'15.3, שני אפגנעים ושני משוריי משטרה בריטיים. מאחר המשורונים ירד קצין ובפיו דרישה: לנטות את המוקשים תוך עשר דקות כדי לאפשר את תיקון קיי הטלפון ע"י הפועלים הערבים — אחרת יאלץ לנקוט אמצעים. בלתי ברירה

נאלצו המגזרים למלא את דרישתו זו, ומיד התלו החבלנים עוסיקים בפירוק המוקשים. הם עשו את המלאכה בהזירות רבה, כיון שהמוקשים הונחו — בתוקף המסיבות — ללא רישום, למרות הזהירות נפצעו שנים ממפני המוקשים, שעה שאחד המוקשים התפוצץ לפתע. לשמע ההתפוצצות חשו האנגלים למקום, ובהזדמנות זו הביעו תרשימים וצילמו את הבית ואת המוצב החפור שידו. התרשימים והתצלומים הועברו עלידם, מן הסתם תמורת השלום «הגון», למפקדתו של חסן סלאמה.

- בעזרת התומך הטררי, שסופק לו ע"י האנגלים, השלים הסניף סלאמה את מסכת הידיעות על הבית. מגינו וסביבתו הקרובה. (ראה מפה בסוף החוברת).
- יש להגיד כי התמונה הצטיירה לו באופן הבא: מגמת טאויב — לפגוע בתחבורה הערבית ליפו וממנה.
- הבנין העיקרי של «מצודת הציונים» ניצב ממש ליד הכביש הראשי. יפו—רמלה.
- מוצב הגנה חפור נמצא בתהליך בניה ואיגנו הפוש עדיין בשעות הלילה.
- «המצודה» מוקפת גדרות ושדות מוקשים ממערב, מדרום וממזרח. מצפון במקביל לכביש נמצאת גדר בלבד. שכן שדה המוקשים אשר גבל עם הכביש פונה לצורך תיקון קוי הטלפון.
- ל«מצודה» מוביל הכביש הראשי יפו—רמלה. הן פתוח לתנועה ומובטח ע"י הבריטים בשעות ש מעלות התמה ועד רדתה.

- ב«מצודה» נמצאת מחלקת לוחמים וקבוצת פוע"לים. החל מרדת החשכה מהרכזים כולם בבית-לוחמי ה«מצודה» מצטיינים בעירנותם וכבוננותם, אולם הם נכנסים לעמדות. בדרך כלל, רק עם רדת הלילה.
- ביום ששי אחר הצהריים מתכוננים היהודים לקבלת פני שבת, ויש להניח כי כוננותם נמוכה בשעות אלה.
- ברשות לוחמי ה«מצודה» נשק קל בלבד: רובים, תת-מקלעים, רימונים ומקלעים קלים (אחד או שנים).
- יש לרשותם, כנראה, כמות מוגבלת של תחמושת זרובית.
- כוחות יהודים מווינים נמצאים בשכונת התקוה, במקוה ישראל, בחולון, במולדת ובראשון לציון. הגבורות עלולות לזרום ל«מצודה» במשוריינים. בדרכים הבאות: כביש יפו—אזור—בית דג'ן; דרך הבטחון (שכונת התקוה—מקוה ישראל—חולון—מולדת)—כביש ראשון לציון—צומת בית דג'ן. (ראה מפה, עמוד 11).
- כוחות צבא ומשטרה בריטיים נמצאים ביפו. בי משטרת בית דג'ן, במחנה צרפנו, ורמלה — אך הם אינם נוטים להתערב בקרב בלילה, ומגלים יחס אהוד ל«מאבקם של ערביי פלשתיין».
- ה«מצודה» מקימת קשר עם המפקדה הציונית בתל-אביב באמצעות מכשיר אלחוט.

פרשת בית הקה"ק גרשמה בהסתמך על —

רשימות:	יומן קרבי — יעקב ארנון ז"ל, במרחב תל אביב — יובל נאמן, «מרילה האלחוטאית» — שלמה שורץ; יומן — אברהם אילון.
חונרות:	רפיס לזכר מגיני בית הקה"ק, חוברת לזכרו של החבלן יעקב נונברג ז"ל, עלוני גודו 1.
ספרים:	ספר הפלמי"ח, «מזאנועות למלחמה» — יוסף אילצקי, «מים אל מים» — אבא קובנר, הבית והכביש — משה שמיר, שנתון «דבר» ח"ח.
מסמכים:	סכמי שירות הידיעות של ההגנה; עתונת ערבית; מכתבי לוחמים ערביים; מכתב ראש עיריית יפו לבריגדיר פול; דו"חים של גודו 1; פקודות מבצע של גודו 1; המלצות לפתח אותות הצטיינות למגיני בית הקה"ק; פקודות מבצע הטיבתיים; פקודות יום מטעם מפקד הטיבה; נבצתי; רשימי מברקים.
מדינות:	מפקד החטיבה — שמעון אבידן; סגן מפקד גודו 1 — יובל נאמן; מפקד פלוגה ג' — יצחק דוידונו; סגן מפקד פלוגה ג' — יעקב זלברג; אחראי לבנין הבונקרים — רב שטרן; סמל מחלקתי — דוד ביטון; מפקד קורס הטיירים בשרונה — אליעזר רייז; סמל מודיעין — דוד כוכבי; קצין קשר — אכסל גולדה; חובש גדודי — מנחם גולדשטיין; מי"כ — דוד זלדר; מי"כ — דוד אריבא; מי"כ — משה רוזנברג; אלחוטאית — מרים צינגיל; אלחוטאי — ראובן דהפריס; חבלן — צבי נדיב; חבלן — אליעזר פודוסקי («פושקה»); טוראי — יהושע פולורמבר («ישור»); טוראי — ברוך ישראל («תינקו»); טוראי — שאול קיטנר; טוראי — יצחק בריסקין; טוראית — סרה פנטול; אנשי פלוגה ס, ח"ש תל אביב; אנשי הנכביד (פלוגה מטויעת) גודו 1.
צלומים:	יצחק דוידונו, יעקב זלברג, רב שטרן; דוד ביטון; ראובן דהפריס; ברוך ישראל; ברוך סקור; מנחם שריר; אברהם אילון; שרות מטות וצילומים; אלבום משה גרשוביץ ז"ל.

לאור ידיעות אלה בנה חסן סלאמה את תכנית פעולתו* ;
הכוונה של חסן סלאמה היתה לסלק את האיום העברי שרבץ. בדמות "מצודת" בית
הקה"ק. על נתיב התחבורה הערבית ליפו וממנה.

השיטה שבחר בה: פיצוץ הבית בהפתעה ע"י מכונית עמוסת חומר-נפץ ביום 19.3.48.
שעה 1745; הסתערות על ההריסות זמן קצר לאחר הפיצוץ; הסתערות על הבונקרים במידה
וישב בהם כוח יהודי; חסימת הדרכים המובילות לבית ממקוה-ישראל — מזה ומראשון-לציון —
מזה.

הכוחות למשימות נקבעו ע"י חסן סלאמה כדלהלן:

צוות חבלנים ונתנדבים מטובי הכוח המגויס שעמד לרשותו. ינוע — בגיפ אשר יגרוך
אחרי מכונית עמוסה חומר-נפץ — מכיוון צומת בית-דג'ן לעבר בית הקה"ק. בהגיעו למרגלות
הבית יכוון לעברו את המכונית הנגרת. ינתק את כבל הגרירה ויחמוק לעבר יאזור, ואילו חומר-
הנפץ יופעל ע"י מנגנון השהיה.

יחידת טחטחים (מבערים וחבלנים) מקרב אנשי הכוח המגויס-קבע ומקרב הערבים
המקומיים הנועקים לקריאת ה"פזעה". בפיקוד קצינים גרמנים, הסתער על הריסות ותטהר אותן
מכל יהודי שיתגלה בהן; תפוצץ אותם חלקים מן הבית שלא כרעו בהתפוצצות הראשונה;
תסתער על הבונקרים ותכבוש אותם.

חוליות מרתקים מצוידות במקלעים, מאנשי הכוח הערבי המגויס, תתפושנה עמדות, לעבר
בית הקה"ק, בבתיים המקיפים אותו סביב סביב; תחפינה על המכוניות של צוות החבלנים
והמתנדבים, במידה ותיפתח עליהן אש; תחפינה על הכוח שיסתער על הבית לאחר הפיצוץ;
תתפושנה עמדות חדשות בהריסות הבית (לאחר טיהורן) ותחפינה מקרוב על הכוח שיסתער על
הבונקרים.

יחידת חסימה מערבית, מורכבת ממוזעקי-פזעה מקרב ערביי יאזור ויפו — תחסום את
כביש מקוה-ישראל-יאזור-צומת בית-דג'ן ליד מבואותיה המערביים של יאזור; תמנע מעבר
תגבורת יהודית מכיוון תלאביב, שכונת-התקווה ומקוה-ישראל; תהווה עתודה למקרה של צורך.
יחידת חסימה מזרחית, מורכבת ממוזעקי-פזעה מקרב ערביי בית-דג'ן, יהודיה, צרפנה,
אל-עמר ורמלה, תחסום בקרבת הצומת את כביש ראשון-לציון-צומת בית-דג'ן; תמנע מעבר
תגבורת יהודית מחולון, מולדת וראשון-לציון; תהווה עתודה למקרה של צורך.

הכוחות צריכים היו לפעול בהתאם לשלבים כדלקמן:

שלב ראשון — תנועה להיערכות והיערכות.

צוות המתנדבים והחבלנים, על מכוניותיו, ייצא ממפקדתו של חסן סלאמה, ינוע בכביש
רמלה-יאזור ויתפוש מקומו ליד צומת בית-דג'ן עד שעה 1715.

אנשי יחידת המסתערים יתרכו, ברכב או ברגל, ממקומותיהם אל סביבת כיכר הצומת,
ויערכו כשאנשי הכוח המגויס בראש ומוזעקי ה"פזעה" מאחוריהם.

חוליות המרתקים תנענה בהסתר דרך הפרדסים, תנענה לבתים המקיפים את בית הקה"ק
בחצי קשת (ראה מפה, עמוד 7) תתפושנה בהם עמדות בהסתר ותצבנה את מקלעיהם.

יחידת החסימה המערבית והמזרחית, תנענה ברכב או ברגל למקומות החסימה, תקמנה
מחסומים ותתפושנה עמדות לצדי הכביש.

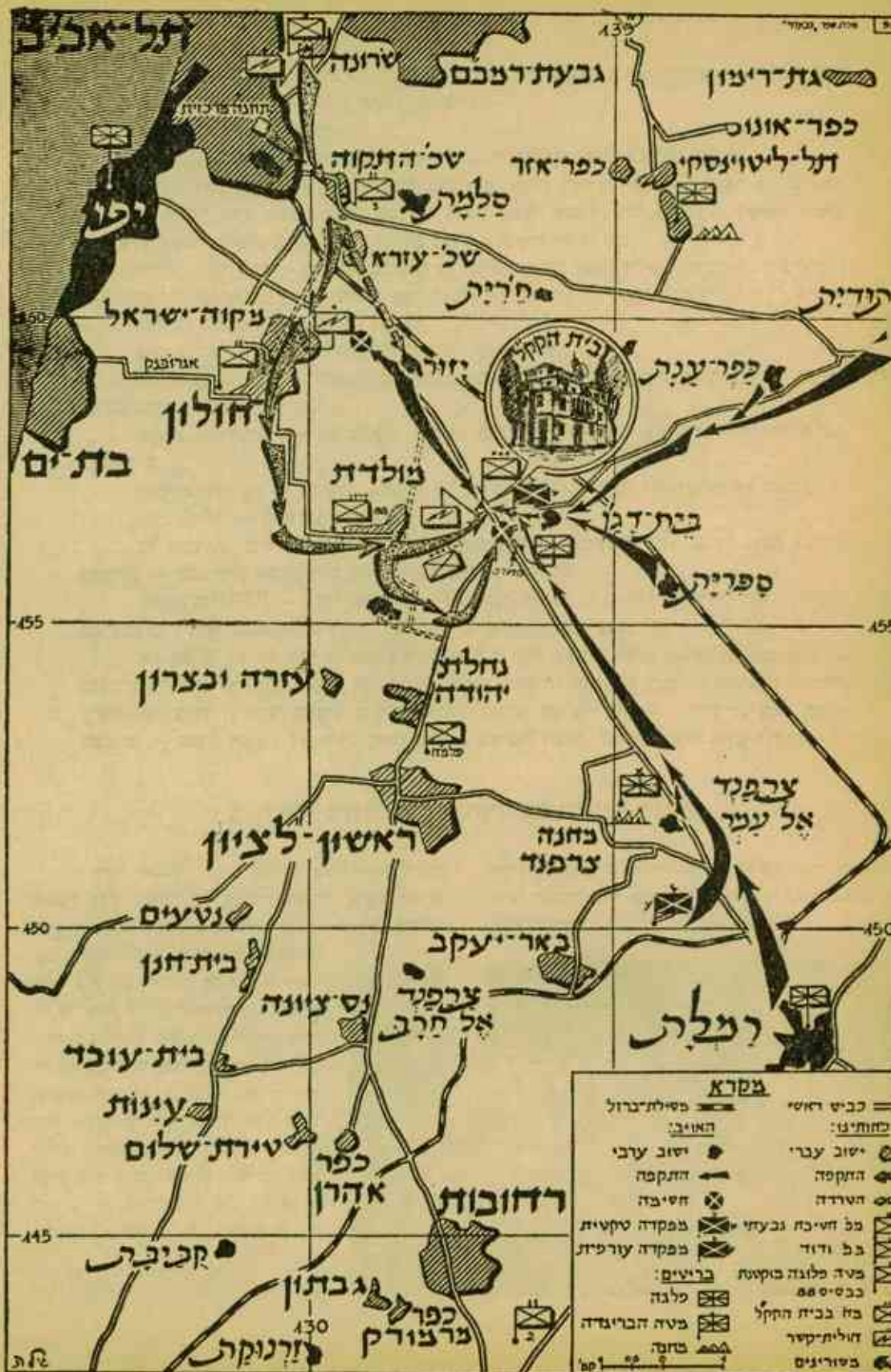
שלב שני — פיצוץ הבית.

צוות החבלנים והמתנדבים — יגיח במהירות ברכב (גיפ גורר מכונית עמוסת חומר-נפץ)
לעבר הבית; בקרבת הבית ינתק נהג מכונית הנפץ את כבל הגרירה, יפנה את מכוניתו לעבר

הבית, יפעיל את מנגנון ההשהיה ויקפוצץ על הגיפ, הצות כולו יחמוק בגיפ לעבר יאזור.

יחידת המסתערים — במקומה.

* תכנית פעולתו של חסן סלאמה הוטבאה מה כפקודת-פצע, לא נפלה לידינו — אלא נבנתה לנוחיות
הרצאת הדברים ע"י עדויות לוחמים, מסמכי או"ב, וידיעות ש"י (ראה "מקורות" עמוד 9 למטה ו"נספחים" עמודים
29-32), כסוה, אף מסכמת-ידיעות שעמדה לרשותו של חסן סלאמה — א.א.

מפת

כביש ראשי	מסילת-ברזל
כחול-צהוב	האויב
ישוב עברי	ישוב ערבי
התקפה	התקפה
הטרדה	חסימה
מל-חסימה ובעת	מפקדה טקטית
בל-ודוד	מפקדה יורפית
מטה פלוגה בוסטת	בריחים
מבסיס-88	מלגה
בז-בבית-החקל	מטה הבריגדה
חולית-קשר	מחנה
בסורים	

הקרוב על בית הקרן-הקיימת

חוליות המרתקים — תחפינה חיפוי נצור על צוות החבלנים והמתנדבים; הפתחנה באש רק אם התגלה התנגדות מצד הכוח היהודי שבבית. יחידות החסימה — במקומן.

שלב שלישי — ניצול הצלחת פיצוץ הבית, ביעור ההריסות והשלמת החבלה. יחידת המסתערים — תצא מצומת בית-דגן, תרוץ לאורך הכביש, תסתער על הריסות הבית ו"תטאטא" אותן באש; לאחר הביעור תיסוג קמעה לאחור, כדי להתארגן לקראת השלב הרביעי ולאפשר לחבלנים לפוצץ את קירות הבית שנשארו על תילם.

חוליות המרתקים — תחפינה ממקומן על תנועת יחידת המסתערים (המבערים והחבלנים); לאחר השלמת הפיצוצים — תתפושנה עמדות בין הריסות הבית, לעבר הבונקרים. יחידות החסימה — תשארגנה במקומן.

שלב רביעי — כיבוש מוצבי ההגנה החפור (הבונקרים). יחידת המסתערים — תסתער על הבונקרים מכיוון הכביש הראשי (צפון). בחיפוי מקרוב מכיוון הריסות הבית (צפון-מזרח).

יחידת המרתקים — מעמדותיה בין הריסות הבית — תסייע מקרוב למסתערים אל הבונקרים.

יחידות החסימה — במקומן. במקרה של צורך תפרשנה כוחות להסתערות על הבונקרים. שלב חמישי — התארגנות מחדש.

כל הכוחות, פרט ליחידת "חיל מצב" קטנה, יחזרו למקומותיהם; אנשי הכוח הערבי המגויים — לבסיסים, והמקומיים מוזעקי "פועה" — לבתיהם.

בשטח המנהלה — פינוי פצועים — קבע חסן סלאמה כי הפצועים יועברו מאיזור הקרב לכלי הרכב ויוסעו בהם, חלקם לבתי-החולים ביפו וחלקם לאלה שברמלה.

את הקשר ביקש חסן סלאמה לפתור בעזרת קול, בעזרת רצים — חלקם ממונעים — ובעזרת רקיטות. הוא עצמו קבע את מקומו ומקום מפקדתו הטקטית במטויה הערבית הגדולה (ראה מפה, עמוד 7) אותה העמיד לרשותו השותף הערבי העיקרי בחברה, גולדן ספינדל" בעלת המטויה — שהיה מעונין לא פחות מחסן סלאמה בחיסול הבית, שמגיניו היוו איום לרכושו.

ב. מגיני בית הקה"ק הודפים את התקפת האויב

אחרי צל של איתו יום בהעברת מכשיר האלחוט לאחד הבונקרים כמוצב ההגנה החפור, סייע בידה במלאכה זו חברה ל"מקצוע" ראובן דהפריס.

יום שישי, 19.3.48; שעות אחרי-צה. שעה שחסן סלאמה ואנשיו עסקו בקדחתנות בהשלמת ההכנות לביצוע תכניתו המפורטת למעלה, עסקו מגיני בית הקה"ק והפעילים שנצטרפו

אלהם לצורך בנין מוצב ההגנה החפורי, בהכנות שונות לחלוסיין. הם התכוונו למסר בת ליל-שבת הניגית, שנושאה כפול! שבוע להופת התקפה הראשונה, והשלמת בנינו של המוצב, לאחר תשעת ימי-עבודה נמרצים ומלאים. הפעילים שבמכיני המסיבה היו שתי המבנות, אשר במשך שעות עמלו להכין ארוחת-חג: כ"ד המלך לחבריהם בבית מירלה, הבת השלישית שהיתה בבית הקה"ק, לא היתה פעילה כלל בשטח זה. מירלה, שאלחוטאות היתה, עסקה בשעות

מגיני בית הקה"ק בעמדת המרפסת

בית הקרן הקיימת לפני החתופוצות (מימין) ולאחריה (משמאל). המבט — מצפון.

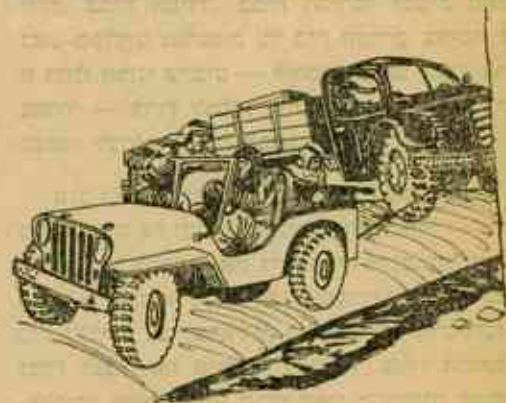
הגנתו. יקבע לכל אדם את מקומו בתוכה. הוא לא הסתפק בכך, ולאחר שנמר להחזיר את התורה לאנשים "דרך האוון", ביקש להכניסה לתיכס "דרך הרגלים" — והרגלם בריצה מן הבית לבונקרס, איש איש לעפדה שנקבעה לו.

הכנתם של דוד, מירלה וראובן דהיפוס לא היתה לשוא: בשעה 1745 קרבו לעבר הבית מכיוון צומת בית דג'ן שתי מכוניות — מכונית ג'יפ ומכונית דודג' אדומה עמוסה מטען של 500 ק"ג חומר נפץ, שהיתה קשורה לראשונה בכבל ברזל. משתגיעו המכוניות למרגלות הבית בלמו מהירותן. מתנדב ערבי זרוז שיחרר את כבל הגרידה, שהיבר את מכונית הדודג' לג'יפ. או אז כיוון נהג מכונית הדודג' את הגה הדי מכונית אל עבר הבית, קפץ ממנה לפני שנתקלה בגדר חניק ועלה במהירות אל הג'יפ שהמתין לו. עתה גיתר הג'יפ ממקומו וחמק לכיוון יאזור — בטרם הספיק "ישו" (יהושע פולורמכר), שהיה אותה זמן על משמרתו בעמדת התצפית שבמרפסת, לשלוח בו צרור מתת-מקלעו. "ישו" היה מופתע לחלוטין, שכן האויב נהג הפעם בתבונה. ובניגוד למנהגו ב"מקרים קודמים לא חיטה באש על התקרבות המכוניות, וכך לא גילה את קלפיו אלא ברגע האחרון ממש, והצלחה להשיג הפתעה. לא נותר, איפוא, ל"ישו" אלא להבריו בקולו קולות את קריאת האזעקה: "חבית! חבית! חבית!"

לשמע קריאת האזעקה שהדהדה בבית קמה בהלה גדולה בקרב יושביו. היא חלפה רק כאשר דוד, מפקד המגינים, השתלט על האנשים, והרעים בקולו: "אל בהלה! לעזוב את הבנין ולתפוש איש איש את מקומו באזור הבונקרס!"

פקודתו של דוד בוצעה במהירות — ואפשר גם

כשעסקי השנים במלאכת העברת המכשיר לבונקר — בהתאם להודאת יובל, הסמנ"ד, שביקר בבית הקימק לרגל השלמת העבודות במוצב — הסתכלו בהם כמה מחבריהם בתמוחה: מדוע הם ממחרסו מה אכפת להם לשבת עם הטכ-

שיר בבית, עד שתתן הפקודה הסופית והמפורשת *) לעזוב אותו ולעבור למוצב ההגנה שלדוד

תשובתם של מירלה וחברה לתהיים היתה פשוטה: "הערבים עלולים להתקיף אותנו ולפוצץ את הבית, בכל רגע, וא..." אז היתה קשה הרבה יותר להוציא את המכשיר היקר השומר את הקשר בינו לבין העולם החיצוני.

הסמל המחלקתי דוד כיוסוף, מפקד המגינים על הבית בורך על יזמתם של מירלה וראובן דהיפוס, ודד אשר חזה מראש מצב בו היתה צורך לנטוש את הבית ולעבור למוצב שלדוד, ריכז את סיפוריו אל המוצב החפזי, הסביר להם את תכנית

*) סקודה זו נתקבעה כי עדיין התחנתי בשאלה אם יש צורך לנטוש את הבית כליל ולפוצצו כדי ליצור שדה-אש מן המוצב המוגן החדש גם לכיוון עסוף-מזרח — או מוטב להישאר אצל כיתה בבית, לתפקיד תצפית ביום ותשמוע בכלילה ול"העביר רק שתי כיתות למוצב. א.א.

במהירות יתר. שכן מרוב "להיטותם" למלא אחר ההוראה "שכחו" אחדים מהמגינים את כלי-נשקם בבית, וכתוצאה מכך נשארו בו 5 סטנים. מרגמה "2, מקלע ברזן וכמות תחמושת רבה. כל אלה נקברו או הועפו באוויר לכל רוח משהתפוצץ מטען מכונית" התופת בקול מחריש אוזניים — כשתי דקות לאחר ש"ישו" השמיע את הקריאה "חבית".

קול ההתפוצצות והדו, ואחריו קול חבטות חלקי הבית שהתפורו מסביב לאחר שהועפו באוויר, היו אדירים כל כך, עד כי בקושי הצליחו המגינים לש" מוע את פקודותיו של דוד שניתנו מיד לאחר שהבית הפך לענן אבק סמיך. עם זאת הצליח דוד לרכו לידו קבוצת אנשים קטנה ממיטב לוחמי הבית (המ"כ יעקב ארגון ז"ל * המ"כ יעקב ז'רסקי, החבלן דוד מקלר, החבלן יצחק יעקב והטוראי "ישו"). מגמתו היתה לפרוץ עמם לעבר הריסות הבית כדי למנוע מן האויב את כיבושו וניצולו לצורך התקפה על

דוד ביטון (השמאלי) ואחד מפיקודיו משחזרים את הפריצה מחדש לעבר הריסות הבית מיד לאחר ההתפוצצות.

הבונקרים. וכדי לגלות ולחלץ נשק ותחמושת מתוך ההריסות. לאחר שהסביר דוד לקומץ המגינים שנת לקטו סביבו את כוונתו, פרוץ עמם בריצה — דרך מסך האבק — לעבר המקום בו עמד דקות אחדות לפני כן הבית. תוך כדי ריצה התפצלו הלוחמים הסמל המחלקתי דוד, המ"כ יעקב ז'רסקי ושני ה חבלנים פנו לעבר אגפו הדרומי של הבית (בית החרושת לדיקטים, שהיה מרוחק קמעה מן הכביע ועל כן נפגע פחות ונשאר עומד על תילו ברובו) ואילו המ"כ יעקב ארגון והטוראי "ישו" פנו לעבו מה שהיה אגפו הצפוני של הבית, הגובל עם הכביש בהגיעם אל שטח הבנין תפשו בו מיד עמדות, אן החלו נוברים בין ההריסות, מבקשים להציל אמצעי התגוננות.

הם אך פתחו במלאכת הנבירה והחשכה החלה ל רדת. אותו זמן עצמו, לסימן רקיטה שעלתה בשמיני מכיוון בנין המשטרה, פתחו עמדות הרתק בבית ה ירוק, בבית הטירה, בבית הכורכר ובבית החזמו באש מקלעים ומרגמות על בית הקה"ק. בחיפוי אן זו החלו המוני ערבים — לוחמים בראש והמון פרוז מאחור — לרוץ למלוא רוחב הכביש. מכיוון כיכו הצומת לעבר הריסות הבנין.

אגב התקדמותם השמיעו הערבים "קריאות קרב כגון "אטבח אל יהוד ז", מלוחות יריות באויר — מבל לגסות כלל להסתיר את דרך התקדמותם. הם נתגלו איפוא, ליעקב ארגון ול"ישו" (שעמדותיהם היו סמו כות לכביש) כבר בראשית הסתערותם. אולם השניו בחרו לנצור את אישם ורק כאשר עמדו התוקפינ "לדרוך" עליהם ממש פתחו באש מהסטנים שבידי הם, אף ידו בהם רימונים, או אז גרמו להם אבידו ואילצום לסגת קמעה. בגלל דלותם בנשק ובתחמושו — היו להם שני סטנים, שתי מחסניות (אחת ריקה ושתי... בצרות רימונים — לא נשארו יעקב ארגו ו"ישו" במקומם זמן מיותר, ולא חיכו עד אשר ית אוששו הערבים ויפתחו בנסיון התקדמות נוסף, אלו נתקו את המגע ונסוגו לעבר המוצב ההפוך.

אזתה שעה היה דב שטרן עמל קשה בהצבר האנשים בעמדות המוצב. דב, שהיה אחראי לבני המוצב, לא העלה בדעתו כי מציאות-קרב תיתן ל הודמנות "לנסות" את טיב עבודתו הלכה למעשד כמוהו לא העלו זאת על סף דעתם הפועלים המגנינו

* נפל ב"17.10.48 ככיביש נבעה 113. על שמו נקרא הנבעה "נבעת ארגון".

נראה כי השעור ש"הרביצו" השנים במסתערים עשה אותם זהירים ביותר: לפקודת מפקדם הגרמני) התקדמו באיטיות לעבר הריסות הבנין הראשי. מטי לים לעברו רימונים רבים ומטאטאים כל מטר מרור בע של גלי אבנים בעשרות כדורים בטרם יעזו ל- עלות עליו.

כיון שהאבנים לא זעקו ואף המגינים שבמוצב ובאגף הדיקטים המחינו דוממים כאותם אבנים — חזר לערבים בטהונם. בטוחים ומשוכנעים כי כל מגיני הבית נהרגו באישם או כוסו בגלי ההריסות. עלו אנשי האויב על הריסות הבנין הראשי לחגוג את נצחונם הגדול.

ה"פנטזיה" נמשכה כמהצית השעה; ורק לאחר שבזבו הערבים בירותם לשמים תחמושת רבה ללא כל תועלת. הצליח מפקדם הגרמני — שמן הסתם ידע יפה כי כדור הנורה לשמים לא יזוז ממקומו לוחם השוכב על הארץ — להפסיק את יריות הנצחון ולארגנם מחדש. לצורך טיהור אגף הדיקטים ופיצוץ שאריות הבית — מזה, ולצורך תפיסת איזור ה"בונקרים" — מזה, לראשונה ביקש הגרמני "לטפל" בשאריות הבית. במיוחד אדיר היה הפצו לפוצץ את הבאר. ששכנה מתחת לפינתו הדרומית מזרחית של הבנין הראשי. למרגלות אגף הדיקטים. דוד ביטון ושלושת חבריו שהחזיקו בבנין ביה"ח לדיקטים (ראה מפה בסוף החוברת) שמעו את הגרמני צורח בקול: "דן ברוגן שפרנגן! דן ברוגן שפרנגן!" כלומר — "לפוצץ את הבאר! לפוצץ את הבאר!" הם לא יפוצצוהו!" לחש דוד לחברו שכרע לידו ב"עמדת המרתף" (מס' 7). בעודו לוחש הבחין ב"שלושה ערבים. שניסו לפרוץ את שער חצר בית הקה"ק (א) כדי לאפשר לחבלנים להגיע לבאר דרך

שהתכנסו אותה שעה במוצב. תחילה התקשה דב בארגון מערכת ההגנה: הפועלים חסרי הגשק היו רובם היסטריים. ואילו הלוחמים תמחו לשמוע מפי ה"מחנדים" את הפקודות: "תפשו שנים שנים בי עמדה!" "אל תירו ואל תורקו רימונים אלא כאשר אתן לכם פקודה". "חסכו תחמושת!" עם זאת נכנעו בסופו של דבר להוראותיו של ה"מחנדים" — שהיה בשעתו מפקד מחלקה בפלמ"ח — משוכחו כי דוד ביטון, מפקדם המוכר, מתעכב יתר על המידה ליד הריסות הבית. אף המ"כ יעקב ארנון, הגבוה שבין המפקדים המוכרים שהיו במוצב באותו זמן, לא עזר על סמכותו של "המפקד ללא אסמכתא" כמה שנגזע לנצירת האש והחיסכון בתחמושת: כל ש-

הרשה לעצמו היה לרכו את אנשי כיתתו באגף הי צפוני של המוצב כלפי הכביש ואגפו המערבי של הבית הדרום. הוא עצמו הפס את העמדה הצפונית מזרחית (מס' 1). החולשת על פתח המוצב והסמוכה ביותר לבית ולכביש. הוא חשב. בצדק, כי זוהי העמדה החשובה ביותר. מתוך כך דאג להציב בעמדה זאת גם את המקלען משה נובק שהתגלה כקר מזג ביותר.

לא עברו כמה דקות מאז הציב משה נובק את מקלעו בעמדה עד שנחלתה בברור לעיניו ולעיני ארנון מפקדו. במרחק שלא עלה על מאה מטרים. קבוצה גדולה של אנשי אויב. היה זה נסיון ההתקרי- מות השני של האויב, אשר התקדמותו הראשונה נבלמה זמן קצר לפני כן על ידי "ישו" ויעקב ארנון.

עמדה מס' 1 — העמדה הצפונית-מזרחית

(*) קצין גרמני זה, שהעדותו נמצאו ע"י המינים לאחר התקפת ה-13.3.48 על בית הקה"ק, נהרג ב-31.3.48 בקרב שהתנהל בין מלוי שייחה לירושלים לבין אנשי חסן סלאמה והקצין הציראקי עבר אל באבא, ליד תחילה הערבית — א.א.

כששק בידו ואסף "תרומות" של רימונים, כדורי סטן וכדורי רובה, משגמר את ה"מגבית" חזר דוד, שוב תחת אש, לעבר אגף הדיקטים.

מעשהו של דוד עודד את המגינים, ואף שימש מפתח בי מיוחד הושפע מן ה"דוגמה האישית" האלחוטאי ראובן דהי סרים, מבלי שאיש הודתו החל אף הוא באוסף "תרומות" ואחר פרץ, עמוס רימונים, לעבר בית-החרושת לדיקטים. בהגיעו אליו עלה לקימה העלוונה מתכונן להגיע לעמדות הדיקטים (מס' 8 ו'ש), מגיש היה באפלה כשלפתע נתקל בחפץ ברזל שעורר את סקרנותו, היה זה קנה של ברזל, אם יש קנה ודאי שמתגלגלים בפביבה גם שאר חלקי הברזל — חשב ראובן — והחל מחפשים במרץ, מקץ כמה דקות נשאו מאמציו סרי שמגילה את חלקיו של הברזל לרובית מחסניות

הבאר — לאחר פינוי ההריסות

החצר, שהריסות הבית הסתירוה מעיני המגינים ב" מוצב, מיד לחץ על הדק הסטן, הבריה החליק קדימה אך הסטן נשאר "מת", דוד ניסה להחזירו לחיים על ידי דריכתו מחדש ונתינת "מכת עידוד" למחסנית, אולם ללא הועיל, מיואש מן הסטן תפש דוד באחד משני הרימונים שברשותו, חלץ את נצרתו והטילו לעבר השער, הוא לא התפוצץ, "לעזאזל" — שאג דוד, אחר תפש ברימון השני, שלף בעצבנות את נצרתו, נשקו בתפילה, וידה אותו, זה לא הכזיב והתפוצץ ממש ברגע בו האיר גפרור את דמות שלושת הערבים שבקשו להצית את הפתיל השחור של מטען חומר הנפץ שהונח ליד השער, הללו נפגעו קשה, העידו על כך הזעקות שעלו מעברם.

אמרתי לך כי הם לא יפוצצו את הבאר" — אמר דוד לחברו, חברו של דוד שתק, רועד היה מפחד, "מה אתה רועד? מוטב שתרוץ להביא תחמושת ורימונים מהבונקרים!" — הרעים עליו דוד, הבחור לא נע, כנראה ש"חטף" הלם — חשב דוד — וזינק בעצמו לעבר המוצב.

על אף האש האיומה הצליח דוד להגיע למוצב שלם בנופו, מבלי לנוח אף רגע עבר בין העמדות

שאחזות מהן מלאות היו כדורים, היה זה אוצר יקר, עתה לא נותר לראובן אלא לנסות את חלקי הברזל ולהרכיבו, למען יוכל להפעילו, בקור רוח החל ה"סרים" במלאכה, צעקות הערבים ומסקדיהם, רעש התנפצויות הרימונים, טרסיר שני המקלעים והמק"ב, שהערבים הציבו בינתיים על הריסות הבית במרחק של כ-20 מסר מאגף הדיקטים, והחשכה — לא הפסיקהו.

בשלות, כאילו היה זה תרגיל מתקדם בפירוק ובהרכבה בתנאי חשכה — אותו ביצעו חברי ה"ח"ש ב"ארגון" לא פעם, כשמטפחת מכסה את עיניהם — סיהר הלז את אבזרי הברזל שכל רובב ואחר הרכיבם, מפעם לפעם, כאשר "התחצפו" הערבים יתר על המדה היה משליך בהם ריטון, הרגעה, אחר היה שב למלאכתו, כאילו לא אירע דבר, עד שסיימה רגע בחן את הכלי, ואחר פלט צעקת שמחה: "דוד, מצאתי ברזל" דוד הכיר את קילו והשיב: "איך כמודך, רק לכה לא

האויב שברתק (בעמדותיהם בברכת-הפרדס). לעבר המשורין (שניצב בהצטלבות דרך העפר המובילה למוצב עם כביש יפו-ירושלים) ולעבר המסתערים. כתוצאה ממכתיהאש נאלצו הערבים לסגת עד לתעלת הכביש. כשהם גוררים עמם את פצועיהם וגיות הרוגיהם. כאן ארגן אותם ממקדם הגרמני מי חדש. לצורך הסתערות נוספת. בינתיים הוגברו הי תוקפים ע"י לוחמים מבית-דיג'ן ומיאזור שהגיעו בשלוש מכוניות-משא עד לשטח ההיערכות ממש.

אמרת זאת מקדמו הצטרף אליו כשהצטרף — פקד עליו דוד להפעיל את הכרן בצרורות קצרים מעמדות שונות כדי לבלבל את האויב.

לאור התגלותה של התנגדות באגף-הדיקטים ולי אור העובדה שהוכחן בתנועה מבית-החרושת לאיזור הבונקרים ולהפך — הסיק. כנראה, הגרמני כי אין טעם להמשיך ולתקוף את אגף הדיקטים: אגף זה יפול בלא-הכי, כפרי בשל. אם יכבש המוצב הי מהווה את העמדה העיקרית. הנה כי כן פקד הגרמני על החבלנים והמסתערים לסגת מהריסות הבית לי עבר הכביש לצורך התארגנות. על ההריסות נשארה רק יחידת רתק מצוידת במקלעים. שתפסה עמדות בבריכת-הפרדס לעבר הבונקרים. יחידת רתק אחרת, אף היא מצוידת במקלעים, תפסה עמדותיה בבית החומה ואילו כוח רתק נוסף, משורין מצויד בכרן ובו שני סקוטים שערקו מצרפנד ב"15.3 והצטרפו לשורותיו של חסן סלאמה, הוזעק מן המטויה ותפש מקומו על הכביש, ליד הצטלבות דרך העפר המובילה למוצב עם כביש יפו-ירושלים. בחיפוי כוחות הרתק הנזכרים, ערך המפקד הגרמני את פיקודיו, שמנו כמאה איש, והשכיבם בשרשרת לאורך תעלת הכביש הדרומית אשר גבלה עם גדר אקציות. בין גדר האקציות לבין גדר המוצב הפרידו בסך הכל כחמ"י שים מטר. (ראה מפה בסוף החוברת).

הערבים לא זינקו לעבר הגדר בריצה אלא וחלו אליה על גחנם — כנראה כדי להשיג הפעם "הפ-תעה". מגיני המוצב שהבחינו בוחלים נתנו לערבים להתקרב עד לגדר, ואז פתחו עליהם במכת-אש מכל כלי-הנשק — סטנים, רובים, רימונים ומקלע — שהיו בידם.

הרבה לעשות במיוחד בהריפת האויב המקלען משה נובק, שפעל להוראותיו של יעקב ארנון, הלו שלח חליפות צרורות קצרים ומדויקים לעבר מקלעי

בשעת ההפוגה בקרב דן דוד ביטון מחדש כמצב. מפקד המגינים בבית הקה"ק ידע, כי אם יתפוש הי אויב את אגף בית-החרושת בעל שתי הקומות אשר בו החזיק עם שלושה מפיקודיו — ישתפר מצבו, והוא יוכל להנחית אש טובלנית לתוך המוצב. מי אורך-גיסא חש, כי ההסוגה-היחסית בקרב נותנת לאנשים ולו הודמנות בלתי חוזרת של נסיגה לאיזור הבונקרים. קשה היה לו להחליט לכאן ולכאן, אבל לבסוף — לאחר שבדק ומצא כי התחמושת שברשותו וברשות קומץ אנשיו כמעט ואולה, ובלאו הכי לא יוכלו להתחזק מעמד "לנצח" — החליט לסגת למוצב החפור. (אחרי הכל מדבית אנשיו היו שם 0)

דוד ושלושת פיקודיו נסוגו למוצב החפור בערך בשעה 21.30. הנסיגה עברה ללא אבידות, הגם ש"מקלעי האויב בבריכת-הפרדס שלטו על השטח שבין אגף הדיקטים והמוצב. אנשי תחוליה עשו דרך-נסיגתם אחד אחד, בקפיצות וברוחי-זמן בלתי שוים, על נסיגתם חיפה מן המוצב המקלען משה נובק, אשר מבלי שקיבל הוראה על-כך הבין מיד את תפקידו. שיבתו של מפקד בית הקה"ק למוצב היתה דבר בעתו. מצב מגיניו היה בכל רע, מרבית כדוריו המקלעים, הרובים והסטנים אולו, ולא נותרו בידו

הריסות בית הקה"ק. מבט — מדרום. מימין אגף הדיקטים שנפגע פחות מאגף הבנין הראשי שבשטחאל.

הלוחמים אלא רימונים ספורים; הלוחמים היו עייים ופה ושם ניכרו אף סימני הכדוך ורצון נסיגה. כדי להלחם בהלכירוח מסוכנים אלה החל דוד ביטון, מיד לשובו למוצב החפור, לעבור בין העמדות ולעודד את אנשיו. "חוליה החזיקה מעמד בבית-החרושת משעת הרמדומים עד קרוב לחצות, למה לא תוכל מחלקה החזיק מעמד במוצב מחצות עד עלות ה' שחר?' — אמר ללוחמים, והוסיף בלשון שהיתה באותה שעה מובנת להם הרבה יותר: "אתם רוצים לחיות? אז תחזיקו מעמד ותורקו רימונים רק ברגע האחרון!"

מעודדים משפע בטחונו ומעצם נוכחותו של דוד צפו המגינים לעבר האויב שנערך ליד הכביש, ו' שמרו על צעדיהם. לפתע הוסט מבטם לעבר להבה עצומה שפרצה ועלתה מבית-החרושת לדיקטים, ש' המרי הגלם שבו. רצפתו וגגו היו עשויים עץ. "הערב בית שורפים את בית החרושת!" נשמעה צעקת כאב של אחד המגינים. "מילא — נחמו שני — האש תאיר לנו את שדה-האש!" ואכן, כאשר ניסו הערבים כוחם בגלי-הסתערות שני נתגלו למגינים בברור.

הסתערותם השניה והעיקרית של הערבים החלה בשעה 2200 בערך. כמאה מהם התקדמו בשרשרת מן הכביש לעבר המוצב בהשמיעם קריאות-אימים — "אטבח אל יהוד!" — שדומה כי גברו על רעש כלי-הנשק האוטומטיים הרבים, שחיפו על ההסתערות מצפון-מערב ומצפון-מזרח. לאור השריפה היו המס'

(*) ראה "קטעים מסכתבו של מתנדב מצרי", עמוד 31.

ההסתערות השניה נהדפה, אולם לנוכח תגובת-האש ה"חסכונית-ביותר" של מגיני המוצב חשב כי נראה, המפקד הגרמני כי גם מצבם אינו שפיר. על כן הניח שיוכל להכריע את הכף במלחמה "פסיכו-לוגית". והחל מטיח לעבר המגינים, "אמרי שפר" בשפת מולדתו: "אתם אבודים!" — צרח — "אתם מוקפים ואין לכם תחמושת! אין לכם תקנה אלא כניעה! נתיחס אליכם כאל שבויים בהתאם לתקנות אמנת ג'נבה! התמסרו והשארו בחיים! אני נותן לכם חמש דקות!"

אותו זמן עצמו החלו גם הסקוטים שבמשורין "להשפיע" על המגינים בדרך מיוחדת משלהם: "Send over the girls and you'll be safe!" כלומר, "הוציאו את הבנות והיו לכם חייכם לשלל" — קראו הללו בקול, שהעיד בהם כי היו שתויים כהלכה. הצעתו של הגרמני — כמו הצעתם ה"ג'נטלמנית" של הסקוטים — לא זכתה לתגובה, וזעם על כי פניתו לא מצאה כל חד, ארגן המפקד הגרמני את כוחותיו להסתערות שלישית. מלאכת ארגון הערבים במבנה הסתערות קשתה עליו הפעם ביותר, כיון שאלה — כדברי אחד מהם במכתבו *) שנפל בידינו — "ראו את המוות פעמים אין ספור", ולא אבו לראותו פעם נוספת. הנה כי כן עברו חמש דקות — זה משך הזמן אותו הקציב הגרמני למגינים לעשות חשבון הנפש אם להכנע אם לא — כפולות פי כמה וכמה, עד אשר הצליחו סוף סוף הגרמני ועוזריו הערבים לשדל את פיקודיהם להיערך במבנה ולנוע לעבר המוצב, אולם ממש באותה שעה, חל שנוי מפתיע בהשתלשלות הדברים — כתוצאה מכניסתה של תגבורת-עברית לקרב.

על בית הקה"ק נתגלה לו, כמסתבר, באופן מקרי לִי מדי — חש להעביר את הידיעה על מצבם הקשה של מגיני הבית למפקד החטיבה שמעון אבידן. סמוך לכך קיבל המח"ט ידיעות על ההתקפה גם ממטה גדוד 1 שהתקשר עם "שדונה" טלפונית.

מפקד החטיבה החל מיד בארגון מחלקת הגבורות (מקרב אנשי קורס הסירים וקורס מפקדי צוותות מק"ב שהתנהלו במחנה "יהושוע"). שתפרוץ בי משוריינים לבית הקה"ק — מחד גיסא, ובארגון פלגה (מקרב אנשי קורס הסמלים של "גדוד הפרברים") שתטריד את יאווה, תמשוך כוחות אויב ממקום הקרב ותקל ע"י כך את הלחץ על המגינים — מאידך גיסא, את משימת ארגון מחלקת התגבורות הטיל על אליעזר ריון — מפקד קורס הסירים ואילו את משימת ארגון פלגת ההסחה, הטיל על מפקד קורס הסמלים. בעוד השנים עוסקים בהכנות ליציאה, דאג מפקד החטיבה להשגתם של כלי רכב משוריינים — שלא עמדו אותה שעה לרשות החטיבה — להסעתם של אנשי התגבורת ויחידת ההסחה, תחילה פנה למטה מחוז "קרית", שתרשותו עמדו מספר משוריינים, ואחר עלה על מכרז ניתן ונסע לתחנה המרכזית בה חנו משורייני מלווי השירות שבפיקודו של מכבי מוצרי זיל**), כדי "לגייס" כמה מהם להכלית הנוכרת. בבואו לתחנה מצא כי המשוריינים אמנם חונים בה, אך נהגיהם יצאו לחופשה ראשונה אחרי תקופת פעילות ממושכת ומורטת עצבים — דוקא באותו יום.

עד שמפקדי מלווי השירות עושים כמיטב יכולתם לגלוי הנהגים והזעקתם מבתיהם — התקשר מפקד החטיבה עם יחידת פלמח אשר ישבה בבית חרושת "אוקבה" שלידי ראשון-לציון, ואשר היתה סמוכה לבית מכל יחידת "הגנה" מאומנת אחרת, ודרש ממנה לצאת מיד לעזרת בית הקה"ק, אנשי היחידה השיבוהו תחילה כי "יעשו הכל", אולם נראה שתוך כדי ביצוע ההכנות ליציאת התגבורת נתקלו הפלמ"חאים בקשיים, שכן זמניהם לאחר מכן ההבטחה הראשונה הודיעו למפקד החטיבה, כי "התגבורת תוכל לצאת רק בבוקר".

אותו זמן עצמו בו עסק מפקד החטיבה בארגון תגבורת חטיבתית, עסק יובל נאמן, סגן מפקד גדוד 1 (המג"ד פרויקה יצא לקבוץ חצור לחופשת שבת) ב־ארגון תגבורת גדודית. (ראה "דו"ח על התקפה" — עמוד 29).

יובל נאמן — שחזר לח' לון בשעות אחרי-המיתרות

סיפור פרשת התגבורות לידתו בראשית מאמציִם הם של מירלה האלוטאית וחברה ל"מקצוע" ראובן דה-פרים להשיג קשר עם העורף — ממנו עלולים

היו אותן תגבורות להגיע. מאמצים אלה קשים היו מן הרגיל, עקב תקלות-טכניות שחלו במכשירי הי קשר של מטה גדוד 1* — מזה, ושל מגיני בית הקה"ק — מזה, התקלה במכשיר ה"גדודי" — הוא שידר ולא קלט — היתה קשורה בו עצמו, ואילו התקלה במכשיר ה"מחלקתי" נבעה מהעובדה שהתקפה "תפשה" את האלוטאים בטרם גמרו להתקין את האנטנות.

רק בשעה 1800 החלה מירלה קוראת ל"תחנה" במקוה-ישראל, זו לא גלתה סימני חיים, שכן, כאמור, מקלטו של המכשיר לא פעל. מועדי ההתקשרות חלו ברוח-יזמן של מחצית השעה, וההתקשרות הבאה בין שתי התחנות היתה צריכה לחול רק בשעה 1830, אולם מירלה המשיכה בקריאותיה, מאמצייה לא היו לשוא; היא השיגה קשר עם אכסל — קצין הי קשר המיועד של גדוד 1 ובאותם ימים מדריך ב־קורס הקשר החטיבתי במחנה "יהושוע" (שדונה), שה"הובי" שלו היה להאזין ל"תחנות" שונות במכשיר שבנה במו ידיו, ה"חוכב" אכסל — שדבר ההתקפה

* לרשות מטה גדוד 1 לא עמד למעשה מכשיר אלוטאי, הוא השתמשה במכשיר שהיה מצוי במקוה-ישראל ואשר תפקידו העיקרי היה לקיים את הקשר בין ה"מרכזת" של רשת "מסל" — היא רשת מבטיח התחבורה — בתחנה המרכזית לבין שאר התחנות הרשת בארץ ירושלים, גם "תחנות" בית הקה"ק, טכניוניה היה "מסל ב", היתה כלולה ברשת זו—א.א. (** שלישי של "צחקיה" זיל במסגרת הפלמ"ח, כשנת 1947: קצין תחנה של חטיבת "הראל" בימיה הראשונים, נסע כשיירה בדרך לירושלים ונח ב-23.4.1948, על סמוך כמכבי "מכבי" — לפריצת הדרך לירושלים — א.א.

מסור בבית ובמוצב שליו — קיבל הודעה ראשונה על ההתקפה בשעה 1915 בערך, שעה שאכל ארוחת-ערב. מיד חש למטה הגדוד באנרובנק כאן התקשר — באמצעות מדי כותהסלמונים שהיתה במטה — עם חילית הקשר במקוה ישראל כדי לקבל דרייה מדויק על מצבם של מגיני הבית. במקום דרייה מסרו לו אנשי החוליה כי מכשיר האלחוט שי ברושותם מקולקל וכי הוא משדר אך אינו קולט. כיון שכה הפעיל יובל רצים מקרב אנשי התומרת הגדודית ו"פליטה" עם לביתו של אזרח חלוני בעל מקלט רדיו, שנוצב במרחק של כ־300 מטר ממטה הגדוד. היא פתח את הרדיו, "חשש" את תחנת בית הקה"ק, ושמע את קריאותיה המרות של מירלה — אין לנו תחמושת! הבו תגבורת! את תשובותיו הריץ ע"י הרצים למרכזית הסלמונים במטה הגדוד. מכאן העבירו את התשובות לחולית הקשר במקוה-ישראל (פסל 1) שהעביר תן באמצעות המשדר למגוינים בבית הקה"ק (פסל 2).

שיטת ה"סלפן השבור" מסיכנת היתה, כי לא היה כל כשחון שהוראותיו של יובל לא יסולפו בורכם רבה הי"ת. "תחנות", על כן החליט יובל על "קיצור הקריס", הוא העתיק את מקלט הרדיו למטה הגדוד והעביר את הוראותיו דרך מרכזית הסלפן ישר למקורסון של המשדר, אליו הוצמדה אנזית הסלפן שבמקוה-ישראל.

משהוברר ליובל מהלך התקפת האויב ומצבם הקשה של המגוינים, החליט להחיש אליהם תגבורת, מ"בסיס 88" שבי מולדת. ב־1930 בערך הוא התקשר סלמונית עם הבסיס, והורה את יעקב וולברג — סגן מספר פלוגה כי שמתלקת מאנשיה ישבו בבית הקה"ק — להרכיב ולהביא מחלקת תגבורת ולצאת עמה דרך הפרדסים לעזרת מגיני הבית יעקב, שלא רצה להשאיר את הבסיס ללא אנשים, נסע למקוה-ישראל על מנת לביים עם לחמים מקרב אנשי פלוגתו לכביצו המשימה. הוא לא הודיע על כך דבר ליובל, וכאשר התקשר הסמ"ד בשניה עם "בסיס 88" ב־2000 בערך, כדי לברר אם התגבורת כבר יצאה, קיבל לתמונה תשובה כי הסמים "הלך לחפש אנשים", נרעש מן העיכוב הבלתי צמ"ד פקד יובל — מטאת העדר מפקדים מתאימים במטה — על מנחם גולדשטיין החובש הי גדודי, וחניכו לשעבר בקורס מ"כים של החי"ש, לצאת מיד מן המטה ל"בסיס 88" כדי לארגן תגבורת מקרב האנשים המצויים שם, לצורך החששה במהירות האפשרית לעזרת הי מגוינים, מבלי לחכה לשובו של הסמים. ב־2015 יצא מנחם ל"בסיס 88", אליו הגיע מקץ רבע שעה. הלוחמים בבסיס היו נרגשים ביותר וחרדים לגורל חבריהם. כדי לא להגביר את התרגשותם כינס מנחם תחילה רק את המ"כים ומסר להם כי הוסל עליו ע"י יובל להוביל תגבורת, מקרב אנשי הבסיס לבית הקה"ק. המ"כים לא הבינו מה פתאום חובש גדודי מוביל תגבורת! והציעו להמתין לסמים. אולם אחרי שמנחם הסביר להם כי יובל שלח דוקא אותם כיון שהומן דוחק עד

כך כך, שלא ניתן לגייס מספר אחר, או לחכות לשובו של הסמים — השתכנעו כליל. מנחם בחר שלא לסקר על הלוחמים ישירות בשלב ההכנות, כיון שהאמין כי נוה לאנשים לקבל הוראות מפי מפקד מוכר להם. הוא הטיל, איפוא, על חנוך — הבכיר שבמפקדי הכתות במקום, שמיאל התפקד מפקד מחלקה — לארגן ולהביא את התגבורת.

חנוך בחר 18 איש, והרכיבם כשתי כיתות, הוא ציידם — פרט לנישק האישי (סגן ושהי מחסניות או רובה ריש כדור) — במרגמה י"ב וכיכר מצעות, ב־30 רימונים, 1500 כדורי 303, 2500 כדורי 9 מ"מ, בהמרירי-חבישה ובסנדוויצ'ים. עבור מגיני הבית.

שעה שחנוך עסק בארגון התגבורת, עשה מנחם את הערכת המצב כדי לקבוע תכנית למסע התגבורת ולאמן התחברותה עם מגיני בית הקה"ק. לא היו לו ידיעות על ה"קרקע", על האויב"ת החוקף, או על "כוחותינו" שבאזור הבית, ואפילו לא על כושרו ואמינותו של הכוח עמו עמד הוא לצאת כתגבורת. כל שידע (על פי משה, מראתינינים מרחוק ועל פי הי שמועה) היה, שהערבים תקפו את הבית בדרך כלל מורה, שהמוצב מוקף במקשים (היכנז), ושהשטח שבין מולדת לבין מוצב הקה"ק נסוע רובו ככולו פרדסים קשים לתנועה ולהתי מצאות. הגה כי כן החליט מנחם על תכנית כללית בלבד — והיא: תציית הפרדסים בלבם תוך התרחקות מדרכים בהם על לים להמצא מארכי אויב, והתחברות עם מגיני המוצב מכיון שיוכתב בהתאם למסיבות בשעה הביצוע עצמה.

תציית הפרדסים בלבם, היינו בשטח קשה לניווט ולתנועה, חייבה את מנחם ולתת לאנשי התגבורת הוראות מדויקות לתנועה בלילה בשטח הפרדסים — מהרציסא, ולבחור שני מובילי-גיששים מתאימים שישימשו לכוון "עיניים" — מאידך גיסא.

ה"עיניים" נמצאו ללא קשיים מיוחזרים, שכן מספר אנשים תירגלו במלאכה זו — בהתאם להוראה שנתן יובל למ"ם, עם התגבורת התנכלותם של הערבים לשירות שעשו ורכן לבית בכביש, עתה לא נותר למנחם אלא לתת ל"גוף" התגבורת הוראות לבל יכזיב את "עיניו". הוא הורה, איפוא, את חנוך —

שעסק אותו זמן בבדיקת חמרים, ציווים, נשקם ותוצאות
השהות חלקי גופם הבולטים של אנשי התגבורת — למסור
לו את המסדר. משהו נסמך לו, אמר להם את הדברים הבאים:
"בית הקה"ק מותקף קשה. תחמושת מגיני אוחלת. עלינו
לתנוע לבית דרך הפרדסים במהירות ובכל מחיר. אנו עלולים
להתקל במארבים. על כן, כל איש ישמור על קשרעין עם זה
שלמניו, ויבטיח את האגף כפי שיוסל עליו, במיוחד בשעת
עצירה. איש לא יפתח באש אלא לפקודה. רימונים יורקו רק
על ידי אנשים שיקבעו לתפקיד זה. יש שאלות?"

בשעה 2200 בערך, דקה לפני התנועה, הורה מנחם לחנוך
להשאר ב.ב.מס 88 כאחראי. שום פקודה לא הכריח אותי
להשאר מה כשהחברים שלי נמצאים בצורה פחות מד קיים מי
כאן? השיב חנוך, מנחם שלא עמד בפני נימוק מעין זה,
הסכים לצרף את חנוך ליוצאים. יותר מזה, הוא הסכים אמילו
— מתוך רצון לשמור על ה"פרסטיגיה" של חנוך המוכר ע"י
האנשים כמפקד — שזה יעביר את הפקודות לאנשים כמסע
כהתאם להוראותיו; אולם התנה לו תנאי שלא יתוכח עמו,
בעת שיקבל את הוראותיו — כדי שלא יגזל זמן למי"עצות
מלהמה". בשעת מסעה הניחה חנוך שהיה להרים אחר הציאה
הסכים להנאי, ומבלי להפסיד דקה נוספת החל מנע את אנשי
התגבורת לעבר בית הקה"ק.

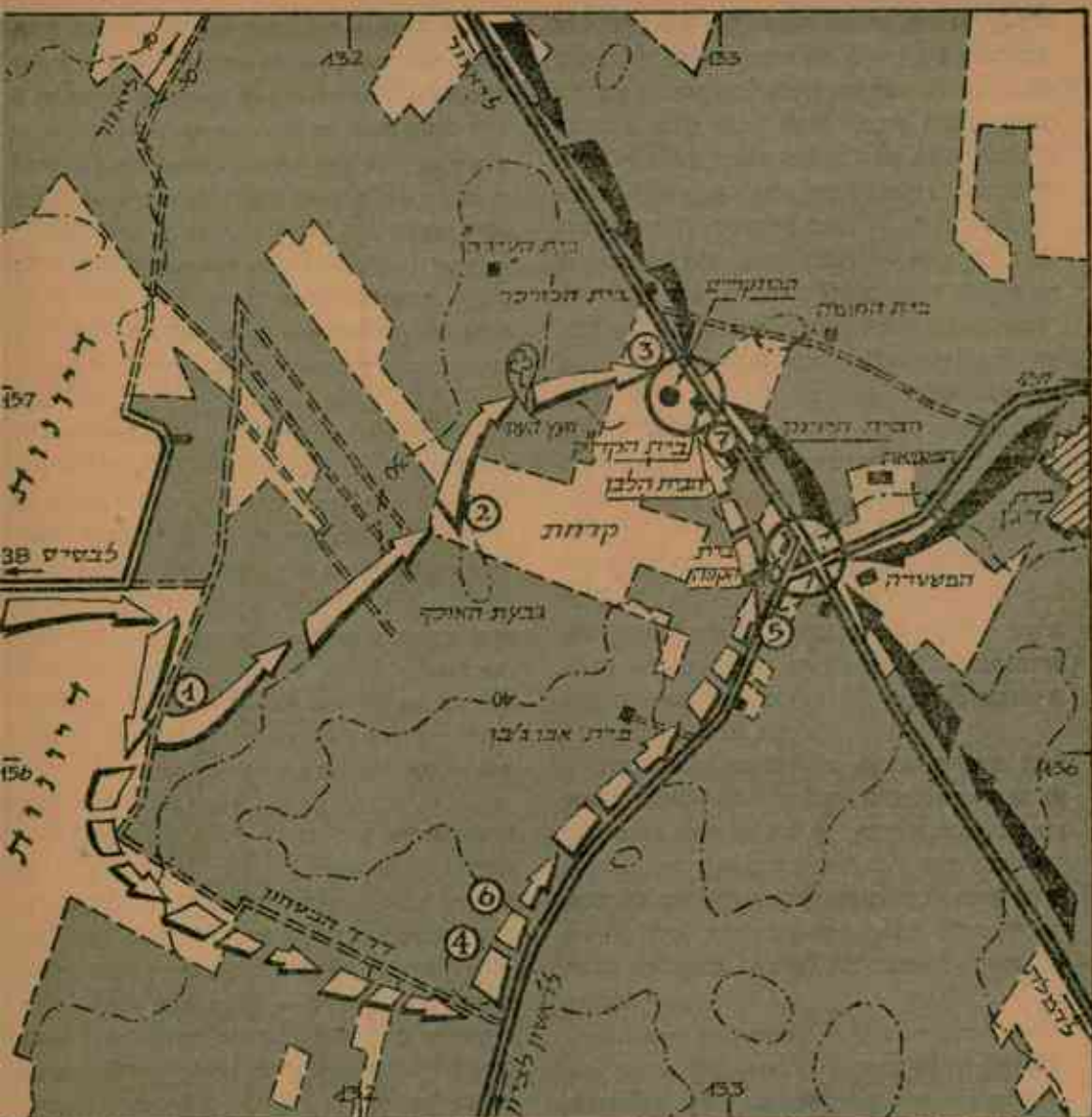
עד הצטלבות הכביש העובר דרך מולדת מזרחת
עם "דרך הבטחון". המספריה בראשיתה בין הדיונות
והפרדסים, נעה התגבורת במהירות וללא עצירות.
כאן נעצר המסע. שכן כאן התחיל ה"שטח המסוכן".
לאחר שהגששים המובילים נשלחו קדימה. המשיך
הכות — שנע בטור עורפי — בדרכו על דרך הבטחון
לעבר דרום, ואחרי מרחק מה נכנס לתוך הפרדסים,
במגמה "לחתוך" אותם בדרך הקצרה לבית הקה"ק.
התנועה בפרדסים היתה קשה. איטית ומעיפת (הי
עצים היו צפופים ונוסם השתרך עד לפני הקרקע).
אולם היה בה יתרון: התרחקות מן הדרכים בהם
עלולים היו להתמקם מארבי אויב. דרכי העפר ו'
שבילי הפרדסים, בהם נתקלה התגבורת, בכיו נחצו
תוך נקיטת אמצעי זהירות מיוחדים.

דרכי העפר ושבילים אלו (ראה מפה, עמוד 22)
עוברים בעיקר מצפון-מערב לדרום-מזרח. למרגלות
תיה של גבעת "האוכף". הניצבת ב"קרחת" כ"750 מ'
מדרום-מערב לבית הקה"ק, הגבוהה שבכיפות האוכף
(40.3) הולשת על הסביבה כולה וניתן היה לצפות
ממנה לעבר בית הקה"ק. למרגלות כיפה זו עצר
מנחם את הכוח למנוחה. ואילו הוא עצמו עלה עליה

בזהירות, וצפה על השטח. המחזה שנתגלה לו לא
היה מעודד ביותר: שטח בית הקה"ק היה מואר כולו
בלהבות שבקעו ועלו מבית-החרושת לדיקטים. ומן
הכיוונים מזרח וצפון לבית הקה"ק נשמעו קולות
יריות. שגורו ע"י אנשי האויב. לאור כל אלה החליט
מנחם, להמשיך את מסע הכוח במהירות בשטח הי'
פרדסים הצפוף שממערב לבית — תוך איגוף הקר'
חה, מדרום דרך מערב לצפון — ופקד על חנוך
לתנוע את אנשי התגבורת צפונה לאורך הפרדס הי'
גובל עם הגבעה ממערב, ואחר לפנות מערבה-צפון
מערבה לעבר המוצב והבית שהלהבות סמנו את
מקומו בדיוק רב, חנוך ביצע את הפקודה, הגיע את
אנשי התגבורת במותר הדרך במסע-מזורז, כמעט
ריצה, כשעקרון הבטחון נשמר רק ע"י עצם מהירות
התנועה. הגה כי כן לא עברה רבע שעה וכבר נמצאו
אנשי התגבורת בפרדס במרחק כ"200 מטר מצפון-
מערב לבונקרים, במחיצת הדרך בין "בית-הכורכר"
לבין "העץ הענק" (ראה מפה, עמוד 22), אש-האויב—
אשר הונחתה אמנם על מוצב ההגנה החמור — נסרה
לפתע את ענפי עצי ההדר מעל אנשי התגבורת
והפילה אשכוליות בשלות על ראשיהם. האנשים
דבקו לקרקע וקפאו במקומם.

אשכוליות רבות נפלו מן העצים עד אשר הת'
אוישו ראשוני אנשי התגבורת מתדהמת-האש. או אז
זחלו מנחם וחנוך עד גדר קניי-הסוף, אשר הקיפה את
הפרדס ממזרח והפרידה בינו לבין שדה הבזר ש'
מוצב ההגנה החמור שכן באמצעיתו. בבואם אליה
הבקיעו להם שדות-ראיה ע"י הסתת קניי-הסוף מ'
ימינם ומשמאלם ו"בלשו" את השטח בעיניהם וב'
אזניהם.

האם מגיני הבית נמצאים עדיין במוצב? היכן נמצאים
אנשי האויב? היכן מוצפים המוקשים שהקיפו את מערך
ההגנה? האם קיים בעבר בטחון בתוך שדה המוקשים והיכן
הוא? האם מגיני הבית יודעים על בואה של תגבורת, או שמא
יתחשו אליה כאל יחידת אויב המתגנלת להתקיפם ויפתחו
עליה באש? — שאלות אלו שבתשובות עליהן היתה מתגנת
השלמת ביצוע המשימה. הצינף לפנחם ולחנוך, מחשבות רבות
ותכניות רבות צצו בראשם — לשלוח "מתגנב" בזחילה דרך
שדה המוקשים (שבסופו של דבר התברר כי לא היה קיים
כלל) כדי ליצור מנע עם מגיני המוצב ולתאם אתם את הי'
מניסה לתוכו, לפרוץ למוצב בכוח אחרי הצבת בסיס אש
שיפעל מכיוון יאווז לאורך המבויש; לכבוש את המוצב ב'
התקפת-נגד במידה ויכבש ע"י האויב; לחכות עד עלות-השחר
ולהסתיע באור להתמצאות במצב, לקביעת תכנית פעולה,
וליצירת מנע עם המגינים — אבל כולם התנסו אל מול שיקו'

בפת ספר גבעות*

מקרא:

- התקדמות האויב התגבורותיו
- התקדמות התגבורות שלנו בגזל
- התקדמות התגבורות במשורנים

התגבורות שנמצאו וזלז בקרב על בית הקה"ק ב-19/20.3.48

סמך התגבורות הרגולית: סמכים 101 דרך 1, 2 ב ל 3

סמך התגבורות המשורנית הראשונה: סמך המוד בחולון דרך מילוח, דרך הבסתחי, 4 עד 5

סמך התגבורות המשורנית השנייה: סמך החטיבה כשרונה דרך סמך המוד בחולון, מילוח, דרך הבסתחי, 6 עד 7

פתחו של בונקר במוצב ההגנה החפור

שבועה ברנע שהוא נאסף צ"י סירת הצלה. במיוחד גדולה היתה שמחתה של מירלה האלחוטאית שבואה של התגבורת הציל אותה — לדבריה — מלהתגלות כסתם ציונבאתניקית. שכן זאת לדעת: מירלה האלחוטאית "רמתה" הן את יובל הסגיד והן את חבריה במוצב. היא הודיעה ליובל כי אם לא תבוא התגבורת תוך חמש דקות — אנו נסוגים — ובאותו זמן עצמי העבירה לחבריה ידיעות מעודדות. על תגבורת הנמצאת כביכול בדרך בשעה שהתגבורת עוד לא יצאה כלל, ואף לאחר שקלטה מברק בו הובע חשש שאם התגבורת לא הגיעה שעמים וחצי לאחר צאתה, יחכן שהושמדה...

דוד ביטון לא נתן לשמחה להטות את מחשבותיו מן המשימה העיקרית: החדרת אנשי התגבורת ב"מתירות למוצב. כטרם יסכל האויב — שמן הסתם הבחין בחילופי דברים בין הלוח' התגבורת והמגינים — את ביצוע ההחדרה על סף התגשמותה. מבלי להפסיד דקה, פקד דוד ביטון על שנים מאנשיו לצאת לקראת התגבורת, ולהובילה פנימה למוצב דרך פרצה

ה"דקורציה" הפנימית של הבונקר: עמודי המשען והאצטבאות ששימשו כמיטות למגיני המוצב.

לימים נגזים, כגון: המתורב' יעלה על שדה-מוקשים, יפגע ויגלה את התגבורת; המגינים והערכים יסתחו באש על ה"תגבורת" והיא תמצא "בין הפטיש ובין הסדן"; התקפת הנגד על המוצב במידה והוא תפוש צ"י ערכים תגרום אכזות לתגבורת הקטנה והיא לא תחזיק מעמד אל מול התקפות עתידות של האויב...

הנה כי כן כמו שלא הצליחו להבהיר לעצמם מה נעשה במוצב — מחדריגיסא ומה עליהם לעשות — מאידך-גיסא. "החליטו" מנחם וחנוך כי מוטב להם שלא להחליט כי אם "לתת לזמן לעשות את שלו". סמוך לשעה 2400 ביום 20.3 — לאחר כשעה ומחצה של המתנה "עשה הזמן את שלו". אותה שעה נשמעו לפתע: מכיוון צומת בית-דג'ן, קול טרטור מכוניות. צעקות ופקודות בערבית ובגרמנית ואחריו הם רעמי-יריות. יריות אלה שוב לא "נמררו" את עצי הפרדס מעל לראשיהם של אנשי התגבורת, ומכך הסיק מפקדה כי האש אשר הונחתה על המוצב הוסי' טה, ומתקפיו עברו "לטפל" כנראה באיזה כוח אחר, לאור מסקנה זו גמלה במנחם ההחלטה כי סוף-סוף נוצרו התנאים להדירת התגבורת למוצב. הוא ביקש, איפוא, שני מתנדבים שיוחלו אל המוצב. ויצרו מגע (בעזרת קול) עם מניניו. שני המתנדבים — המ"כ דוד אריכא ואחד מאנשיו — נמצאו מיד. ללא שהיות מיותרות יצאו השנים — שלפי דבריהם — נמאס להם לשכב על הבטן בפרדס בלי לעשות כלום" — מן ה"פרדס לעבר הגדר הודו-יפונית שהקיפה את מוצב ההגנה-החפור. לא עברו דקות ספורות וכבר שכבו הללו גחונים ליד הגדר. כאן נתגלו למגיני האגף הצפוני-מערבי של המוצב, ואלה התכוננו לפתוח ב"אש: אלא שבאותה עת עצמה ממש החל דוד אריכא צועק לעבר חבריו שבמוצב: "חברה, הגענו! הבאנו תחמושת! היכן הפרצה בנגד? כיצד נכנסים?"

רגע עוד חשבו המגינים ה"מעוצבנים" והחדש-ניים ש"הקול קול יעקב אך הידים ידי עשו" — שכן רבים היו דוברי-העברית בקרב ערביי הסביבה. ש"עבדו בפרדסי יהודים — אולם משנהו הבחינו כי הצועק אינו אלא דוד אריכא. איש פלוגתם, שהצטיין בצליל-קול מיוחד במינו והשמיעו צעקת-רווחה ש"הדה נישא למרחקים: "שלנו! שלנו! התגבורת הגיעה!"

הודיעה על בואה של התגבורת עברה כורס-חשמלי בין המגינים — שכלב רבים מהם כבר כרסם היואש עקב אזילתה של התחמישת — ומחתה כמחיד אחת את המחשבת על נסיגה שנעזרו סמך לנך, בקרב כמה ממפקדי-המשימה במוצב. היא עוררה בהם שמחה בלתי רגילה, כשמחתו של פליט אניה

מוכנה בגדר המקיפה אותו. פקודתו בוצעה במהירות ומקץ כמה דקות כבר עמדו אנשי התגבורת בלב מוצבי ההגנה החפור. מוקפים במגיניו הנרגשים. התרגשותם של אנשי התגבורת אף היא לא היתה קטנה במיוחד כאשר נוכחו. כי על אף אלפי הכדורים שגורו עליהם לא נפגע מהם איש פגיעה של ממש. עתה אורגנה מחדש מערכת ההגנה של המוצב; המגינים. — שעמדו בקרב זה למעלה משש שעות — נשלחו לחטוף שינה בבונקרים. ואנשי התגבורת ה"רעננים", שאף הם לא עצמו עין עד לאותה שעה. התפזרו לעמדות. המרגמה בת 2" אשר הובאה עם התגבורת הופעלה החל מ־0030 כלפי מרכז קטע הכביש שבין הבית לבין צומת בית־דגן. המרגמה היטיבה לפגוע; העידו על כך צעקות הנפגעים ה־ערביים. שהתערבלו בנחמת־היאוש של מפקדם ה־גרמני שצרח כחיה פצועה: „מיט וולשה פאלוכטה אראבר גי איך גיכט אין דן קאמפ?" דהיינו — „עם ערבים מזהמים שכאלה טוב אינו יוצא לקרב". על אף „הצהרתו" ניסה עוד הגרמני לארגן תשר בת־אש לאש המחודשת של אנשי־המוצב. אבל זו לא היתה אלא אש־נוססת של נסוגים. ובשעה 0300 בערך. פסקה לחלוטין.

כניסתם של אנשי התגבורת למוצב אופשרה ע"י פעולתה של תגבורת שנייה — שתי כתות בשני משוריינים בפיקודו של הסמ"ס יעקב וולברג, אשר נשלחו ע"י הסמ"ד יובל נאמן במגמה: (א) להרי פיע באנף תוקפי מוצב בית הקה"ק ולהכנס עמם בקרבי־אש ולהסיחם. כדי להקל את הלחץ על מגיני המוצב ולאפשר את כניסתם של התגבורת הראשונה הרגלית לתוכו; (ב) לנסות ולפרוץ למוצב. כדי ל־הגביר את כוח מגיניו.

ליותה של תגבורת זו החלה בשעה 1900 בערך. ביום 19.3.48 — בפנייתו של מפקד החטיבה, שמעון אבדן, למחוז „קרית" בבקשה „לארגן" משוריינים להסעת תגבורת לבית הקה"ק המתקף ונמשכה כארבע שעות. בארבע „שעות־הלילה", עברה היחידה „צירים" רבים: גיוס משוריינים, הכנתם לפעולה והזקקת נהגים מנוהלים לנהיגה בהם — שגזלו למעלה משעתיים; העברת המשוריינים מהתחנה־המרכזית למטה הגדוד בחולון — שנמשכה כחצי שעה; גיוס שתי כיתות תגבורת (עב איש) מסלוגה ב' של גדוד 1, שישיבה בכתיים והעברתן למטה הגדוד — שנמשך כשעה; וארגון הכוח וחלוקת התפקידים — שנמשך כחצי שעה. אבל בסופו של דבר „גולד הילד" — שיירת התגבורת. מתוך רצון להקל את מעבר שיירת התגבורת בכביש

ראשון־לציון—צומת בית־דגן ולאחר מכן בקטע הכביש צומת בית־דגן—יפו (עליהם הילטת משטרת בית־דגן) התקשר ה־מקשר בין ההגנה והשלטונות. מטעם „קרית", עם סלאניגר האם — מפקד המשפחה במחוז יפו, שמשטרת בית־דגן נחונה היתה למרותו. איש־הקשר דרש מסלאניגטאם לסייע בהריסת התקפת הערבים על בית הקה"ק. על כך השיב אחד מעוזריו, כי לדעתו אין טעם לצאת למקום הקרב בו נלחמים שש מאות ערבים בשלושים יהודים, כיון ש„הכל גמור". עם זאת הכניח, כי אם תשלח ההגנה תגבורת משוריינים לעזרת הסותקפים האבודים — לא תפריע לה המשטרה החביטית להגיע למקום, כדי להוציא את הגיוחה...

הבטחה זו — כהבטחת בריטיות רבות במלחמת הקר־ממיות — היפרה. אוילס כיוון שפסק „נבעתי" לא יחס לה מלבנתחילה כל חשיבות, צוה לא להעבירה לדודתה יעקב וולברג, מפקד התגבורת — וזה לא בנה עליה דבר, כאשר „הוערך הנצב" כדי לקבוע את שיטת פריצת משורייני ה־תגבורת לבית הקה"ק.

תוך „הערכת הנצב" הובעה הדעה כי האויב יבחר להציב את חסימתו בקטע הצימת, אשר בו יאלצו המשוריינים להאיט את מהלכם, עקב הסיכויב החז. כמסקנה מהערכת זו מוכנס, שיש לשמור את „מומנט ההפתעה" לקטע זה; כל מר — יש להגיע לקטע זה באורות כבויים וללא התנעת מנוע הסכוניות ורק בו להעלות אור בפנסים, ולהתנוע את מנועי כלי הרכב בנסיון לפרוץ במהירות את חסימת האויב.

ב־2300 יצאו אנשי התגבורת במשוריינים — כשהם מצוידים נוסף לנשק האישי בשני ברנים וב־מרגמה 2" — ממטה הגדוד בחולון לביצוע נסיון הפריצה. בכביש חולון מולדת, ואף ב„דרך־הבטחון", נסעו באורות מלאים, אולם משהגיעו לכביש ראשון־לציון כיבו את האורות, בהתאם לתכנית, הפסיקו את פעולת מנועי המכוניות, והחלו דוחפים אותן לאורך הכביש לעבר הצומת. מלאכת הדחיפה לא קשתה עליהם יתר על המידה — הכביש יורד בקטע זה כדי

משטרת בית־דגן, מבט — מדרום־מזרח.

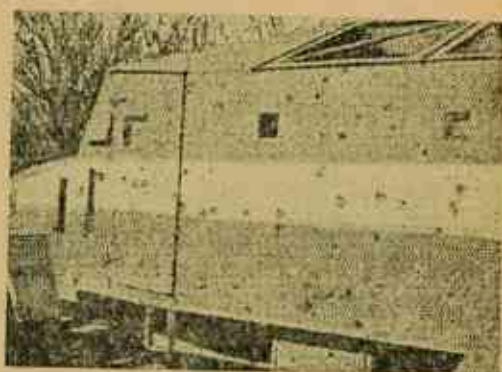
משוריינים בקטע הכביש בו נחסמה דרכה של התגבורת המשוריינת הראשונה

כדי תנועה. על אף מטר כדורי האויב, ועל־אף ה־קושי בנתינת המשורין שנפגע בגלגלית, הצליחו ה־נהגים להקיף את הצומת. לאחר שתרחקו כמאה מטרים מן הצומת, בשעה שדומה היה כי הסכנה היתה כבר מאחריהם, ירד משורין חלחוף לתעלה, בראונו זאת עצר יעקב את המשורין ב־התנועה ליד חברו התקוע ובשמשו מופת לאנשיו חזל ויצא ממנו דרך הפתח שבקרקעיתו. חיבר למשורין התקוע כבל גרירה וקשר אותו למשורין ב־התנועה. אחר חור למשורין זה ופקד על הנהג לנסות ולחלוף את ה־מכונית. נסיון החליצה, שנעשה תחת לחצי־אש ש־נורתה מטוח־מגע כמעט, הצליח — ושיפר קמעה את מצב רוחם של אנשי התגבורת המשוריינת.

אנשי התגבורת המשוריינת חשו עצמם מובסים כיון שלא הצליחו לנעוץ לחבריהם בבית הקהיל — הגם שיוכל הדגים ליעקב, שעה ששטר לו את ההודאות, כי הסנת האויב מהמוצב המתקף כדי לאפשר את כניסת התגבורת הרגלית לחיטו היא עיקר משימתו. תחושת הבשלון לא הרפתה מאנשי התגבורת המשוריינת אלא כאשר תמיעו למטה הגדוד בתולין — לאחר שהעבירו את הפצעים לראשון־לציון. כאן קידמו אותם חבריהם — שקראו את הקרב בעזרת תאליהם וידעו כי הודות להפעלת התגבורת המשוריינת באגף התוקפים נתאפשרה כניסת התגבורת הרגלית למוצב — בקריאת חיד למצבה.

זמן מה לאחר־כך (200030) הגיעה למטה הגדוד, בשלוש מכוניות משוריינות תגבורת משוריינת שנייה. היתה זו יחידה בת 25 אנשים מורכבת מאנשי קורס הסיריים וקורס הנכב"ד (**). החטיבתי ומצוידת בנשק קל ואף במק"ב בראונינג — אשר נשלחה ע"י מפקד החטיבה שמעון אבידן כתגבורת־חטיבתית למגיני

10 מ' על כל ק"מ — ומקץ כרבע שעה בלבד הגיעו הדוחפים לעיקול הכביש שמעבר לשער הכניסה ל־אחוזת אבו־ג'בן, כאן, כחצי ק"מ מן הצומת (ראה מפה, עמוד...) זינקו אנשי התגבורת למכוניות ה־משוריינות, הפעילות ובאורות מלאים פרצו במלוא המהירות לעבר הצומת. האויב, שכפי הנראה מוכן היה *), הציף את השטח ברקטטות־תאורה ומיד לאחר זאת פתח על המשוריינים באש מקלעים, רובים ומר־גמות משלושה כיוונים; מבנין אבן קטן שממורה לכביש, מבנין המשטרה ה־גיטראלית שמצפון מורה לכביש, מבנין המטויה ומהפרדס שמצפון לכביש, מבית־הקפה שליד הצומת ומן הפרדס שממערב ל־כביש. האש שהיתה "צפופה" ביותר (230 פגיעות קליעים נמנו למחרת במעטה השריון של אחד ה־משוריינים) חדרה את שריון המכוניות המשוריינות ופצעה ארבעה מבין נוסעיהן, כן נקבו כמה קליעים

המשורין ש־ספג 250 קליעי כדורים

של מקלע ברן — שהופעל כנראה, ע"י שוטרים בריי טיים מהמשטרה — את גלגליו הימניים (אשר היו מופנים לעבר המשטרה) של משורין החלוף, והפכו את הנהיגה בו לאמנות־אקרובטית" ממש.

לאור המצב שנוצר החליט יעקב כי אין באפשרות הכוח שברשותו לפרוץ דרך מחסום־האש אל הבית, וכי לא נותרה לו ברירה אלא לנסות להסתובב על מנת לנתק את המגע עם האויב, שכוחו התגבר מרגע לרגע ע"י יחידות שהופנו מבית הקה"ק לעבר ה־צומת. הוא פקד, איפוא, על הנהגים להקיף את כיכר הצומת בחיפוי מכת־אש שתונחת מהמשוריינים תוך

(*) יתכן, כותבא: מפנית אישהקשר של ה־הנהג לכוויסם לאפשר את מעבר שירת התגבורת, שהופנתה למשטרת בתי־דין שקיימה יחסים חרוקים עם הערבים. בענין זה ראה גם "לקט ידעיות", עמוד 32 — א.א.
(**) נכב"ד — נשק, כבד"י, כלומר: מקלעים־כיווניים ומר־גמות 81 מ"מ — א.א.

בית הקה"ק, בעת ובעונה אחת עם פלגה שנשלחה להטרדת יאזור משכונת עזרא במגמה למשוך כוחות ולהקטין את הלחץ על הבית.

מפקדה של התגבורת ה"משורינת" השנייה, אליי-עזר רייז, התקשר מיד עם יובל נאמן, אשר מסר לו כי ההתקפה נהדפה וכי יש להניח שהאויב התפור והסיר את החסימות. כן התקשר אליעזר עם יעקב וולברג, מפקד התגבורת ה"משורינת" הראשונה, וראב ממנו פרטים על מקום האויב ונשקו ועל שיטת הפעולה בה נקט.

שיטת הביצוע בה בחר יעקב וולברג, מפקד התגבורת ה"משורינת" הראשונה שביקש להשיג הפיתוח ע"י התקרבות שקטה, לא נראתה לרייז, שכן, אליעזר רייז הטיל ספק — לאור הקורות — באפשרות השגת הפתעה בדרך זו, וראה בה "בזבוז" מבחינת גורם הזמן, על-כן החליט לנקוט בשיטה של נסיעה מהירה לאורך כל הדרך.

ד. "שן תחת שן"

הנה כי כן ב־0200 בערך יצאה התגבורת ה"משורינת" השנייה במלוא המהירות לעבר בית הקה"ק, כפי שהניח יובל מראש — לא קידמה אותה אש אויב בהגיעה ליאזור צומת בית-דגן. אנשי התגבורת הבחינו רק במספר דמויות של ערבים שמתרו להמלט לתוך הפרדסים שבצדי הכביש, ולא הגיעו מתוכם אלא כאשר נכנסה התגבורת למוצב. אף שאליעזר היה משוכנע כי האויב נטש לחלוטין את השטח, הוא נקט בכל אמצעי הזהירות עם הגיעו למוצב: חילק את אנשיו לעמדות, הציב את המק"ב בראונינג בעמדה הדרומית-מזרחית של המוצב (4) כלפי הפרדסים; והשאיר משורין מצויד בברז בהצטלבות דרך-העפר למוצב עם כביש יפו-רמלה — לחסימת הכביש. בהריסות הבניין, שאף מהם ניתן היה לשלוט על הכביש, לא הוצב כל כוח, כיון ששאריות הבית המים היו עדיין, ורמץ מאכולת-האש להט בתוכן.

למראה פליטי המכוניות הנסים, עשו ערביי יאזור, סועים ונקלהו בתמונתם כסביכות בית-הכורסר, כ־250 מטר צפונה צפון-מערבה למוצב, במגמה להתקיפו, התקפה זו אפשר לראות היתה מתבצעת אלמלא נדרשנה לסביבת הבית, ונעצרה ליד הריסותיו, שירה בריסות שכללה בין השאר סנקים. מיד להעצרותה קפץ מתוך אחד הסנקים קפיטן סקיט, והחל צועד לעבר השאריות העשונות של המכוניות הערביות, הוא בחן אותם ואחר החל צועד צעדה נמרצת לעבר המוצב, בחצי דרכו יצא לקראתו אליעזר רייז, הקצין פגשו זעם, הצביע על "מה שהיה פעם מכונית" וקרא: "סדוע אתם לא נותנים לעבור" במקום השוכה הצביע אליעזר על "מה שהיה פעם

בין כה וכה עלה אור היום — והגיעה השעה לחפש שלל ולבחון את מהלך-הקרב על-פי הסימנים שהותיר האויב בשטח. בהתאם ל"מסורת" הקרב ה"קודם לביל 12/13.3 — יצאה, איפוא, — בשעה 0600 בערך — קבוצת מפקדים לסירוב בשטח הקרוב לבית, ברגע שקבוצה זו עלתה על הכביש והחלה מתקדמת לעבר הצומת, נפתחה עליה אש מכיוון כיכר-הצומת, הקבוצה, אשר הבחינה מיד כי הירורים הם חיילים בריטיים, בחרה שלא להכנס אתם בקרב ונסוגה למוצב, עם זאת, נוכחות הבריטים באיזור הצומת לא הרתיעה את מגיני המוצב מלפתוח באש על שירת מכוניות ערביות שהתקרבה לבית, זמן קצר לאחר-כך, מכיוון יאזור, פתיחת האש חלה כאשר הגיע חלוץ השירה — שלוש מכוניות משא עמוסות ערבים — עד למרגלות בית-החרושת לקמח-דגים, מקום בו חסמו שפכי הריסות בית הקה"ק את הכביש. עם פתיחת האש נטשו הערבים את המכוניות, קפצו מהן וחשו לתפוש מחסה בפרדס מצפון-מערב לבית-החרושת, בזאת נפלו מן הפח אל הפחת — שלוש שורות מוקשים נגד-אדם, "חוכו" להם באותו פרדס (ראה מפה בסוף החוברת).

עתה ניסו כמה מהערבים לחזור אל המכוניות, אך "פושקה" החבלן (א. פורסקי) שנשלח ע"י אליי-עזר, "לשפל" במכוניות הקדים אותם ופוצץ שתיים מהן מול פניהם, ולא נותרה לנוסעי המכוניות ברירה — אלא לרוץ גלויים וחשופים על הכביש לעבר יאזור.

תוצאות פעולתו של פושקה החבלן

חוצאות פעולת החבלה בבית-הירוק

ספורות בלבד מן „הבית הירוק“, בנה דוד את תכנית החבלה בבית על פעולה „שקטה“ ללא אש. לפי תכנית זו היה על הכוח להתגנב לעבר הבית לאורך שדרת הברושים המתמשכת בגבול הפרדס שמצפון לכביש; להבטיח את אנפי הבית הקפית; להצמיד מטען של חומר-נפץ לקיר „הבית הירוק“ מבחוץ מ־בלי לטהרו תחילה; להדליק פתיל שחור ארוך ולסגת למוצב בשקט תוך חישוב זמן כזה שיבטיח כי הפיצוץ יחול בשעה שהכוח כבר ימצא שנית במוצב.

סמוך לחצות יצא דוד עם כיתה מוגברת של מתנדבים לביצוע המשימה שהוטלה עליו. הפעולה בוצעה בוריוות ובהתאם לתכנית. אולם עם בוקר התברר כי חומר-הנפץ אשר הוצמד לבית מבחוץ לא גרם בהתפוצצותו לתוצאות אותן היה מביא אילו הוחדר לבית עצמו. שכן הבית לא נפל תחתיו ורק מרפסתו הפונה לכביש. בה היו הערבים מציבים את מקלעיהם. נקרעה ממנו יחד עם חלק מן הקיר הפונה ל־כביש. עם זאת השיגה הפעולה את מטרתה העיקרית — היא הוכיחה לערבים שהמגינים אינם קבורים מ־תחת להריסות ואף אינם מסתתרים בבונקרים. אוד־רבה, הם מסוגלים לגמול שן תחת שן למתקיפיהם.

ה. סוף דבר

עומת זאת — האויב לא ידע לנצל את הצלחתו ההת־חלתית ובזבו זמן על „פנטזיות נצחון“. במקום לתקוף מיד את מוצב־ההגנה החפור, בו מצאו מגיני הבית מקלט לאחר פיצוץ.

עמידת הגבורה של המגינים במוצב־ההגנה־החפור ומעשייה-המופת שגלתה חוליה. שתפשה ב־הריסות הבית והמשיכה להתגונן מתוכו שעות ארו־כות — מנעו את האויב מלכבוש את מוצב בית

ביתי. „אכל יש לכם מוצב“ — אמר הקצין והחל צועד לעבר המוצב כדי לבקר בו. אליעזר, שלא היה מעוניין בדבר כלל וכלל, חסם לו דרכו. הקצין רתח אך חזר אל אנשיו מבקש נקמה.

אותה שעה הופיעה בין הברושים דמות ציורית של מסך כנוסיות ערבי לבוש הדר, כשכפיה אדומה על ראשו ושנו אקדחים צמודים למותניו. הלן קידם את פני הקצין, הסתודע עמו ואחר החלו השנים צועדים לעבר הריסות הבית כשאליהם גלחה אדם שלישי ומצלמה בידו.

בבואם אל ההריסות טיפסו עליהם והצלמלו יחדיו. מבקשים לתנצח את התמונה איתה רצה ביון לטמש בארצנו: בריטי וערבי על חורבות הבית היהודי.

היתה זו התעללות קשה במגוינים שחזו במחזה, כשלועי מקלעי הסנקים ותותחיהם מופנים אליהם. מבלי שיהיה בידיהם להגיב עליו באש. אולם אחד ממגיני בית הקה"ק מצא גם זאת תשובה מתאימה: הוא זינק ועלה על ההריסות ותקע בראשם את הדגל הלאומי!

המגינים ואנשי התגבורת שהצטרפו אליהם לא הסתפקו בתקיעת־הדגל כדי להוכיח לערבים כי מוצב בית הקה"ק — עליו הודיעה העתונות הערבית ב־אותו בוקר: „בית הקה"ק פוצץ: כל היהודים אשר היו בתוכו נקברו תחת ההריסות ומצאו בו את מותם“ — חי וקיים. אדרבה, הם החליטו לפוצץ את „הבית הירוק“ שמצפון מזרח לבית הקה"ק — אשר שימש כבסיס־אש לתוקפי הבית.

הנה כי כן יצאה לעבר הבית בליל 21/22.3.48, כיתה מאנשי קורס־הסיוריים, אשר נשארו במוצב כדי תגבורת. בהגיעה לסביבת הבית גילתה תכונה ב־„בית־הלבן“ שממולו — והחליטה לחזור למוצב מבלי לבצע את המשימה.

מפקד הפלוגה שהגנה על המוצב, יצחק דוידוון, החליט לבצע את המשימה והיו מה. הוא חזר והטיל איפוא, על דוד ביטון לפוצץ את הבית בליל 22/23.48, כדי להמנע מהסתבכות בקרב עם הערבים וה־שוטרים הכריטיים, ששכנו במרחק עשרות מטרים

ההתקפה השנייה של חסן סלאמה על בית הקה"ק, שהוחזק ע"י מחלקה מוגברת מנודד ו. בוצעה ע"י כוח שעלה על שתי פלוגות — היינו כוח שהיה בו כדי להכריע את הכף לטובתו. לפחות מבחינה מספ־רית. היא הצליחה להשיג „הפתעה“ בשלבה הראשון — הן מבחינת גורם הזמן והן מבחינת השיטה של הפעלת מכונית־תופת טעונת חומר־נפץ, שהפכה את בית הקה"ק לתל חורבות כבר בפתח ההתקפה. ל־

הקה"ק. אולם שבירתה הסופית של התקפת האויב היתה תוצאה של פעולה משולבת של הגבורות שנשי לחו הן מפלוגה ג' ופלוגה ב' בגדוד 1 והן מהחטיבה; התגבורת הרגלית של פלוגה ג' שישבה ב"בסיס 88" שבמולדת לא היתה מצליחה לחזור למוצב אלר לא הסיחה התגבורת של פלוגה ב' — שהגיחה ב" משוריינים באגפו של האויב — את אש-האויב מן הבית; ואילו ארגונה מחדש של מערכת ההגנה ב" מוצב וביצוע פעולות תגמול מידיות נגד הערבים לא היו מתממשים כאשר התממשו — אלו לא הצטרפה לתגבורת הרגלית עם בוקר גם התגבורת החטיבתית שעשתה דרכה למוצב במשוריינים שגויסו ממלווי השיירות.

מאידך גיסא הבלוט האיחוד בנואן של התגבורות — שנבע מתקלה במערכת הקשר, מחלת ממלא מקום קצין תורן, אי קביעה מראש של נהגים תורן-נים ועתודות קבועות המוכנות לתזוזה מידית, ועוד — מספר ליקויים מהם הסיקה החטיבה מסקנות מ" אלפות לגבי העתיד.

לאחר הדיפת ההתקפה הגדולה השניה של הערבים על בית הקה"ק חל מפנה כולט במערכת המסיכות באזור, כתוצאה מהתערבות הצבא הבריטי. הצבא הבריטי שביקש לשמור ב" הקפדה על חופש התנועה בכביש יפו-רמלה גם לצרכיו שלו, תבע תחילה את פינוי כוח ההגנה מן המוצב החולש על ה" כביש. אולם כתוצאה ממשאומתן ויתר על דרישתו זו והס" חמק בהצבת יחידה בעלה עצמאית רבה על הריסות הבית —

אשר מנעה הסתברויות נוספות במאבק הערבי-יהודי באזור בית הקה"ק.

פעילות בריסות זו כשלעצמה ויה להצביע על התפקוד החשוב שמילאו הבריסות במסכת המאורעות שהתרחשו ב" מרחב. "משחקים" במסכת המאורעות לא היה בעל אופי קבוע — הגם שבמרבית המקרים נטו לצד הערבים. מצד אחד הופיעו בקרייהתודים במשולב עם פרובוקציות ערביות, ופרקי את נשק המגינים — ופעד שני היו מלחים שיירות יהודיות ל" תעורתן. כך או כך — מה שברור הוא שעצם נוכחותם שימשה בלסטמתיד לפיתוח תנועה יהודית. ואכן, עם גבור קצב ה" פינוי הבריטי נתאפשר לכוח היהודי לעבור משלב "העמידה" לשלב "מהלומת-הנגד". היינו — לשלב ההשתלטות על שטח המדינה לקראת פלישת צבאית-ערב. במרחב תל-אביב ("קר" ית") מצא שלב זה את ביסויו במבצע "חמק", בו סוחר-ה" משולש יפו-היהודי-בית-דגן.

עם כיבוש יאזור ב-18.5.30 ע"י כוחות "גבעתי" במסגרת שלבו השני של מבצע "חמק" ועם תמישת מסגרת בית-דגן ובית-דגן כפר ב"14.5 ע"י כוחות "קרית" — הסתיים למעשה המאבק הערבי-יהודי בקטע יאזור-בית-דגן, בו עובר ערוק התחבורה הראשי לירושלים ולדרום, בנצחון יהודי מוחלט. לבית הקה"ק שמילא תפקיד חשוב במאבק זה, שוב לא נותר, לכאורה, אלא ערך של "מוצב ארכיוני" בלבד; ואנשי גדוד 1, שהחזיקו בו במשך למעלה משלושה חודשים, עזבוהו ועברו לפעול בגורות חיות חשוכות יותר. אולם למעשה היה גם היה לבית ערך סמלי רב ודוגמת העמידה של מגינו המשיכה ל" האציל מרוחה על לוחמי גדוד 1 והחטיבה עוד ימים רבים. עדות לכך יכולה לשמש בין השאר גם סקודת היום הבאה:

אי אלול תש"ט

גדוד 1

סקודת יום — לרגל טבח גילוי יד-הזכרון למגיני בית הקה"ק

אחים לחמוים. אנשי מסורת קרב!

בספר המעשים של גדוד 1 תופסת פרשת העמידה בבית הקה"ק דף ראשית, דף שרוחה מאצילה על הספר כולו.

בית הקה"ק שליד צומת בית-דגן היה לנו סדן עליו חושלו ראשוני גדודנו להרב חטיבת "גבעתי" המבקיעה בזעמת נחשונים ירושלימה והקוצרת תהילה בשדות הדרום. אותם שצפו על פני הדרך לדרום וירושלים ממרפסתו של הבית, ואשר שדה ראיתם הצ" טמצם, לכאורה, ביאזור לשמאלם ובמשטרת בית-דגן לימינם, לא היו פורצים למוצאי אותה הדרך, לולא רחב עליהם אופק ראיתם עד הררי ירושלים מזה וגבעת הדרום מזה, עוד באותם הימים גם שלט האויב במבואות תל-אביב.

על כן, אם קרב הבקיעה אל הנגב היה גולת הכותרת של מבצעי הגדוד בחתירתו לקראת אותו אופק — הרי שרשיו של פרי-הנצחון יוגקים ממעיינות בית הקה"ק ומבוגקרי העפר שלידו. אותה רוח, שעמדה למגיני הבית עת נעצו ציפורניהם בהריסותיו, והדפו התקפת מאות ערבים בכדוריהם ורימוניהם האחרונים — היא שעמדה למבקיעי גבעה 113; והיא שתעמוד לנו בכל אשר נעשה, אם אך נדע ללכת בנתיב אשר התוו לנו מנצחי העמידה בבית הקה"ק.

1. דין וחשבון על ההתקפה בבית הקה"ק*

שנה 1746 — נשמעה התמוצות גדולה מכיוון בית הקה"ק. מולדת מודיעה סלפונות כי ההתמוצות לוותה

ידות.

שנה 1910 — מקוה ישראל מודיעה סלפונות כי הבית פוצץ ע"י הצבא ואנשינו נכנסו בקרב עמו.

לאחר קבלת הודעה זו הוזקק סגניד גרוד 1, מחדרהאוכל למטה 1, ויהל את המערכה ע"י קימבינציות של קשר טלפוני ואלחוסי.

ניסיונו ללא הצלחה להכניס לעבודה החנת שידור חדשה השייכת לחי"ם חולון, בגלל חולשת התח. במקוה ישראל (בעיקר קשה היתה הקליטה במקוה). לאחר שנודע לנו אורך הגל של המשדרים (3 מנסיקלים) הקשבנו לבית הקה"ק במקלט מרטי בבית שכן למטהו. התקשרנו מהמטה למקוה (פסל 1) ומבאן שוב לבית הקה"ק (פסל 2) איש המודיעין נוכח היה כל הזמן במקום.

שאלנו את מניני הבית: היש נפגעים? האם הנכם נלחמים באנגלים או בערבים? מה כוחכם? כן הודעו: בקרוב תצא אליכם תגבורת מבסיס 88.

שנה 1945 — בית הקה"ק מודיע כי עד עתה אין נפגעים.

שנה 2000 — בסיס 88 מודיע על קילוח התמוצות של פנזי מרגמה מכיוון הבית.

פסל 1 שואל: מה נשמע אצלכם? מאיזה צדדים תוקפים אתכם?

פסל 2 משיב: מותקפים כמו לאחרונה — מהחזית ומשני האגפים. שלחו תגבורת. אם לא תגיע מיד לא נוכל להחזיק בבית.

פסל 1 מודיע: התגבורת כבר יוצאת. חזקו ואמצו.

שנה 2050 — הגיע יעקב חלברג מבסיס 88 לקחת כיתה ממקוה ישראל ולצאת לעזרה — לפי הוראת יובל.

מכוניתו נתקלה בדרך. במקומו יצא מנחם החובש הגדודי עם עוד 17 אנשים מבסיס 88. הוא לקח עמו 2500 כדורי סטן מהמחסן הגדוד.

שנה 2100 — הודענו לנבעתי: תוקפים את בית הקה"ק בוחות גדולים באמתה צורה כבאחרונה. מהבית

מודיעים כי מצב התחמושת חלש. שלחנו תגבורת מבסיס 88. נא להכין שני משורנים מה"תגבורת" בתחנה המרכזית ולשלחם למטה 1 על מנת לאפשר שליחת תגבורת נוספת ולהוציא נפגעים.

שנה 2110 —

פסל 2 מודיע: הבית מופקר. אין תחמושת.

פסל 1 שואל: האם אתם מחזיקים בבונקרים?

שנה 2130 — התקשרנו עם בתים ודרשנו תגבורת. מולדת מודיעה על זיוות מצד הפרדס. הודענו לה להכין

את הפל"מי' למכת'נגד אם יהיה צורך.

שנה 2145 — מכיוון הבית נשמעה התמוצות חזקה מלווה להבה. חששותינו גברו. שלחנו נהג העיריה

לחפש את אכסל כדי להפעיל קשר אלחוסי עם נבעתי, נוסף לקשר הטלפוני. הקשר הושג ומסרנו לנבעתי באמצעות אכסל: הבית נכבש ע"י האויב. בית'החרושת לדיקטים הוצת. אנשינו לוחמים מהבונקרים. תחמושתם נקברה במסולת הבית.

שנה 2200 — נבעתי מודיע כי הוא שולח תגבורת.

שנה 2210 — שדרנו לנבעתי: תגבורת שלנו יצאה לפני כשעה מבסיס 88 דרך הפרדסים. תגבורת שניה

תצא בקרוב לבית דרך הכביש. מהבית מודיעים כי הערבים עוברים את הגדרות. דרושה תגבורת גדולה במשורנים שתוכל להבקיע את החסימות במדה ותכשל התגבורת השניה. נא ספק את הגיל.

שנה 2215 — בית הקה"ק מודיע: הערבים 20 סטר פעמדותינו. בידנו נשארו רק מספר רימונים לעצמם.

שנה 2245 — בית הקה"ק מודיע: בעוד 15 דקות נסוג מהמקום.

שנה 2250 — בית הקה"ק מודיע: בעוד 5 דקות נסוג מהמקום בכיוון בסיס 88.

* נרשם בזמן ההתקפה ע"י משרד המודיעין של ססה גרוד 1 והועבר למפקד החטיבה ב' 21.3.48 — א.א.

** יחידת העתודה האזורית — א.א.

תשובתנו: החזיק מעמד בכל מחיר. התגבורת הגיע ככל רגע. חזק ואמץ.
שנה 2255 — תגבורת של שני משוררים בסיקוד יעקב וילברג בכוח 20 איש עם מרגמה 2 ושני מקלעים,
יצאה לכיוון הבית בדרך הכטחון.

שנה 2300 — גבעתי מודיע: נשלחו כוחות הסחה להתקף את יאזור סמערב. כן נשלחה למטה 1 תגבורת
מכונת ירייה כבדה רב משוררים ניספים.
שנה 2350 —

פסל 2 מודיע: קרב בעורף האויב ליד הצטלבות בית דגון. התקפה האויב נחלשה.

פסל 1 משיב: זוהי התגבורת השנייה שיצאה במשוררים.

שנה 0005 —

פסל 2 מודיע: מנחם עם התגבורת הראשונה הגיע לבונקרים.

פסל 1 משיב: חברי התגבורות סוף סוף יצרו אהכם מגע. חזק ואמץ. תגבורת ניספות זורמות אליכם
על מנת להלל את האויב לגמרי.

שנה 0015 —

פסל 2 מודיע: בינינו אין נפגעים. לאויב נפגעים רבים.

שנה 0035 — שלושה משוררים בסיקוד אליעזר הגיעו למטה 1.

גבעתי שואל את יובל: מה התגווחך?

יובל משיב לגבעתי: מאחר שהתגבורת מכסים 88 התחברה עם הכוח בבית הקה"ק — אני שולח את שלושת
המשוררים למקום אליו שלחתי את המשוררים הקודמים על מנת לחלצם במקרה של צורך, להביא את כל הכוחות
לבונקרים ולהתבסס שם. אח"כ יחזרו המשוררים לקחת כאן צרכי אספקה. עם בוקר אבדוק את המצב ואוציא את
הכוחות המותרים.

שנה 0110 —

פסל 1 שואל: האם אש האויב נפסקת? היש לכם ידיעות על התגבורת בסביב בית דגון? מה מצב האספקה?

שנה 0115 —

פסל 1 מודיע: בקרוב תצא אליכם התגבורת של אליעזר.

שנה 0125 — נתקבלה הודעה מהתגבורת של יעקב וילברג כי מכונת אחת שלהם נפגעה וכי יש ארבעה

מצועים: מ. רוזנברג, מקרסקה, משעולי וזיק. הם נמצאים בראשון לציון.

שנה 0130 — הודענו על קורות התגבורת של יעקב וילברג לגבעתי. גבעתי מבקש להחזיר העידה מיד עם

גמר התפקוד את המכונות 349, 342, 355 — הנחוצות להתבורה.

שנה 0200 —

פסל 2 מודיע: הריסות הבית עדין תפוסות ע"י הערבים. מתנהל עדין קרב בעיקר ע"י אש אבטומטית.

פסל 1 משיב: חכו לתגבורות ואז תכבשו בחזרה את הבית.

שנה 0215 —

פסל 2 מודיע: מצב הרוח מרומם. דורשים בירה, מעילים ושמיכות. המתנדס והפעילים מבקשים שיחליטום.

כן גם החברה. המוטור של האבא זכריה המים הושמדו. קי החשמל קרוע. מבקשים לתקנו.

פסל 1 משיב: התאורז בסבלנות. הכל יגיע.

שנה 0305 — התגבורת של שלושה המשוררים הגיעה לחצר בית הקה"ק. הודענו זאת לגבעתי.

שנה 0430 —

פסל 1 מודיע: עליך לארגן את המקום. בבוקר שלח 3 משוררים אלי לקחת אספקה. תקח אתך את אנשי 88

ותורדם בכסיסם כדי שיוכלו להמשיך בתפקוד הכסחת התחבורה. כן שלח חזרה כל מיני אנשים מיותרים.

שנה 0630 — פסל 2 מודיע: הערבים פתחו ברירות מחדש. הם באו בשלוש מכונות משא. שתים מהן עלו

על מוקשים והתפוצצו. הערבים נסוגו תוך אכזרות.

שנה 0635 — הודענו לגבעתי את קורות שיירת האויב ובקשנו אשורים להוראות החדשות.

ההוראות הבאות אושרו ע"י גבעתי: מכות נגד יכולות להתגן רק במקרים הכרחיים. מכונות אספקה לא

תצאנה בינתים לבית הקה"ק.

אחרי הצהרים הגיעו לבית הקה"ק מכוניות האספקה וכן ציוד ואנשים נוספים על מפקדיהם. במשך היום הוכרו על מצב "הכ" במרחב הגורד — ונקבע מערך הכוחות כולקסן: בית הקה"ק: 70 לוחמים בסיקורו של י. דוידזון, 3 מכוניות משורינות, ראשון לציון: מחלקה מגוד 2 — עתודה, מכונית משורינת, קשר אלווסי 1, מילדת: 40 איש בבית החרושת לעורות — עתודה נוספת שתצא כרגל לבית הקה"ק במקרה של התקפה, מטה: 1: מחלקה, 2 מכוניות משורינות.

2. בעיני אויב

א. תאוריו של חסן סלאמה (מתוך העתונות הערבית מיום 21.3.48)

— — — לפני שלושה ימים הכננה מפקדת מחוז לוד פעולה שתכליתה שיצוץ בית הקה"ק בבית דגן. ביום שישי 19.3.38, בשעה 1715, יצאה שיירה של ארבע מכוניות מא"שם לכיוון המסרה, מכונית משא אחת, שיצאה בראש השיירה, הטילה מצצה בת 500 ק"ג לעבר הבנין — בשעה 1730. שתי מכוניות אחרות ובהן 22 מזוינים (נראה כי חסן סלאמה המעים במתכוון את מספר המתקנים, כדי להאדיר את נצחוננו — א.א.) החכונו להתקפה מצד מורת. עם הסיצוץ ניתנה סקודה לירות על חלק מהבית שלא נהרס. הלוחמים עברו שדה מוקשים, אחרי שהמוכחים פינו בו דרך התקומות, היהודים תפשו אותו וכן עמדות קדמיות, מוכנות מראש, שהיו מחוברות ע"י מנהרה למקום מרוחק. הלוחמים הניחו שישה מוקשים בחלק הבנין שלא נהרס. אחרי שלוש שעות הגיעה תגבורת יהודית למקום דרך הנהרה הסודית (*). לאחר חצי שעה הגיעו 6 טנקים בריטים למקום — ובה נסתים הקרב. בסה"כ נלחמו 150 לוחמים נגד 600 יהודים (חסן סלאמה הפרז במתכוון בהערכת מספרי הכוח העברי אשר מנה, עם התגבורות השונות, שלוש מחלקות בסך הכל — א.א.).

ב. קטעים ממכתבו של מתנדב-מצרי

שכמ, יום 24.3.48

אחי, נשיקת למכביר ושילומים — — —

אחרי טלפולי דרך באתי לשכם ושם מצאתי את מכתבך. באתי מואדי אל צראו מבלי לקבל רשות. נפגשתי עם הקבוצה — קבוצת שיך קנדיל. בלינו אצל נזיר. — — — לאחר הנשף ישבתי לכתוב לך. — — — יקירי, שלחתי מכתב לאח תמדי, בו תארתי את מערכת חובון (בית הקה"ק — א.א.) ושרטטתי לו תכנית. — — — כמה מערכות נערכות, אנשים נהרסים ואיש לא מזכירם, כי העתונות אינה מפרסמת אלא את ההודעות הרשמיות. — — — אשר למערכת האחרונה, בה השמדנו את המצודה הג"ל — היא הוזכרה דוקא בעתונות ובמנשר אשר פרסם השיך חסן סלאמה.

במערכת זו השתמשנו במדגמות, מכוניות משורינות, ג'יפים.

במערכת זו נהרג מואד אל עים ועוד הרבה מאנשי הכנוסיות של צרפנד, ורבים נפצעו. אחי, את המוח ראיתי פעמים רבות ויכולתי לו.

מצודת חובון הפכה לתל חורבות — ואל יקל בעיניך מקום זה, אשר בו היו מנהרות עד נטר (ה"מתנדב" המצרי ניסה לשכנע את קוראי המכתב כי מנהרה באורך 4 ק"מ (1) קשרה בין בית הקה"ק לבית מקה"ישראל — א.א.) ומפגו היו הדרכים מיובלות לתלאביב — ואם האל יעזור לנו בימים הקרובים ונוכל להשמיד את נטר אז יקיץ הקץ על התחבורה הציונית — — —

— — — לשיך חסן סלאמה אך חיילים. אנו משמשים לו חיילים. השאר הם שומרים והוא אינו יכול

להשתמש בהם לשם החקפת — — —

(* בענין המנהרה — ראה גם בקטעים ממכתבו של מתנדב מצרי, להלן. — א.א.)

3. לקט ידיעות ממקורות ערביים ובריטיים

(הגיע לידי השיי — שירות הידיעות של ההגנה — בימים 22—26.3.48.)

א. 22.3.48 — מקור ערבי מסודר:

- חסן סלאמה, עבד אל באבר שומארי (קצין עיראקי, מסקר כוח צבא ההגנה, שנשלח כתגבורת לרמלה — א.א.), זכי עבד אל רחים וסעיד אבו לבן היו בבית המסווה בעת ההתקפה.
- בהתקפה על בית הקה"ק שלידי צומת בית'דג'ן השתתפו כ-400 איש: 75 מאנשי יהודיה, 15 מאנשי בית'דג'ן; 40 מאנשי צרפנד אל עמר, ססריה, כפר ענה ורמלה. היתר היו חיילים מצבא השחרור. כן השתתפו בהתקפה: 3 שוטרים אנגלים שהיו לבושים מדי צבא ואשר באו מיפו (כחמושה ימים לפני כן הניעו ידיעות על הצטרפות שני אנגלים שערכו מצרפנד למפקדתו של חסן סלאמה ששכנה בבית'הספר לקצינים הניצב בין צרפנד לרמלה — א.א.); 2 גרמנים אשר אחד מהם התחפש כערבי וקרא לעצמו חסן; וכ"ס יוגוסלבים.
- הסרג'נט הבריטי (פורסטאר, ששירת לפני כן בצרפנד ואשר החליף תחל מ"ס 14 את המפקד הממונה על המשטרה — א.א.) בתחנת המשטרה, הוא שצוה לירות על המשוודנים היהודים.
- מצרי אחד מצבא השחרור נהרג ו-9 אחרים נפצעו (מספרים אלה הגם בלתי'מדויקים. נראה כי מספר האבידות היה גדול הרבה יותר וכי המספרים מתחסים לאבידות בקרב אנשי הגרעין המניוס שעמד לרשות חסן סלאמה, ומתעלמים מהאבידות בקרב הכפריים — א.א.).
- הערבים עומדים לערוך עוד התקפה גדולה על בית הקה"ק כדי לחסל את הבונקרים.

ב. 25.3.48 — מקור ערבי מסודר:

- לעזרת המתקפיים באה תגבורת מכפר ענה, אולם המתקפיים פתחו עליה באש בחשבם כי זוהי תגבורת יהודית. ערביי כפר ענה השיבו — והתפתח קרב, רק בקושי הצליחו אנשי כפר ענה לשכנע את המתקפיים כי הגם ערבים.
- משטרת בית'דג'ן פתחה באש על תגבורת יהודית אשר באה מב'זון ראשון'לציון ומנעה נפדה הושטת עזרה לחותקפיים (במשטרה ישבו באותה תקופה 28 שוטרים בריטיים — א.א.).
- בפעולה נהרג סואד אל עום שהיה מוכיר במפקדת חסן סלאמה ונפצעו 6 ערבים.

ג. 26.3.48 — מקור ערבי מסודר:

- בהתקפה על בית הקה"ק השתתפו בפועל כ-300 עיראקים וסורים על מפקדתם וכן 3 גרמנים ו-2 אנגלים.
- לצורך חסימת הדרכים השתמש חסן סלאמה באנשי בית'דג'ן ובאנשי הכפרים שכסביבה.
- מפקדת הפעולה היתה באחד החדרים בבנין המסווה.
- המכונית עם הומרי'הנפץ הועמדה לרשות חסן סלאמה ע"י אנגלים.
- בפעולה היו לערבים האבידות הבאות: 1 הרוג סורי ר"ט; פצועים, ביניהם אחרים קשה.
- הצלחת חסן סלאמה בהתקפה והתעמולה שנעשה ע"י העוזרות הערבית גרמו להתרוממות הרוח הערבית. קונו של חסן סלאמה עלתה ונערכו לכבודו מסיבות ביפו והכסביבה.

ד. 26.3.48 — מקור בריטי מסודר:

- בהתקפה השתתפו כ-300 איש, ביניהם אנגלים וגרמנים.
- נ"ים היה תיאום בחלוקת האש בין המשטרה ובין המתקפיים. (פעמון אזעקה במשטרה הוכר בחום חשמלי לבית המסווה, לאחר שהשותף הערבי העוקרי נתקבל לראיון אצל המוכיר הראשי של ממשלת המנדט ולאחר ששיחר קצינים ושוטרים בריטיים — א.א.).

חידושים בשטח האנרגיה האטומית

בימים אלה נערכה במדינת ישראל התערוכה הראשונה המוקדמת לנושא שימושי השלום של האנרגיה האטומית — ביטוי צנוע לשיתוף פעולה בין ממעליהם האטומי העוקרי של ארזים לבין מוסדות המדע, המחקר והרסואה במדינת ישראל. הערוכה זו סימלה את הצעדים הראשונים של מדינתנו ושל ציבורנו בהתבוננות עם הגורם האזרחי המתחיל לחוש פני טכנולוגיה ועיסוקים שלמים בעולם; הוא הצביעה על הצורך בלימוד רב, בסיווג לקחן בתחום זה של האומות הנדולות והמפותחות, והגברת מאמצינו אנו הצעירים והחיוניים בשבילנו. עתה, בשולי ימי התערוכה, ראתה המערכת להניח לציבור הקוראים את סקירתה הקצרה והמאלמת של ד"ר ארנסט ד. ברנסן, וייד הוצעה לאנרגיה אטומית לישראל.

צבאית; הם היסודות שעליהם אפשר לבסס נשק אטומי. בכיוון זה, מיועד ענין מיוחד לאורניום 233; המסה הדרושה להתפוצצותו («המסה הקריטית») הר"ב יותר קטנה מזו של אורניום 235 או פלוטוניום — עד כמה שידוע, בערך 250 גרם במקום כמה קילוגרמים. לכן, אפשר היה לפתח נשק טקטי על הבסיס של אורניום 233, בו בזמן ששני היסודות האחרים רק יכולים לשמש נשק אסטרטגי, לכן גם ברור שהמדינות העשירות בתוריום (הודו וברזיל) נהפכו למדינות חשובות בשטח האנרגיה האטומית.

גם בכיוון המים הכבדים יש התקדמות ניכרת. השיבותו של חומר זה נעוצה בכך, שמכל חומרי הגלם האפשריים בשביל פורים, אורניום טבעי הוא הפשוט ביותר — והוא שימושי רק כשהוא מצומד לחומר מאיט (moderator), כגון מים כבדים. בזמן האחרון פורסמו נתונים על כמה תהליכים חדשים מתוך לשיטת האלקטרוליזה של מים (כפי שהיא נהוגה בנורבגיה) ומחוץ לשיטת היוקוק למקוטעין (fractional distillation), כפי שהיא עובד"ת, למשל, בארץ. ביחוד בצרפת עובדים על זיקוק מימן נוזלי לפי אותו העקרון, אבל התהליך הוא פשוט יותר והיות וההבדל בנקודת הרתיחה של מימן קל נוזלי ושל מימן כבד נוזלי (40°) גדול בהרבה מזה שבין נקודת הרתיחה של מים קלים ומים כבדים (1.42°), מאידך, מבחינה אפרטיבית תהליך זה מסובך יותר, הוא דורש עבודה כטמפרטורות בסביבת האפס המוחלט (-273°). תהליך אחר, הדומה לתהליך ה"קודם מבחינה עקרונית, מבוסס על ההפרדה בין מימן גפריתי (H_2S) קל וכבד.

דובר לעיל על נשק אטומי; לכן מן הראוי להזכיר כמה חידושים בכיוון פצצת המימן, כידיע פצצה זו מנצלת את האנרגיה העצומה המשתחררת כשמימן נהפך להליום (ק"ג אחד של מימן שווה ערך ל-180 מליון קילואט"שעה), ריאקציה זו אמנם אפ-

התפתחות המחקר המעשה בשטח האנרגיה האטומית כה מהירה היא, שכדאי מומן לזמן לסקור חידושים בשדה חשוב זה. לכל הפחות עד כמה שהם בעלי ענין כללי. כמובן, סקירה כזו אינה יכולה להמנע לגמרי מלחזור על דברים הידועים כבר ל"קורא.

סקירה זו תכלול ארבעה סעיפים: חידושים מדעי יים וטכניים — חידושים בשימוש באיסוטופים וב"קרינה — בעיות כלכליות — התפתחויות מדיניות.

1. חידושים מדעיים וטכניים

שני הסוגים העיקריים של כורים אטומיים, ש אליהם היתה מכוונת תשומת הלב עד כה היו: הקור ה"מבוסס על אורניום טבעי (99.3% של האיזוטופ U^{238} ו-0.7% של האיזוטופ U^{235}) ומים כבדים והקור המבוסס על אורניום 235 (או אורניום ש"י האיזוטופ U^{235} גדול מהריכוז הטבעי) ומים רגילים. מבחינת היעילות, הסוג השני מענין יותר, היות והאורניום 235 «נשרף» לגמרי, הוא «דלק» אטומי, ואילו בסוג הראשון רק האורניום 235 פועל, והאורניום 238 אינו נשרף. אמנם, המצב קצת מסובך יותר. הניוטרונים הנובעים מפיצול האורניום 235, כשהם נבלעים ע"י אורניום 238, הופכים יסוד זה ליסוד חדש, פלוטוניום, שהנו «דלק» אטומי, ז.א. נשרף לגמרי. לו היה אפשרי להגיע לרובי הניוטרונים, כך שיותר פלור"טונים יוצר מאשר אורניום 235 נשרף, היינו מקב"לים כאלו יותר דלק בכור מאשר הכמות שאנו מכ"ניסים בו. קוראים לכור כזה «כור דגירה», אפשרות כזו ניתנת ע"י העובדה הבאה: אם מקרינים בכור המבוסס על אורניום 235 תוריום, יסוד רדיואקטיבי טבעי, שבעצמו איננו דלק אטומי, נהפך התוריום לאיסוטופ חדש של אורניום, U^{233} , שגם הוא דלק אטומי. אין צורך להדגיש שכורי הדגירה יהיה להם בעתיד תפקיד מעשי חשוב, כידיע, לשלושה היסודות U^{233} , U^{235} ופלוטוניום (Pu), יש גם חשיבות

שרית רק בטמפרטורות של מליון מעלות ויותר, ועד כה היה אפשר להשיג טמפרטורות כאלו רק על-ידי התפרצות אטומית: פצצה אטומית היתה המרעום לפצצת המימן. בינתיים מתברר שיש גם אפשרויות אחרות. בהרצאה באנגליה גילה החוקר הרוסי קורי צ'אטוב (Kurchatov) שהרוסים הגיעו לטמפרטורות הגבוהות הדרושות ע"י שימוש בחומרים בעלי קבוע דיאלקטרי גבוה מאוד, החומרים הפרו-אלקטריים מסוג טיטאנאט הקריום. יש תקווה שבשיטות כאלו אפשר יהיה לרסן כוח פצצת המימן ולשעבד אותו למטרות אזרחיות.

2. חידושים בשימוש באיסוטופים ובקרינה

ע"י התפצלות הדלקים האטומיים וע"י הקרנת יסודות מקובלים ככור אטומי מקבלים איסוטופים רדיואקטיביים שיש להם שימוש רב. בידינו היום חומרים בעלי עצמת קרינה, אשר עוד לפני עשר שנים לא חלמנו עליה. נהגנו להגדיר כ"Curie אחד הקרינה המתקבלת מפרוק גרם אחד של כדיום, והכמויות הרגילות היו של millicuries (חלק אלפי של Curie). כיום בידינו חומרים בעלי מליון Curie. כמובן, אנו חייבים עכשיו למצוא הנגה נגד עצמות קרינה כאלו, שהן קטלניות. גם המעבדות והמתקנים שבהם עובדים עם חומרים מסוג זה חייבים להיות בנויים בצורה מיוחדת ויקרה למדי. יתר על כן, לא כל החומרים הרדיואקטיביים הנוצרים כמוצרי הפיר-צול בכור, הנם שימושיים. ולכן אנו חייבים למצוא שיטות לטפל ב"פסולת" זו, כדי שלא נסכן הסביבה. מאידך, מתעוררת השאלה אם אי אפשר לנצל את האנרגיה המשתחררת והקרינה המתקבלת בזמן התפרקות יסודות רדיואקטיביים אלה (עד ש"ידעכו") — אנרגיות שבשיטה הנוכחית הולכות לאיבוד לגמרי. ידוע השימוש ביסודות רדיואקטיביים ברפואה, שבה היסודות בעלי קרינה חזקה נותנים אפשרות של טיפול יעיל במינימום של זמן. גם בארץ משתמש השימוש בחומרים אלה הן לדיאגנוזיס של מחלות מסוימות והן לריפוי. התערוכה האטומית הנערכת עתה בארץ נותנת תמונה חיה של המצב בשטח זה.

בחקלאות משמשת הקרינה את היצור של זנים חדשים של צמחים תרבותיים — זנים בעלי תכונות מיוחדות, כגון התנגדות למחלות. דוגמא אחרת: ע"י הקרנת גרעיני תירס הצליחו האמריקנים ליצור זן תירס חדש המכיל סוכר במקום חלק גדול של העמילן. ולכן הנו מתוק מאוד. המעבדות האטומיות האמריקניות המטפלות בבקיעה זו מזמינות כעת ה

חקלאים בכל העולם לפנות אליהן עם בעיות מסוג זה, לשם עיבודן המשותף.

אפשרות אחרת המסתמנת כיום היא: שימוש בקרינה לסרוט חרקים מזיקים לצמחים תרבותיים, או נושאי מחלות, והשמדתם. אפשרות זו ראויה לתשומת לב אנשי החקלאות והתברואה. ביחוד בחקופה שבה מתגלית האייעילות של האינסקטיצידיים הכימיים המקובלים.

בזמן האחרון נכתב הרבה על השימוש בקרינה רדיואקטיבית למניעת קלקול חומרי מזון. פירות, ירקות, לחם, בשר וכד' אפשר להחזיק במצב טרי זמן די ארוך, אם מצרכים אלה הוקרנו לזמן קצר. נסיונות ראשונים בכיוון זה נעשו גם במיצי הדר, אבל ללא הצלחה: אפשר אמנם למנוע את קלקול המיץ ע"י תסיסה בקטריאלית. אבל בו בזמן משתנים גם החומרים הנותנים למיץ את טעמו הנאה.

השימוש באיסוטופים ובקרינה בתעשייה הנו רב-גוני למדי. מצאו כמה שימושים מעשיים לקרינה (ולכן — לפסולת הרדיואקטיבית): אפשר לבצע גיפור (vulcanisation) של קאוטשוק ע"י קרינה, ואפשר ליצור חומרים פלסטיים חדשים המצטיינים בתכונות מעולות. כן אפשר לעמוד על טובם של מוצרים תעשייתיים ע"י אינקורפואציה של יסודות רדיואקטיביים (מדדו, למשל, את מהירות הבלאי של צמיגים ע"י כך שהכניסו לחומרי הגלם, בזמן היצור, חומר רדיואקטיבי — גפרית או תרכובות זרחן — ומדדו את הרדיואקטיביות הנשארת בכביש ש"הצמיג בא במגע איתו).

3. בעיות כלכליות

אף שתחנות חשמל אטומיות התחילו כבר לפעול באנגליה ובצרפת, טרם הוברר אם מחיר החשמל המופק מהן יהיה זול יותר מאשר מחיר החשמל המופק מתחנה מקובלת. אין אנו יודעים בדיוק מה מחירם של חומרי גלם אטומיים (הלא בעולם אין מחשבים כלל מחירו של חומר שיש לו ערך צבאי). יש לפתח חומרי קונסטרוקציה חדשים — אשר לא יבלעו את הניוטרונים נושאי ריאקציה השרשרת שבכור, ואשר יעמדו בפני הקרינה הרדיואקטיבית הנפלטת בפעולת הכור — חומרים כמו צ'רקוניום, טיטניום ואפילו חומרים מקובלים, שהם דרושים במצב נקיין-יתר. גם הבעיות הבטיחותיות נשארו פתוחות לגמרי. הדרך היחידה לדא את הנתונים הכלכליים היא לבנות את כל סוגי התחנות האטומיות המוצעות, להפעילן במשך כמה שנים, ולעשות מאזן

מדויק — דבר שיעלה הרבה מאות מליונים של כסף, ולכן יוכל להיעשות רק במדינות העשירות.

יש לקחת בחשבון, כמוכן, שמחיר האנרגיה אינו הגורם היחידי הקובע את כדאיות הפיתוח בכיוון האנרגיה האטומית. סקר שנעשה בזמן האחרון בי ארצות הברית, מראה שהאנרגיה מהווה למעשה רק חלק די קטן של ההשקעה הדרושה להעלאת ערכו של חומר גלם ע"י עיבודו התעשייתי. הטבלה הבאה מדגימה זאת.

ת ע ש י ה	ערך נוסף (במליון דולר) של הערך הנוסף	מחיר האנרגיה הדרושה (באחוז של הערך הנוסף)
מזון	9.025	3.1
אריגים	5.341	3.1
נייר	2.875	6.9
כימיה	5.365	5.5
גפס ופחם	2.015	4.8
מתכת	5.765	22.8
פקריקציה של מתכת	4.821	2.3
מכונות	7.821	1.9
מכונות חשמליות	3.894	1.6
כלי רכב	5.809	2.1

גורמים אחרים נכנסים לשיקול זה, כגון מחירי התחבורה (הלא אין צורך בהספקת כמויות דלק גדולות לכור, כמו בתחנות החשמל המקובלות). גם שיקולים מדיניים וצבאיים קובעים הרבה במדיניות לגבי שטח זה.

לקוראי עתון זה בודאי ידוע השימוש באנרגיה אטומית להנעת צוללות. בכמה ארצות התחילו לחשוב גם על אניות אטומיות. אמנם, בניגוד יקר ומסוכן הן דורשות אמצעי הגנה מיוחדים נגד הקרינה ה"רדיואקטיבית" — אבל לעומת זאת הן יכולות להמצא בנסיעות לזמן כמעט בלתי-מוגבל בלי להזדקק לדלק — דבר שהנו חשוב למדי, ביחוד בשביל אניות מלחמה. בעית הקרינה רצינית ביותר במקרה של מטוסים המונעים ע"י כוח אטומי, היות ובמטוס אי

אפשר להכניס פלטות מתכת עבות לבליעת הקרינה. הצעה מעניינת להתגבר על מכשול זה היא, שהמטוס האטומי לא יסיע בעצמו נוסעים, כי אם ימלא תפקיד הקטר ברכבת; מטוסי נוסעים יוכלו להצטרף אליו באויר או — ברגע הדרוש — להתחלף ממנו. ככל אופן, ברור שמבחינת אספקת אנרגיה אין מקור מרוכז כדלק אטומי.

4. התפתחויות מדיניות

הקשר ההדוק בין דלק לכורים מסחריים לבין חומרי-הגלם לנשק אטומי מחייב, שבמרוץ הזמן יהיה חומר גלם זה בידי כל מדינה בעולם; והתפורר החשד במדינות הגדולות, שגם מדינות קטנות תר" כלנה ביום מן הימים ליצור נשק אטומי, אף שיצור נשק זה דורש קיום תעשיות מפותחות, וגסיון תעשיית ענף ורחב, כדי למנוע התפתחות זו, הוצע בחודשים האחרונים להקים סוכנות אטומית בין-לאומית המסונפת לאו"ם — גוף אשר יעזור למדינות הנחשלות לנצל את האנרגיה האטומית לפיתוחן הן, וגם יפקח עליהן לבל תשתמשנה בידעיות אלו ל"רעה". בספטמבר ש.ז. דנה עצרת או"ם בהצעה זו. הוצע שבהנהלת הסוכנות החדשה יהיה מקום קבוע לחמש המדינות האטומיות (אמריקה, אנגליה, צרפת, קנדה, רוסיה) וליצרנים של חומרי הגלם (הודו, ברזיל, פורטוגל), ואילו המקומות האחרים יחולקו בין המדינות האחרות לפי מפתח אזורי. בקונסטלציה המדינית הנוכחית אין לישראל תקוה רבה לתפוס מקום בסוכנות זו, גם באירופה מתארגן גוף בין-לאומי (Euratom) אשר יעודד שיתוף פעולה בין המדינות האירופיות בשטח האנרגיה האטומית — גוף המנוגד, במידה ידועה, לסוכנות הבין-לאומית הגדולה, שעלית לפי טבע הדברים תנצחנה אמריקה ורוסיה.

כל העולם ער לאפשרויות הטמונות בשטח האנרגיה האטומית, וגם מדינת-ישראל חייבת לעשות מאמץ כדי לא לפגור בשדה זה. העלול לעצב את דמות העולם של מחר.

אמרות • השגות • מושגים

ככל שראיתי יותר מן המלחמה, כן היטבתי להבין באיזו מידה תלוי בה הכל במנתלה ובתוכלה (אתם זכרים אשר בניבריתנו האמריקאים מכנים בשם "לוגיסטיקה"). לא רבים הם החריצות או הדמיון הנחוצים כדי לראות היכן חרצה כי ימצא צבאך, ומחויי אך הרבה ידועה ועבודה קשה דרושות בשביל שתדע היכן בדיוק תוכל להציב את כוחותיך, והאם תוכל לספק להם שם את הדרוש. ידועה אמיתית של גורמי ההספקה והתנועה חייבת להוות את הבסיס לכל תכנית של מפקד; רק כשאלה ידועים לו, יכול הוא לדעת כיצד ומתי לקבל על עצמו הסתכנות בתחום גורמים אלה — שכן רק על ידי קבלת הסתכנות ניתן לצבא במערבות ובמלחמות.

פינל'מרשל לודו וויל

התנאי החיוני הראשון לכך כי יהיה ביכולתו של צבא לעמוד בעול'המתוחות של מערכת הוא מלאי נאות של כל'ינשק, דלק ותחמושת. לאמתו של דבר, חיל'האפסנטאות לוחם במערכת, ומכריע את גורלה, עוד לפני שמתחיל הירי, אף האנשים האמיצים ביותר אינם יכולים לבצע דבר בלי כל'ייריה; וכל'ייריה אינם יכולים לעשות דבר ללא שפע של תחמושת, ובמלחמה נידת לא רבה התועלת שתצמח הן מכל'ייריה והן מתחמושת, אלא אם יש דלק מספיק לכלי הרכב — על מנת לסטל שנים אלה לכל מקום שיידרש. אף התחזוקה — הכרח שתהיה דומה בערך, הן בממותה והן באיכותה, לנו העומדת לרשות האויב.

תנאי חיוני שני לכך שיהיה ביכולתו של צבא לעמוד במערכת הוא מצב'שלושיון, או לפחות של משהו המתקרב לשיון, באוויר, אם יש לאויב עליונות'אווירית והוא מנצלה ניצול מלא, הרי אפשרותך לפקד כרונוך על גיטותיך — מן'ההכרח שתסבול ממנכלות והכברות לוגיסטיות.

פינל'מרשל רוסל

מ-1940 עד 1943, כשמערב הימ'התיכון היה מגור'כמעט בפני תנועה בעלות'הברית, היו כל מסעי'המלחמה בזירת המזרח'התיכון תלויים בראש וראשונה בקו תחבורת'ימית, בן 19,000 ק"מ, אל מצרים סביב כף התקרה הסיכה.

הבסיס המזרח'תיכוני, על ממדיהם הגרחבים של מחסיו, כדנאותיו, מתקניו האחרים, ומתקני מערכת התחבורה והנמלים שלו, הוקם על כן, מושתת על מצרים וא"י, במשך תקופת 1940-1942 (3 שנים, בהוצאה של 200 מיליון לירות'שטרלינג) — כדי לקיים ולהזין את הכוחות של הבריטים ושל בעלות'הברית במזרח'התיכון, וכפרט את הארמיה השמינית שבמדבר המערבי.

בסיס זה היה מעין המשאבים ("הצבאים") אשר היו חיוניים בשביל פלישה לסיציליה, ומאוחר'יותר—לאיטליה; אי'הניידות הן של מתקניו והן של כוחות'העבודה האזרחיים שלושונו מנעה בעד כך כי הבסיס ינוע קדימה בעקבות התקדמות צבאותינו. אף כי המלחמה הוסיפה להתרחק מעסק'הנילוס, הוסיף הבסיס המזרח'תיכוני למלא את מרביתן של משימות אלה גם בשביל הכוחות שמעלו באיטליה ובבלקנים (25-20 דוביוות), כפי שעשה זאת במסע'המלחמה במדבר. יתר על כן, מקומו המרכזי של המזרח'התיכון הקנה לבסיס ערך גדול אמילו בשביל המבצעים שבמזרח'הרחוק.

במלם אחרות, 1,000,000 גייסות בריטיים, או 25-20 "פרוסות דיביוניות" ("קומו וסופקי" מכסים שמעבר לים, אשר העסיק 300,000 איש שפחות מ-50,000 מהם היו חיילים.

נגיל'מיור (בדימוס) ג.ס. האטון
צבא בריטניה, בהוצאת פתיחה בפני
בית'הספר'למטה בצבא קנדה.

(*) משאבים — resources.

(**) כענון, "פרוסה דיביונית" — ראה ב"מ ומה בחוברת.

בירורים ודעות

בענין

הבוח-הלוחם של מאר

יסודו ורמותו

היתכן להמשיך במצב של "שלושה אפיקים מקבילים אך נפרדים" כנוהג ה"מעצמות דוברות האנגלית" בתחום הצבאי — חיל צבא לחוד, צי מלחמה לחוד, חיל-האוויר לחוד, ורק "כיפה" משותפת מעל לשלושה? היש לקרבם וללכדם ליכוד-יתר — עד כדי התמוגגות-חלקית? או שיש להביא את התהליך עד לגמרו הסופי — הקמת שירות-לוחם יחיד? ובאם כן — האם הדרך לכך היא "להפגיש" את 3 השירותים, עד כדי הפכם גוף אחד ויחיד; או שיש לבחור באחד מהם ולעשותו בסיס ל"קליטת" האחרים, ולראות בכוח-הלוחם של המחר את המשכו הישיר של זה? ולבסוף — אם האפשרויות האחרונות הן שתתקבלנה — נ"י מן השירותים הקיימים יהיה היורש, ה"בסיס" להתפתחות העתידה?

כאלו הן השאלות הנוקבות המנסרות כיום בעולמם של השירותים המזוינים הן של בריטניה והן של ארה"ב, ובארה"ב — ביתר חריפות ובמשנה הבלטה.

ראשיתו של בירור זה כבר תוארה במידת מה מעל דפי "מערכות" ב"בירורים ודעות על מבנה כוחות-מזוינים לעתיד" — בהרצאתו של אותו מלכה אשדוכאים נודע פ"מ. מונטגומרי על-בעיות הארגון למלחמה בזמננו, בחוברת ק' ובהצגת השאלות וההשגות של גנרל הורוקס ואחרים משומעי הרצאתו. אכן, על קרקע אמריקה מקבל הפולמוס היסף, תנופה וחריפות מוגברים פי כמה, בחוברת זו מוגשת לקוראי "מערכות" הגדרת עמדה נוקבת מבית-מדרשו של חיל-האוויר האמריקאי, המשכו של הבירור בו יופיעו ניסוחי-עמדות חריפים לא פחות מנקודת המבט של "צבא היבשה" ינתן בחוברות הבאות של "מערכות".

כמובן שעל הקורא להביא בחשבון את האופי המיוחד (והמתוח לעתים כ"כ) של השירותים המזוינים של ארה"ב — אך עליו גם לזכור כי יש חריפות הביטוי אינה מעידה במאה האחוזים על טיב היחסים במילוי-תפקידים של יומיום.

הברירה האטומית שלפני חיל-הצבא

מה המצב מנקודת הראות של אנשי חיל-האוויר?

נערך ע"י חבר-המערכת של Air Force בטאון-האווירית האמריקאית

ראשיתו. כגורם המכריע לגבי חיל-האוויר, שמשו תמיד מערכת הנחת-המדיניות אווירית, הנושאת אותו מכסימום של עוצמת הגורם המצויה אשר יתאים למטרה שסופנה.

הצי היה שותף ל"סחורה-האוויר" מזה זמן רב; אולם רק לא-מכבר, יחסית, החליט הוא ליהפך לחלק מן ה"כוח-החמר" חיוני שלנו, ולעשות את ארץ האויב — נוסף על ציו — למטרה ראשית למדיניותו.

הגופים החודשים ביותר בעסק אווירי זה הנו כמובן ה"צבא"; ועמדתו כיום הנה רבת-המשמעות ביותר — כי יש בה משום מפנה בן 180 מעלות במש.

העובדה היא, כי כל אחד משלושת השירותים רוצה שתהיה לו יכולת-הפגיעה אווירית-אסטרטגית — בין שתהיה זו יכולת גלויה או שתהא משתמעת מתחזונום שיהיו לו, הרי שזו הפעם הראשונה, ששלושת השירותים מאוחדים — מבחינה מסוימת — לזיגת לפחות — בהפיסה אסטרטגית משותפת.

הגורם אשר תוך עשר שנים יביש ככה את אוויר-המתחבה האמריקאית בעיני מלחמה, הוא המהפכה בעצמת-האש — אשר הפגינה-עצמה לראשונה בהירושימה — בצירוף עם הקפיצות האגריות שחלו בעשור-השנים האחרון בהתפתחות האמצעים לשליחו של בלרזין מן-הכא אל-התם.

קלות הסתגלותו של חיל-האוויר אל עוצמת-האש הנרעינית

אשר לחיל-האוויר, הרי על הסתגלותו אל עוצמת-האש הנרעינית הקלה העובדה, כי לגביו לא היה הדבר כרוך ב"תמורות-יסוד בהלכתו ובאסטרטגיה שלו — כי אם רק ב"סיוגלים משניים-יחסית בטקטיקה. בקפיצה כמותית זו כי יכולתה של עוצמת-האש דאו האויראים בראש-וראשונה צידוק נוסף ומשכנע לאותן תאוויית על מלחמה אשר הם מספון, כבר מקודם, סביב מערכת-הנחת-המדיניות. שהיתה בשעתה

מזה הרבה שנים מערכת-התקציב השנתית, הנוטשה בין שלושת השירותים-המזויגים שבארצות-הברית על דולרו של משלש-המסות, סובבת על ציר החשיבות-היחסית אשר לתמי קדם ומשימותיהם של כל אחד מבין שלושה אלה: מדי-אביב נהג חיל-האוויר לומר, כי גזירה הוא שההכרעה בכל מלחמה עתידה תיפול באויר — ועל כן זקוק הוא לתוספת כספים. צי-המלחמה נהג להודות, ברוב-חסד, בחוגיות התפקודים אשר לשירותים-האחרים שלו; אולם עם זאת נהג להעיר כי, בסופו של-דבר, יהיה ניהולה המוצלח של כל האבקות-שחודה תלוי בכך, שנתייבחים ישארו פתוחים בפניו — ועל כן זקוק הנו לתוספת כספים. חיל-הצבא נהג לומר, כי אין לך מלחמה שאפשר לחשוב כי אמנם זכינו בה בסרם ביצעה "מלכת" שדות-הקרב" (1) את זניקת הכיורגים עתירת-ההצלחה האחרונה שלה לקראת האויב — ועל כן זקוק הוא לתוספת כספים.

אכן, אלה המסתכלים מן הצד בכמת-החזיון שבשינוגטון, הרגישו השנה במין החושה-החדשה באויר. בעזרות ציגי השירותים בפני ועדות הקונגרס, ובהצהרותיהם הפומביות של ראשי השירותים, נראו כאילו סימום — באם מתאמצים לקרוא מקצת אף בין השיטין — כי יתכן ובאו עלינו ימי-המשיחיים — שלושת השירותים נראו כמתקרבים לדעה מוסכמת על כך מהו הגורם המכריע במלחמה — טיבו, אמצעיו ומשימתו. ראיה-משותפת זו לגבי טיבו אימרת — נשק הפועל בי אוויר; לגבי אמצעיו — המסוס או הקלוע-המינוחה, חמוש כליוזין גרעיניים; לגבי המשימה — לפגוע באויב קרוב לארצות-הוא, והרחק מרצוננו, ככל שיאפשר זאת מצבי-התפתחותם אותה שעה של האמצעים לכך. כלל-שלי-דבר, כמיסרה הנודעת — "כל אחד רוצה להשתתף במחזה".

והנה, חיל-האוויר ודאי שהשתתף באותו "מחזה-גדול" מאז

(1) הכינוי המסורתי לאינפנטריה, היא חיל-הרגלים.

האם — וכיצד — תקיימנה המדיניות בעלות אינטרסים עולמיים, המכוונות כרגיל, מדיניות המערב, בוחות צבא אשר יתאימו למלחמות, לא-גדולות-ולטיפול בהתנששויות, סוקומיות ומתגבלות — או למניעתן?

בבחינה זו של הויכוח המתנהל עתה בין "קיסריות השירותים" האמריקאיות יש ענין לכל מדינה אשר הגורל "תקע" אותה אל איזורי-גבול שבעולם הנוכחי, ואל קרבת קלחות-השדים-המתרחחות של מדינות, סכנות ואיומי מלחמה.

גורם מהפכני לא פחות מהותית פצת האטום כעבור שנים בשדה עוצמת האש.

אך בשביל השירותים הקשישים יותר באו פניה התרשות של המלחמה כדבר מועד במצעת. למטב הראשון, דומה היה כי מטב להתעלם מפצת האטום, מתוך תקוה כי אפשר ו"הסתלק", מבלי שתפגע בתפקידים, משימות וצורות ארגון אשר הזמן קודם. על-כן המעיסו בערכה של פצת האטום, זלזלו בתוצאותיה, ואפילו קטרו על הצד המוסרי שבה, אך אי אפשר היה להתעלם מלחצה של קדמה טכנולוגית, ולא ניתן היה לבטלו על ידי זלזול.

כליון גרעיניים נשתכללו והלכו. עוצמת ההרס שלהם גדלה, מימדיהם פחתו. אירופה המערבית, זו אשר לפני עשור שנים נאבקה על פניה דיכויית למאות — "הצטמקה" עד לרצועת שמה, אשר רוחבה הוא באזורי המזרחים של 50 כליון גרעיניים. כליון גרעיניים הפתעו והיו למש"פחת" כליון בפני עצמה, נמישה ורכת פנים. בהצטרפו אל מערכת להנחתת פגיעות כאלו אשר ספק אם אפילו חלמו עליה לפני 20 שנה, לא עוד היה הנשק הגרעיני בגדר "משום עוד מן הפצצה"; הוכר בו, באין צורך, כנגורם מכריע כמל"חמה. כמעט בן לילה נשלמה המהפכה בעוצמת האש.

לא, מכליון גרעיניים לא ניתן היה עוד להתעלם עתה. עליכן, חיבה מעכשיו הבעיה את הבחירה בין אלה:— (1) רבייה מצאותית באשר למשימות ולצורות ארגון, כדי לסגל את השירותים הלוחמים אל כליון החרשים, למען אפשר את קידום מטרות האומה; או (2) נסיונות לשבץ את "משפחת כליון" החדשה לתוך מסגרות מסורתיות אלו; או (3) שר לובם של שני המתרוות הראשונים.

הצי ביצע הפנית שלמה. במסך הדיונים בענין מסצ'י B-36 מרחיקי הטוס בפני ועדת הקונגרס, העיד בעצתו אחד ממפקדי הצי, כי הוא היה מוכן לעמוד בקצתו האחד של נתיבת המרעה משהו תעופה גדול ברגע בו יפוצו פצצת האטום בקצתו האחר.

והנה אשר אמר בנאומו לפני ימים מעטים, עוזר מיניסטר הצי לעיני איריה, מר סמית:

מזכר לכם תפקידו המסורתי של הצי בהחזקת נתיביהים פתוחים... אולם הייתי רוצה לדבר כאן על אותן תסורות בהתפתחות כליון — משני צדי, מסך הברזל — המעמידות את הצי בתפקיד מאוד פעיל — הרבה יותר מעיל מאשר מבלי. מר סמית אמר עוד, כי התפתחות עוצמת האש הגרעינית ארוכת הטווח הביאה לידי "קביעת תמיסתו של הצי בענין כוח המהלומה הנייד" — — — בתור משקל הנגד

(*) המדובר הוא כנראה בנושאות המסוסים הענקיות החדשות של צי ארה"ב, על יכולתן לשלח מטוסים נושאי נשק אטומי, בצירוף לסגולת הניידות והחסימה המבדילה ביניהן לבין שדות תעופה "קרקעיים" קבועים. — המעור.

ההכרחי לאיום מלחמה מימנית. — לנוכח היכולת הזעומה אותה מקנה ההתפתחות הגרעינית, ניתן בהחלט לבנות כוח זה בשם של בוח"התגמול הגרעיני.

על הצבא קשתה יותר הדרך

על הצבא קשתה הדרך קצת יותר. העובדה כי אותה מעדכת להנחתת פגיעות, העשויה לשמש את כליון החרשים, הייתה (לפחות — בראשיתו של דבר) בגדר מונופולין של כוחות אוויר, פירושה היה כי על הצבא איימה עתה האפשרות שיפסיד את זכויות הבעלות שלו על הגורם "אש" שבנושחת ההלכה הישנה השלובנה שלו, אש ותמרון. מצב דברים כזה היה בטורעל שולל מן הצבא את משימתו התוקפנית, מצמק את מימדיו, ומבבילו רק לתפקידים של קרבות החזקת מעמד בעמדות שנבררו לכן, של תפיסת ארץ אויב שהוכרעה ושל שמירת הסדר בחזית הפנים. לא היה זה כלל סיכוי. מעורר תיאבון לגבי שירות לוחם אה, הרגיל מאז ומעולם לשאת את המלחמה אל האויב. לא היה בסיכוי זה כדי לסייע לרוח רמה, לתחושת תהילה, לאותות הצטיינות — ואפילו לא לעליה בדרגה.

גליון מן האחרונים של "הצבא", כלימכמאה הרשמי של ההתאחדות לצבא ארה"ב, הודה בעובדה זו הודיה של שטר קה במאמר מערכת, שכותרתו "טרם בא הזמן להתחיר מידך" — ניתוח תפקידו של הצבא במלחמה מימנית מובהקת. זה מאמר מציג מצב דברים שבו אומה אייבת, אשר הלמו בה ללא רחם בפצצות סימן, הובאה לידי נגיעה. עתה מופיע בארצה הצבא, בתפקידו המסורתי.

והרי לשון המאמר: "צנחתימות נשאת מעל ארצם, ש"הסכה עיינות רבות. מה נותר עוד להם שילחמו בעוז האמת היא כי, לא נותר מזה אלא מעט. אך יצור אנוש אינם הניונים, והחוש להתמיד בקיום ולהגן על המעט שיש להם — חזק הגו... ובעוד שקשה לו, לאויב, לקחת כי ישנה את מהלך הדברים מעיקרו, הרי יש ביכולתו להכתיב לנו מחיר יקר בעד הדברות הסופית, אם אותם כוחות צבא אשר נשלחו לתוך ארצו לא יתנו מאומנם איפון צילאי, נידים בתכלית, וחמר שים בשלמות במיטב כליון הנשק והמכונות שיש ביכולתנו לתת להם... האם לא יהיה זה אז חלי הצבא — החיילים הפועלים על הקרקע — אשר ינחית את אותן המהלומות המנשימות את ההכרעה הסופית?"

אותו מאמר מערכת מתאר אח"כ את תחילתה של מלחמה כזו: — "הסתערות מפתעת, ללא התנרות מצדנו, של ציר מספצים נושאי נשק מימני... אל לנו להשלות עצמנו כי הגנה אזרחית — כפי שהנה כיום, או אפילו כפי שהיא היתה, אולי, כאשר יבהירו יותר לאמריקאים את ההכרח שבה — אמנם תוכל למלא תפקידה מבלי שתתמך ע"י הצבא... מי הוא זה, אשר לו — יותר מאשר לצבא — הנסיון ותבונת

האינפנטריה כמלכת שדות הקרב

חוק ההסתברות, הקובע את מידת הסיכוי המוערת להתרחשות תהליכים ולחזאייתתם, הוא שגוי כי על פני כל אזור נתון בעל מימדים כלשהם, תבוא עוצמת'אש מן הסוג המקובל — ואפילו תופעל הפעלה כבדה ביותר — לידו התמטות שתהיינה מרובות מן המניעות. לכל פנו מסוים — היה סיכוי רב בהרבה שיפגע בנכסיו לאינדי ויק מאשר שיפגע באדם או בסנק. כתוצאה מכך, משהועתק מחסום'האש וחיל'הרגלים הגוה משוחתתו ונע קריטה, לעבר יערו — עדין היה עליו לרחוס בכרו להגיע עד ליעד. היתה או לחיל'הרגלים משימה תוקפנית. האינפנטריה היתה "מלכת שדות הקרב". אולם עתה, על פני כל אזור נתון, תבוא עוצמת'האש הגרעינית לידו מספר'פועות שיעלה על מספר'ההסתמאות. ה' אמת היא, כי את כושר'ההשמד של כליוון גרעיני ניתן להתי אים אל מטרות במידה כזו, עד שאמשרו למחות ממש את האויב באזורים שלמים. הרי שאם אפילו מקבל הנך את ההנחה כי לא זמינו ביצע כל עוד לא תפסו החיל'הרגלי, שוב לא עוד מוסל על איש הרגלים. ללכוד שטה ולהחזיק בו, אלא רק להפסד — ולקיים בו שיטור'". עוצמת'האש הגר' עינית — היא שבצעה כאן את מלאכת הכיבוש וקבעה את ההכרעה; ואף לא השאירה אחריה אלא מועט, מועט'מאוד, ממה שיש עוד להחזיק בו.

אם יתמזר האויב, כמענה לעוצמת'אש גרעינית, במידה ה' מקטינה את תוצאות פגיעתה — הרי שהפיון את כוחותיו במידה כזו שאין ביכולתו לגלות התנגדות של ממש. מאידך גיסא, אם מצאותם של כליוון גרעיניים ביד האויב הפחחונן מאלצת אף את הצד החוסף להתפזר באופן דומה כי או מת' קטה התוקף לרכז שוב את כוחותיו לפי נוסחת'ההיערכות הקלסית המבוגת להקפת'נגד וכיבוש יעדים מחדש.

כי הארגון ועריכת'הכוחות אותם חייב הנך לנקוט בשביל להבטיח כי תוסיף'להתקיים גם בתנאי התקפת'אטומית — מדושם, כי יכולתך ללחום "באורה המקובל" אבדה לך. אינך יכול לתסוס את החבל בשני קצותיו בהקפת'האטום.

נמצא, כי כל תנועה ממשית של כוחות'הקרקע שמשני הצדדים נעצרת בהכרח, עד אשר תוכרע המערכה על עליונות גרעינית. כל זמן שהאויב מקיים עדין בידו את היכולת לשגר כליוון גרעיניים — תהיה התנועה על פני השטח בגדר מעשה שמחזיר רב מדי. הרי שהמערכה הגרעינית הא'היא המתגלית כגורם'ההכרעה האמתי בלוחמה המודרנה, ונראה כי הכל מכורים בכך כיום.

במצב כזה נודע יהיה לכוחות'הקרקע תפקוד מטייחית, השפעתם על תוצאת המערכה תתבטא, במידה רבה, ב-איכון

המעשה, המאפשרים לטפל במיננים של המוני בני אדם חסרי בית, ולהמציא להם מזון, מחסה ורפואה'".

אכן, אלו הנ משימות בנות'משש וחצינות, ומשימה ה' הגנה'האזרחית היא כיום המשימה הסובלת במיוחד מ-הה' עקה; ודומה כי זהו המקום אשר מן'ההגיון כי הוא יספוג את כוח'האדם המכין עתה אל מסגרת כוחות'המילואים של הצבא — ממש כפי שנעשה הדבר כיום בבריטניה.

אולם הנ תמיסת ארץ'אויב שהוכרעה, והן הגנה'האזרחית — הנם תפקידים כפיי'טיבה וחסידי'הה. על כן, בכזו עליו אל עתה, נוצץ' יותר, ממשוך בעל'המאמר:

"מה בעיני אותו מחר בו ייעלמו מפצעים נהוגים'בדודי אדם, והקליע'הבליסטי הבין'יבשתי יבוא תחת'המז' שמא יפתח אז תפקידו של הצבא, או אף יתבטל כליל? שמא יבוא אז הזמן לאישי'הצבא להתחזר מידו?

נדאי שלא: מערכת כליונשק הבנויה רקיטות וקליעים — החל מרקטות'טקטיות נדיטנקיות, ודרך כל הדרכים'העולים, עד אל הקליעים'הבליסטיים הבין'יבשתיים, ועד נכלל — תוסיף'ותקיים בשביל הצבא את העמדה'החולשת, אשר תתמיד נודעה לו, כלכות הצבאי נושא'ההכרעה... אנו, אנשי חילי הצבא, אילנו לשכוח לעולם — ושומה עלינו לחזור'ולומר זאת בחסידות — כי קליעים'חונטים ורקטות אינם אלא אר' סילרית... כשם שכל צעד'ההסתחות חדש בתחום העליונים' המונחים מציון שלב נוסף בתהליך התיישנותו של המפציע נהוג'האדם — כך מציון הוא עתיד'סימה באדמירליה של הצבא" (ההדגשות שבציטטה זו — נעשו על ידי המצטט), משמעות ציטטה ארוכה זו תתבהר לנו בהמשך הדברים, כי היא מביעה בעיות'יסוד של הצבא, אשר — כאותו הרקוח צף — אינה מתגלה, מדי'מעט, כלפי הוין אלא במקצתה.

הצבא — בדומה לז' — נזורה, עליו כי ישמור לעצמו את התקוה לשוב אל פיליו אותה משימה תוקפנית, אשר כבר נדמה היה זמן'מה כי תישלל ממנו ע"י העוצמה האווירית האטומית, כזו שנראה כיצד תופסת גישה כזאת להכרתי מפיכוליו טמש, הבה ונתבונן אל מצב משיער במלחמה על הקרקע הנ' לפני' הפעלת הגורם של כליוון גרעיניים, והן אחר'י'הפעלתו.

הנוסחה הרגילה למכצעים על פני קרקע, כפי שהודגמה במלחמת'העולם השניה, דרשה אי'מסייעת — אי'ארטילריה בצירוף הסצה והבוקת מן האויר — בשביל הכשרת הדרך בפני הרגלים להתקומתם אל יעד, אשר לא נחשב למוכסתי ביודע כל זמן שהחיל'הרגלי טרם תמס את שטחו ונערך עליו. אלא שלרוע'ההסול אמצעי פגיעה עדינשך מן הסוג הניו' המקובל, שיכולתם תחומה בככולות נהונים — כין שגורו מתוך חותמים ובין שהוטלו מתוך מטוסים — אך לעתים רחוקות העליתו לזכא עד'גמירה התנגדות מצדו של אויב תקיף'החלטה.

מטרתו לכליחון הנרעניים של צדקתם ובעזרת "צדקת" מטרת בשבילם.

עוצמת האש הופכת מלכת שדות הקרב.

מצב כזה של חיקו במלחמה שעלפני הקרקע פוגע קשה בהלכתו המסורתית של הצבא, לפיה אין כליהנשק אלא תומ"ים כים בכוח הלוחם של בניאדם — ועוצמתהאש רק סוללת את הדרך לפני התקפתהנגד והכיבוש שבתפיסההמקודשת הצבאית. ואילו המציאות של תורהאטום היא, שהכוחות — אלה שביבשה, בים ובאוויר — מופיעים צתה כחוטמים בלבד לצד כליהנשק. עוצמתהאש — היא עתה "מלכת שדותהקרב".

אחד מן המעצות, אשר ניסו להעלותם למצבידברים זה, כלול בתפיסההמתהלכת, לפיה מאונגם ומבטלים באיזה שהוא אופן זה את זה כליהנשק הנרעניים אשר לשני הצדדים — הלא היא התיאוריה בענין התיקו האטומי. בראשית 1956 אמר ג'י קמסוול טיילור, ראש המטה של הצבא:—

"מצויים בפנטגון אלה, אשר תשומתלבם ממוקדת על מלחמהירבתי גרעינית, ומצויים בו אחרים, הסבורים כי מליחמה עשויה ללבוש צורות הרבה, אלה השוענים למלחמה מטיפוס יחיד מגבאים, כי מלחמה עמידה תיפתח בהתקפות אוויר אטומיות על אדמה, שבעקבותיהן תבוא תגובתהתגמול שלנו בכלליון אטומיים. ההרס יהיה רב לשני הצדדים; והוצאת המלחמה כולה תהיה תלויה בכך מי יצליח בשלב הראשון ההרסני והקצר הזה. אם הם צנים להשקפה זו קולעים בהערך כחם, הרי מצעהאטומית הנשגרת דרךהאוויר — היא שהשטח כושק הראשי והמכריע. אני אישית רואה תפיסתמלחמה זו רק כאחת מהצורות אותן עלולה ללבוש המלחמה. ואין זה ברור לי האם זוהי דוקא הצורה העשויה ביותר להתרחש, כי דוקא ככל שגדלה יכולתההרס האטומית, נראה יותר ויותר כדבר שקשה לשערו שתוקפן יבשה במחבון במשתקקוביוסטוס זה של מלחמתעולם אטומית".

ברור מה משתמע מניסוחדברים זה: יש בו משום מתן מסגרתמחשבה הגיונית לכרידה האטומית שבפני הצבא. שכן הרי "תיקו" אטומי משמש צידוק להמשך קיומם של כוחות בגנוסה המקובלי — אשר להם תפקידים, ומשימות, וכלי נשק, ודפוסיארגון שכולם טבועים בחיתמת אותו. נוטה מקור בלי, אך אם נחווירעצמנו אל הדוגמה של המצב בשדותהקרב אותה העלינו קודם, הרי נראה כי העובדה שעוצמתהאש גרענית עומדת לרשות שני הצדדים עש יה הרבה יותר ליצור מצב של "תיקו" בתנועהשעלפניההקרקע דוקא — מצב "תיקו", אשר לא ניתן לשברו אלא אם כן תתגלה היכונות הנרענית אשר בצד אחד כעדיפה על זו של יריבו.

(*) דהיינו, ליכולת הניסוח לבצע במהירות הנוחותהעבירות ופעולותהמסויקת באוויר הקרב — המבוצעים באמצעות הליק פטרס ובמקצת ע"י מטוסיםקלים, וכמוכן גם ברכבי שרקע מתאים.

קובעי המדיניות האמריקאית — שבראשם אישורגלים לשעבר, אייזנהאור שמו — הסיקו את המסקנה כי עוצמת האש הנרענית, ולא הרובאיהפרט המתקדם להתקפה, היא המשמשת פוסקעליון במלחמה חדשה.

אם אמנם כך היא המצב, כי אז פוחת בחריפות הצורך באותו סוג אוויריה, אשר חיליהצבא איטר כי הוא נחזק לו כיום. במלחמת קלעיםמימינים — ואין זה חשוב מי יהיה ה"לוחץ על הכפתור" — מחוורה, אפילו לנבי הצבא, חשיבור תה של שאלת סיועהאוויר המהודק לחיליהרגלים, ובדומה לכך, הדרישות והדרכים ל"גידות בשדההקרב", להטסים סקטיים, לסיור לטוחיםקצרים, לקישור, מגע ושליטה — כל אותם צרכים אוויריים של הצבא המכונים, צרכים שאין בהם כפילות עם צרכי חיליהאוויר — מצטמקיםוהולכים אפילו לפי מושגי אותן אמותהמידה הנקבעות ע"י הצבא עצמו.

עובדות אלו של מציאות התורהאטומי, ואפילו אינן מעידות להכוו של הצבא — אמור כי תעוררפלנה כבמסךעשן ע"י שימושמצולח שמשתמשים דובריהצבא במשימתו בתחום מלחמות מקומיות. ישוב נעצט כאן את הנגדל טיילור:

"חיליהצבא מיחס משמעות רבה להכנות המכוננות לקדם פני תוקפנות מקוסית כיתבוא. הנני נוטה לסברה ודומה ש"רכים שותפים בסברה זו כי ככל שגדלה יכולתן ההרסנית של "ערימותיהמלאי האטומיות המצויות בעולם — כן תופכת, עם חלוףהזמן, למזלג, המלחמה האסימטרית הכללית, זו ה" מחוכנתמראשיתובמחבון, לפחות עלולהלהתרחש. עם זאת, עדיין מוסיפה לאיים עלינו האפשרות של מעשיתוקפנות מקומיים. אמנם, נופים אנו לחשוב, כי הגוש האויב לנו יימנע ממלחמהגרעינית כללית — אך סרס היכח כי יותר הוא כליל על תוקפנות בתור מכשיר מדיני, משום כך נדמה, כי המלחמה ה"קטנה" היא אשר תופכת צתה למקורהסכנת הראשי — העשוי לגרום לתהליך של "סחף" בקרב ארצות העולםהחפשי, ולכך שנפסיד חלקיםחלקים, בזה אחר זה, אותם דברים עליהם התחייבנו להגן, ולא זו בלבד, אלא שמלחמה מקוסית אף תהיה מסוכנת ביותר מחמת האפשרות כי תתרחב ותתפשט, עד להיותה לאותה מלחמהכללית — שתפרוץ מבלי סדרמך הצדדים תיכונה או תרצה בה — אשר מעיני של העולם כולו להמנע ממנה.

"שיקלים כאלה" — ממשיך ג'י טיילור — "המהם ש" בגללם מרכז הצבא את כל מאמציו לשיפור כוונותו של ה" דיביזיות שלו, שבעתידהאטטרטגית בארץהמטרופולין, וכן זוהי הסיבה לכך כי הצבא בה מודאג בענין נייחותם של כוחות אלה. חיליהצבא תלוי בעייהמלחמה באשר לספינות — ובחילי האוויר באשר למטוסים — לכשיצטרך להעתיק כוחות אלה במהירות על פני העולם. אנו חוזרי שאימה לעשות כמלוא יכולתנו להקלת ציודנו ולהסתחת נפח המטענים שלנו, על מנת שתגיע כוחותינו תגרום מעמסה קטנהיותר לשיירותים

תאמים שלנו. אך באותו־זמן עצמו הרינו מדגשים בהתמדה את חשיבות צרכי־התחבורה שלנו וממליצים על תשומת־לב מוגברת לכך, שתבניותינו הוכלנה להתגשם בכל שעת־צורך, ושהאימון המשותף של כוחותינו וכוחות השירותים האחרים יתא ממש ובר־הכליות.

האם השמעת עוצמה־גרעינית דולגת על ענין מלחמות קטנות?

המשתמע מדברים אלה — ומדבריהם של דוברי־צבא אחרים בענין מלחמות אשר תתחוללנה במסגרת אינדיבידואליזם — הוא, כי אותה המפכה במשקלה של עוצמת־האש הגרעינית, עליה עמדנו לעיל „דולגת“ באיזה־אופן־שהוא על ענין ה־„מלחמות הקטנות“, וכי רק כוחו של הצבא, כוח „בנוסף המקובל“, הוא שמסוגל לספל במלחמות כאלו. ועוד משתמע מדברים אלה, כי הצבא יוכל לספל בתן תכליתית רק אם יעלה בידו להאזין בחיל־האוויר ולדרבנו עד שיספס לכוונת הצבא את האפשרויות בשביל נידודת־אסטרטגיות, ואם יהיו לכוונת אלה כלי־טיס משלהם לצורך הנידודת־בשדה־הקרב. אין לך מי שיתחוק על התנהגות, מי בשביל לספל במלחמות שב־„פאת־האוויר“ יש צורך בצבא, והרי יש צורך בו גם בשביל לנהל מלחמה־רבתי, אולם כאן טענה יהיה להציג את השאלה: שמא עשוי אומדן בלתי־מצוינותי לתפקידו של הצבא להוליד דרישות בלתי־מצוינותי הן להססים בעזרת חיל־האוויר, והן לכלי־נשק אוויריים שיהיו מאלה של הצבא עצמו ראשית כל, מכירה כיום המדיניות־המיסמכת של ארה״ב בכך כי אם ננסה לספל במלחמה מכל סוג שהוא, כגדולה כקטנה, מבלי שתהיה לנו עוצמת־אש גרעינית — יהיה זה דבר חסר־טעם.

שנית, הצבא עצמו מודה, כי ההצלחה בכל טבעע מקוים, אשר יתכן ויפעלו בו גייסות אמריקאיים, תלויה בזכיה ב־מערכה־האווירית, אם זכינו במערכה־האווירית — הרי יש ביכולתנו לתפעל כרצוננו באותו אינדיבידואל את עוצמת־האש הגרעינית שלנו, ואז יהיה הצורך בניסוח־קרקע־לוחמים אמריקאיים קטן לעומת כל אמות־המידה שבעבר, בראש־וראשונה יפעלו הם כמעין „עמילן לצוארון“ בשביל כוחות־הקרקע של בעלי־ברית מקומיים שנועד להקנות לאלה „חוס־שדרה“ איתן יותר, כוחות אמריקאיים קטנים כאלה לא יצריכו המוני מטוסים לצורך הססתם, וניתן יהיה להמציא להם הס־פקה בקלות יחסית, כשהם מהווים את תחנתו הסופית של „צינור־הנרמה“ אווירי.

עלינו לראות פנים־אליפנים את העובדה כי אי־אפשר ש־הצבא כילו יוסר, לעולם לא יהיו מצויים אמצעי־ההסטה לכך, ואפילו לא בשביל דיכויות־מיסוסות במספר ניכר כלי־שהוא. לשיקוד האווירי־המקטטית ישנם כבר כוחות־המהלומה ניי־דום, אשר אורגנו וציודו באופן שיוכלו לטע, זמן מועט

לאחר שהוזעקו, אל כל „מקור צרות“ שעלינו כדור הארץ, כשאתם כלי־נשק אטומיים. יחידותיו של הצבא שתורשנה לצורך „היאבקות בפאת־האוויר“ כאלו, צריך שתהינה קטי גות־מימדים, בעלות ציוד קל וניידות ודי־הצורך, בשביל ש־תוכלנה לטע מתוך התאמה לכוחות־המהלומה אוויריים אלה, כאן, טוב, עוצמת־האש הגרעינית שלנו היא שתפסוק את סגד־הפסוק, אולם אין במסגרת האסטרטגיה־הלאומית שלנו תחזית לתפקיד מבריע בשביל גייסות־קרקע אמריקאיים בכל סוג ש־הוא של מלחמה־גרעינית, בין „בדור־ארצית“ ובין „בפאת־האוויר“. קשה אמילו עוד יותר לתאר־לעצמנו איזו היאבקות בלתי־גרעינית בעתיד, אשר תהיה גדולה ודי־הצורך בשביל שניתן יהיה לכנותה „מלחמה“.

על כן נגזר עליו, על הצבא, כי יבקש דרך בשביל להכניס את החיל־הקרקעי אל ה„מחזה“ העיקרי של מלחמה, שהוא המערכה־הגרעינית, והדרך המתבקשת־כמאלה למען ישיג זאת, הרי היא לפתח בתוך מסגרת כוחות־הקרקע מערכות־להנחת־פיצוצות, המשתמשות בכלי־זיון גרעיניים.

במקרים ידועים ייראה כי אכן יש לדבר טעם רב, אך, לרוע־המזל, במסגרת האסטרטגיה־הלאומית הכוללת מבוא הוא כבר כיום לידי הקבלה וכפילות בזבניות של סידורים ואמ־צעים להנחת־פיצוצות — בין לנכי אלה הקיימים כבר, ובין לבני אלה שבמבנית ובחכמה, יותר ויותר מפנה הצבא את מבטו אלי אוויר כאל הפתרון לברירה שלפניו, שכן האוויר הוא איתו גורם־טבע נתון, אשר דרכו הגיוני ביותר לשגר את עוצמת־האש הגרעינית. נעשה אמנם נסיון, באמצעות ה„תוחח־האטימי“, לספח יכולת פניעה־גרעינית בתוך המסגרת ה„מקרב־בלת“ של הצבא; אולם יוקרו של זה, וכן מיעוט־המידה הבלתי־מספקת של נידודת, נמישות ופוזיציפוליה המפצינות אותה, מלכתחילה חברי־יחד לגזור עליו כשלון. רבים הם אלה בצבא אשר יודו בכך כי מעולם לא היה ב„תוחח־האטימי“ משום פתרון; ובשנים האחרונות יותר הצבא על הטעיה כי אמנם זהו המענה שלהם. לא; כדי שיוכל להכנס אל תוך במת החזיון הגרעינית הכרחי לו לצבא כי יאחז בידו כלי־נשק אוויריים משלו. פירושו של דבר — הן מטוסים נוגדי־טייס, והן קליעי־מינוחם.

עד כה זכה הוא להצלחה ניכרת בכך. ב־1948, שעה שוחתם ההסכם על חלוקת התפקידים בין שלושה חשירותים (הסכם קיינסיס) היו לו לצבא כ־200 מטוסים — בעיקר כלי־טיס קלים להצפיית־ארטילרית ולקישור. לשנת 1955 גדל מספרם עד ל־4000 כמעט; והתכניות הנמצאות בעיבוד כעת מביאות בחשבון, להתפתחות עלי־פני השנים הקרובות, מספרים גוד־ליים־בהרבה, אווירי־הצבא מהות כבר השקעה של קרוב ל־ביליון דולר, והוצאות־ההתחזקה השוטמת שלה הן כחצי־ביליון דולר לשנה, ונגילויים גיימס נאבין, ראש מחלקת

המחקר והפיתוח במסגרת הצבא, כבר אמר כי "עשרים אלף מטוס בשביל הצבא יתכן ולא יספיקו". הרי זהו בערך מספרם של מטוסי חיל האוויר הבריטי כיום.

הצבא נכנס והולך בקצב מזרז גם אל שדה ה"קליעים". בגלל טיילור הציד במני הקונגרס על כך ש"הצבא סירת, ושם בידו גיטותיו, קליעים מבצעים (להבדיל מנסיגונים או ליטוריים) — הן הנחתים והן הוקפניים — מאותם ספיסייטור אשר יידרשו במלחמת עתידות... עתה עובדים אנו במרץ על קליעים בעלי טוח ארוך יותר, שיה שבו זכה עד כה הצבא להצלחה מיוחדת במיוחד".

הצבא מסתח עתה, בבית הנשק שבראדסטון (במדינת אלבמה) קליע בליסטי ל"מטוסי תוכניים", אשר טוחו המתוכנן הוא כ-2500 ק"מ. וזהו התפתחות מענינת ביותר; ונראה כי יש לראותה כמוכיחה את ההנחה, כי אמנם יש לצבא שאיפות התורנית הרחק מתחום המערכה היבשתית. בכיוריים בסוגיות הלכת'מלחמה, שהתנהלו בימים עברו, בטרם הפך הצבא חודר מושג'מחשבה "אוויריים", ביקש הוא להגביל את מושג שדה הקרב, ולהעמידו על רצועת הקרקע הצרה שבין שני קווי החזית הריביים. כל פעם שמטוסי הטקטיים של חיל האוויר תקפו מטווח במרחק כלשהו מאחורי קו האויב, רוחה בחיל הצבא ההרגשה כי הנה מסתחים כאן את תשומת הלב מן ה"מאמץ העיקרי".

כיום, השקפתו של הצבא על מושג שדה הקרב הנה מבי דרת באופן ברור פחות. באוגוסט 1955 אמר המיניסטר לעניני צבא, ברוקר: "היה זמן כאשר אווירי הקרב היו מוגבלים. עם גידול המחזים ועלית דיוקם של כל'רנשק, נחרבה, בהק' בלהיחית לכך, גם אווירי הקרב התפס בידו גיטות".

נראה, כי גם יעדו של הצבא התפשטו ליעוסק, בדומה ל" אווירי הקרב; כי רק לארמון החלו אנשי חיל הצבא לסבור כי יעדים שריווקם מגיע עד ל-2500 ק"מ חשובים בכ"ז במידה מספקת בשביל להצדיק הוצאת כספו וזמנו של הצבא, וכוח האדם שלו, במאמץ להשמדם.

לפני זמן קצר, בשוחה עם כתבו של ירחון, הרחוק אפילו בני טיילר מספר אלפי ק"מ אל מעבר לטוחו של קליע' ראדסטון". ברברו בסוגית הקליעים המוגנים אמר בני טיילור:

"כמובן, שהשואה" כזו יש לה ערך רטורי בלבד, בשל טיב, תחומי הפעולה והוצאות השונים בחבלית שבשני מקרים אלה.

אוורית הצבא החיונית — לנגוליה

(מלמעלה למטה) — ארנסט אירי — נועד לספק לחיל הלוחם נידות מסקית באוויר הקרב, ההליקופטר (במקרה זה — H-23 מתוצרת "הילר") מאפשר טווח בשטחים מבוחרים, טווח ומנוע, הטסת אוש'מפתח או נשק'מפתח הכרחיים; "סוס העבודה" — ההליקופטר הגדול (כאן — H-21 מתוצרת "בארטיל") — מסוגל להטים, בין השאר, הוביכר כן 105 ט"מ אל מלגה מוחקת, המסוים הקלים (כאן — L-19 מתוצרת סטנה), שהם רוב כליהטים שבצבא, מטוסיים מקימים, מקימים סורד וקישור, מכוונים אש אוטילרית.

התפקיד של הצבא — להשמיד כוחות קרקע של האויב בכל מקום שימצאם. וההגדרה, באשר ימצאם, אינה מלווה-הגב' לתי. יש לשער כי היא עשויה להקפד חילות מצב סוביאטיים באומסק, בטומסק, או בסינסק. כך הוסף שדה-המערכה של הצבא, אשר בדיונים על אורדת הסיני-הקרב היה מוגבל-בחרפות, למושב המקיף על-יסודולאו משפחתים בדבור על אודות קליעים-מונחים.

בעדותו בפני ועדת-הקונגרס ניסח גני טילור את הדברים כך: — 'משימת צבאנו — להשמיד את האויב-שעל-הקרקע בכל מקום, בכל אתר. ברור, כי נשק בעל טווח ארוך יש בו יתרון, בשל מספר טיבות שונות. הוא מעניק לנו גמישות רבה-יותר בבחירת המטרות, מאפשר לנו להשאיר הרחק בעורף את מערכת המטרות שאנו מהווים, תחת שנצטרך לפלסלה קדימה'. אין, כמובן, למתח ביקורת על שום ממד המבקש להגדיל את המרחק שבין גיסי תו לחום מניעת האויב. אך במידה שמתרבים והולכים בלינשק איריים שי נועדו להנחה על ידי הצבא, והצבא מסיף להוץ את נקודת הטיגור של בליזון אלה הרחוקות מקר-החזית, מתחילות לצמוח ההתחרות והכפילות-הבונזיות. הרו לכם ענין הסדרת השימוש בחיל-האוויר. אפילו בקוריאה היה כבר קושי לעקוב ולדעת היכן נמצא מטוסו של כל אחד מכו-הטיגין. ואילו היה האויר מתמלא מטוסים על-קוליים, קליעים, עננות-פטריו ומי יודע עוד מה — כי אז היה נוצר תהו-והוהו מוחלט, במה הדברים אצורים אם אמנם יוסיפו המבצעים האיריים, תחילה, להתחלף לפי כוחות-נפרדים, ולאחר מכן — להתרבות יותר.

ועדת ראשי-המטות חוקרת כעת בענין שאיפותיו של הר צבא בתחום האויריה, כפי שהודיע מוניסטר-ההגנה וילסון. טרם ניתן לדעת האם תקירה זו של הבעיה אמנם תגע ב' שורשיה של אותה ברירת-יסוד שלפני הצבא, אשר מהם ניוונות שאיפותיו אלו. הויכוח הנו מורכב, והשאלה איננה עוד מי מן השנים, האויר או הקרקע, משמש כעת הגורם החולש במלחמה. כי נראה שכל השירותים מאוחדים כיום בדעה, שכל-ינשק איריים — הם השולטים.

דומה, על כן, כי שאיפותיו ותקפותיו של הצבא בחשבון הארוך-קשורים בסיוחה של מערכת קליעים כני-יבשתיים, בלא הגבלות באשר לטווח או למטרות. במציאות, מירושו של דבר הוא כי הכשמותיו של הצבא, על שמבקש הוא ליצור חיל-אוויר משלו, על ידי הרחבת אורדת הצבא האיריגנית, הופ' כות אקסיות-יחסיתו השאלה אינה עוד. האם יהיה לצבא חיל-אוויר משלו, כי אם היהפוך הצבא לחיל-אוויר נוסף.

(*) דהיינו — מטוסי חיל-האוויר, ציה-המלחמה, 'צבא-הצ'י (מארינס) ואוירות-הצבא. — הוסף.
(**) ראה ב'מערכת ת' צ'יה, הרשימה 'חסיכה אסומית', עמ' 168; וכן המאמר 'לקראת הגולת טוחים' בחוב' ק' עמ' 75, על תצלומי היחידות שבו.

באם נזכור זאת — כי אז כל החיטוס-בפרטים הופך חסר חשיבות יחסית.

באם מקבל אתה בלבך את דבר צרכיו של הצבא באשר לקליעים בעלי טווח בלתי-מוגבל, עלי-מנת להשמיד את האויב 'באשר יחיה' — כי אז נוצר, ממילא, הבסיס לקבלתם גם של כל אותם גורמים-מסייעים-ימלויים הנחוצים בשביל לעשות קליעים אלה לברי-חבלית באמת. הנה דוגמה אחת בלבד, כדי שיהיה הצבא עשוי להשתמש, שימוש-של-הועלת, בקליע כ' 'ראוסטון', עם טווחו בן 2500 ק"מ, הברחי כי תהיה לו הידענה על מטרותיו — הן לפני שהלמו בהן, והן לאחר זאת. בשביל להשיג ידועות כאלה הברחים בשבילו מטוסים ארוכי-טווח, ואין מטוסים אלה יכולים להיות — בדומה למה ש' מוניסטר-הצבא ברוקר תיארם — 'מטוסים אסיים-יחסית, מני-מיכ'יטיס, הברוכים-ישולבים בכל מה ששובב את איש-הרגלים — הימביס-מש של המטוסים המהירים, מגביה-יטיס, אשר לחיל-האוויר.

כי בלי-טיגור שכזה יידרש לטוס למרחק כזה, במהירות כזו ובגובה כזה אשר יספיק בשביל לאפשר לו להתקיים ולא-להפגע אף עמוק בחובכי ארץ-האויב — עלי-מנת שיוכל להגיע עד אל המטרה, ולשוב משם. מטוסים בעלי יכולת כזאת הנו מצריכים, אבטומטית, את כל אותם הגורמים-הגלויים ה' מצויים כיום ברשותו של חיל-האוויר. מערכת במסיס, כות-אדם ומידורים לתחזוקה, וכיו"ב. קצורו-של-דבר: — היה קם חיל-אוויר נוסף.

ההוצאות על עניני מחקר-וסיחה יש בהן משום ציון קולע להרכבם העמיד של הכוחות. לפי גני טילור: — 'מאמץ הפיתוח הראשי של הצבא כיום הוא בשדה הקליעים, בהם יש לנו ענין חיוני'. באותו נאום עצמו הוסיף הוא והגדיר את היקפו של הענין אשר יש לצבא בקליעים, באמרו:

יש לנו (לחיל-הצבא) ענין חיוני בקליעו קרקע-אל-קרקע — ענין אשר היה קיים בצבאות אפילו לפני אותו יום בו הופעל קליע' שלוח-הקלע של ווד בלפי היעד ששמו גלית. הכללתם, במסגרת הצבא, של קליעים הוישים אלה, נישאו ראשי-נפץ בעלי עוצמת-אש כבירה, ושל מערכות-הנחיה שונות, מאפשרת לצבא להרחיב הרחבה-נחשונה את טווחם של אור-חיה-הפעולה הארסילוריים שלו נגד מטרות-קרקע, המוכרים לנו יפה מן-העבר. פועלות כבר בקרב הצבא יחידות הבנויות מ' סביב לרקטה-הבליסטיה, 'יוחנן הישר' ולקליע 'קארפורל-י'; ויחידות 'ראוסטון' (קליע כני-יבשתי לטוחים-תיכונים) מתי-ארגנות-והולכות בשעה זו (וכאן הוכנסה ע"י עורכי 'ירחון חיל-האוויר' הערת-מערכת אופיינית: 'צוין זה מענין הנו, מי שום שלפי מיטב ידיעתנו טרם הוחלט בשאלה: — איזהו השירות אשר יוטל עליו להפעיל את קליע, ראוסטון? בשעת כתבתו שורות אלה', הצורך של הצבא לסיוע ע"י קליעים (סוף בעמ' 75)

הקרב היום-יומי

(סוניה המשמעת בצבא)

רבותי, שמעתי בקשב־רב דברי חברי־הכנסת, שנמדדו על חובת ההחירות של הצבא בשימוש במכונית, רכב וכלים אחרים אשר נמסרים לו מהמשק האזרחי, ואני מקוה שהדברים האלה יניעו אל כל החיילים והקצינים המשתמשים בכלים האלה באופן ישיר, אינני יכול להבטיח לביה שהכל בסדר נמור בענין זה, ושכל חייל משתמש בהחירות המכסימלית האפשרית בכל כלי הניתן בידו. מדברי שר־הבטחון מעל במת הכנסת, בדיון על רישום רכב וגיוסו

ולבצע את מסקנותיה ממש באותה גישה רצינית אשר כרגיל מיוחדת לקרב, מומחים יכולים להנחות, להסביר וללייעץ, אך הניצוץ — ועיך החבצע — הוא־הוא שיביא בפועל לידי חיסכון, כי רק המפקד, היודע את משימות יחידתו והמכיר את האמצעים אשר לרשותו — רק הוא מבין שיוכל גם לשקול אלינכון את צרכי היחידה, ולדעת איזוה שימוש מוצדק באמצעיה, ואיזה שימוש אינו מוצדק.

לעתים קרובות־מדי אומר מפקד אשר עבר על החוק: „אני אחראי“; או „אני נושא באחריות“, העובדה שהמפקד „נושא באחריות“ אינה יכולה ל־שמש כיסוי או הצדקה לעבירה על החוק, שהיא עצמה, לרוב, אינה אלא „חוסר אחריות“; כי המס־קנה הראשונה, הנובעת באופן ישיר מן ה־נשיאה באחריות, היא הקפדה על ביצוע החוק או הנהג־הכתוב — וברוח הכתוב.

בראש־וראשונה יש להבין אל מה עלול להביאנו שימוש בלתי־חכוני באמצעים — וללמוד את המש־מעות המלאה המשתמעת מכך. אותו „קרב יום־יומי“, שהגו שם־גרדף לישום המשמעת אל כל שטחי הפס־לות של הצבא, הוא קרב „מופשט“, ומתנהל במגמת כיבושו של „יעד מופשט“; — החסכון, אך אם אין מנהלים קרבי־יום־יומי זה, עשויות התוצאות מכך

אם ניישם לכוח־אדם את הדברים שנשמעו מעל במת הכנסת בענין רכב, ואם נוסיף־וניישם דברים אלה גם לשימוש בידועות — אם כמשמעת־דיווח ואם כמשמעת־בטחון־רשדה — נמצא עצמנו מטפלים בנקודת־הכובד של הצלחת „הקרב היום־יומי“, צריך שהדבר יהיה ברור לכל חייל, ובעיקר למפקדים ב־צינור הפיקוד, שאם נפסיד את הקרב היום־יומי הזה — עשויים אנו להפסיד את קרבי־האש עוד בטרם גורתה היריה הראשונה.

נזכור (בסך־הכל) דברי פתגם עתיק האומר:
 -אבד מסמר — אבדה פרסה
 אבדה פרסה — אבד הסוס
 אבד הסוס — אבד רוכבו
 אבד רוכב — נכשל פטרול
 נכשל פטרול — מפלה בקרב...
 וכך כולם אבדו לעד
 כשל מסמר אחד.

משום־מה יש בינינו הסבורים שחיסכון ותורת־הקימוץ הם עניניהם של אנשים אחרים; וקיימת תמיד הנטייה לראות את המפקדה הגבוהה כאחראית לענינים אלה, זו היא שגיאה חמורה, אמנם, גם ה־מפקדות הגבוהות אינן פטורות מצני החיסכון וה־ניצול־היעיל של האמצעים שלרשותן, כי ענינים אלה הם בתחום האחריות של „צינור־הפיקוד נולו, מן הניצב בראשו ועד לטוראי הטרון, הכל צריכים להיות חזורים בהכרת אחריותם לניצול יעיל של האמצעים העומדים לרשותם (ו־אמצעים) — פירושה ציוד, כוח־אדם (ומן) ובהכרת חיוניותה של אחריות זו, כאמור — דבר זה אינו מנת־חלקם של מתי־מספר, אלא הוא ענינו של כל אחד מאנשי צה־ל, איש־איש, ותהיה דרגתו אשר תהיה, נמצא בנקודה מרכזית כזאת, שיש באפשרותו (וזהו אף חובתו) למנוע את הבזבוז בכוח־האדם, בציוד ובזמן, אכן, כדי שיצליח במשימה זאת — עליו לשאת באחריות

מיסודות החסכון: — שימוש נכון באמצעים

להיות הרות-סכנה בצורה חמורה — וממשית. אמנם, עקב צורת התגלותם השונות, ואיטיות התפתחותם, של הנזקים הנגרמים בשל העדר-חיסכון — כמעט ואין נזקים אלה ניכרים ברגע-ראשון, אולם דוקא בכך טמונה הסכנה, כי כלי שניזוק בצורה הברורה לעין-כל — ויהיה זה רכב, נשק או כיוצא-ב — הריהו נמסר לתיקון; אולם כלי שהנזק מתפתח בו בהדרגה, ואילו למראית-עין מצבו תקין — כלי כזה ינשיל בעת-מבחן, עליכן, הניצחון בקרב-יום-יומי זה של חיסכון ושמירה-על-קימוץ הריהו בבחינת היאבקות על הנחת יסודות-נאמנים, אשר עליהם אפשר יהיה לבנות בבטחה את המאמץ-המלחמתי של הצבא.

אין הדברים חדשים, הם נאמרים יום-יום, חודש-חודש, הן ע"י מי שמבין ועושה, והן ע"י מי שמבין — ומחכה שאת המעשה יעשו אחרים, תפקידי החייל והמפקד ב-קרב-החיסכון הם ברורים: יש למנוע את הנזק הבא עקב שימוש לא-נכון באמצעים, כל חייל חייב לשאול את עצמו: "מה אני עושה כדי לעמוד בפני האויב הזה?"; במלים אחרות: "מה אנחנו עושים כדי לייעל את ניצול האמצעים העומים דים לרשותנו?" למותר להדגיש את הערך המכריע שיש לניצול יעיל של ציוד, הכרח הוא להחדיר ב-קרב מפקדים אורח-מחשבה ואורח-הכנון אשר ינדאו, מחד-גיסא, חיסכון באמצעים הקיימים ושימוש-בחו-מר נכון למשימה אותה יש לבצע; ומאידך-גיסא — טיפול נכון בציוד ושמירה הולמת עליו, אשר יאריכו את משך-חיויו, ויאפשרו לנצלו ניצול רב ככל-האפשר בטרם תבוא-שעתו להקטל לשימוש, לקיים -משקיות" כזאת אינו מן הדברים הקלים; אולם מחשבה מתאימה, חינוך, משמעת ולימוד יסייעו ל-הגיע לידי ניצול תכליתי של ציוד וחומרים; וב-עיקר — לידי הארכת משך-קיומם של אלה, אם לאחזקה-טובה ולניצול-הנכון נוסף גם טיפול-מונע, אחסנה טובה וכדומה — כי אז נצא אל דרך-הישר בשטח זה.

מיסודות החסכון: — טיפול מונע

ההוראות והפקודות הקיימות חייבות לשמש קר-מנחה, אולם הנוסחה-הכתובה בלבד לא תסייע הרבה, מספר כלי-הרכב וכלי-הנשק שהושבתו, ורמת התחזוקה היום-יומית של ציוד-הלחימה ואחזקתו מקרי אובדן הציוד — הם שצריכים לשמש למפקד בבחינת "מדד" לבחינת מצבו ומצב יחידתו ביחס לאותו דבר אשר חשיבותו הספיקה, לכך כי ידובר עליו מעל במת-הכנסת.

אחת הפעולות הראשונות אשר להן אחראי קצין-מטה במגזר מפקדו היא הדיווח, ושומא עליו להבין היטב את חובותיו בתור מנחה.

כדי שדוח יהא יעיל, חייב מוסרו לראות לנגד-עיניו את הסעיפים אשר בהם יתענין המפקד, ולהת-רכז בהם, אל-לול, למנחה, להסתפק בציון עובדה, יש להודיע למפקד על הפעולה שננקטה בקשר ל-עובדה זו, אם דוח על אירועים המחייבים החלטה דרג-גבוה מאחר, ואינו מגיע אל דרג זה במועדו — חל בהכרח עיכוב בהחלטה ובתגובה; ואף יתכן כי החלטה ותגובה אלו לא תהיינה עוד בגדר דבר-מעשי, וכך, דוח הלוקה בפירוט-יותר — משתק ע"י כך למעשה את אפשרות השליטה של מקבלו; ואילו דוח חסר-פרטים ובלתי מדויק — גורם לקבלת החי-לטות מוטעות, דבר העלול לעלות בחיי אדם, חייב ע"כ המדען לראות נגד עיניו תמיד את אחריותו ל-דיווח, שיהא מדויק, מהיר ואחראי.

לעומת זאת, אצל חקבלי הדוחים קיימת נטייה לדרוש דוחים רבים — שלעתים הם מפורטים ל-מעלה-מקד-המידה, ולעתים אף מיותרים הם, מדוחים כאלה אי-אפשר להפיק תועלת, כי למעשה מטרתו של הדוח היא לשמש בסיס להערכת-נתונים, ולא לניהול סטטיסטיקה, אצל כותבי הדוחים מסתמנת אזי מגמה לחזור על נושאים שפורטו כבר לפני-כן, כל אלה, בצירופם, מביאים לידי התעסקות באיסוף אינפורמציה, הכרוכה בעבודה רבה — ושהיא עצמה מיותרת, ואין אפשרות לחשתמש בה, את מאמצי הדיווח יש לכוון לכך, שלא יצטבר שפע של ידיעות חסרות-ערך; ודבר זה צריך לודא ע"י ביקורת, נאמר חצי-שנתית, של הדוחים, המכוונת להשמדת אותו חומר שאין בו צורך.

רמת בסחון-שדה נאותה באה כתוצאה ממשמעת קפדנית ומחינוך יעיל ועקבי בכל הדרגות; והיא תלויה בשלושה אלה: — בעקרונות האבטחה גופם,

בחיבות שתייחס בהכרתו כל קצין וחוגר לענין האבטחה. ובמלאכת ההכנה והארגון בתחום זה. עביר רות בשטח בטחון-השדה — כגון. באשר לטיפול ב- מסמכים. עבירות על בטחון-קשר, ספטוט והפצת שמועות — גורמות נזק רב לכושרו של הצבא למלא תפקידו.

מיסודות החסכון: — תחזוקה

השמועות המופצות בין אזרחים על עניני הצבא. או אף בתוך הצבא גופו. מהוות אחד הנגעים החמורים בשטח בטחון-השדה. הפצת שמועות, אשר בחלקן מתאימות אולי למצב קיים מסוים. עלולה ליצור הרגשה של חוסר-בהירות בתבנת המצב ושל חוסר בטחון.

מבחינה משקית ומבחינה חינוכית כאחת. אין אנו יכולים להרשות בזבוז של המאמץ הלאומי המושקע בצבא. הכרח הוא שמאמץ זה ינוצל ביעילות. כי בדמנו הדבר.

קריאת-טילוגראים שאינה מנוצלת ביעילות גם גוררת אחריה בזבוז וגם גורעת מהרוח-הרמה. כשם שחינוי הוא לרצות לנצח בקרב כן חיוני הוא ליצור ולקיים את רגש הבטחון ההרדי בין העם וצבאו; ואין כזבוז מאמצים וכוחות ההורס את בטחונו של עם ברוח צבאו וביכולתו. ולכן, גילוי יומה בשטח החיסכון חשוב בדיוק כגילוי יומה בלחימה; כי ככל שנרבה לחסוך — כן נגביר את כוחותינו ואת רמתנו המבצעית.

סוד ההצלחה בקרב יום-יומי זה הוא, כאמור, בניצול יעיל של האמצעים הניתנים המצויים. מ- בחינה זו כוללת המלה "אמצעים" אף את כוח-האדם; ומכאן, שהדבר נוגע גם בעניני מבנה וארגון. קיים הצורך בשליטה-מרוכזת. הגיונית ומתאימה של כוח אדם-מומחה. ובתכנון חלוקתם של אנשים כאלה לכל אורך ורוחב הארגון — פן נגיע לכלל ריכוז כוח אדם בתוך מפקדות שהגן כבדות וגדולות יחסית בהשוואה לגופי-הגייסות שאותם הן משרתות. הנטיה לחזק מפקדות גבוהות ע"י אנשים מומחים ראוייה להערכה — עד גבול מסוים. אלא שבקשר לכך יש לשאול תמיד את השאלה: "היכן תצמח התועלת הרבה ב- יותר מאדם מסוים — במפקדה או ביחידה?" מן הראוי לשקול אזי תועלת אחת כנגד רעותה — ר- לפעול בתתאם למסקנה הגיונית. כאשר קיים ביחידות ציטאון לקצינים מעולים — אי-אפשר להרוות עדי-תום את הצרכים הקיימים במפקדה. מן הראוי להתגבר גם על מגמתו של כוח האדם "לקפוץ" כלפי-מעלה, מן היחידה למפקדה. מתוך שאיפה מוטעית "להתפתח" בדרך זו. הדבר מויק לגוף-הצבאי. מניעת תקלות אלו — יש בה כדי לסייע ל"קרב-היום-יומי", הקרב על חיסכון. וכדי לקדם את פיתוח עבודת-הצוות בתוך כל הפורמציות. — אותה עבודת-צוות שהיא אחד הביטויים המשכנעים ביותר למנהיגות טובה.

זאת ועוד — קל יותר לבסס רוח-יחידה ועבודת-צוות בגוף קטן מאשר בגוף גדול, אשר לו הסתע-פויות רבות. משום כך, חשוב לשמור על מסגרת המבנה, ולא לנפחה — ויש להצטמצם בתקן-כוח-אדם

הנטיה לחזק מפקדות ע"י אנשים מומחים ראוייה להערכה — עד גבול מסוים

קטן כמל האפשר. אשר בכ"ז יהיה מוכשר לבצע את משימתו. בצבא. כמו בכל מפעל. אפשר ע"י ניצול יעיל להקטין את ה"תקורה" (הוצאות כלליות) — (over heads) — ולהגדיל את התפוקה. אחרת. התוצאה הוא בזבוז חומרים וזמן; והלא שני אלה אינם ניתנים לנו בשפע. כדי להתגבר על גודול מפקדות. יש להגדילן לתחומי המשימות ההגיוניות המיוחדות להן. יש מפקדים שאינם בוטחים בעבודת"מטה"ומחקר אשר הוכנה ע"י גופים שאינם "שלהם". ועקב"כ גורמים הם לעתים לחזרה על אותה עבודה עצמה. ולבזבוז רב; שהרי גם אם אין עבודת"המטה שהוכנה "בתוך" (לגבי אותה יחידה מסוימת) מחאימה בדיק לזרמים. אפשר בכ"ז להגיע בעזרתה לפיתרון. ע"י שישתמשו בה שימוש גמיש במידת"מה — ובדרך זו יימנע אז מאמץ מיותר.

סיבות שונות ישנן לחוסר"כישרון בניצול האמצעים — דהיינו. לבזבוז; יש והנו תוצאה של אי הבנת התפקיד; או של אי"הבנת שינוי שחל בטיב המשימה; של ניצול"לרעה של כוח"אדם. מומחה; של תחרות בין יחידות — במצבים שבהם אין מקום לתחרות. ודרוש דוקא שיתוף"פעולה; של כפילות מאמץ בין יחידות הנובעת מנטילת סמכויות שאינן שלהן; של שימוש מסולף ביחידות או ביחידות"משנה של חילות או שירותים שונים. לדרגיהן. הי כלולות לפי התקן בעוצבות או יחידות; של פיקוח לקוי; של כישלון המפקד מבחינת תכונות"מנהיגות ושל העדר שיתוף"פעולה ותיאום. בדברים שלהלן ניתן יהיה למצוא מספר דוגמאות למקורות תקלה אלה. אך על כולן חל תוקפו של הכלל האומר: — שימוש נכון ומושכל ע"י מפקדים באמצעים הקיי"מיס"למעשה — הוא שצריך לבוא במקום ריכוז

צות קטן ומחואט

מאמציהם בחיפוש אחר היקשים והלכות להקצאת כוחות ואמצעים נוספים.

לעתים קרובות"מדוי מדבר מפקד בנאוה על מבי צעים שהצליח לבצע ע"י חומר אנושי נבחר וע"י אמצעים מיוחדים; ואילו מן"הראוי היה שיגלה גאות על כך שאת המוטל עליו הצליח להשיג ולבצע בעזרת אמצעיו הרגילים וכוח"אדם העומד בדרך"כלל ל"רשותו. הכרת הוא שכל המרץ והמחשבה של המפקד יתרכזו בניצולם של אלה.

מפקדים יודעים לשכנע את קציני"המטה הבאים "מגבוה" כי זקוקים הם לכוח"אדם ורכב רבים"יותר. אכן. דבר קל ואף פופולרי לעשות כך. אולם רגש"התובה צריך להנחותנו מן הנוחיות והלאה — אל החשבון והשיטה. על סמך אלה יש לעבד הצעה לכוח"האדם הדרוש לאחוזו"שלידבר. אסור לצאת תמיד מן התנחה שכל יחידה חייבת להיות עצמאית ובלתי"תלויה; יחידות אחרות הוקמו במיוחד לצורך משי"מות"משלימות — ויש לנצלן.

דרגי שירות"אחזקה. אספקה. אכסון וכו' קיימים בעיקר לצרכי התרחבות בשעת מלחמה. וכדי לאפשר לכוחות בתחילת הלחימה לבצע את יעודם בשלבים מכריעים בה. לתקופת שלום אין אלה חיוניים. אכן. את מבנה השירותים. ותפעולם יש להתקין כך. ש יוכלו לעמוד בלחץ של גיוס"חירום ובתנאי חירום; אולם לא יכולה להיות כל כוונה שדרגי שירות"אחזקה וביחידות יאפשרו "עצמאות מוחלטת" של יחידות ויחידות"משנה. המחשבה שכל יחידה ויחידת"משנה צריכות להיות עצמאיות בכל"עת — אינה נכונה. הלא יחידות רבות הוקמו אך"ורק כדי לספק את הצרכים של יחידות אחרות; ובהתאם לכך נקבעו בעוצבות וביחידות דרגי"שירות מתאימים — שי מבנם בא לודא ניצול יעיל של כוח"אדם מומחה. של ציוד ושל זמן. חלק ניכר מחוסר"היעילות בא עקב כפילות"דרגים. ושאיפה עיוורת לאי"תלות מנהלתית — הדרושה. למעשה. אך ורק בתקופת מלחמה. לפי כך. מחובתו של קצין להציג את צרכי יחידתו בי הגדרה מדויקת ביותר. כשהוא מביא"בשבון שירותים הניתנים על ידי גופים אחרים. רק לאחר שהדיון בעניני כוח"אדם ורכב יושתת על הבנת גורמים אלה. אפשר יהיה להגיע גם לתקן נכון. שינצל ביעילות את כל הקיים. ויחלק כוח"אדם מומחי בצורה נכונה לכל אורכו ורחבו של מבנה הצבא. חלוקה נכונה של כוח"אדם. שינצל ביעילות — הריהי אחד ה"צעדים הראשונים ב"קרב היום"יומי" על חיסכון.

חלוקת כוח־האדם בהתאם לצרכים

חניכים בקורסי אימוֹן־גופני — הסיים המוד. תח־
ריות־גביע וצעדות־ראוה לקראת הולנד — לא הם
הקובעים כאן.

לטיכוס: הכרח לנו לנצח בקרב היום־יומי על
חיסכון־האמצעים־והכוח, כדי שנוכל לנצח בקרב ב־
שדה תכנון, פיקוח, ביקורת קפדנית, חינוך ומשמעת
לחיסכון — אלה הן משימות־השעה. דרישותיהן של
משימות אלה תחמרנה יותר ויותר עם כל הצטמ־
צמות בכוח־האדם שלרשות יחידה או גוף־צבאי, וכ־
יחד עם הצטמצמות באיכותו ובמומחיותו, אשר
לאמצעים — הרי אלה מצומצמים בלא־רבי; אולם
עלינו להיות נכונים לכך שגם האמצעים ילכו ויצ־
טמצמו.

קשה אמנם להלחם בבלתי־ידוע, אך המפקדים
חייבים לדעת כי צו־השעה גלוי לפנינו, הבזבח —
הוא אויב קבוע־ועומד, זכור: — אנו חייבים לנצח
במלחמה היום־יומית על חיסכון; אחרת נמצא עצמנו
מכלים את אשר ברשותנו והדבר יתגלה שעה ש־
יירש לצורך לחימה.

כל אדם האחראי ליחידה חייב לשאול את עצמו:
כמה מהתפקידים הקיימים ביחידתי בדקתי ובחנתי
במשך 3 החדשים האחרונים? כמה מהם קיימים
משום שהופיעו פעם בתקן? אין רצוני להניד בזאת,
שנקבעו בשעתו בתקן התפקידים־סתם, לצורך יצירת
עובדה, אולם הכל יודעים שהתפקידים אינם סטטיים;
הם הולכים ומשתנים, מתפתחים, מצטמצמים או אף
נעלמים לחלוטין — עם הזמן ועם התפתחות העבודה.
כלומר, הניצול היעיל של כוח־האדם דורש ביקורת
שיטתית על התפתחות התפקיד, תוך גילוי רגישות
מיוחדת לגבי עליותיו וירידותיו, והשפעותיהן על
התקן הרצוי, כתוצאה מבדיקה כזאת יש לעתים ל־
שנות את התפקיד; להוסיף למשקלו, לגרוע ממנו,
או לחסלו — הכל בהתאם לצרכים, נקודה זאת
חשובה בכוחות הסדירים ובכוחות־המילואים כאחד.
זאת ועוד, נוסף על ענין הניצול היעיל של כוח־
האדם לגופו, מתייצבת כאן גם השאלה: האם אני
משמש דוגמה טובה? כלומר, באותו קרב־יום־יומי
עומדת המנהיגות במבחן לפני אלפי עינים; וכאן —
כביתר תפקידי הקרב — אסור להבשל.

ומה קורה בשטח כוח־האדם המצוי־בפועל ביח־
דתך? ישמשו־נא נפקדות, תאונות בדרכים לאנשים
ולרכב, ותאונות אחרות הנובעות מאי־ביצוע חוקי־
זהירות — וכן אופן השימוש (תכליתי — או היפוכו)
ב־שיאים ובמצבות — מדד לדינמיות של המשמעת
והרוח אצל המפקד ויחידתו, ישאל עצמו כל מפקד
וכל חייל: אלו הן אמות־המדה למדוד בהן מנהיגות,
אחריות, משמעת ורוח היחידה, מה מצבי ומצב יחיד־
תי לפי מדדים אלה? לא יקשה אזי עליו לגלות את
האמת.

וכן בענין האימון הגופני, הספורט, ההישגים ב־
שטח זה חיוניים לצבא, והם תלויים אך ורק בנו ולא
בשום תקנות־רכש של מדינות זרות, או דיוני או־מ
וועדות שביתת־הנשק, מספר המתאמנים, מספר הי

הסטוריה של מלחמות - על שום מה?

או שבוטנים את לקהיהעבר בעין חוקרה. על מנת להעלות מתוכם את אותם הכוחות המניעים אשר אף כיום נשארן דומים או אף זהים. לאלה שבעבר, או שמנסים לגלות באנשים ובענינים אותם צדדים אשר בתמורות הזמנים נשחטו שינוי מהותי. ניתן אף לכרוך-אהדדי את שתי הצורות של ההתבוננות גם יחד. אולם תמיד יטה המתבונן, בהתאם לגרעין המרכזי שבנטייתוהוא, להדגיש יותר את האחת או את האחרת מבין שתי מגמות אלו.

במקרה האחד נראית ההסטוריה-הצבאית כאותו מחזה המורכב מכך וכך מערכות שונות; ואילו ב-מקרה האחר תיראה היא כנהר הזורם בורם לאינספק, שבו גלים אחר גלים — הבאים מאותם מעיינות עצמם — זורמים לקראת מטרות דומות; שבו שולטים בלב האדם, ומטרידים אותו, אותם היצורים ואותם הצרכים — ושבו חזירים ונשנים בלי-הפסק הן המשגה, והן סכרי-הכשלון שבצדה.

אישיהמדע מחפש בלימוד הצבאיההסטורי את הקרהתופעות, שיהיה נאמןלאמת; ואילו החייל שואף לישוט חוועלתי של לימוד זה, אולם גם "ישום תועלתי", או "לימוד הלקח", מתוך ההסטוריה-הצבאית — תנאי-קודם להם הגה ההתמכרות להבהרת העובדות של התרחשותיהמאורעות; כי תמיד תבוא תחילה הבהרת קשריהגומלין העובדתיים בין תופעה לתופעה ובין מאורע למאורע, ורק לאחר זאת יכול לבוא "ניצול הלקח", המנסה להסיק דרכי "ישום-תועלתי" ממאורעות ותהליכים אשר לא עובדו או תובהרו באורח הסטורי — סופו שיוליך לקראת מס-

שעה שבאים לדון בערכה ותועלתה של ההס-טוריה-הצבאית, אומרים אנשי האסכולה האחת: — "בהסטוריה הצבאית טמונה האפשרות היחידה ל-העלות יסודות עליהם יוסתת המושג על כך כיצד עשויה להתפתח מלחמה ממלחמות-העתיד; אותו מושג שממנו נובעות מסקנות לגבי הכנתה, תכנונה — ועד-למידה-יודעת אף לגבי ניהולה"; ועל כן אינם חדלים להדגיש את החשיבות הנודעת לחקר ההסטוריה-הצבאית, לגבי אנשי-צבא בתפקידים-מקונים.

לעומת זאת, אלה האוחזים בדעה מנוגדת-בתכלית, שוללים כליל את ערכם לאישיהצבא של מחקרים ולימודים צבאיים-הסטוריים, ואת דעתם זו מבטסים הם, בראשי-דראשונה על התפתחותהטכניקה, אשר במידה כזאת הכניסה מהפכה בלוחמה בכללה, שאין עוד להבחין כלל בקשר-מהותי כלשהו בין העובד וההווה — ואפילו לא בין מלחמות-העולם שמאחורינו — לבין מלחמות בעתיד; על כן, אומרים הם, אין בלימוד ההסטוריה-הצבאית כדי להעניק לנו מושג על כך כיצד עשויה להתפתח מלחמה עתידה, ואף לא כדי לרמוז לנו רמזים בענין הכנתה, תכנונה וניהולה. יכולים אמנם אנשי-מדע המעונינים בכך, חוקרים ואנשים אחרים — ואף אנשי-צבא — לעסוק בהס-טוריה-הצבאית, כשם שהם עוסקים בשטחיה האחרים של ההסטוריה; — אף לא תהיה נודעת לכך חשיבות מיוחדת לגבי אנשיהצבא שביניהם, בחזר שכאלה.

אישיהמדע ואישיהצבא

בהסטוריה-הצבאית עוסקים בשתי דרכים שונות:

...הקשת של מצרים העתיקה, נושא-החנית ואישיהקלע האשורי, אישיהמלחמה הפרסי, החופלים היווני, הלגיונר הרומאי

קנות מטעות, בין שהמדובר הוא בבעיות אופרטיביות, כיות'טקטיות ובין באלו שבתחום הטכניקה-הצבאית. **הסטוריה-צבאית** — מודע הלומד-מנסיון הנו יתכן מאוד כי אין לך שום תחום אחר של מדעי ההסטוריה אשר בו „לימוד הלקח" מתוך ההסטוריה הגיע לידי חשיבות כה רבה כאשר בתחום ההיסטוריה-הצבאית. במהלך המאה ה-19 הפכה היא על-כן לאחד מנושאי-ההוראה החשובים ביותר בהכשרת קציני המטה-הכללי, ועל ערכה זה שמרה היא עד אל זמננו.

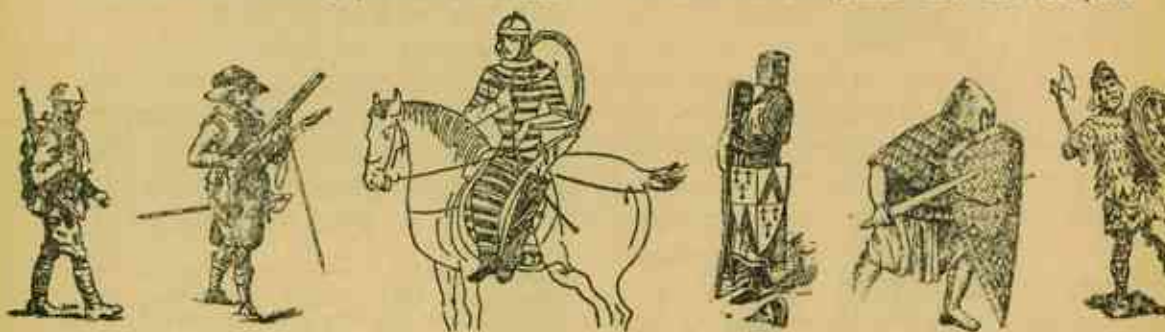
מענין מאוד לקבוע את העובדה כי בארגונים הצבאיים המכריעים של הזמן הנוכחי — דהיינו, בצבאות המעצמות-הגדולות של המערב ושל המזרח — פוזחת-החולכת הדעה השלילית לגבי ערכם של מחקרים ולימודים צבאיים-הסטוריים; בעוד שבי-צבאות קטנים בולטים יותר גילויי נטייה זו. דוקא בצבאות אלה מתחזקת לעתים יותר התפישה כי לימוד ההסטוריה-הצבאית אין לו חשיבות רבה לגבי חינוך איש-הצבא לקראת כושר חריצות במלחמה, ועל כן אפשר להזניחו. השפעה מכרעת נודעת כאן ודאי לעובדה כי בארגונים-צבאיים קטנים יותר אלה מצומצמות יותר האפשרויות האישיות, הן ללימוד כזה והן לשימוש קונקרטי בו. מכפי שהנן בצבאות הגדולים; ועל התעסקות באופן בלתי-מושלם בענין זה נוטים אי בעלי-הדבר להעדיף ויתור על התעסקות בו בכלל.

אכן, הבא לבחון את הדברים לא בחינה שטחית בלבד, מתברר לו עדי-מהרה כי ההסטוריה-הצבאית לא זו בלבד שהיא נוגעת בבעיות אנושיות שברמה הגבוהה ביותר, אלא היא אף מעורה בשכבות העמו"קות ביותר של ההווה האנושית; כי אין לך תחום במחשבת האדם אשר זו לה; וכי קשורה היא קשר הדוק בכל דבר ודבר שבפועל-ושי-אדם ובגדולת-

הערך התועלתו הכלתי-אמצעי של לימודים ומחקרים צבאיים-הסטוריים מתבטא באימון, חד-וחרוף של הרוח, בטיפוח הדמיון — והיכולת להעלות בעיני רוח מצבים ומשגים צבאיים, כמשמעת-מחשבה וב-תרגולי-מחשבה, בסיוע לזכרון חשיפה המוליסים לקראת עיני ציב החלטות צבאיות, ביכולת להספיד בין העיקר למשל, ובקצרת כל אלה — כסלילת דרך להחלטת מפקדים אינמואי-טיבית.

אדם, באם נך נתבונן בה — כי אז נמצא, למשל, כי האסטרטגיה והטקטיקה אינן אלא ישומה של חבונות-אדם נכוחה כלפי אותו אוצרי-דיעות הטמון בנסיגונה של ההסטוריה-הצבאית, כי עקרונותיהן הכלליים של הטקטיקה והאסטרטגיה מתמידים, ואינם משתנים; רק צורותיהן משתנות מתקופה לתקופה, בהתאם ל-טיב האמצעים הטכניים בהם משתמשים באותה תקופה.

כיום נתון העולם בתהליך של תמורה טכנית החורשת „חריש-עמוק"; ותמורה זו מנסיחה מהפכה במקצוע הצבאי ממש כבכל שאר שלוחותיה של החירות האנושית, מבלי שניתן יהיה כיום לראות כבר את סיומה של אותה התגעשות טכנית אדירה, בתוך „מהפכה" זו מוסיף להתקיים, כקוטב יציב בין גילויי התמורה-הגמחרת, גורם אחד בלבד; האדם, על כוחות הרוח והגוף שלו, אשר מזה אלפי שנים לא גשתנה ביסודו ואשר בכל שלבי התפתחותו ההסטורית נשאר, בקוויו הכלליים, יצורי-חי בעל אותו אופי עצמו. הקשת ונושאי-החרב של מצרים העתיקה, נושאי-החנית ואיש-הקלע האשורי, איש-המלחמה ה-

הלוחם הגרמני הסדום, החונף הרגלי מצבא קרל הגדול, אביר מנוספי הצלב, קנטס מלנסיי של צייניס-האן, ה-לאנדסמאכט שבשחר הזמן החדש, ואיש-הרגלים של ז'מיני

פרטי, ההופליט היוני, הלגינור הרומאי, הלוחם הי-
 גרמני הקדום במערך "ראש חזיר הבר" המהודק,
 החוגר-הרגלי מצבא קרל הגדול, אביר מנוסערי
 הצלב, קלגס מקלגסיו של צ'ינגיס-חאן, ה"לאַנגְסְטִי"
 קנאכט ששבחר הזמן-החדש, ואיש-הרגלים של
 ימינו — לכל אלה כמעט אותם מימדי-מוח בדיוק,
 אותם שרירי לב, אותה פקעת עצבים, על כל הי-
 חופעות הפסיכולוגיות והפסיכולוגיות הדומות הנובי-
 עות ממכלול-גתונים זה, את האיש הזה, איש-המל-
 חמה על פני הדורות, יש להכיר באמצעות המחקר
 הצבאי-ההסטורי — אותו, ואת היהס שבינו לבין
 הנשק אשר עליו להפעילו, החל מן האבן שידו הרימה
 וגמור בכלי-זון אטומיים, ניתן, אפוא, לחשוב כי
 אותה תפיסה, הסוברת כי לרגל ההתפתחות הטכנית
 ניתן לותר על החקר ההסטורי-הצבאי — תתגלה
 בפני בחינה מחמירה יותר כעומדת על-כרעיה-ה-
 גנולת בלבד.

הערך התועלתי שבהסטוריה הצבאית

הערך התועלתי הבלתי-אמצעי של לימודים ו-
 מחקרים צבאיים-הסטוריים מתבטא באימון "חד" ו-
 חריף של הרוח; בטופח הדמיון — והיכולת ל-
 העלות בעיני-רוחך מצבים ומושגים צבאיים; בי-
 משמעת-מחשבה וב"תרגילי-מחשבה"; בפילוס נהיר
 בייחשיבה המולוכים לקראת עיצוב החלטות צב-
 איות; ביכולת להפריד בין העיקר לטפל; ובעזרת
 כל אלה — בסלילת דרך להחלטת-מפקדים אינטואי-
 טיבית.

רק לימוד ואימון יסודיים — יש בהם כדי לאפשר
 למוחו של אדם להבטיל לקראת יכולת קבלת החלטות
 קובעות; ורק הם המכינים מראש, אף בתחום של
 התת-הכרת, אותם כוחות אשר הקנו בשעתם יכולת
 כה חיונית לאלה מן המצביאים אשר תחשיבו והוקירו
 את לימוד ההסטוריה הצבאית; הלא-היא היכולת
 לתפוס, כמעט כמתוך השראה, את ההחלטות ההול-
 מות את המסיבות המסוימות של הרגע, המקום והי-
 כוחות, דמיונם של אלה ויכולתם להעלות בפני עיני-
 רוחם מצבים קיימים ואפשריים, תכונות אשר גורו
 וטופחו בהם באמצעותו החקר בהסטוריה-הצבאית —
 הם שאפשרו להללו לתפוס ולהשיגי-במחשבתם את
 המצב הנתון מחד יותר, באופן קולע יותר, וביתר

נאמנות לחכמות, מכפי שעשוי היה הדבר להתרחש
 אצל אנשים שמחשבתם לא אומנה לכך, על-יכן חשוב
 ביותר הוא כי בשלב מסוים של "אימון המחשבה"
 תושג, באמצעות מחקרים צבאיים-הסטוריים שיט-
 תיים ורצופים, השפעה גם על ה"התת-הכרת" של הי-
 מתחנך.

דעות והערכות על ההסטוריה-הצבאית

העובדה עומדת-בעינה כי כל המצביאים ברוכי-
 ההצלחה ועוזריהם, וכן ברייטמך צבאיים אחרים,
 תמיד הצביעו הצביע-חוזר — וב"דגש חזק" — על
 ערכו של לימוד ההסטוריה-הצבאית, והציגוהו כדבר
 אשר אי-אפשר בלעדיו לאנשי-צבא וצועדים-בראש
 ומקובלי-דרך.

קלֶאוֹוִיץ, אשר חזר עמוקות — הרחק אל-מעבר
 לאופק תקופתו — אל תוך מהות חזיון המלחמה,
 אומר בענין זה: "ההסטוריה-הצבאית היא הפותחת
 בפנינו את הספר הגדול, למען נתבונן בו התבוננות-
 מתוך-הבנה"; הערכתו, אשר אחד ממפרשיה החדשים
 ביותר של קלאַוִיץ ביטא אותה אחרת במלים דל-
 הלן: "הלומד ההסטוריה-הצבאית בימי שלום — עיניו
 נפקחות בשעת מלחמה".

פרידריך השני, מלך פרוסיה, עסק בהתמכרות
 במשך כל חייו בלימוד ההסטוריה-הצבאית, והוא
 עצמו הודה כי קבלת החלטות-קובעות עלתה לו
 בנקל-יותר ככל שיכול היה לחדור עמוקות-יותר
 לחקר ההסטוריה-הצבאית, דבר אשר ממילא סיוע לו
 התרבות בהצלחותיו הצבאיות.

נפוליון, אשר ודאי שטרם נמצא מי שישוה לו
 ברמתו הצבאית, למד וחקר מבליי-הרפות בספרות
 הצבאית, נהג להעתיק קטעי-דברים ומחשבות, וי-
 הסיק מכל אלה מסקנות-לקח מעשיות, תמיד הצביע
 הוא על ערך ההסטוריה-הצבאית, אמרתו הנודעת
 ביותר בענין זה אומרת: "גהלו מלחמות-הגופה
 כאלכסנדר, הניבעל, גוסטאב-אדולף, הנסיך אויגן
 ופרידריקוס*), קראו וחזרו-וקראו את תולדות 83
 מסעי-המלחמה שלהם, עצבו-עצמכם לפי המופת שי-
 להם, רוחכם, אשר הושרתה ע"י אלה, תביאכם לידי
 התרחקות מאותם דרכים הסותרות את מורשתם של
 אישים גדולים אלה, והו האמצעי היחיד להיות ל-
 מצביא גדול ולהשיגי-בהשגחתכם את סודות אומנות
 המלחמה".

הארכי-דוכס קרל**), וריבו הגדול של נפוליון
 ראה את ההסטוריה-הצבאית כטובה שבמורות ל-
 אנשי-צבא שבעמדות-אחריות; והוא מעיר בכתביו:
 "בקשת נתיבים-במדע ונסיון מדעי — הם הי-

*) אויגן, נסיך לבית-סבויה, מטובי המצביאים האַבְסְטוריים
 בראשית המאה הי"ח; גוסטב-אדולף, מלך שוודיה ומגדולי
 מצביאי-המאה הי"ז; פרידריקוס, הוא פרידריך השני
 מלך פרוסיה, נחשב לגדול המצביאים של אמצע המאה הי"ח.
 **) מצביא אַבְסְטרי — שנחשב על ידי נפוליון לאחד מי-
 יריביו המטובים.

מעצבים את המצביא. המדובר לא רק בסיווג-אתה בלבד — כי איוה חייאדם הגם עשירי-מעש די הצורך בשביל שיהיה בהם כדי לספק נסיון זה ב" מלוא-המידה? ולמי היתה ההתנסות באומנותו הקשה של המצביא בטרם הגיע למעמד-נישא זה? — אלא המדובר הוא אף בהעשרת ידיעתך-שלך על ידי נסיון הוזלה, ובשימוש-ראוי בחקר שחקרו קודמיו בעלי-לות-העבר, ע"י שתזקק להשוואת אל מעשי-מלחמה מהוללים, ומאורעות עתירי-הוצאות, מאוצר התס-טוריה-הצבאית.

לידל-הארט וקוננהאוזן (*) מעלים בכתביהם שוב-ושוב על נס את ערכה של ההסטוריה-הצבאית, אשר אותה רואים הם כדבר שאי-אפשר בלעדיו בהכנת מלחמות ובניהולן, וכאחד האמצעים המערי לים-ביותר לעורר אותה השראה מרוממת, ואותה שאיפה-לגדולות מוצדקת, אשר בלעדיהן לא תוכל השלהבת המקוננת במצביא להבקיע לעצמה דרך אל מעשים הראויים להזכר בהסטוריה.

פ. האניג (**), אחד ההסטוריונים הצבאיים רבי-הערך, אשר בשאיפתו הקנאית-כמעט לגילוי טעויות וחסרונות השפיע השפעה מחדשת ופוחתת-אופקים, כותב: „אותם אישים העשויים להקרא למילוי תפ-קידים של הנהגה-גבוהה באחת ממלחמות העתיד —

(*) איש צבא וסופר גרמני, שהיה ידוע ביותר בכתביו ההיסטוריים בשנות ה'20 ו'30 של המאה הנוכחית.
(**) פ. האניג — גרמני, בעתל, באקדמיה-הצבאית וב-אקדמיה-הצבאית-הטכנית שבברלין, אשר כתב רבות לניחת לקחה של המלחמה הפרנק-פרוסית '71-1870.

(***) גליצין — ראש-המטה-הכללי הגרמני (1891-1905) ומעצב „הכנית שליופן" למלחמה נגד צרפת.
(****) בהכננו, כראש המטה הגרמני-הפרוסי, את המלחמה לשתי חזיתות (כלפי רוסיה, ממזרח, וצרפת ואיטלי ברשתת, ממערב) — בזמן ובעתה אחת, בה היתה גרמניה נדרשת ל-הכרזת-הכרעה-מהירה באותו מלח — בחר שליופן בסיון להכרעה כמעורב, תכניתו המבצעית היתה מבוססת על חזית דרך בלגיה ע"י כניחת-הגרמני, והתקדמות מהירה לאורך „קשת" צפון-מערב-מערב, דרום-מערב-דרום, „כשהחזית הגרמני והטני ביותר צריך לספסף בשרדל יפני את החום התעלה האנגלית" — באופן, שלאחר התקדמות כשלושת רבעי יגול"ז וזילחח היפני הגרמני את צבא-היריים אל ה-„קרי" אותו מהיום הניסות הגרמניים המוצבים כבערך המבצע של-אורך גבול גרמניה-צרפת, פירושו של דבר, שלע-מת „קנה" של הניבעל נתכון כאן שליופן להשיג את הביתור השלם של היריב ע"י נעוטה מעו אחד בנגד, „מעשה דלת" סיבוכים הסבה על צירה" — המער.

(****) „מערכת קלחת" — והיינו אותם קרב ת האפיינים לאירוח-האופטימי בשנותיה הראשונות של מלחמת-העולם הראשונה, לפיו היו מפורזים החילה, ע"י מבקעים משוריינים, רכזו כוחות ניכר של היריב מן מערכו הכללי, ואח"כ מש-לימים את הניתור בעורפו וניגשים להשמדתו ההדרגת — בהקבלה חלקית מרחיקת לכת למערכת „קנה" בעלת הלפיתת-הנפולה, דוגמאות לכך הוו מערכות כמעורב פולין (קסט) וכשעת נסיגתו של הצבא האדום (ויאומה בראנסק, קאב-פולטבה, אדיום — באונקובו), ומאיוך גיסא — מערכות סטלינר, צירקסי — המער.

מחובתם היא להכין עצמם למילוי תעודתם רבת-האחריות ע"י עיסוק יסודי בהסטוריה-הצבאית, לולא עשו כן, כי או היו נוהגים בחוסר-מצכון.

גנרל-פלדמרשל, הרוון שליופן (**), בנאומו ב" חגיגת-מאה-השנים של אקדמית-המלחמה הפרוסית (ב'15.10.1910), אמר: „לפני כל אחד השואף להיות למצביא מונח ספר הנושא את הכתובת: „הסטוריה של מלחמות", מודה אני בכך כי הקריאה בו לא תמיד מגרה הנה, המעיין בו חייב לעשות-דרכו בתוך המון מעשים-משניים חסרי-תבלין, אולם מאחורי כל אלה מגיעים בכ"ז אל גופייה-עובדות — הכופות, עובדות עתירות-חיות; ועל קרקע זה מגלים אוי את ה" תודעה: כיצד הכל באי-נהייה, כיצד הכל מוכרח היה לבוא — וכיצד עוד יבוא שוב".

והוא, שליופן, אשר הוריש לנו גם דוגמה קלטית לניצול-התועלת של מחקרים צבאיים-הסטוריים, ב" ספרו „קנה" גיסה הוא, בקיום ששרטטם מעשה-אמן, לבגש — באמצעות מחקר צבאיים-הסטורי — בדמות עיקר-מנחה ליד-נסיון, את אחת מבעיות-היסוד של אומנות-המלחמה — הלא היא בעית השמדתו השלמה של צבא-אויב, והוא גיסה להסיק מכך את המסקנות לגבי ניהול מלחמה בזמננו-אנו, תפישתו זו היא אשר שמשה בסיס ומסד ל„תכנית שליופן-****" הנודעת שכונתה על שמו במלחמה-הראשונה, וכן ל„מער-כות הקלחת-****" של זמננו-אנו מלחמה-השנייה — הגם שבמחקריו הכניס הוא בתור נושאי-לבחינה ולניתוח מערכה אשר התנהלה לפני יותר מ-2100 שנה (מערכת קנה, שנת 216 לפסה"ג).

סיכום

אשר נאמר כאן עד כה — דומה כי יש בו כדי להשמיט את הקרקע מתחת לכל עמדה המפחיתה בערכם של מחקרים צבאיים-הסטוריים, ככל לימוד ומחקר, כן מרבה גם לימוד ההסטוריה-הצבאית דעת, אמנם, בין דעת ליכולת ודאי שמפריד עדיין מרחק מסוים; אך, מכל מקום, קטן הוא מן המרחק שבין אי-דעת ליכולת.

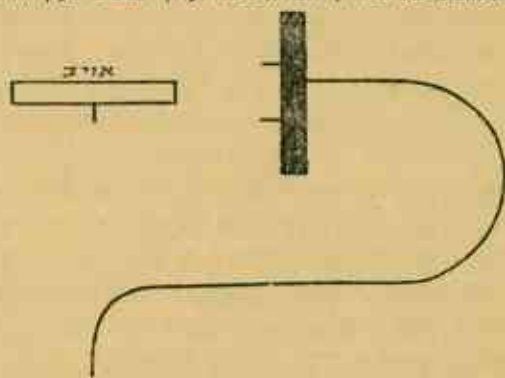
כל מי שחילל הנו — בין שיהיה מצביא, קצין, מש"ק או טוראי פשוט, בין שהוא לחם במלחמה או בין שרק התכוון לקראת קרב אפשרי, בין שהוא אחד המזוים או אחד המצייטים — הריהו נמצא צועד באותה שרשרת-לוחמים שאין להקיפה בעין, המש-תרעת על פני אלפים בשנים, יכול הוא לשוח עם כל חיילי העבר, והגוה והעתיד כעם חברים לגורל, אשר שותף הוא למנת-חלקם ואשר ההסטוריה-הצב-אית מקשרת בינם לבינו.

באיזו מידה למדו בהיסטוריה לקח ממלחמות קודמות?

3. מסרידריך הגדול ועץ מולטקה

בפרק הקודם עסקנו בלימוד לקח תוך תקופה היסטורית קצרה. מסיק הלקח היה מצביא אחד. קל היה לנו להבחין כי אמנם נלמד הלקח, וגם יושם כהלכה. נוסח עתה לעבור על פני תקופה היסטורית הרבה יותר ארוכה, תקופה המתחילה בפרידריך הגדול, סלך פרוסיה, והמסתיימת בראש המטה הכללי הגרמני בתקופת הרייך הראשון, הוא פון טולסט. התייטה הכוללת ביותר שחלה בתקופה זו בתחום התורה-הצבאית היא שקיעת הטקטיקה של הפעלת הצבא בשדה הקרב כגוף סקטי אחד — וצמיחת הטקטיקה והתורה האופרטיובית הקבועות שיש להפעיל את הצבא לקראת הקרב ובשדה הקרב, במספר עוצבות הפועלות בהתאם לתכנית אופרטיובית וסקטית אחת. הלאן נשתדל לתאר את שינויי היסוד שחלו כשתלך אותה תקופה בתורת הלחימה ובמבני הצבאות.

אם נרצה לשרטט לעצמנו את „מדינת-הקרב“ האידיאלית, הנושאת, של פרידריך הגדול, נוכל לערוך שרטוט מעין זה:

גרשם 100. 1

שאיפת פרידריך לשימוש מערך-אויב ע"י התקפה מאגף

הצבא כולו הופעל כגוף ע"י פרידריך כגוף אחד. היו בו אמנם נפרטמנט, אולם הם הופעלו בדרך כלל יחדיו, במאמץ

אחד — גם חילהרגלים וגם חילהפרשים. פרידריך היה מסוגיל את צבאו באופן שאיפשר לו לשלוט על כולו, מעל איכף המוס או מתצפית שבמנדל-כנסיה, אפשר לומר שסכימת-הקרב של פרידריך הצליחה במלואה רק במספר קרבות מועט, ובעיקר — בקרב לויטן ובקרב רוסבך. העובדה שפרידריך לא נהג להפעיל עוצבות במאמצים משניים גרסה, לכך שרבים מקרבותיו הסתיימו באי-הכרעה, או אף במסלה. גם בבני-חזיתו ליד לויטן ורוסבך היה חלק לטעויותיהם של אויביו. מן הראוי לציין כי על אף מגבלותיו היה צבאו של פרידריך הגדול הצבא הטוב ביותר בתקופתו. אם נזכור שצבאו של פרידריך הגדול היה סורכב ברובו משכורים רוים, שהיה קשה לחילום, אם נזכור שצריך היה לאמץ את השכורים תקופה זו ממושכת עד שהגיעו לרמת-האימון הנדרשת, ואם נזכור אף הצליח פרידריך לבנות בכל זאת צבא בעל כושר-תמרון מפלאי בשדה-הקרב ובעל משמעת למדת — רק אז נדע להעריך את פרידריך כמצביא גדול. שידע, במתונים החברתיים של תקופתו, ליצור מכשיר צבאי יעיל ביותר.

התאורטיקן וקצין-הצבא הצרפתי בורסה, שהשתתף בקרב רוסבך, הבחין במגבלות החסרות של מבנה-הקרב של פרידריך — והגיע למסקנה שיש הכרח לבנות את הצבא עוצבות עוצבות, ולהפעיל את אלו תוך תיאום סקטי ואופרטיובי; כמובן, שדבר זה מאפשר גם הסעיה וזיזוז, מצד אחד, חסימה, מצד שני — וחלום מרוכז, מצד שלישי. למסקנות כאלו הגיעו אף תיאורטיקנים צרפתיים נוספים. נמצא גם שר-מלחמה שניסה להגשימן בסופל (מרשל דה-ברוליי), וכבר הוכרנו לעיל, שההכרח ללמוד את הלקח הארגוני-הטקטי הזה הלכה למעשה לא בא אלא לאחר ההספכה הצרפתית, עם הופעת צבא-ההמונים.

1917 קיבל לידיו מכשיר צבאי שכבר היה מעוצב על בסיס היסודות התיאורטיים של קרמטו (בורסה ודה-גיבר).

(*) ראה חובי ק"ב, עמ' 8.

עלינו ללמוד בקביעות מלקח צבאות אחרים גדולים וקטנים, אולם עלינו ליישם את הלקח אל מציאות צבאנו, תוך התחשבות מלאה בתנאים הקונקרטיים הקיימים אצלנו. וזאת נוכל לעשות רק ע"י ניתוח ולימוד עניני, ולא ע"י חיקוי משמני.

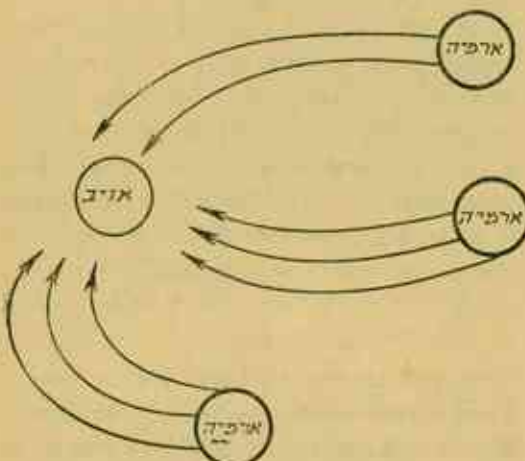

הראות לאן להפעיל את הקורפוס שלו — וכך קרה שהוא לא הופעל כלל. 2) הקורפוס של מרשל גרושי, שרדף, ערב קרב ואטרלו, אחרי הצבא הפרוסי — והתרחק, בנעו בכיוון מוטעה, מבלי שהיתה עוד לנפוליון יכולת להתזרזר לאזור הקרב.

כדי להמחיש את ההשתלשלות ההסטורית של המחשבה הצבאית נוכל לומר, שהקנה שלמו הצרפתים מהספלות שנחלו מהפרוסים בתקופת מרדוך הגדול — ומשנספו עליו הנאים חברתיים מתאימים — הבשיל מכשיר צבאי שנופוליון השתמש בו ביעילות רבה כדי להכריע צבאות שהיו אמונים על הסקטיקה הפרידוויכאנית.

לעומת זאת, אייבי נפוליון — וכעיקר הפרוסים — למדו מהצבא הצרפתי המהפכני והנפוליוני בעיקר בשטחים הבאים: 1) גיוס-חובה — והקמת צבא-המונים; 2) ארגון הצבא בעוצבות — והפעלתן בתיאום סקטי ואופרטיבי, מבצעים הראשיים של שינויים אלה היו: שרנהורסט, גנינאו ובויאן, ואילו התיאורטיקן העיקרי, שגבש את תורת נפוליון והסיק ממנה את כל המסקנות בדרך הניתוח ההיסטורי, היה קלאו זביין.

באמצע המאה הי"ט חלה בנרמניה התפתחות חברתית ומדינית רבת-חשיבות. הנסיכויות והמדינות הקטנות התאגדו, לבסוף, למדינה לאומית אחת, שבמרכזה עמדה פרוסיה. אל שיאה הגיעה התפתחות זו בתקופת שלטונו של ביסמרק. במטב זה יכלה גרמניה לקיים צבא-המונים גדול — אשר ניתן לומר שהיה משיכי ההסטוריה (מבחינת התפיסה הצבאית) של צבא המהפכה-הצרפתית. יש לזכור שגם אמצעי

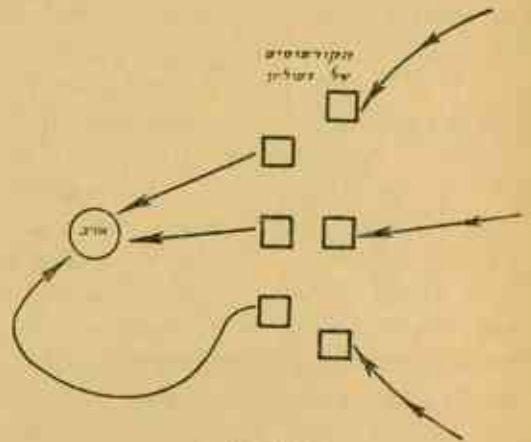
תרשום מס. 3

מכונות המערכת של מולטקה — התמנסות מתמקדת" (בערך לפי מוסע בוחמיה לקראת מערכת קניגנראץ, בשנת 1866).

הצבא היה כבר מאורגן ארגון-קבע בדיכויות, גאונותו של נפוליון — אשר במשך הזמן הקים גם ארגון-משנה אופרטיבי, גבוה-יותר, הקורפוסים — התבססה לא כליכך בחידושי שים בארגון הצבא ובכנינו, כאשר בדרכי הפעלתו בשדה הקרב.

את תורת-הקרב של נפוליון אפשר להגדיר באופן סכימטי כך: יש להתקרב אל שדה-הקרב במטופל; יש לרכז את הקורפוסים לפני הקרב כדי לשלוט בהם וכדי לתת את ההוראות לצורך הפעלתם בקרב; ויש להפעילם במתואם, כדי להכריע את הקרב ע"י התקפה מלפנים — ולעיתים אף חסימה מאחור. והיו מקרים בהם התיצב נפוליון עם רוב הקורפוסים שלו, בעורפו של האויב, כשהחלקם חוקף אותם מלפנים.

על אף הפרטים גדולים באופן היערכותו האופרטיבית בהודמנויות השונות, ניתן אולי להעמיד את תמצית תפישתו שתו על הסכימה הבאה:

תרשום מס. 2

ההיערכות המרובעת-המודעת של נפוליון — שמירת חומש תמרון במטע התקרבות

יש לזכור שמנגנון-הקשר היחיד באיתה תקיפה היה איתות-ה-סמפורי בלבד, שהיה מבוסס על מבנים סטטיים והתאים רק לקשר לנרחקים גדולים, ולאורך קיים קבועים. ואמצעי-השליטה היחודי בזירת-הקרב היה הרוץ-הרכוב, לכן שאף תמד נפוליון לרכז את הקורפוסים שלו לפני הקרב כדי לוודא את השליטה המלאה על הצבא לפני בניסתו לקרב, על אף ניהוג זה של נפוליון, קרו לו תקלות רבות בניהול חלק מקרבותיו, אשר נגרמו בעיקר ע"י חוסר האפשרות, במשך הקרב, להעביר פקודות במהירות. נזכיר מספר דוגמאות: 1) איהפעלתו של הקורפוס של ברנדוט בקרב יאנה; ברנדוט לא נחלק באויב, אבל שמע את קולות הקרב באוויר-הפעולה של קורפוס שכן; אולם לא היו לא

הקשר, השלימה והתחבורה התפתחו כאמצע המאה הי"ט, עם הפעם הסלגרף ומסילות הברזל. במצב זה לא היה עוד למצביא הנרמני, מילטק, התברר לרכו את צבאו לפני הקרב כדוגמת נפוליון; והוא יכול היה להפעיל את צבאו, לפי תכנית אוטונומית אחת, בנפרד, ממרחקים ניכרים.

יש לציין שכדי לבצע סכימת מערכה כזו (ראה מרשם 3) צריך היה הצבא הפרוסי להתארגן בעוצבות רבות: עוצמה בהרבה מהקורפוסים של נפוליון, כי לשם פעולה עצמאית לזמן ממושך, צריכה היתה העוצבה המהמרת להיות הנזקה בעוצמתה (וגם מבחינת יכולת החזוקה), במגמה זו נובשו ושוכללו על ידו שכלוליהר הארמיות, כנופים אוטונומיים המופעלים במתואם.

מבט קצר במרשם מס' 3, והשוואתי למרשם מס' 2, יוכלו להמחיש לנו איך צמחה תכנית המערכה של מולטקה כהמי שך הסטורי הניוני לתכנית המערכה של נפוליון, אם ניקח את מרשם מס' 2 ונסיר את הקטע של ריכוז העוצבות לפני הקרב או המערכה — נקבל סכימה הדומה למדי לנו המצויות במרשם מס' 3. תקופה של מספר עשרות שנים* צריכה היתה לחלוף עד שניתן היה להכניס את התיקון הקלי הזה בסכימת המערכה הנפוליונית, אכן, ארגון הצבא בארמיות ושימוש באמצעי השליטה החדשים — הם שסייעו בידי צבאות מחציתה השנייה של המאה הי"ט להגיע לידי היכולה לבצע "סכימת קרב" בדומה למערכת קה — ב"נוסח חדש".

בסימני פרק זה, כדאי גם לציין שמלחמת העולם הראשונה, בעצם, רק גיבשה בתחילתה את מבנה גופי המשנה הגדולים לקראת המערכה, שצוינו לעיל — פרט להופעתן, בהמשך ההתפתחות של "קבוצות ארמיות". הלקח העיקרי שהיפס מלחמת העולם הראשונה נגע בעיקר בשינויים מהותיים במבנים של החידות הטנטות, ובסקימת החזיתות שלהן, ואילו במלחמת העולם השנייה הופיעו בשדה הקרב לראשונה עוצבות משוריינות שלמות (דיביזיות, ולעתים גם קורפוסים וארמיות משוריינות), אלא הארגון הצבאי האופרטיבי היסודי לפי ארמיות החזיק עדיין מעמד — אם כי עתה, עוד יותר, נבנה וטופח מעליו המבנה של "קבוצות ארמיות", ואף של מיקרו-דיזיות.

בפרק זה ניסינו להראות איך נלמד לקח במשך תקופה הסטורית חוזשכתי-יחסית, וכיצד לומדים צבאות לקח מאויביהם גם בשדה תורת הלחימה וגם בשדה המבנה הצבאי. ראינו איך התורה הנוכחית, מתבשלת, לעיתים, במוח תיהם של

* של היעדר מלחמות אירופיות גדולות, וכן של התפתחות אמצעים טכניים, מצד אחד — והתגבשות התפיסה הצבאית המושתתת על ניתוח לקח המלחמות הנפוליוניות, מן הצד השני — העיד.

הוגי דעות צבאיים זמן ניכר לפני שהוא מוגשמת בפועל. נוכחנו, כי לא תמיד נלמד הלקח "ישירות", ממצביא למצביא או ממצבא לצבא (כמו במקרה של סקיסו וחזיבעל). הבחנו כי לעיתים "נורק" הלקח משדה הקרב אל מוחותיהם של אנשי מחשבה, שם מגבשים אותו, מנסחים אותו — ורק אח"כ הוא נקלט בחוגי כללי הצבא (ולא תמיד אותו צבא) — ומתגשם, על שלב הרבה יותר גבוה.

יתכן שהלקח העיקרי שעלינו ללמוד מפרק זה הוא שאלינו לזלזל יותר מדי באנשי התיאריה והמחשבה, כי קורה לא אחת שהם, בעקשנותם ובסקימתם, נושאים את הנחלת שאין אנו, אנשי המעשה, מבחינים בה בגלל היריגו שקופים יתרעלה המידה בחיי היומיום.

4. סיכום

(א) מי לומד לקח נכון?

ישנם הסוענים כי צבאות מנצחים אינם נוטים לנתח את מבעיעיהם ולהפיק מהם לקח נכון. נשאלת, איפוא, השאלה: האם נבונה הדעה כי מי שטועה ומפסיד — הוא הלומד את הלקח הטוב ביותר; או שגם המנצחים לומדים את הלקח כדי לנתח את הבעיה, וביא להלן מספר דוגמאות: —

1) דוגמאות, המוכיחות שהמפסיד לומד לקח: (א) סקר-טיו — מחזיבעל; (ב) שרונהורסט וגנינאו — נפוליון; (ג) הנרמני — לאחר מלחמת העולם הראשונה.

2) דוגמאות, המוכיחות שהמנצחים אינם לומדים לקח: (א) נפוליון המנצח, שבמשך הזמן החל בונה את כל קרבותיו על עצמתאש, מחץ והתקפה חזיתית (קרב אילא, קרב גראם, קרב בורודינו, קרב וואטרלו); (ב) דוגמת הצרפתים, לאחר מלחמת העולם הראשונה — שלא הבחינו בערכו המהפכני של השריון, והעדיפו בתורותיהם את קרב ההגנה על קרב ההתקפה.

3) דוגמאות, המוכיחות שמצביאים מנצחים חייבים לקח: סקיסו וייליוס קיסר מוכיחים בקרב תיהם כי אין הכרח שמצביאים מנצחים יסתחרר-על-הישראלים וכי אפשר לערוך במשך שנים רבות קרבות מזהירים, ולנצח בהם גם בלי הפסד כושר לימודי הלקח וההסתגלות.

4) דוגמאות, המוכיחות שגם צבאות מפסידים יש ואינם לומדים את הלקח הנכון: כך, הדוקטרינה הצרפתית של התקפה בכל-תנאי — שפותחה כתיצאה ממפתל 1870-1871, אותה יחסו להיעדר רוחית קפנית מספקת — והתעלמה מלקח התגברות עוצמת האש ופגיעתה שניתן היה להסיק מאותה מלחמה. דוקטרינה זו היא שהביאה אח"כ להתקפות הממונים הגדולות במלחמת העולם הראשונה — התקפות שנשמרו ככסלונות ובאביות מרובות.

נראה, כי אין זה נכון לקבוע כחוק כללי שהמפסיד הוא הלומד לקח, והמנצח — אינו לומד לקח. גם המנצח וגם המפסיד חייבים ויכולים להפיק לקח מקרבותיהם — אם

נקטו בדרך הניתוח האוביקטיבי, ואפילו האכזרי לעתים, ובדרך הביקורת העצמית (אפילו אם תהיה בלתי נעימה).
**(ב) הכרזת בניתוח אוביקטיבי
 ובביקורת עצמית**

השיקול הצבאי הקר וההגיגי, אסור לו שיתבא אל הכלים שעה שהוא נמשש בנשיות קאות רגשנית (כגון, הסיסמה: "התקפה בכל תנאי"), ואמנם, בשעת מצויים היו במספר מספיק הוגידות צבאיים אשר ידעו וידעו להפיק את לקח מלחמת קרים, מלחמת האזרחים בארצנו, מלחמת הבורים ומלחמת רוסיה-יפן — והבינו שבתנאים הקיימים אין עוד טעם להסתער במסה של רגלים נגד מכונות-הירייה ונדרות התיל, הם הבינו שרעיון "ספיגת הבורים ע"י הטוני" בשר התוחמים" נתבדה, בעצם, כבר בקרב צירינגלה, בשנת 1503 (בו שכרה אש"ארקבורים הספרדית את מבנה הפלנגה הצפונית של השביצרים שבשירות צרפת); הם הבינו שעוד הרהר אינו יכול לבוא במקום השכל.

במלחמת העולם הראשונה ניתן היה אילו להשיג את חופש התמרון הטקטי והאופרטיבי, ולהגיע להכרעות בקנה מידה גדול, גם בלי להשתמש באמצעי-הלימה חדשים, כמו הסנק, אילו נקטו "מעצמות-ההסכמה" בדרך הנישה האסטרטגית העוקפת, והיו מרכזות את מאמציהן הצבאיים להכנתם תחילה של החיילים שבין אויביהן; אילו הכריעו את תור כיה בזירת המזרח-התיכון והבלקן, ואח"כ את אוסטריה ובלגיה בזירת הבלקנים — יתכן שהמלחמה היתה נגמרת מוקדם יותר, ויתכן גם שתוצאותיה המדיניות היו שונות. היו מדינאים ואנשי-צבא (בשני הצדדים הלוחמים) שסעו כי במציאות הצבאית הקונקרטיה דאז וכוון היה לרכז את המאמצים על-מנת להדביר קודם את האויבים החלשים — ולזכות ע"י כך במרחב-תמרון אסטרטגי, שיאפשר להכות ביתר-קלות את האויב "העיקרי", אולם קולם לא נשמע דיו; וסלבו נסיונות תלושים, לא נעשה מאמץ רציני בכיוון זה.

כדאי אילו לציין, שגם ברמה הטקטית הסתמנה בהדרגה שיטה שאפשרה להשיב את חופש-התמרון, קצין צרפתי (מיס — עד כמה שאני זוכר) * הציע להפעיל את חיל-הרגלים בהתקפה כשיטה של הסתננות — ולא כשיטה של הסתערויות המוניות. ידוע, שהצעתו זו של הקצין הצרפתי נשללה בדרך סך-הדברים, ליד הגרמנים — והם שהביאה לידי שימוש במתקפה הגדולה שלהם בשנת 1918 (מתקפה, שהביאה לתצ * מיס או — ונגלה במלחמת-השנה — המערב.

לחזק טקטיות ניכרות — אולם בזמן בו כמעט ונחרץ כבר גורל הגרמנים ע"י התחשה האסטרטגית, חושבנו שהנישה העיקפת האסטרטגית, כליות ההסתננות הטקטית והאופרטיבית, היתה מוציאה את מלחמת-העולם הראשונה מקפאון-החשירות.

הדברים האלה מ'זכרים היום לא כדי "להטיף מוסר" לקברניטי מלחמת-העולם הראשונה, אלא כדי שנלמד אנו היום להתגבר על רגשות, על יצרם, על רגשי-כבוש מדור-פיס, וכדומה — ונעשה רק אותם מהלכים צבאיים שהם ההגיוניים ביותר והשקולים ביותר, אפילו יראה-חלק מסוים בתוכנו מהלכים אלה כנועזים מדי.

(ג) לקח שלמדו צבאות קטנים מצבאות גדולים

א"אפשר לסכם נושא זה בלי לציון שינוי שנעשו ביישום תורת-הלחימה של עמים נטונים אל עמים קטנים, שעה שהמיישמים פעלו ללא התחשבות במצבם החברתי והכלכלי המיוחד של אלה האחרונים ומבלי לתבון את אופיו של אותו עם. אביא להלן שלוש דוגמאות שיש בהן כדי להזהירנו:

(1) כבר הצבענו על הלקח שלמדו העברים מהכנענים והעמים האחרים הסובבים אותם — ועל התוצאות של התורה הצבאית ה"קניית" הזאת.

(2) גם בתקופת החשמונאים הסתמנה תופעה דומה לזו, כאשר בתקופה מסוימת התחילו היהודים לחקת את מבנה הקרב היווני והחלו להלחם בפלנגות, בצבאות הדיאדוכיים. כמוכך, שבתחום זה לא יכלו היהודים להשיג עדיפות על הצבאות הדיאדוכיים — ורכיב מהקרבות שנהלו כשיטה זו נסתיימו במפלה.

(3) במלחמת-העצמאות נתקלנו בצבא המצרי, שלמד לחקת את הצבא הבריטי בכל השייך למבנה הארגוני ותורת-הלחימה, אבל לא יכול היה להשתמש כראוי בלקח המכשיר העילי אותו הוא חיקה — כי הלז לא התאים לאופי הצבאות הערבים ולרוח לחימתם.

דוגמאות אלו חייבות להזהירנו ולהעמידנו על המשמר. עלינו ללמוד בקביעות מלקח צבאות אחרים, גדולים וקטנים; אולם עלינו ליישם את הלקח אל מציאות צבאנו, תוך התחשבות מלאה בתנאים הקונקרטיים הקיימים אצלנו, וזאת נוכל לעשות רק ע"י ניתוח ולימוד ענייני, ולא ע"י חיקוי פשטני.

מחשבה צבאית על המאזנים

בעקבות „לאיון בפיתוח מחשבתנו הצבאית“ לאל-מ. י. שדמי „מערכות-חובי קיא

הרהורים וערעורים

הדרגות. מקבל אנוכי לאיטיג חלק זה של הדברים, אולם רוצה אני להקשות:— האם משום שהחלוקה האופקית אינה מתאימה למחבר היה צורך לקבוע חלוקה אנכית, למפקדים וקציני-מטה? האם כל התכונות שמנה המחבר לעיל, שאינן נהוגות לחלוקה לפי דרגות, נהוגות לחלוקה לפי תפקידים, ונמצא שהעקדים מחוננים בכל אלה, ואילו קציני-מטה חסרים אותם? מאימתי נקבעת השקפתו הצבאית של קצין לפי סוג התפקיד? ומה גורל השקפותיהם של קצינים העושים לטירונים בתפקיד פיקוד ומטה? גדולה מזו — האם במציאות צה"ל היום ניתן בכלל להצביע באצבע ולומר: „פלוגי — קציני-מטה הוא, ופלוגי — מפקד-הגו“ (פרט לציון עובדת מילוי התפקידים כמסעל אותה-ישעה)?

אולם בזאת לא מני. המחבר, בתהייתו אחר שורשי השוני ב„נקודת החשקפה“, מצייר את תכונותיהם של המפקד וקצין המטה ואת יחסיהם-גומלין ביניהם, ומנסה להוכיח שתכונות אלה הנן בבחינת פועל-יוצא מהותו של המפקד והן מחויבות המציאות; ולעומת התואר החיובי שתואר את המפקד, אשר המחבר רואה אותו כ„איש הרעיונות וההברקות, המתפרץ מגדר השגרה אל מרחב האלמור והתושייה, אל תחום הנחיכה העיקפת והמהלך הנועז“ הרי מוצג קצין-המטה כמי שתפקידו „להענין את מעוף המפקד אל קרקע המציאות, מיצג הכעיות והמגבלות, דברם של ההזירות והבסתות, הניטה אל הדרך הסלולה ואל דפוסי השגרה הבדוקים“.

כאן מתעוררות מספר שאלות. מדוע צריך להציג את קצין המטה באור זה? מדוע אי-אפשר, למשל, לתאר את קצין-המטה כצורה הבאה: „איש המעוף והדמיון, הצופה בעין פקוחה אל העתיד, המגלה מכשולים ופגעים ומסלקם כדי לסלול את הדרך להחלפת המפקד, איש הבסתות והיומה היוצר סביב המפקד אירורה נועזת וקפגנית, המקלה על הלז את קבלת הסיכוך המתושב שבהחלפתו“. האם לא ראינו במהלך ההסטוריה הצבאית סיפסי קציני-מטה שהיו ממחוללי התמורות במחשבה הצבאית? האם מנסיוננו-אנו, במלחמת-השחרור ולאחריה, לא ראינו קציני-מטה מחוננים בכל התכונות שהמחבר שלל אותן מהם?

אין זאת אלא שעצם ההבחנה, הדרושה כנראה כליכך ל- מחבר, איננה במקומה. כי העין, המעוף והדמיון אינם מת- חלקים לפי חתרן-תפקידים; תכונות אלה הנן טנולות אישיות

בסיום מאמרו הראשון, אשר נחפרסם בגליון קיא של „מערכות“, הביע אלי-מ שדמי את בטחונו שלא מעטים יודעו אחר דבריו, אולם, מאידך-ניסא, הביע גם את אמונתו שרבים יחרומו בהם, דבר העשוי להביא לראשית המפנה במחשבה אשר אליו שואף המחבר. הייתי אחד מאלה שהרהרו רבות בכתוב, וככל שהרכיתי להרהר הרכיתי לערער, וכטרם אעמוד על כל אחד מערעורי, אנסה לתאר את התרשמותי הכללית מן המאמר.

דומני שהמחבר הסדיו בתואר הסכנה — עיי שהתעלם מדעת מכלל התופעות החיוביות, תוך מתן משקל-יותר לצגלים המלויים תופעות אלה, לצורך ביסוס השקפתו בנה המחבר תיאוריות על קצין-המטה ועבודת-המטה שאין להן כל אחיזה במציאות, והחסרות אפילו בסיס עיוני מספיק. זאת ועוד, רבות מתערבותיו של המחבר מבוססות על ידיעה בלתי מספקת של העובדות, עד כדי תוספת עובדות דמיוניות.

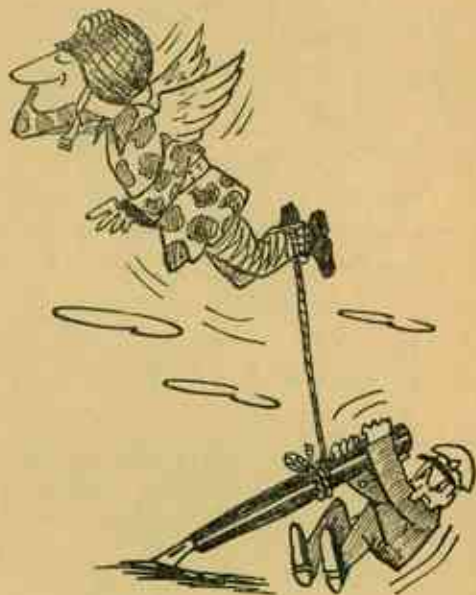
אין כרצוני לתהות על דיוקן של התגדרות שהובאו ב- פתיחה; דברים אלה הוגדרו לאיפנים בחומרי-הלימוד של בתר- ספר ובפרסומים רשמיים של המטה הכללי. לבוגרי קורס מגויים זכורה ודאי הרצאתו של האלוף י. רבין, שדנה ב- „גורמי-הלימוד במלחמה“, בעקרונות-המלחמה ובאופן השמעתם של אלה על תורת-המלחמה. המנסה להזכר בהרצאה זו יבחין על נקלה, שהמחבר הוסיף על גורמי-הלימוד את הטרם „זמן“, ולעומת זאת התעלם לחלוטין ממקומם של „עקרונות המל- חמה“ ומהשמעתם על תורת-הלחימה. אנב, חלוקה זו שנקט בה המחבר ודאי שאינה „הלכה למשה מסיני“. קיימות בגידון כך השקפות שונות בצבאות שונים ואצל אנשי-מחשבה שונים; דייגי אם אנכיר את הגדרותיו של סאיל דיר ישראל בר, בהרצאותיו על „התפתחות גופים לוחמים“, בביה"ס לסיקוד ולמטה, בה קבע את גורמי-הלימוד בצורה שונה לחלוטין.

אעבור אסיכך אל עיקרי ערעורי בפרק הון ב„מחשבה הצבאית“. לצורך הצגת הנושא מחלק המחבר את ציבור נשי אי-המחשבה-הצבאית, דהיינו את הקצינה, בשתי חלוקות: האחת — אופקית, דהיינו לפי דרגות; והשנית — אנכית, דהיינו לפי התחך של תפקידי תפקידים מסאן, וקציני-מטה מסאן. המחבר קובע שלצורך הכהרת עניינו אין החלוקה הי אופקית מעניינת אותו, היות „ואת התכונות של כושר הת- בוננות, יכולת העמקה, חריפות הניתוח, הגיון בריא ואומץ להסיק מסקנות לא ניתן להקביל (ולהגביל) בהתאם לסולם

החיוניות למפקד ולקצינהמטה כאחד. ומהנסיין למדנו, שישנם מפקדים נוצים וישנם מפקדים שקולים ומהססים; ישנם קציני מטה נוצים וישנם קצינימטה שקולים ומהססים; אלא שכאן יש לראות נקודה חשובה, שהמחבר התעלם ממנה לחלוטין, והיא — שבשלב התכנוןהתכניות אין עודרותו של קצינהמטה יכול לבוא לידי גילוי, כי קצינהמטה פועל בצנעה מאחורי הפרגוד, כי רעיונותיו והברכותיו של קצינהמטה הופכים להחלטתו של המפקד. ולסיכום סוגיה זו הייתי אומר: לא התפסיד הוא הקובע את השקפתהיצבאית של הקצין. ההשקפה הצבאית הנה התגבשות של השפעותמצטברות המועלות על הקצין במשך שירותו הצבאי, אשר העיקריות שבהן הן: השפעות שירותיצבאי בצבאות שונים, או אף במסגרותיצבאיות שונות, כגון שלמית, חי"ש, פרטונים וכיו"ב; השפעות ישירות ועקיפות של לימודים בקורסים, קריאה עצמית; וכל אלה — על כסיס הבונות אופיו של הקצין ואורחחשבנתו כאדם, כפרט.

ומכאן לגורמים שמנה המחבר כמשפיעים על עיצוב נקודתה השקפה הצבאית.

לא אתיחס אל גורמים אלה כולם, אתיחס רק לאלה הנוגעים במישרין או בעקיפין לביה"ס לסיקודולמטה. גילוי הצעיר של ביה"ס אינו מאפשר עדיין להעריך את היקף השפעתו וכיוונה, דבר שהרחיב רבים מהנסינות להתיחס אל נושא זה מעל כמות פומביות. מבחינה זו מאמרו של אליהו י. שדמי הוא יחיד וראשון; ותשיבותו בשביל ביה"ס הנה רבה, כולל האפשרות שישנה למחברו לראות את הדברים מנויתראיה

להענין את נחשבה המפקד...

השונה מזו של מדריכי ביה"ס ותניכיו. אביע כאן את דעתי לגבי העינים כסדרם, כפי שהועלו ע"י המחבר.

אין ברעתי ללמד זכות על אלה. היורקים לבאר מטה שחו בעבר, אולם אינני גורם, מאיךגימא, שאיבה בכלימחור אף מבארות שנולדלו ונולחו, כאשר בצדן בארות שופעות מים רבים וצלולים, העולים בכמתם ובאיכותם על אלה שבי באר הישנה. כי לבעיה זו שני פנים. היריקה לבאר הישנה אין בה משום סכנה. פרט לכך שהיא מוגעת בחוש האסתטי. ואילו סכנה מרובה טמונה בנטיה להדבק לקיים. להתרפק על מחשבות שבעבר, שאבדו את ערכן עם התקדמות העתים; כי ראינו אצל קצינים — וקצינים בניהם דואק — שלא ניתנה להם האפשרות ללמוד ולרכוש ידיעות, את הנטיה להתמאר בבירותם, להתיחס כזולול ובביטול לכל תורה חדשה. תוך הסתמכות על האמרה המפורסמת, ניצחנו במלחמתהשחרור מבלי שידענו כל זאת, ואולי תודות לכך שלא ידענו, וסמוך עלינו שנעשה זאת גם שנית, בעתיד. אינני בא לנחש, מה הוי תוצאות מלחמתהשחרור אילו ידענו אז את כל הודיע לנו היום, אולם כאן המקום לשאול שאלה אחרת: האם באמת התורה הנלמדת בפוי"מ הנה בבחינת חדש הבא להוציא את הישן האם אין זה נכון יותר לומר, שכל הנלמד בפוי"מ בא להוסיף על הישן האין ביה"ס מקיף נושאים ושסחים שלא נלמדו כלל בעבר במסגרת בתיהספר בצה"ל?

כפי שעשה את מרבית שנות שירותו הצבאי בשירות ההורכה — למן קורסי המיכ"ים והמי"מים של ההגנה, דרך קורס המנידים ועד לביה"ס לפוי"מ — יכול אני לבחון סוגיה זו ללא משיאפנים.

הבה ונבחן, אסיכנ, מהו החדש והנוסף שהמחבר כה סולד מפניהם? האם נשתנו בטאומה עיקריהמחשבה שבהפעלת ה' גוד בקרב, כפי שנלמד בעבר בקורס מנידים האם נשתנה אורחחמחשבה בכל הנוגע להערכתכפב, ולסוגיות תיאורטיות אחרות? האם שינה ביה"ס לפוי"מ את הקיים היסודיים של דוקטרינתהלחימה של צה"ל, כפי שנתגבשה במשך השנים, בכל הנוגע לעדיסיות הלוחם, לשימוש בלולה, לניצול תכונות הזוהם וההסתעה, ועוד? לא ולא. חידושי של ביה"ס לפוי"מ נובעים מהתהליך הטורטלי של התפתחות הצבא ורכי ההורכה המשתמעים ממנו — כמו פיתוח תורתהלחימה ופיתוח שכ ניקתההפעלה של העוצבה הרגלית והמשוריות, פיתוח הנושא של עבודתהמטה, ואף פיתוח נושאים חיליים, שהיו ידועים למחצה לאנשי החילות עצמם, ובליתיודועים לחלוטין לקצינים שמתוך לחיל. האם בכל אלה יש מקום להתלבטות בין חדש לישן?

ועתה — אף הגורם השני שמנה המחבר, והוא, עמדת הבכורה שיש לביה"ס לפוי"מ.

המחבר רואה בכיים זה ביה"ס לסיקודולמטה, אשר עיקר

עיסוקי במיתוח סטנדרט המטה, נוהלים, לחות'מטה וכו', ואין
 היא עוסק בהכשרת המפקדים, ולא זו בלבד, אלא שהוא מד-
 ביק ברוח'מטה" את איתם המפקדים הלומדים בו (בהערת-
 אגב ברצ'ני לתקן את המחבר: "אקדמיה צבאית" אינה הכינוי
 הנוהג לכתי'המטה הנובוהים, מסוגו ורמתו של פרייט; האק-
 דמיה'הצבאית מסוגה של "וסט-פוינט", "סן-סיר" ואחרות הן
 כתי'המטה המכשירים במשך תקופה ארוכה את הנער הצעיר
 לקצינות י. תסיסה זו של המתכר מובלמת ביותר בהצעותיו
 לפתרון, כאשר הוא מציע להקים כות'מטה מקביל לפרייט,
 להכשרת מפקדים, או להפוך את פרייט למוסד כות'. דומני
 שהערכה זו אינה קולעת לאמת והיא נובעת מידיעה בלתי-
 מספקת של הנלמד בפרייט, ומהערכה בלתי-נוכח'ה של ביה"ס
 ומקומו במערכת ההדרכה.

מן הראוי שנבחן אטיבן מהו מקומו של כתי'המטה זה
 במערכת ההדרכה.

אמת היא, שאין יעודו הבלעדי של ביה"ס להכשיר מפקדים,
 כדוגמת יעוד קורס מנידים בשעתו או קורס מינים כיום,
 אולם אם נעזין להרע במטרת כתי'המטה כפי שהוגדרה רשמית,
 נמצא ש-מטרת ביה"ס היא להכשיר קצינים בדרגות רביסון
 ומגן-אלוף לתפקידי מטה בדרגתם ולהקנות להם יסודות שיכ-
 שירו אותם לתפקידי פיקוד בדרגות גבוהות יותר בעתיד.
 אליבא דכולהו, אין כתי'המטה לפרייט צריך להכשיר רביסונים
 ומגנר-אלופים לתפקידי-פיקוד בדרגותיהם, כי משמעות דבר זה
 היא להכשירם לפיקוד על פלוגת וגדוד, דבר הנדרש מהם לפני
 כואם לפרייט. אם כן, איזה מפקדים נדרש הא להכשיר? האם
 נטיל על פרייט את הכשרתם בחישרון של מסקרי העוצבות?
 דומני שהתשובה היא ברורה, ולא רק שאין צה"ל צריך לעשות
 זאת, אלא שלא מצאתי בצבאות אחרים, שמערכת-ההדרכה
 הכלול קורסים-גבוהים, במקביל לפרייט, ומעלות, להכשרתם של
 מפקדי עוצבות בלבד (**). כי חינוכו והכשרתו הסכוננים של
 המסקר הגבוה פסטי'מים עם עברו את קורס מפקדי-הגדודים,
 מכאן והלאה עוסקים כתי'המטה הנובוהים בהקניית ידעיות
 ופיתוח כושר-חשיבה, שכוחם יפה לתפקידים וקציני-מטה כי
 אחד, ורק תכונותיו האישייות של הקצין ונסיונו הם המיעדים
 אותו לפיקוד על עוצבה והיחס המבטאים את השוני שבין
 מפקד הריג'יזה, למשל, למפקד עוצבה גבוהה-יותר.
 בעת נתיבת הדברים מונחת לפני חוברת מאי של

"Military Review" (ארה"ב) המוקדשת ל-75 שנות ביה"ס
 לפיקוד ומטה במצורת ליונורת'. בחוברת זו מצויות סקירות
 על כתי'המטה זה ובתי'המטה דומים בארצות המערב. סקירות
 אלה מבילות דיאגרמות המתארות את מערכת כתי'המטה ודרך
 התקוותו של הקצין, ואמנם בכל העצבות מצאנו כתי'המטה
 גבוהים יותר מביה"ס לפיקוד-מטה — אולם כתי'המטה אלה
 לא נועדו להכשרת מפקדים לעוצבות שביה"ס לפרייט מכשיר
 בשבילם קציני-מטה. כתי'המטה אלה מיועדים לקצינים גבוהים
 יותר; ועיקר השוני בתכניהם הוא בכך שהם עוסקים בהפעלת
 גופים הנובוהים יותר מעצבות-השדה האוסטרלייות (כגון
 החטיבה והדיביזיה), דבר המביא בהכרח להכללתם של נושאים
 אסטרטגיים, מדיניים ונושאי שינוף-פעולה בידור-עיוניים.

אנני גורם שיש לראות לאורך-ימים את פרייט כמוסד
 ההדרכה הגבוה ביותר בצה"ל, כי בפני צה"ל ניצבת היום
 בעיה ההכשרה של המפקדים בדרגות הגבוהות מאלה של
 מועמדי ביה"ס לפרייט, וכן תצוף בעתיד בעיה המשך הכשרתם
 של בוגרי פרייט, אפשרויות ההשתלמות בחייל התינה מצויד
 צמות בהכרח — ועל צה"ל יהיה להקים מסגרת להכשרתם
 של אלה ואלה, אם מחוץ לפרייט ואם בתחומיו. אולם ברי לי
 מעל לכל ספק שכל מוסד הגבוה יותר מפרייט לא יוכל להיות
 "כתי'המטה למפקדים", ושעליו יהיה לכלול בתכניהו פרקים
 נרחבים של עבודת-מטה ונושאים אחרים במתכונת הנלמדת
 בפרייט.

כל עוד לא הוקם כתי'המטה גבוה יותר, חייב פרייט להכשיר
 את מסקרי העוצבות שבעתיד. דבר זה הרי מוגדר במטרתו —

מתדפק על זכרונות העבר...

(*) בענין זה צדיק, כמובן, השנינו: המחבר ומבקר. לעומת
 השימוש במלה "אקדמיה" היקום באמריקה, והשימוש הרווח
 (אמרי) למוסד שתקופת הלימוד בו קצרה הרבה-יותר) כי
 ברטניה — הרי בצבאות "יבשת-אירופה" (ובלגיהם — המסוף
 הכשרת קציני-המטה הנובוהה) נקיץ היה הכינוי "אקדמיה"
 לכריס הנובוהים של המטה. דרך אנב, אין ביה"ס הצרפתי
 הירוע בשמי המסורתי "סן-סיר", מבינה "אקדמיה" דוקא,
 מכל מקום, לא במונחים אלה עיקר הויכוח שלפנינו. —
 המער.
 (** אין ביה"ס למלחמה" (École de Guerre) של צבא
 צרפת נועד להכשרת מפקדים וקציני מטה באחר.

הכשרה הניתנת בבית-הספר מספיקה לכל החניכים כדי ליסוד על עצמם סיקוד על עוצבה, כי יש לזכור שבית-הספר נועד לכלל חילות צה"ל, ורבים מהחניכים חסרים כל נסיון קודם בתפקידי סיקוד או בתפקידים מסה מבצעים, אולם בסותני, שאותם חניכים שמאחרתם נסיון סיקודי ונסיון מסה בנושאים

מקצועיים, מקבלים את כל הוסודות המכשירים אותם לסיקוד על עוצבה בעתיד.

אעבור מכאן לגורם השלישי שמנה המחבר, אשר קשור בעקיסין עם ביה"ס לפי"מ והוא: ההדגשה, השינוי והתדירות בפרטים טכניים. לא סרתתי לעיין במאות ואלפי הדפים של סיכומי תרגילים ותמרונים, אולם נוכחתי לארפעם בסיכומי תרגילים, ודומני שהמחבר הפריז כאן בתיאור הדברים. יתכן שנקודת השינוי בהשקפתינו נובעת מהגדרה בלתי-אחידה של נושאים, וסיווגם לפי נושאים טכניים מזה, ונושאים טקטיים מחשבתיים, מזה; כי איש שרם קבע את הכולל הכרוך בין אלה. אני כשלעצמי מוכן לצמצם עד למינימום את רשימת הנושאים הטכניים, ויטכן אני — עם כל איה'היסופולריות שהדבר עלול לגרום לי — לומר, כי נוהל-קרב בלתי נכון, הגורם לבובוז זמן ע"י המפקד, דבר שאינו מאפשר למפקד-משנה סיוור מיקדם לפני הקרב, או הגורר בעקבותיו דחית, שעת הי"ש של התקפת-לילה עד לתאריך-היום, אינו בכחינת ענין טכני, כי מה יועילו הברקות ורעיונות נאונים אם חסרות, בצדם, הידיעה והיכולת לממשם, ולהוציאם מן-הכוח אלה-השועל?

ברצוני להניב במספר מלים על המתערות המחבר אל שורת עבודת-המטה, כגון נוהל-קרב ועוד. דומני שבאן לפנינו התי-פרצות לזלת פתוחה, בית-הספר תוזרזומשנן לחניכיו השכם ותערב, כי משרת המטגרות והנהלים לסייע למפקד בשליטה בניהיטות — ולא להגבילו, כי ידיעה המתגוננת באה כדי לעפשר את שבידחה-במצבים מסוימים. תאין הארגון הנוכח של אמצעי-השליטה הוא דוקא המקוה למפקד את האפשרויות לנקיטת הצעד הנועז, את נמישות התמרון, את היכולת לרכז אש במהירות ועוד?

המחבר קיבל על אוטן ניתולם של תרגילים ותמרונים, ותפקידיהם של הבקרים והשופטים בהם, מקבל אני את דברי המחבר, שגם בתרגילים ותמרונים יש לשאוף ולעודד את

ואין לנו אלא לבחון האם אמנם עושה זאת בית-הספרז האם באמת עיקר עיסוקו של פו"מ הוא באותם נושאים שציין המחבר?

מסיבות מובנות אין ביכולתי לפרט את פרטי הכנית הי-לימודים ולהוכיח את המחבר על טעותו. אסתפק רק בהארה כוללת של מספר עובדות-יסוד.

בתכנית-הלימודים של בית-הספר השיטה פרקריסודו; ואלה הם:

- א. מבנה צה"ל — העוסק בהכרת החילות השונים ותפי-עולם (כולל חיל-הים וחיל-האוויר).
  - ב. עבודת-מטה — הכולל עבודת-מטה בשטחי אני"מ, שלי-שות, אספגאות ומודיעין.
  - ג. תורת המלחמה — הכולל את הצד העיוני של תורת המלחמה ואת תרגולי המלחמה י*.
  - ד. השכלה צבאית — הכולל הסטוריה צבאית, גיאוגרפיה צבאית, אמצעי-לחימה סטגורטיים וחידישים, הכרת צבאות זרים, ועוד.
  - ה. השכלה כללית — הכולל הבעה שבכתב ובעל-פה, חברה וכלכלה במזרח התיכון, בעיות מדינת ישראל, ועוד.
- הבה ונראה עתה את משך-הזמן המוקדש לכל אחד מה-פרקים הנ"ל:

מבנה צה"ל	—	15%	מכלל שעות הלימודים.
עבודת-מטה	—	23%	" " " "
תורת-המלחמה	—	40%	" " " "
השכלה צבאית	—	11%	" " " "
השכלה כללית	—	7%	" " " "

יתר 4% מוקדשים לפעולות ספורס ונושאים אחרים, שלא נכללו בפרקים הנ"ל.

אם לסכם את לקח המספרים הנ"ל — אם נוריד את 18 האחוז של נושאי השכלה הצבאית והכללית, החיוניים למפקד ולקצין-המטה כאחד, ואם נקח בחשבון שמתוך 23% של "עבודת-מטה" כמעט החצי מוקדש לפרק הוזדגה, הכולל הכנת תיקי-תרגילים לתרגולי מפקדות, תטלי"גים, הצגות ועוד — הרי רואים אנו שהזמן המוקדש לעבודת-המטה תומש רק חלק קטן מכלל תכנית הלימודים. אולם לא זו בלבד, אלא שבכל תרגיליה-המלחמה של בית-הספר, ללא יוצא מהכלל, מתירגל כל הניד בתפקיד המפקד, והוא נדרש לבצע הערכת מצב, כדי להציע פתרון טקטי לבעיה המוצגת, בסרם יתורגל בחלקים האחרים של התרגול — הכוללים לרוב את עבודת המודיעין, תאורטיריה, התחזוקה וההגנסה. כרי לי שאין הי-

*) תרגילים הכוללים בעיות תפעולה של עוצבה בצורות הקרב המסוימות על כל נושאהן, להבדיל מתרגולי מטה הי-עוסקים בנושא מטה מסוים, כגון תרגילי מטה מודיעין, או אספגאות.

המפקדים למחליטים שאינם בגדר המוסכם; כדבריו: "לחזור ולהקים מלוגה וגדוד למאמץ נוסף ומכרע, להצעים עוד מסע מייגע שמעבר לתחום השגרה המקובלת". אלא במה זכרים אמורים? — בתרגילים ותמרונים עם גייסות? איננו

„בהבל פיהם בלבד מזיזים חטיבות וגדודים...”

רואה אפשרות ישום למגמה זו בתרגילי חפזות שונים, שעה שגייסות אינם מופעלים. שם נקל לעשות חוכא ואטלולא מהתרגיל כולו; כאשר בהכרטיסיהם בלבד מזיזים מפקדים חטיבות וגדודים, מבלי שנעשה כל ההכנות כדי לאפשר את התזוזה. וכאן, במקום שאין הגייסות מצויים, קיים אמנם בקר זה שמתפקדו להעריך, בתנאים הנתונים המסוימים, את אסי שרות הביצוע הריאלית של אותם מחליטים, ולהגיב עליהם. כדברי בנושא זה, יש ברצוני להקיר הערת תיקון עובדתית לדברי המחבר. ברוב התלהבותו, מדבר אליי שדמי על משי לחות של „שוטרי נוהל וכוהני שגרה“, מבין החניכים הסדירים של פו"מ, הנשלחים לתפקידי שוטרים ובקרים בתרגילים ובתמרונים. אלא שבאן חורג הוא מתחומי האמת העובדתית, מאחר שבשום מקרה לא נשלחו חניכי פו"מ לתפקידי שיפוט; ורק במקרה אחר — של השתלמות קציני מילואים, שנערכה במסגרת בית הספר ומתקניו — נדרשו החניכים, על חשבון חופשתם, לשמש בתפקידי בקרים, כדי שאפשר יהיה להעסיק את כל חניכי השתלמות המילואים בתפקידים במפקדות ה- סתרגלות. חלקו של ביה"ט לפו"מ בתרגילים ובתמרונים מתבטא בכך שמפעם לפעם נדרש בית הספר לסייע בהכנתו

וארגונו של תרגיל, זכר שתרם לא במעט להתקדמות הרבה שחלה בצה"ל בשטח זה.

בתקופה הקצרה של קיום בית הספר לפו"מ זכו כית הספר ומפקדו הראשון לשכחים רבים מפי אישים ומוסדות בארץ ובחול. אף על פי כן, אין ביה"ט „גח על זריהרופנה“. בית הספר מקבל ברצון כל ביקורת העשויה לתרום לקידומו והבנתו; אלא שמכחינה זו אין אני רואה את מאמרו של י. שדמי כמטייע במשהו. דומני שהאנזקה וההתראה של המחבר הנן בבחינת „מהומה על לא מאומה“. המחבר, שהיה „אורח לרגע“ בביה"ט, נתכון לחיות „אורח לרגע הרואה כל פנעי, אלא שכנראה כוחו של פתגם זה יפה רק לגבי נושאים שניתן לראותם במבט שטחי וקצר. בית הספר מקנה לחניכיו נכסים שונים, אשר לא בולם נושאים פירות כבר לאחר תקופה קצרה. מטכ"ה דברים הוא שעקב ידועה בלתי מספקת של חכנית בית הספר ועבודתו נתפס המחבר לראות אותם הפירות המבי שילים בתקום, את הזכרים הקלים הנפיים על פני השטח — כנון שגרת המטה, כתיבה צבאית ועוד — וראה בהם את חנות הבל של ביה"ט. עין המחבר לא הצליחה, כביקוריו הקצרים, להבחין בתהליכי השינויים העצמיים שביה"ט מחולל בחניכיו, כמו הרחבת אופקיה המחשבה, חינוך לסדר בעבודה ובמחשבה, כושר עבודה, ועוד. בשטח עבודת המטה איננו רואה את ההישג העיקרי בפירות השגרה (אשר כשלעצמה חשובה הנה) אלא בכך שביה"ט הצליח להרום את תולתמיד (עכ"פ, כך אני מקוה) את המסורת המקודשת של „קצין אמטנאות מלידה“ ו„קצין שלישיית מלידה“, העושים את דרך התקדמותם מסקד גדודי ועד אל קצין שלישיית מיקודי. עדים חניכי בית הספר, ומפקדיהם במפקדות השונות, שביה"ט הצ' לוח לבנות את טיפוס „קצין המטה ה-אני ברטני“, המסוגל לי מלא כל תפקיד במטה המתאם, מבלי שתהיה לו מאחוריו „מסורת אסטנאות“ או „מסורת שלישיית“. אשר לתרומת בית הספר בשטח הכשרת חפזים — טרם ניתן להסיק מסי קנות, ובטוחני שברבות הימים, יתגלו פירותיו של ביה"ט גם בשטח זה.

סגן-אלוף ז. בורובסקי

לאיזון במאזני צדק

...מוסר הכלים עץ הוא"

(ירמיהו י"ח)

אותה... וגי, היא כיצד לקנות לעצמו בראש ובראשונה את היכולת לראות את "התופעה עצמה" נכונה, ועודק אלימ שדמי באמרו כי אם אין חינוך לראות דברים — אין הדברים נראים...

מסקרים וקציני מטה

כאמור, החלוקה של קצינים למסקרים ולקציני מטה הגה חלוקה ארגונית-טכנית. אם רוצה אדם לחפש חלוקה לפי "אופי" ו"סיפוס-האדם", אין למנוע אלא חלוקה אחת: קצינים טובים וקצינים גרועים. הקצין הטוב הוא אותו קצין היודע למלא בהצלחה כל תפקיד המוטל עליו, אם כמפקד זאם כקצין מטה. הקצין הגרוע הוא אותו קצין שאינו מסוגל למלא אף אחד מתפקידים אלה. אין כיום צבא המוצא ענין בקצין שאינו מסוגל גם לעבודה מטה וגם לתפקיד-מפקודי. האמת היא

חלוקות רבות אפשר לחלק את המין האנושי: לעליונים ומדי נפש, למאגנים ועגונים; לעזים ופחדנים; — הכל לפי הענין הנדון ולפי כוונת המחלק. אולם אפשר לחלק את המין האנושי — או כל קיבוץ אנשים — גם חלוקות פחות מס' תכרות, ולתמוך אותן בכל מיני טענות, לענין ושלא לענין. ביחוד אם מראש ינקוט המחלק גישתו של אלימ ישבה שוחי כי לא תמיד תהא חלוקה זו וזה עם הטיגוי וההצבה של כל פרט ופרט בפועל; כלומר, שאין כל צורך לבסס את החלוקה על מציאות קיימת בלבד, אלא אפשר לבססה גם — ואולי רק — על חזונויות והזיות.

ואין בכך כל קושי, כי לעתים קרובות נראים דברים הנבחנים באופן שטחי שונים ממה שהם באמת. מובחטני שכאשר עלה בדעתו של אלימ שדמי "לנסות" (כלשונו) יו לראות את ההבדל המהותי שבין "סיפוס האדם שנבחנו, מפקד, לבין זה שיוגדר כקצין מטה" — לא ראה בכך משום חידוש שביצירתו. סבור היה, בלי-ספק, שהוא מצביע על חלוקה ציבור הקצינים ל"מתנות" שכל העולם מודה בקיומם ושאינ בחלוקה זו כשלעצמה כל פסול, אלא שיש לדאוג לשימת הדגש במקום הנכון, תמהני אם היה אלימ שדמי מסתח הש' קפתי זו מעל דפי "מערכות", לו העלה בדעתו שכל אותה חלוקה מופרכת היא מעיקרה, שאין לה כפיס ואחיה ב' מציאות וכי הוא מחדש דברים שגם הראוי היה שלא לחדשם. כקצרה, שהוא הולך שולל אתר "המוני וההצבה של כל פרט ופרט בפועל" ומנסה לראות בהם עדות על "ההבדל המהותי שבין סיפוס-האדם..."

עמדה תצפית הנותנת השלכות והערכות...

שלעיתים, מטאת ריבוי הערכים, מוסיף צבא להשתמש בשירר הם של קצינים גרועים, בין אם בתפקודי מטה ובין אם בתפ' קרי מיקוד. אולם זוהי אחת הפשרות המרובות שעושה ה' חברה עם המציאות, ואין היא מלמדת על הרצוי, אלא על ההכרח-בלי-גנוה.

נגסה לבחון את הכעיה לאור העבר ההיסטורי הקרוב. האם מוכר לנו מסקד גדול שלא מילא בדרך התפתחותו תפקודי מסהז האם נסלה ההכרעה בדבר תפקודו של קצין עסיי שיקולי "אופי" ו"סיפוס האדם", ובמובן זה שאלימ שדמי

טעותו של אלימ שדמי. כפי שבדואי ברור לכל מי שקרא את מאמרו "לאיזון בפתוח מחשבתנו הצבאית", הוא בכך שאין הוא חופש כי חלוקת קציני-הצבא ל"מסקרים" ול"קציני מטה" אינה חלוקה שבין סיפוס האדם" אלא ענין ארגוני סכני, שאין כינו לבין האופי" של "סיפוס האדם" ולא כלום. יתכן מאוד שהמציאות נראית לו בראי העקיב, כדרך שהוא מתאר אותה במאמרו, מאחר שחינוכו המקום, בשדה ה' מחשבה המופשטת" הביא אותו לכלל "בחירת עמדת-הצפית" הנותנת "השלכות" — ומכאן גם הערכות — שונות לנמדד על אותה תופעה עצמה". אולם כאשר מנסים לנתח תופעה מסוימת, יש לזכור כי "עמדת-הצפית" משפיעה אמנם על ההערכה שיוצר לעצמו הצופה, אולם היא אינה משנה את התופעה עצמה. בעיות הגדולה של הבא, לבחון את התליך התפתחות המחשבה הצבאית... אנכ ניתוח הגורמים המעצבים

מציין התשובות שההסטוריה נותנת לכל השאלות הללו הן שליליות באופן ברור. קשה שלא להביא לדוגמה את מוסקת. שעסק כל ימיו בעבודת־מטה עד אשר נתמנה למצביא־אם של צבאות גרמניה לעת זקנתו ונתגלה כבן קימתם של גיולי המצביאים בהסטוריה. אולם ניקח לדוגמה דמויות הקרובות יותר מבחינת הזמן. הנה גודראו. שנתפרסם כמפקד הנועז של עוצבות־השריון הגרמניות בקרבות הסטוריים. הוא נמנה על "היל המטה הכללי" הגרמני, והיה נאה על כך — כפי שהוא אומר במפורש בספרו. זכרונותיו של חייל. האם לא הצטיין כקצין־מטה לפני שקיבל את תפקיד־המוקד הנכבדים שהוטלו עליו, והאם לא חזר והתבלס כקצין־מטה לאחר ש' תפקידים אלה נשללו ממנו?

דוגמה מאלפת נוספת המצא באישיותו של פון־משפיין — שהגה בהיותו קצין־מטה, את הכניית מלחמת־הבזק הגרמנית במערב, בתחילת מלחמת־העולם השנייה; וביצע, בהיותו מפקד קבוצת־ארמיות, את טכסיסי הנסיגה המפורסמים שלו בזירת המזרח, בשלהי אותה מלחמה.

פרשה אישית מאלפת ביותר — הוא מצערה בשבילו מאוד — היא פרשת תפקידו של הגנרל מרשל במלחמת־ה' שנייה. לאיש לא היה ספק בעליונותו כמוצמד לתפקיד מפקד על צבאות בעלות־הברית בזירת־אירופה, על פני כל קצין אחר; ורק תלותו המוחלטת של גשיא ארטיב דאי בשירותו הנכון במחית שבאמריקה מנעה ממנו תפקיד זה, והשאירתו בתפקידו כקצין־מטה, ואילו אייזנהאוואר, שעשה את מרבית שירותו בצבא כקצין־מטה מובהק, התגלה במלחמה כמפקד גיולי.

האמת היא, שהיו קצינים דגולים שבמשך המלחמה מילאו ידוע לא היתה הסיבה לכך שמונה בהעדר כשרון למלא תפקיד ידוע לא היתה הסיבה לכך שמונה בהעדר כשרון למלא

(*) אכן, לפי תפקידו הרשמי — ראש־המטה היה, כשהמפקד הפרוסי נחשב כמצביא בשדה והצעות ראש־המטה מובאות לי אישורו — המערך.

(**) שעה שהלכו עצמו פעל כראש־מטה של הינדנבורג.

נבחר את הבעיה לאור העבר ההסטורי הקרוב*

קוד אחר, אלא בהכרח שישארו בתפקיד שמילאו; בין שהכרח זה נבע מסעמים ארגוניים, מדוניים, או אישיים — כמו טעמי התאמה שבינו לבין קצינים אחרים — או מהרצון להשאיר אדם בתפקיד שהתמחה בו. אולם לא ידוע לנו על מקרה בו הושאר קצין בתפקיד־מטה משום שהיה מפקד גרוע, או שקצין הושאר כמפקד משום שהיה קצין־מטה גרוע. וככל המקרים יש לזכור כי תקופת המלחמה, עם כל חשיבותה, היתה רק פרק בדרך התפתחותו של קצין; וכדי לקבל את התמונה המלאה יש לראות את תפקידיו גם לפני המלחמה, ולאחריה. וכל בדיקה כזאת תגלה מיד כי הנימה הזאת, שאליה שומי מורט עליה בכל חום לבו, הנה ספלה מציקה, ותלויה על בלימה. אין לה מקום ותפקיד במציאות כלשהיא, כל זמן שמדובר בקצינים טובים. היא גם אינה קיימת כשמדברים בקצינים גרועים, כי ביחס לאלה ברור שהם גרועים בכל תפקיד, וכל עוד מעסיקים אותם הרי הסיבה לכך אינה בהתיאמתם מבחינת האופי וגיטוסם האדם לתפקיד כלשהוא, אלא בהיעדר ברירה.

השאלה המתעוררת למקרה דבריו של אלים שומי היא: מהיכן צימחות הרגליים? מאין לו המושגים המעוותים הללו על תפקידהם של מפקדים ושל קציני־מטה? היכן למדו שתפקידו של קצין־מטה הוא לענות את מצוץ מחשבת מפקדו...? וכי מתוך עצם מהות התפקיד הזה הופך קצין המטה להיות מוצג הבעיות, נציג המגבלות, דברם של ה' הירדות והבטחון...? יציינוא אלים שומי בספריהם של דא' נינגן ושל פון־מאלנטיין, או בכל אהת המבוארגרפיות של טובי הקצינים — ושל קצינים שנתפרסמו בעיקר כקציני־מטה — ויבדוק בהם, האמנם ראו הם את יעודם, כקציני־מטה, בדברים שזורים אלה שהיא תולם ביעודו של קצין־המטה או אולי מכיר אלים שומי קצין־מטה מסוים המבין כך את תפקידו, ומכאן הוא מקיש לגבי הבללז תמיהה היא.

לו הייתי צריך להגדיר את תפקידו של קצין־מטה, הייתי אומר כי עליו לחפש ולהתפרץ מגוד השגרה אל מרחב האלתור והתושיה, אל החום הנתיבתי־העוקפת והמהלך ה' נועז...; ולאחר שמצא את הדרך, עליו להציע למפקדו, ולהוכיח לו כי הוא ניתנת לביצוע. קרב־סננברג, המפורסם מימי מלחמת־העולם הראשונה, הונה עיי אחד מקציני־המטה של (הונדורף...), רבים מקציני צהיל וזכרים עדיין את דבריו החמים של גנרל הונדורף על קצין המודיעין שלו שהציע לו את "רקע המודיעין" לקרב על־אמ־חלפת.

נכון הוא כי האחריות העליונה לביצוע המשימה מוטלת על המפקד. למיכך עשוי המפקד לשקול שבכתיים את הצעותיו הנוצרות של מטהו. משום כך חייב קצין־המטה להיות בעל "באגרי דחף" — כלשונו של אלים שומי — המעניקים לו את היכולת לשכנע את המפקד שאפשר להוציא מן־הכוח את המיעול את הרעיונות וההברקות שלו. וזאת יש לציין, כי

קשים. בנרמיה הורגשה התנופה במיוחד לאחר קרב יאנה
 (1806), בצרפת — לאחר מלחמת 71—1870, בארה"ב — לאחר
 מלחמת אמריקה ספרד (1898), בכריסטינה — לאחר מלחמת
 הבורים (1902—1899), וברוסיה — לאחר מלחמת יפן (1904—
 1905) *.

המפקד עשוי לשקול שבעתים את הצעותיו הנועזות של נסוה

הכנסת תורת המטה בנושא חובה בלימודיו של הקצין
 המרשה בכל הצבאות הכבושתה של שיטת מחשבה צבאית
 ושל שיטת חינוך צבאי בדרך גבוהה, שתכליתן להכשיר קצינים
 שיוכלו לעמוד בקשי המלחמה החדשה ובקשי השלום —
 שבין מלחמת — הקטנים לאספות. לו סברו הוגי הדעות
 והמארגנים הגדולים של צבאות העולם כי ע"י פיתוח תורת
 המטה וחינוך קציניהם הם מניחים גרון השמד על המפקד,
 ודאי שלא היו עושים זאת. אלא שעד אשר פרסם אלי"ם נודמי
 את מאמרו לא ראה איש את הסתירה הגדולה, כביכול, שבין
 חינוך קציניהם לבין חינוך המפקד. נהפוך הוא. כל בתי
 הספר למטה רואים כיעזם המוגדר להקות לחניכיהם את
 הדיעות ולפתח בהם את התכונות שתורשנה להם כאשר
 יגיעו לתפקידי פיקוד בדרגים גבוהים. יעוד זה משותף לכל
 בתי הספר למטה, בין אם הם נקראים "ביה"ם לפיקוד ול-
 מטה", כמו בארה"ב ואצלנו, ובין אם הם נקראים רק "ביה"ם
 למטה", כאשר בכריסטינה ובצרפת. כי זאת יש לזכור: הכשיר
 נות במלחמות שצוינו לעיל, שבקבוצותיהם קיבלו עבודת המטה
 ופיתוחה משנה תנופה, לא היו דוקא כשלונות של "קציני
 מטה", שלא ידעו לייצג את המגבלות בפני מפקדיהם, אלה
 היו כשלונות של מפקדים ללא "מקור מחשבה" וללא "הב
 רקות", שלא חונכו לפקד על צבאות בתנאי הזמן החדשים. כדי
 לתת למפקדים בעתיד את החינוך הזה, הושם הדגש על
 עבודת המטה ועל חינוך קצינים בבתי הספר למטה, או לפיקוד
 ולמטה.

אין למפקד דוקא "פנס" על הברקות, וכי צבא שיחנך את
 קציניהם סתמו להיות "נציגי המגבלות" — בהברח כי יחנך
 מפקדים שיקבלו את המגבלות כנתונים שאין לשנותם, וכי
 אי אפשר להפריד בין חינוך המפקד לבין חינוך קציניהם.
 אין צבא העושה זאת, וזה"ל אינו עושה זאת.

החינוך הצבאי הטוב מלמד את הקצין כיצד להכיר את
 המציאות. על המגבלות שהוא מעסיקה בפני הברקות, ועל
 האפשרויות שהוא נותנת לביצוע ה"הברקות". קצין שחונך
 כך, יהיה מפקד טוב ויהיה קצינהם טוב, אם הוא נמנה על
 בעלי ה"אופי" ו"סיפוס האדם" שהם ציפוחים קצינים טובים.

כי מאולפן תצא תורה...

אחת התופעות האופייניות לעת החדשה בתחום המחשבה
 הצבאית, היא שימת הדגש על פיתוח עבודת המטה ותורתה,
 חלוצים בשטח זה היו הגרמנים, אולם אחריהם הלכו הצרפתים,
 הים, האמריקנים, הרוסים והבריטים. בדרך כלל ניתן לציין כי
 שימת הדגש על עבודת המטה ותורת המטה — שהיתה כרוכה
 בריאורגניזציה של המטה, בהקמת ביה"ם למטה, או בהכנסת
 שינויים יסודיים בתכנית הלימודים שלו, ולעיתים גם בחקיקה
 מיוחדת — קיבלה תנופה בולטת דוקא לאחר כשלונות צבאיים

תורת המטה הוא נושא חובה בלימודיו של קצין

(*) המאמץ לחידוש וריעיון הן בתחום הארגוני והן בהכר
 שרת הניסוח והמפקדים הורגשו כצבא רוסיה לאחר מלחמת
 רוסיה יפן בכך הסתחים והענינים אולם המבנה ואורח
 הפעולה הן של אקדמיה המטה הכללי הרוסית, והן של מערכת
 קציניה המטה הכללי המשרתים עם הניסוח, ושל השתלמות
 ההמשך שלהם, נקבעו וסיפוח כבר עשרות שנים לפני כך. —
 חתום

יודע לכל כי אין אפשרות ללמד פיקוד בביה"ס. הפיקוד הוא אמנות, הנקנית בעיקרה ע"י נסיון, איננו יודע מה ראה בחזונו אלי"ם שד"ר כאשר המליץ במאמרו על הקמת "בית ספר למפקדים, השקול בזמנו וערכו לפורמ"י, ביי"ס אשר בו — כך יש להניח — לא יבאו ל"כליאת המעוף, לצמצום היזמה, להתשתת העוזה, שתוצאתם סידור דמות המפקד וסילוף אורח-חשבתי הדינמי" — דברים קשים ופסולים, שאל"ם שד"ר מונה בביה"ס לפיקוד ולמטה. מענין, איזה מוסד בצבאות אחרים היה לנגד עיניו כאשר הציע ביי"ס מיוחד זה למפקדים. אולם, עד אשר נשמע בידו פרטות לאיזה ביי"ס חדש התכוון אלי"ם שד"ר, וביחוד מה היתה הבניית הלימודים בבי"ס זה, כדאי להבהיר יותר מה באמת מלמדים בפורמ"י — האם מלמ"י דים שם להיות "שוטרי שגרה" ו"בוהני נוהל", או שמא אין בדברים אלה אלא הוצאת לעג, בחזית יריקה לבאר ממנה שתינו (וכשטרם נתברר מהו התחליף) — תכונה, שאל"ם שד"ר מונה ככילנו (אלא שהפעם היריקה באה עוד לפני השתייה...).

כדאי אולי להתחיל באיתם, אמצעים טכניים של עבודת המטה שדגלו והיו לענקים בעיניו של אלי"ם שד"ר, ולו רק כדי לפטור עיניו זה בקיצור, מענין, מה טוען כנגדם אלי"ם שד"ר: שאין הם "אפיקים להורמת מחשבת המפקד ולשיתוחה", וכי מה "עלתה על דעתו? משל, כאילו רצו אבותינו לימ"ר ש"דירה טהור" ו"מטה מוצעת" (שהם בחינת אמצעים טכניים

כאשר יושב מפקד יום תמים חשוף לשמש הקיץ היוקדת...

לתלמידו הכמים) נתחזנו להיות אפיקים להורמת מחשבת הכמים!

מכל מקום, ואי שנוה יותר למפקד לחשוב באופן "דינמי" ומתוך "פעוף" ו"הברקות", כאשר לפניו מפות מעורבות, וקרון פיקוד ממתוקן, וכאשר הסדר השליט במפקדה מבטוח כי חשבתי ה"דינמית" וכדאי לא תוטרד בכל רגע על-ידי

רץ אופניו המתניע את אופניו סמוך מאוד למקום בו יושב המפקד וחושב. חוששני, שאני נמנה על אותם מעשים שקראו את "מאות דפי הסיכומים של תרגילים וחמרונים" בעת האחרונה, ואני תמיד צועד עם איתו שופט שציון, כי כאשר יושב מפקד יום תמים חשוף לשמש הקיץ היוקדת, ללא קשר תקין עם גייסותיו, וללא מפות מעורבות ו"שיטה" של יש מקום לפקפק גם בערך מחשבתו הדינמית, או בזיגמויות של מד שכתו נושא. כי ממה נפשך? אם המפקד אינו יודע היכן להציב את עצמו, מנין הבטחון שידע היכן להציב את גייסותיו? אולם יכול אני להעיד, שעוד לא פסל שופט בדו"ח שלו מפקד רק משום שהזניח את האמצעים הטכניים של עבודת המטה, בטרם ניתח ופה את הפקודות שנתן ואת כושרו לנהל את הקרב.

ישנה הערה במאמרו של אלי"ם שד"ר על הרצון "לנסות בעקשנות להרוויח זמן... על חשבון שכירת שגרה של קבוצת פקודות... וכל הדברים הכלולים בתפריט... מתוך הכרה... ש" ככך טמון הסיכוי לנצחון". הערה זו מחייבת בדיקה יותר נרחבת.

ראשית, יש לאמר ללא שמץ של הסתייגות: זרעם של האונים אינה ניתנת ללימוד מראש. הכל מותר לאוונים, ואין ביי"ס מכין תורה לאוונים, אולם, נחשוב לרגע על אותם מפקדי דים מוכשרים שהגיעו לפיקוד, ולא מסתלקות המטרה הכללית, רחמנא ליצלן, אלא ממקומות נכבדים באמת. ממקומות שמהם ראוי להם למפקדים שיגיעו. נחשוב על אותם מפקדים שלא גדלו "בצל טפסים", אלא בזהירות שביצעו פעולות על גבול המדינה ומעברו (ואולי יסכים אלי"ם שד"ר כי נכלול עם אלה לא רק אותם שביצעו בשנתים האחרונות, ואולי יסכים כי נכניס לתבונה הגונה זו גם אותה שביצעו פעולות בשנים שלפניהן). נחשוב, אם כן, על מפקדים-לא-דופי אלה, הם יכולים ורשאים וזכאים ליהנות מנסיגה של דורות רבים של מפקדים גדולים, וממחשבת גדולים שהגיעה אלינו כתובה על ידם וע"י אחרים. האם אין אלי"ם שד"ר סבור שכדאי שיהנו המפקדים הצעירים מנסיגה מצטברת זה של מפקדים שקדמו? ואם כן, מהו הלקח מנסיגה של אחרים אם לא סדר-עבודה וסדר-מחשבה שבאו לחסוך זמן "בעקשנות" ו"להקדים את האויב שעות, ואולי אפילו רגעים"? ולו העלה אלי"ם שד"ר על דעתו לרגע כי אותו נוהל של "קבוצת פקודות" ושאר הדברים "הכלולים בתפריט" אינם אלא נסיגה המרוכזת של גדולי המפקדים בדורנו, ושכל תכליתם היא לחסוך זמן כדי להקדים את האויב, ולו גם ברגעים — האם גם אז היה מנסה לראות את החסכון-בזמן דוקא בעשית דברים שהם ההיפך ממה שלימדנו נסיגה של גדולים? ושוב, אין המדובר באוונים, אלא באנשים מן השורה, בחורים טובים שיש ללמד את אמנות הפיקוד-בקרבו, ממש כשם שהיה צורך ללמוד, בשעתם, קרוא וכתוב, או שמא סבור אלי"ם שד"ר שרי לו לאדם כי

העבודה המעשית באימונים. הדרך היחידה להבטיח אחידות זו בקרב הגייסות היא לרכז בדרך גבוה ככל האפשר את הבנון האימונים, את פיתוח התורה ושיטות ההדרכה, ואת הפיקוח על ביצוע האימונים.

לאפשר חסכון בזמן לא רק למפקד אלא גם לפיקודי.

אין בדבר שום דבר הנוגד את העקרון של "הורדת" ה-
אחריות כלפימטה, אלא שבתחום ההדרכה האחריות "למטה"
מתבטאת בעיקרה בביצוע המדויק של מה שתוכנן "למעלה",
היינו במחיד, כאשר זה לא נועד לספח בנושא זה, ולכן לא
יורחב עליו הדיבור. אבל מאז ימיו של חולטקה אין עוררים
על כך כי הכנת צבא למלחמה מירושה החדרת דוקטרינה
אחידה הן למפקדים והן לגייסות. דוקטרינה אחידה זו מפלגה
בקרב המפקד חשוב יותר לאינצ'קוויך מאשר רשתיקשר או
דיווח שיטתי, או פקודות מפורטות בכתב, כי היא מבטיחה
הבנת רצון המפקד, והבנה בין מפקדים — הבנה שמקורה
בחינוך והכשרה בניגשים. צבא היוצא למלחמה כשברקבו
בליל של דוקטרינות, ששפיקודי אינם מבינים איש את רעהו
אלא לאחר מתן פקודות מפורטות ביותר, ואשר בו אחוז
הבלתי-מוסכמים מראש עולה על אחוז הדברים המובנים והמוס-
כמים מראש, כשהו כצבא הנכנס לקרב כשיברו שלל מינים
של נשק והחמושים: אפשר להלחם כך, אבל זה מסובך מאוד.
הדרך ליצירת הצנטרליזם בשטח ההדרכה בדרך הגבוהה
ביותר אינה מובנת מאלה. הדרך לשמירת הצנטרליזם בשטח
ההדרכה בדרך גבוהה יותר אינה מובנת מאלה. הצנטרליזם
אינו צריך לחול על כל פעולות ההדרכה; אבל הוא צריך לחול
בכל אותם המקרים שבהם ישנו חשש מבוסס שבהיעדרו
היצרנה תפישות פגוגיות בעיניים שבהם דואק חשובה ה-
אחידות. וכל מי שעסק בהדרכה יודע עד כמה ניתן להבין
הבללות בדרגים שונות, ביחוד כשה-מפרישים של ההכללות
הם מפקדים במילואים, וביחוד מפקדים בדרגים נמוכים. אין
בכך משום השלל דופי במפקדים אלה, המקדישים רק חלק
קטן מזמנם לעבודת-הצבא. בכלל, אין ציין עובדה זו משום
השלל דופי במשיהוא, אלא רק הסבר לתובה המוטלת על
הדרגים הגבוהים להכנס יותר לעובי הקורה, לרדת יותר

(סוף בעמ' 90)

אלוף-משנה ב. פלד

מאגרי דחף" כדי שיהיה מפקד טוב, וכי אין באמנות ניהול
הקרב כדי להצריך לימוד ולו אפילו בשיעור הדרוש לתלמיד
גימנסיה כדי לקבל תעודת-בגרות?

ובכן, אם יש מקום ללימוד, ואם הסעוץ-לימוד הוא סדר-
עבודה ומדור-מחשבה, וסדר ניהול עבודתם-של-אחרים, והאיפן
בו ניתן לאפשר חיסכון-בזמן לא רק למפקד אלא גם לפיקודי,
בקצרה, אם הסעוץ-לימוד הוא ניהול-קרב, וניהול עבודת-מטה
ומפקדה, וכל שאר הדברים הכלולים בתפריס" — הרי כדאי
שלא לירוק לבאר, ושלא לזרות חול בעיניים, ולהגות בעובי-
דות כמות שהן. וכדאי לעודד את תורת-המטה ואת עבודת
המטה (הכוללת, ללא שמץ של ספק, גם את אמנות-הפיקוד
ואת סדר עבודת-המפקד) לפני שתבוא עלינו שואה, שתזכיר
לנו נשכחות, כי יתכן מאוד שלנו, שלא כלעמי העולם, לא
תינתו האפשרות לחזור לענין זה לאחור הכשלוני, ולתקן את
אשר מעוות בדיעבד.

וכדי שלא להסעות את הבריות, יש לציין כי פוי"ם לא ירק
לבאר ממנה שתינו. אין דבר שפוי"ם פסל משום שחידשוהו
קודמיו. כל שנמצא טוב ונכון לאחר בדיקה יסודית ושיטתית,
נשאר בתוקפו ואף קיבל טענה-תוקף. ובענין זה כדאי וכדאי
ללמוד מדרך פעולתו של פוי"ם: שלא לסתול מבלי לזעת מה
מוטלים, שלא להטיח אשמה במרם נמצא יסיד להניח בו יש
לאמורה מקום להאשים, ושלא להציע חידושים ותוספות לפני
שהוברר כי אכן החידוש הוא חיוני והחוטפת היא תוספת.

קשיי השלום

מן המפורסמות כי קשייו של צבא בימי שלום אינם קלים
מאלה העומדים בפניו במלחמה; ואולי יותר אף לאמר, כי
אינם פחות גורליים. אין הכוונה פה לקשיי תקציב ודברים
הברוכים בכך, אלה הם קשיים גייליים ובלתי גורליים. הכוונה
היא לשמירת רוח-הלחימה ולחינוך הגייסות לחחימה, ולקידום
תורת-הלחימה — בנסיגה, שבהם עיקר מחשבתו של אדם
נתונה לעיניים של ישר-שלום. בקצרה, בעית-הבעיות של צבא
בימי שלום היא ההדרכה, במובנה הרחב של מלה זו, הכולל
חינוך, שיפור רוח-הלוחם, קידום היוצרות הצבאיות — כד'
כבד עם התפתחות כלי-הנשק, הארגון ואורחי הלחימה, וכמו
בהרבה עיניים אחרים, כך אף בענין זה אין אנו יוצאים מן
הכלל. יודעים למטיהם של צבאות אחרים כשטח זה, לבטים
שניתן לעמוד עליהם מתוך הספרות ומתוך השינויים האר-
גונים שחלו מאז תום מלחמת-השנה, שבעתים מהרשים
הקשיים כשמדובר בצבאות שבעיקרם עומדים על כוחות
חילואים.

אם ננסות ולהגדיר את הקישי, הרי הוא סמוך בכך שהדרך
היחידה להבטיח גייסתם החלפה לקרב של הגייסות המתגיי-
סים עם פרוץ מלחמה היא להבטיח כי כולם יוכנו למלחמה
עפ"י דוקטרינה אחת, הידועה ומסוכרת לכל מחוז העיון ומתוך

הערה למאמרו של אל"מ י. שדמי

קודם לכל הריני רוצה לברך את אל"מ י. שדמי על זמנתו, בהעלאת נושא כה חיוני כמו "פיתוח המחשבה הצבאית". ראוי נושא זה שנקודתו לו מומנטו. לכן מצטער הנני משתדער על כך, שנתגבר למאמר נישות צורמות במעט. כך הוזכר, ובצדק רב, ביה"ס לפיקוד ולמטה כגורם בר-משקל בפיתוח המחשבה הצבאית בצה"ל, אך הוא תואר ע"י המחבר כאור לא נכון, ותואר תיאור מ-סעה. הערותיהם והשגותיהם המפורסות של אל"מ מ. מלר וסא"ל ה. בורובסקי פוטות אותי מלהתיחס לכל מה שנאמר במאמר על ביה"ס — ומאפשרות לי להתקבץ על קביעה חשובה אחת שקיבץ אל"מ שדמי. בדיקתה של קביעה זו נראית לי כחיונית לא רק לפיתוח המחשבה הצבאית, אלא לפיתוח צה"ל בכלל וחבר-המפקדיו בפרט.

לא נראה לי כי ניתן לקבל את החלוקה ל"מפקדי" ול"קציני" מסה, כמו המתואר במאמר, כשהמדיבור הוא בשדה המחשבה הצבאית. אם כי אל"מ שדמי ראת ש"לא תמיד תהא חלוקה זו זהה עם המינוי וההצבה של כל פרט ופרט במעלה", הרי מ"ת ברר בהמשך המאמר שהמחבר רואה בכל זאת ברוב המקרים זהות בין החלוקה לבין המינוי: "מכאן ניתן, אישוא, לומר שקציני מסה, דווקא משום שהנם הקצורים למפקד, אשר שומה עליהם להשלים את החסר בו (או אין לאזן את המצוי בו) עד כדי היותם בגדר תנאי חיוני — ממילא נקודת-השקפתם ולכן גם דרך מחשבתם מן ההכרח שתהינה שונות בתכלית גאלו של המפקד".

לדעתי אין המציאות מצדיקה חלוקה כזו כל עוד מדובר בשדה המחשבה הצבאית. כי דבר מודע-ברבים הוא, שכל עוד מדובר בתורה, ברעיונות, בהרקות וכיו"ב, הרי לא דווקא קציני-המטה הם הגורם המעכב, המצנן וכיו"ב.

כשמדובר בשדה הפעולה הצבאית, הרי נכון הדבר שנמצא קצינים אשר הסה"כ של חכונותיהם הופכם למתאימים יותר לתפקידי מטה — ולמתאימים פחות לתפקידי מיקוד, וכן לי היטך. אין ספק בכך שסיפוס-הקצין שיש לשאוף אליו, הוא אותו קצין המסוגל למלא הצלחה את שני סוגי התפקידים גם

יחד, וכן נראה לי שבקורות חינוך ממושך ומכוון ניתן להגיע לידי כך. לכן גם הופעה זו, של חוסר מסוים של "דור-כבד" תיית" אצל הקצינים, בלסת יותר בצבא צעיר, מאשר בצבא ותיק — שבו גדול חבר המפקדים והחיובו היוו תהליך ממושך ויסודי ביותר. אם נחזור עתה אל צה"ל, הרי מקביעת ההנחה שבמציאות קיימת חלוקה כגיל ועד לקביעה ש"מכאן ניתן, אישוא, לומר וכו'", רב הדרך, כי באמרו מלים אלה אין עוד המחבר מסתפק בתיאור המציאות, אלא קובע אבסולוטה. אבסולוטה זו, בענין אשר ללא-ספק נודעת לו השיבות רבה, באם התקבל — הרי הצטרף להיות בחינת הנוחה לכל מי שעליו לתוך קצינים לתפקידי מיקוד ומטה בצה"ל — ובכך רואה אני סכנה חמדה ביותר.

אפשר להודות בכך כי במציאות של צה"ל, כמו בכל צבא אחר ובכל חברה אנושית אחרת, ניתקל במקרים בהם נקודת-השקפתו של קציני-המטה שונה מזו של המפקד, אך האם עלינו לקרש מקרה זה ולהפכו לעיקרון, ולהכשיר לפיו לא ולא?

נקודת השקפתם היא אחת

נקודת-ההשקפה של קציני-המטה ושל המפקד הוא זהה, וחיבת להיות זהה בכל מקרה. שניהם צועדים לפי אותו אויטוס, ביצוע המשימה והשגת המטרה, וזה הקרקע המוצק בו העגון מחשבת המפקד וקציני-המטה גם יחד. קציני-המטה יעשה כל מה שיש לאלידו כדי שהמפקד יגיע לכלל החלטה שתודא ביצוע המשימה בדרך הטובה ביותר. לאחר שהמפקד קיבל את החלטתו, יעשה קציני-המטה את הכל כדי שהתנאים בהם יבשו הניסיות אל ביצוע המשימה שהוטלה עליהם יהיו התנאים הטובים ביותר שאפשריים אותה-שעה; ואילו המפקד יוצל את "מאגרי החקף" שלו כדי לודא שהניסיות אמנם יבצעו את משימתם.

כך נראית לי מערכת הפעולות של המפקד וקציני-המטה כשנקודת-השקפתם היא אחת, והבסיס לפעולתם הוא אחד. לאור אחרות זו יש לתנך את חבר המפקדים בצה"ל — ולאורה מכשיר ביה"ס לפיקוד ולמטה את חניכיו.

אלוף-משנה א. רבינוביץ

שניהם צועדים לפי אותו האויטוט

תשובה למעירים ולמערערים

דאגה בלב איש — ישיחתי... שומע לעצה חכם... (משלי י"ב)

לתעלם ממנו. מאמרי לא בא להסחית בערך עבודת-המטה ואף לא להוציא „לעז" על מ״מ; אלא שכל האמור לעיל אינו משחרר אותנו מחובת הבחינה המדויקת של התוצאות, הישירות והעקיפות, של הישגים אלה — מתוך לתחום בית-הספר ומעבר לטוח שליטתו ופיקוחו.

מכאן, שאיני שולל את מ״מ כשלעצמו ואת פעולתו הברוכה אלא דן בהשפעות ות צאות עקיפות — שהרי גודת כולנו שדמותו של סגל המפקדים בצבא אינה מתעצבת כמרים בלבד, אלא אף בכתיספר אחרים, כיהודות באימוניהן, ובפרט בתרגילים המבוקרים ובתמריצים (מתוך שבהללו מסתכמים ההישגים, והם משאירים חותם חזק ביותר באלה המשתתפים בהם), ופענתי הוא, שבחוצאה מעמדת-הבכורה שישנה למ״מ גדולה השפעתו בכל אלה, והשתקפותה בחיי יום-יום של הצבא גורמת להפרת האיזון הדרוש — (בלשוני — הפרת האיזון הרצוי וההכרחי בין נקודות התשקפה — אולם, כדי לשכר את האיזון, אשתמש מבטוי אחר) — אותו איזון הכרחי בתרגול ובפיתוח מחשבת-המפקדים המאפשר להבדיל בין אמצעים למטרה, בין טפל לעיקר, בין משני לראשוני.

ב. זאת עלינו לזכור — ועלינו כולל גם את העיסוקים בעבודה הפוריה של מ״מ: — אין הלכה אי כלל נבדקים רק על פי כמות יוצרם, ומדת עמידתם במבחן התגיון — אלא אף על פי השתקפותם בראי-המצויאות, וראו זה, לעתים, (ואני מעיד לומר — עפ״ד) ראי עקים הנו, כחוצאה מטרומים שונים המביאים לידי שבורת הקרנים ועיוות הצורה וסילוף הצליל, עד שיצרו לא יכירו.

לכן מניתי במאמרי שכמה גורמים הנראים לי כמשפיעים על שינוי התמונה והצליל, או, במלים של מאמרי: — „...תהליך ההחלפה של הישגי מ״מ... קיבל תוצאה ובידוני התפתחות אשר, לפי עיוות-דעת, מחייבים לתת עליהם את הדעה, ובעיקר — בשטח התשפעה העקיפה על דרך המחשבה... הפרת האיזון

הנחתי מראש, ללא שמץ של ספק, שמאמרי עלול יהיה לעורר תגובות שונות, וטבעי הדבר, ולדעתי — אף רצוי וחיובי, אולם מפתיעה ביותר הנימה העולה ממאמרי-התגובה „לאיזון במאמרי צדקי“ לאל״מ מ. פלד. התצטרפה המכוונת של הרכיב הענייני אל אופיו, עברו והשכלתו של מי שהציג דעה המנוגדת לדעת בעלי-התגובה — ב„עצום חלודים“ של רמיות ודקירות אישיות — פסולה מעיקרה.

אין בכונתי — ואף לא ברצוני — להתמסר לנטיה זו, שהמיקנסיות שבה עלולה לטשטש את הנושא עצמו ולהסחית את דעת הקוראים ממנו. ארשה לעצמי רק לציין שלמליאה בעיני הסגנון הבוטה שנקט חברי אל״מ פלד, שנעדרת בו נומת ה„רחמים“ על חבר השונה במסדר הבלים, החסר את החינוך שיכשירו לדאות „את התוספה עצמה“, וכו... ויש בו מפורות-החיימה המתקשפת, חיבה זו — אומרת דרשני, ולקהל-הקוראים פתרוניים. לעומת זאת, אסיר-יודה אנוכי על הנאמר „הרהורים ועדעורים“ לסא״ל בורובסקי, שתילק על דעותיו והנחתו — ואף העמידו על כמה שגיאות עובדתיות שנכשלתו בהן (בקשר למ״מ).

לכוון הדיוק והבהירות

במנמה להכתיב את מאמרי הנדון („לאיזון בפיתוח מח-שבתנו הצבאית“, „מערכות“ חובי ק״א) בפני פירושים שאינם זהים עם כונתי, אי בפני המתלפות תוכנו העלולה לבוא עקב חיבור ציטטות מקטעים שונים שבו, אשתדל להעמיד על הדיוק נקודות אחדות אשר נתעוררו בשני המאמרים הנ״ל.

א. אין אני מתנגד לעבודת-המטה, ואיני מפחית בערך קצוני המטה; אני רואה בהם אחד התנאים להצלחת המפקד בהשגת המשימה. לכן איני מזלזל בעבודה ביה״ם למרים ואף לא מפחית בערכה. כל הקורא עברית כהלכה ימצא במאמרי את הדברים הבאים: „...שקציני-המטה — דוקא משום שהם ה״עוזרים למפקד, אשר שומה עליהם להשלים את החסר בו (אי אף לאון את המצוי בו)“, עד כדי היותם בגדר תנאי-חיוני למיצוי מסיימום היכולת הנגוזה בו וביחידתו...“ ואשר לי מ״מ ותפקידו, כתיוב: „יש לכוון על ההישגים של בית-הספר צעיר זה וכיחוד על העובדה שהם הופכים הישגיו של צה״ל. תהליך-הנחלה זה יעיל ומהיר, וברכה רבה מסוגה בו. הוא בא למלא את החלל שנתרה עם הקמת צה״ל והתפתחותו בשטח עבודת-המטה... גם מעבר למסגרת בית-הספר ומחוץ לתחום מוגריו נמצא את השפעתו — אשר בעיקרה הוא חיובית ורצויה...“ ודברים אלה נכתבו במאמרי לא כמסייפמים שניתן

„ראי המציאות — לעתים ראי עקום הנו...“

(*) תגובתו של אל״מ א. רבינוביץ הנרעה מאוחר מכדי שתגובה עליה תוכל להיכלל במאמר התשובה של אל״מ י. שדמי.

התכרחו שבין. נקודות התשקפה (של המפקד, כמפקד, ושל עיני המטה...) הגה הרתי'סכנות. מה אם כן גרם להפרה זו? וכאן מניתי אותם שבעה גורמים. ולכן מצער עדימאוד שראה ידידי אלים פלו ליהס לי הטלת האחריות על פו"מ לדרך

ניגשים לסיכום תוך ניתוח מדוקדק של עבודת המטה

הצנטרליזם של אה"ד — שבו ראיתי גורם נוסף, המסייע להפרת האיתון ע"י ערעור מעמדו של המפקד, ע"י פגיעה בתחומי-אחריותו שהיא חלקיסוד עיקרי וראשוני בעצם המושג מפקד.

ג. לאותה טעות נתפס חברי שהוכיחני על שאני מאשים את פו"מ ב"יריקה לכאר ממנה שתינו". לא את פו"מ האשמתו בכך אלא את הגטיה הסבוכה בכללנו, והיא שגורמת לתגודות קיצוניות בהתקפת-הרגש ולהתפסות-יתר בחדש. ומאחר ש"תורת-פו"מ היא אצלנו בבחינת חדש, גורמת היא שלא במתבונן, בראייה-מצויאת, להזנות עיקרים "ישנים" (דרך אנכי) — גם בדברים אלה היו כתובים במאמרי בעברית שישנה וברורה, ואינו מבין מקור הטעות.

ד. ולאחרונה — איני יודע מהוכיח לקח סא"ל בורוכבסקי במאמרי הנ"ל את ההוכחה או הרמז לכך, שאני מתרסק על זכרונות העבר וסולד מפני החדש.

לא רק שאין דובים ביער, אלא גם יער אין.

ה. לא הוצאתי "לעד" על פו"מ שהוא מביא לכליאת המעין ולצמצום היוזמה, וגוי אולם טענתי: "...המפקדים, ואפילו ברמות הנכבדות (ואף אלה שאינם בוגרי פו"מ — ומתוך כך נחותים בהשכלתם הצבאית) נסחמים בזרם המונחים, ההגדרות והנהלים, היוצרים הילתי-קדושה סביב לאסכולת עבודת-המטה. ומבלי משים מביא הדבר לכליאת המעין, לצמצום היוזמה, להתשת העוה..." שוב, כל כוונתי לומר שע"י פיתוח עבודת המטה, ובפרט ע"י הדגשת הסכניקה והשגרה, בחסות הגויש מנקה של המיסוד ההלכתי הגבוה — באה התפסות-יתר של קצונה בנקודות אלו, וזו, בהכרח, העתיקה את נקודת-הבובד מן המרכז המאוזן אל הפרטים, שהנם אמונם חשובים, אולם משניים הם בחשיבותם. כי זאת על כולנו לזכור: כל המטה, נוהל עבודתו וכו' — כולם נבחרים לאור החתירה לכיצוע המשימה והשגתה; ובמורה שהגענו לכך שבסיכומם של הר-

גילים מבוקרים (תרגילים-למפונים, תרגילים-קשר ותרגילים-עוצ' בחיים) נגשים אל הסיכום תוך כמעט-התעלמות מן הפתרון הטקטי, או התיחסות ורופת-לבד אל המהלכים המבצעים — ולעומת זאת, מתוך ניתוח מדוקדק בכל פרטי עבודת-המטה, בנהלים וכו' — הרי שלי, לשחות, ברור כי דבר זה אינו כשורה, וכי האיתון הופר.

במרבית סיכומי התרגילים והתמרונים מוצא את עצמו מפקד הפלוגה, הגדוד, ואף מפקד החטיבה מבוקר באופן אשר לגמרי אינו פרופורציונלי למידת המאמץ שהשקיע בשלבים השונים של התרגיל (המאמץ להערכת-המצב, התבונן, והטיפול בהוצאת היוזמה מידי האויב — כל אלה זוכים למידת ביקורת והערכה הפתוחה, יחסית, מוז של הערכת הפרטים הטכניים, שבעצם הרי הגם בבחינת אמצעים בלבד). על ידי גישת-שיפוט- ובקרה כזאת, החוזרת ונשנית, מתפתחת לא רק טקטיקה תמרונית אלא גם גישה כללית במחשבת המפקדים, השואפים "להיות בסדר בתרגילי" והדגש מועתק מן העיקר אל הפתוח-חשוב, ובסופו-שלידבר נמצאים הם מרותקים במחשבתם אל הבסחת הנוהל והשגרה — והראויא אשר גורם לכליאת המעין וצמצום היוזמה, וגוי.

ו. לא כתבתי במאמרי שפו"מ מכין כוונה נוהל ושוטרי שגרה אלא ציינתי שחגיגי פו"מ, בהיותם בתפקודי שופטים ובקרים בתמרונים, "הופכים להיות, בהשראת החובר שלמדו, כוונה נוהל ושוטרי שגרה", ההבדל אמנם דק הנה, אך עם זאת הרינו מאוד מהותי.

ז. מאוד חבל שראה מבקריי להחשידיני בעיני קהל-הקוראים על הערצת חלק מהקצונה-הגוטר העוסק בפעילות תגמול — ובולוול במפקדים הותיקים. חלילה כל המעין באותה פסקה ימצא שאין הדבר כך, ואני בהחלט מסכים כי "נכונים לתבורה הגונה זו גם אותם שביצעו פעילות בשנים שלפניהן". יותר מכך, אני מכליל בה גם את אלה, שהוקה אמונתי שיבצעו כהלכה, שעה שייקראו לכך או שתיתן להם ההזדמנות לבצע.

כוונה נוהל

אלי"ם של מכריו: אין המדובר בטאונים, אלא באנשים מן השורה, בה רים טובים שיש ללמדם את אמנות הפיקוד בקרב, במש כשם שהיה צורך ללמדם, בשעתו. קרואו כותובי, וואה, אף על פי שאותו מחבר עצמו, באותו מאמר מאלף,

המחזור הנוכחי

כתב רק מסקאות אחות קודמלכן: ידוע לכל כי אין אפשרות ללמד פיקוד בכי"ס. הפיקוד הוא אמנות, הנקנית בעיקרה ע"י הנסיון; ועוד הוסיף אז, כדי לסבר את אוזנו: ראשית יש לומר ללא שמץ של הסתייגות — הרגם של טאונים אינה ניתנת ללימודים ראש... אולם משוםמה דאה לנוכח, או לנח, להתעלם מדבריי עצמו, כאשר חשב לנחוק לני"ס. אנשים מן השורה, בחורים טובים, מסוגם של מולסקה, בודיען ואינדי האוצר, כדי להוכיח את אשר אינו סעון-הוכחה — שגם קצין מטה, ובפרט אם הוא טאונה "שורה", מסוגל להיות מפקד ומצביא טוב.

דיעות רבות והשכלה מרחיבות דעתו של אדם, אורה, טקוא אנכי בבקאותו של אלי"ם של בהסטוריה צבאות, אולם, יש הבקאות הנולדה בהסטוריה צבאית ובתאוריות השונות מפתח עין מרחיקת דוא, המבחינה בבנכ"הסטוריה בבחי' דות הופעות שהנן ברובן תעובות טובות ופרשנות מנחמית; או החודרת הרחק אל בעד לערסלי-העתיד, וחווה התרחשויות צפויות שהן תעובות מיטשים גיוניים והרהור-ליב ומשללות נפש (wishful thinking) אולם כידוע עין מרחיקת דוא — קטן כוחה בהבחנת הטרוב הכלתי-אמצעי, הנקרא בשפתנו "חווה", "מצוואה".

כל המכיר את המציאות של חיינו וצבאנו ידוע כי ישנם קצינים רבים אשר הגם טובים ויעילים כשהם מצביים בתפקיד מטה מסוים, ולעומת זאת העברתם לתפקיד פיקוד כמהו כי העברתם למחנה הקצינים ה"גרועים", ומן הצד השני, מצויים מפקדים יעילים בתפקידם הפיקודי — ואילו העברתם לתפקיד קדימטה אם גם לא המוטטם כליל, הרי לפחות תערער עולמם.

האם אחד מעקרונות המנהיגות הטובה, זה המחייב ידעה

וכל סענתי הוא ש"עלנו לודא כי יהוי-במצא מקורות יזקה לרות, ומחצב לאבני-יסוד לבנין תפיסתו של המפקד בצבא-למפקד...".

ח. לשאלה, מה תהיה תכנית בית-ספר-למפקדים שאני מתכוון לה, ברצוני לומר שאין כאן בעית תכנית-הלימודים לפי חלוקה לנושאים ולשעות. לא זאת הנישה ולא זאת ההוכחה. יש לזכור שמלבד סבלת-הנושאים, שאומרת מה חלודים, חשיב גם מה דומים, וזה מתנה גם בבית המדרשים וגם בהרכב התוכים. לא באחי במאמרי לנח פרטי התכנית. כי עובדה, כבר כיום מסתמן שינוי ניכר בניסוח שאני הצבעתי עליו, לפחות כאשר להרכב התוכים; שהרי ידוע כי בני"ס ברמה זאת הלימוד אינו לימוד מספרים ומפי מרדכים בלבד, אלא אף ע"י הדיון — ההיגוי, אופיו ודמתו; ואלה נקבעים לאימקס על-פי הרכב התוכים. במבט חסוף, ניתן לראות שהיחס בין קציני היחידות-הלוחמות לבין אלה שבאו מיהדות מסייעות ומשרותים משתנה-היולך בעצדים מהירים, במחזור הראשון נמנו על אנשי חירי וחשין בסיה 40% מהתוכים, כשרבים מבין אלה שמשו בעבר בעיקר בקצינים-מטה. במחזור השני היו מאותם חילות כבר 56%, ואילו במחזור הנוכחי שוב עלה אחוזם בהרבה.

משב רוח-השדה ואירת היחידות-הלוחמות חשובים לאיך צורך לאורור וריענון המחשבה-הצבאית, הנכלאת לעתים בתיקום ובמסגרות ערוכות ומדורות יפהיפה — עד כדי הנוטה בסטי התנוון-התיאורטי.

ט. לאחריה, ברצוני להודות מעומק-לבי לאלי"ם של על שפקה עני לראות נוהלי-קרב מהו ולהבין שכל מטרתי אינה אלא לחסוך ולהרויח זמן. יפה! אולם במאמרי התייחסתי אל הלהס הקנאי שבשמירת השגרה שבקביעות-המקורות השונות, אשר יש ושכרה יוצא בהפסדה. שהרי חייב להיות ברור לנוכלו כי נוהלי-הקרב הוא גישה עמרונית, המחייבת מערכת של פעולות מקבילות בהכנות-לקרב, ושגרת נוהלי-הקרב היא ה"יטה הנראית כמתאפשרת ביותר למחצית המקרים והמסיבות — אולם לא-אחת שמור עם המפקד נימוקי לטות משגרה זאת, ובמידה שססיה זאת איננה תוצאה של "אידיעה" או והמקובלת. עד כאן — להבהרה, ולהעמדת דברים על דיוקם. עד כאן — להבהרה, ולהעמדת דברים על דיוקם.

לעגם הויכוח

בהזמנות זאת אשמח להעיר כמה הערות, ולהשיב כמה תשובות, להשנותי והוכחותי של עמיתי אלי"ם של שהרחיק לכת עד לבנין ההסטוריה ואף הטריח את נביאנו הלירי הנדול, והכל כדי להבלי' דברי ו"לעצות" מאמרי. נסיונו המסקני של אלי"ם של לפסול את החלוקה שאני חילקתי את הקצונה, ובחיסוי חלוקות משעשעות של המין-האנושי להציב חלוקה אחת-יחידה, לקצינים טובים ולקצינים גרועים — מחייב בחינה,

כיצד להציב את האיש הנכון לתפקיד הנכון — הוא דבר שעבר עליו הבלתי

הוא נוכל להתעלם מעובדת-היסוד שכל אדם הוא צורך של יתרונות ומגבלות, ובתפקידים שונים יבואו אלה לידי ביטוי שונה עליכן, ההצבה הנכונה של האדם המסוים היא אותה הצבה אשר תביא לתפקיד שיתן ביטוי מכסימלי ליתרונותיו — וביטוי מינימלי למגבלותיו. הלא אליהם מלה כותב בעצמו — "הקצין הגרוע הוא אותו קצין שאינו מסוגל למלא אף אחד מתפקידים אלה" (דהיינו, פיקוד או עבודת-מטה; י.ש.) והרי הרישע ההגיוני ממשיט-אמת זה הוא, שקצין שיכול למלא אחד מתפקידים אלה טוב אינו נכלל בקטגוריה של "הגרועים". מה, אם-כן, יהיה על חלוקה זו, תנחת והישות, לקצינים טובים וקצינים גרועים, כשכל נסיון לראות גם הלוי קות אחרות מוגדר רק כ"הזיות...". אשר אין לתן כל אחידה במציאות?

גם "גיוס-הפתע" של מולסקה, גודרונן, פוך-משטיין ו" איננה-אך, ואפילו עוד כמה מגדולי המציאים, לא יהיה כי כוחו לטשטש מציאות של קציני-מטה כאלה אשר אינם מסוגלים להצליח בתפקידי-פיקוד — והיפוכו-של דבר, של מסקרים עטורי-הישגים בשדה-הפיקוד מבלי שהיו קציני-מטה, או מבלי שיראו כרבי-סיכויים להצליח בתפקידי-מטה.

נכון, רצוי לצבא טיפוס של קצין-אוניברסלי, המסוגל למלא כל תפקיד שיוטל עליו בתנאי שקיבל את ההכשרה לכך, אולם מושג הרצוי, והתחשבותו אל המציאות — וה"משרה" שבין שנים אלה — מחייבים אף-הם בחינה מאוד רצינית.

במידה והמער בין המציאות, שוכנה אותה בשם "המצוי", לבין "הרצוי" הוא גדול, ואין סיכוי תיווני לחיסולו ע"י קירוב המצוי אל הרצוי — מכנים "רצוי" זה בשם אוטופיה או חזיון-שוא. במידה והמער ניתן להצטמצם ולהעלם-כילול ע"י פעולה מכוונת ומאסך רצוף, קוראים ל"רצוי" זה נוסה, יעד לחתירה, וכ"י.

מכאן אנו למדים שבחינתו וערכו-הממשי של כל "רצוי" צריכים להקבע לפי יחסו אל ה"מצוי", ולפי הסיכוי לקרב אותו "מצוי" אליו, ואין זה מספיק ליצור ולהציג "רצוי"

גיוס-הפתע" של מולסקה.

שיהא שובה-לב במידת השכנוע-ההגיוני שבו, ואפילו טובעים בו חותם האוניברסליות. כל ע"ד לא נבדקה זיקתו אל המציאות — אין הוא כריטימוס, גם אם נשען הוא על הנורות מאוד מקובלות.

הבה נבחן לאור המציאות את הרצוי המובא ע"י אליהם מלה, של קצינים "טובים" המסוגלים למלא כל תפקיד שיוטל עליהם. בלי להכנס לניתוח ארוך ומעמיק, אצביע על כמה נקודות-מוצא בלבד.

א. ההסתוריה הצבאית מלמדת:—

(1) במקביל להתפתחות החברתית, הלכו וגדלו הנטיית-המתנגשים, הסופיעים כצדדים כנאבק (שכט, עם, יבשת, גוש-גלובלי); ובדורות האחרונים בלט החזיון של גדול אתו: הכוחות הלוחמים, והמסיעים-ללוח"מים, במסגרת מאפקי-המלחמה הכולל של כל צד-לוחם.

(2) התפתחות כלי-הנשק, באשר לסוּחם ולכוחם-הקט"ל, הביאה להגדלת המיצול ולפיזור ליחידות-משנה קטנות יותר ויותר.

(3) התפתחות אמצעי-המלחמה ביבשה, בים ובאוויר, ושילובם, הגדילו את משקלו של גורם הרויעה-המקצועית וההתמחות.

שלושת אלה גורמים לעליה מתמדת — יחסית ונחלתם — במספר המפקדים ועוזריהם ומלאי התפקידים המקצועיים; באתה. — במספרם של כל אלה הנכללים במסגרת הנקראת "קצונה". מכאן, שתהליך ההגדלה המתמדת — היחסית והמבודדת — במימדי הקצונה פועל נגד הסיכוי להשבתה ע"י מיון-הנבחרים-המעטים מתוך הכלל-הגדול.

ב. כל המכיר את מציאות צה"ל כצבא-מילואים, הבא לי-מצות את מלוא-ה"טניציאל" שבעם ע"י החתירה ל"עם לוחם", על רקע קיבוץ-גלויות — יודע שמציאות זו (או, כפי שאל"ם מלה קירא לה, "משרה") הנה לא רק "הברח בליגונה", אלא תופעת-לואי קבועה, המצינה את השגת ה"רצוי", של סג קצינים "טובים", המסוגלים למלא כל תפקיד, אם לא בתחום של דבר-חטרי-שחר — הרי לפחות בתחום האי-סופית.

ג. מכל האמור אין לתבין שאין מקום לחתירה ולקידום ושיש לקבל כל מצב נתון כנורתי-נצח. אולם מן-ההכרח שיהיו קיימים יחס תיווני בין המצוי לבין הרצוי, ובדיקה מאוד-מאוז שקולה ומעמיקה בשאלה, שסא תוך מאמצי החתירה ופילוס הדרך אל ה"רצוי" אין מכטים על משינות-פנו של ה"מצוי" — זהו שורש השאלה שנושארה פתוחה גם לאחר מאמרו ש-אליהם מלה. האמנם לא הופר האיזון בנקודת-ההגש שבחינת הקצונה — ואם הופר, או שקיים חשש שסא הופר — האן הדבר מחייב תהודה והתדיינות בידון, כך ולו גם יהי אלה מתובלים כמעט "הבלים"?

אלוף-משנה י. שריבו

המבנה-הדיכיוני החדש

יתכן מאוד כי הוא ישתנה תוך שנים אחדות; אולם אחרי שתי שנות ניסוי, החלטנו לקבוע מסמרים בבנין דיכיוני רגלים חדשה זו, אשר תהיה מאורגנת בשלוש בריגות מוגברות, לפי הביטוי הנקוט על ידינו. ראשית, זה יאפשר לדיכיוני זה לפעול על פני חזית רחבה, עד כ־25 ק"מ. שנית, כאשר יהיה הדבר הכרחי וחיוני — אם כי הריהו דבר שצריך להמנע ממנו במלחמה אטומית — תוכל הדיכיוני הזאת להתרכז על מנת להחזיק בקרקע חיונית. אם יהיה עליה לעשות זאת, הכרחי שהבריגות הכלולות ארטילריה ושריון — דבר אשר פירושו למעשה הוא „בריגדה מוגברת“. ניסויים דומים נערכו ב־דיכיוני השריון, אולם הם טרם הביאו למסקנות שתהינה כה ברורות עד שניתן יהיה לקבלן ולהתנגן, ועוד יוסיפו לבחון צורת־ארגון נסיונית לדיכיוני שריון.

לנוכח הויכוח הנסוץ עתה בצבאות העולם על „עוצמת היסוד“ של המחר — האם דיכיוני, או צחתי דיכיוני, או שמא אף כדוד מובבר — משתעני ישנו בתודעת מיניסטר המלחמה הבריטי בבית הנבחרים באפריל 1956, הניתנת להלן.

„בשנה האחרונה בוצעו בניסוחיני החוגים בגרמניה נ־סויים בענין ארגון־מחדש לדיכיוני הרגלים והשריון. כדור עתה כי הנענו לפתרון של בעיית דיכיוני הרגלים, והמבנה המחודש שלה מונהג עתה בפועל. אינני אומר כי ארגון זה הוא בהכרח הארגון הנכון, ואינני אומר כי הוא יאשר בתקופת זמן רב. נוכח מהירות הקימה המדעית והתגליות הטכניות,

גופי-צבא מוטסים — בדמות העתודה-האסטרטגית הבריטית בעתיד

לעומת מצרים, עם מוטסי הקרב החדשים והמפציצים ה־סילוניים המהירים אשר לנו — (המערב).
 מי שהיה מיניסטר המלחמה בממשלת הלייבור, בוען סטראצ'י — הונה הדעות הסוציאליסטי הנודע, ודובר ראשי של מפלגת־העבודה בפרלמנט בעניני צבא, אמר בין השאר בויכוח שבבית הנבחרים באפריל ש.ז.:

„מסכים אני עם הרבה מהדברים שאמר מיניסטר המלחמה בענין העתודה האסטרטגית אשר כיום יש לה לודעתי תפקיד חדש. התפקיד הישן, אשר היה בעבר לנגד עינינו — לשמש כתגבורת לקר־חזית שיקימי בעלי־בריתנו באירופה — נעלם, אולם מסכים אני כי רבים השיקולים בזכות אותו דבר אשר לשם קיצור מכנים אנו אותו בשם „תפקיד מכבי־האש“; ישמח אני מאוד כי האדון הנכבד מאוד החל להקים לתכלית זו בריגדה הניתנת להטסה. בטוחני כי הדבר הדרוש לנו באמת הוא עתודה אסטרטגית, שכולה ניתנת להטסה, לתפקידי „מכבי־האש“, אשר תוכל לצאת תוך שעות לכל חלק שהוא של העולם — דבר האפשרי עתה מבחינה טכנית. עתודה אסטרטגית כזאת לא תכלול אוי, כמוכן, את מלוא ה„הפרש“ שבין 110 אלף האישי בעוצבות שהועדו כבר לתפקידים ספורים ל־200 אלף אשר עלינו לקבוע את חלוקתם לתפקידים. כי הרי מצויים עוד כל מיני צרכים ותכליות מנוונים אשר לא הזכרתים כאן. אולם עוצמתה תהיה אולי בין 25.000 ל־50.000 איש.“

עם השתנית מבנה הקיסרות הבריטית — ועם התכוץ היקפה — משתנות גם המגמות לעתודה־אסטרטגית מרכזית (זו אשר היתה קרויה פעם „עתודה קיסרותית“, ואשר איננה קיימת למעשה מאז מלחמת העולם השנייה); אך אין ספק כי לא פחתה חיוניות ההכרח שבה למדיניות הבריטית.

דיונים שונים בויכוח־עליה־הגנה בפרלמנט הבריטי השנה מאשרים זאת. להלן קטע מסקירה ב„בסאון הצבאי הבריטי בריגי יאן הארוי, חבר הפרלמנט.

בשעת הויכוח נתעררו חילוקי דעות אחדים בענין בריגות הרגלים ה־24, שנועדה לשימוש בפעולה מהירה של „סיופלי“ במהומות אורחיות וחיכוכים מזוינים „זעירים“ לכשיתקוררו תחבליים מרוחקים מעבר לים. מפלגת האופוזיציה טענה כי מטוסים להספת הבריגדה אינם מצויים לאמתו־של־דבר במס־פר המספיק לרשותנו.

כאן נתרשש אחד מאתם חילופי דברים בין מיניסטר ה־מלחמה לקול ויג, אחד מצירי מפלגת־העבודה, מחברי הנהלתה בפרלמנט, אשר ציינו מזה כמה שנים את הויכוח־השנתי על הצבא: „יצוין, כי דובר האופוזיציה בענין זה הוא בעל האמר ביטו „משבר־סואץ“ אשר גרם לסנסציה לא מעטה בסענתו כי במקרה של פרוץ פעולות איבה במזרח הים התיכון תמצא בריטניה כמצב של נחיתות איכותית — מבחינת היצוד —

ממצפה אה"ד

מנמות, הערות, שכלולים,
תפקידים על הפרק

ההצגה הצבאית כדרך הדרכה

הצבאית של מפקדים בצה"ל ולא לספק להם מחזה אשר ממילא חוו בו כבר פעם.

היות וההצגה היא דרך למתן הדרכה למספר גדול של חניכים בבת אחת, הרי שהיא צריכה להיות מוכנה כהלכה מבחינת התוכן והצורה, למען תיתן אפשרות טובה ונוחה לחניכים לחוות בה, ולמדריכים — להסביר אותה.

למי מיועדת ההצגה הצבאית

הכנת הצגה צבאית במסגרת ארצית דורשת השקעת אמצעים רבים; ועליכן רצוי הוא שיחוו בהצגה מספר צופים (חניכים) גדול ככלי האפשר; אך, יחד עם זה, יש גם להגביל את מספר הצופים — בהתחשב במקום התצפית, אפשרות התצפית ואפשרות ההסברה.

אין כונת ההצגות הצבאיות להציג את הנושאים השונים בפני סגל הפיקוד הבכיר של צה"ל, היות ורוב אנשיו חוו בהצגות אלה לפחות פעם אחת. הקו המנחה את תכנון ההצגות בצה"ל הוא ליעד את ההצגות לכך שתשרתנה בעיקר צרכי הדרכה מוגדרים.

צרכים אלה מתחלקים לשניים, כלהלן:

- א. בסיסי הדרכה של פה"ד;
- ב. סגל הפיקוד הווטר של צה"ל, וביחוד קציני מילואים.

נוכחות צופים בהצגה

היות והכנת הצגה צבאית דורשת השקעת מאמץ צימ וכספים רבים, נקבע כי ההצגות הצבאיות לא תחזורנה על עצמן מדי שנה, ונושא אשר הוצג ב"שנת האימונים הנוכחית לא יוצג עוד תוך השנתיים או שלוש השנים הבאות.

עקב כך חייבות המפקדות המקבלות הזמנות ל"שליחת צופים לראות עצמן אחראיות לכך כי ישוגרו

לא פעם וגפגפים בקצינים בכירים בצה"ל, אשר בפיהם השאלה הבאה: "מדוע עלי לראות כל שנה את ההצגות המבוצעות ע"י צה"ל? ראיתי כבר הצגה של גדוד בהתקפה או פלוגת יסדה הח"ג בשנים קודמות והנה גם השנה מהייבת אותי מפקדתי לנסוע לחוות בהצגות אלה".

כתשובה לשאלה זו תפרט הרשימה שלהלן כמה קורייסוד בקשר לנושא ואולי זה יסביר את מוהות ההצגה הצבאית, למי הנה מיועדת — ואיך, בהתחשב בשגים אלה, מכינים אותה.

מהי הצגה צבאית

ההצגה הצבאית הנה אחת מדרכי ההדרכה; וזהו דרך הצגת נושא מסוים, או נושאי משנה אחדים, בפני מספר גדול של צופים (חניכים) בבת אחת. בהצגה אפשר להציג נושא טכני; אמצעים והשימוש בהם — כגון: נשק ארטילרי, רכב ונשק שריון, נשק אוירי וכד'; או נושא טקטי; שיטות לחימה או שיטות שימוש באמצעים שונים — כגון: גדוד חי"ר בהתקפה, רשת פיגוי רפואי, וכד'. כונת ההצגה היא לקדם או להרחיב את השכלתם

אפשרות נוחה לצופים לחוות, ולמדריכים — להסביר

הביצוע — כולל תרגול וחזרות שלפני ההצגה. באחת החזרות האחרונות צופים נציג אג"ס-מה"ד — ובידם הסמכות לבטל את ההצגה, לשנותה או לאשרה. מפקדת הפיקוד או החיל האחראית להכנת ההצגה, אחראית גם להכוונת הצופים בהתאם להנחיות שהוצאו ע"י אג"ס-מה"ד.

פ י כ ז ם

- באם נבוא לסכם את הנ"ל, דומני כי אפשר ל-מצותו בדברים הבאים:
- א. אין צורך שקצין בכיר יחזה בהצגה מסוימת מדי היערכה. — אלא אם-כן הוכנסו בינתיים באותו נושא ובאופן הצגתו שינויים של-מש, ממש.
  - ב. ההצגה-הצבאית מיועדת לסגל-הפיקוד הוטר של צה"ל ולקציני-מילואים.
  - ג. ההצגה הצבאית הנה "שעור", ולכן יש ל-זייב את המוזמנים להגיע להצגה, על מנת להרחיב ידיעותיהם הצבאיות.
  - ד. הכנת ההצגה-הצבאית עולה במאמצים וכספים רבים; צריך עליכן לנצלה כראוי ולהראותה למספר צופים רב ככל האפשר.

להצגות הקצינים בשבילם הן מיועדות, במספר שי ייקבע להן.

א"י-התיצבות במקום ההצגה גורמת לבזבזו ה"מאמץ ע"י היחידה המכינה אותה ולהפרעה בהתפתחותם הצבאית של הקצינים שבשבילם נועדה. איך מכינים ההצגה צבאית

פרטים מדויקים בקשר לשיטה לפיה מכינים ההצגה-הצבאית פורסמו בחוברת "הוראות לעריכת ההצגות ארציות", בהוצאת מטכ"ל-א"ד.

ברצוני לפרט להלן רק מספר נקודות הקשורות באחריות להכנת ההצגה-הצבאית ולביצועה.

לאחר שנקבע הנושא אותו רוצים להציג, ונקבעה היחידה אשר תציג אותו נושא, מוטלת האחריות להכנת ההצגה על מפקדת-הפיקוד או על מפקדת-קצין-חיל-ראשי.

מפקדת הפיקוד או החיל ממנה מנהל ההצגה ומטילה עליו את האחריות לפיקוח על ההכנות ול-ביצוע ההצגה במועד שנקבע.

כחודש לפני מועד קיום ההצגה מגישה מפקדת הפיקוד או החיל "תיק-ההצגה" לאישור אג"ס-מה"ד; ולאחר שקיבלה את האישור הדרוש לקיום ההצגה בצורה בה הנה מפורטת בתיק, מכינים את כל פרטי

הברירה האטומית שלפני חיל הצבא / (סוף מעמ"ד 44)

באור ומסורת אינן מתות בנקל, שאלה אחרת היא מהי השפעת זהו של הכפילות. היא גורמת לבזבזו איום של כספים, כוח אדם צבאי וסודי, מתקני-יצור, משאבי גלם וכוח — וכן בתחומם של אלקטרוניקה, של מתקני בסיס-אוויר, ואפילו באשר לחלל-האוויר עצמו. אין בכל אלה סך-המועיל למעמדה ההגנתי של מדינה, ולא בשביל המכנה הכלכלי שלה.

כסופי-החשבון, אפשר — כפי שניסח זאת אחד מרבי נושאי-המשורות בממשלה — "מה זה אכפת מיהו שילחץ בכפתור" אין חשיבות אמיתית לכך מי המשתמש בעצמת האוויר שלנו, כל זמן שמשתמשים בה בתכליתיות. אכן, כל זמן שעוצמת-האוויר זו מפוררת לחתיכות-חתיכות, ומחולקת ל"נחלאות" בין שלושה שירותים נפרדים, בעלי משימה אחת — לא ישתמשו בעצמת-האוויר זו בתכליתיות; זאת ועוד: כל זמן שמצויים יהיו שלושה שירותים נפרדים — קשה לראות כיצד ניתן יהיה למנוע בעד חסיפת-גומלין בתפקידים, וכפילות וכזבזב בשימוש בכוח-אדם, בכסף ובמתקנים.

קרקע-אלי-קרקע מותרת מקיי-החיות ועד לכל מטרה מרוחקת, העשויה להשפיע על אותו קרקע-קרקע מתמיד-וגמשך אשר בי-אחריות לו נושא הצבא. הקלעים חיוניים הנם בשבילנו, כחור נשק חשוב להשמדת כוחות-הקרקע של האויב — קיצורו של-דבר, למילוי משימתו הראשית של הצבא.

עצמת-אש גרעינית תכריע במלחמת העתיד

בסיכום: כוחות הצבא והצי קבלו עתה את העובדה כי עצמת-אש גרעינית הווה הפוסק במערכות עתידות, וכי ההכרעה הגרעינית ניתן להשיגה רק ע"י זכיה במערכת-האוויר באמצעות כלי-נשק אוויריים. על כן, כדי שיוכלו לשמור בידיהם משימה תוקפנית זו, כרחק להם לכוחות אלה כי יהיו הם עצמם בעלים לעצמת-האוויר מסוימת ולכלי-נשק אוויריים ידועים. הם כבר עשו זאת במידה לא-קטנה, וברור הוא כי הם מתכוונים לנסות ולהשיג יותר.

אין זה קשה להבין מדוע מצויה כפילות כזו של מאמץ,

לקראת אימון מפקדות תכליתי

3. תרגילי קשר

מתורגלות חייבות לקחת עיניה זאת לתשומת לבן בעת ה-
שיקולים לבני:

- א. מיקום המפקדה וקצב הדילוג;
- ב. מרחקים בין המפקדות;
- ג. שליטה יעילה על הניסוח;
- ד. נוהל קרב ותארגון הפנימי של המפקדה לדילוג.

נישאים

הנושא המתבסס על תנועה הנו תנאי היוני להצלחת תרגיל-
קשר. אם הנושא שנקבע לתרגיל הנו בעל אוסי טטט — הרד
שלא יאפשר מיצוי מסרות התרגיל בכל הנוגע לדילוג המפ-
קדות ובעיות מריסת הקשר. לכן, הנושאים תאופיניים לתר-
גילי קשר יהיו:

- א. התקפה;
- ב. נסיגה;
- ג. התקדמות ורדפה (נושא המתאים בעיקר לתרגילי קשר
ברמה של חטיבה ומעלה).

כאמור לעיל מתנהל התרגיל בשטח. בתנאי זמן ומרחב
מציאותיים, אחד מיסודות התרגיל הוא, שכל המהלכים בו
יתנהלו גם הם בתנאי זמן ומרחב מציאותיים. לשם כך יקבעו
המרחקים בין המפקדות, מבחינת המיקום, כפי שהיו נקבעים
אילו היתה זו פעולה המתנהלת במציאות. במקרה שמתגלות
במפקדה משימת נסיה, הנוגדת את יסוד המציאותיות במקום
הרי שמתנהלת התרגיל חייבת להשפיע בכיוון מיקום נכון
ומציאותי.

התרגילים — מוחותם ונושאייהם

במסכת הכשרת המפקדה מהוה התרגיל קשר שלב מיתודי
מתקדם. מקומו בתרגיל המפקדות הוא אחרי תרגילי סלפוזים.
תרגיל זה מחייב הבנה מוקדמת של הלך המפקדה השונים,
היות ומבחינת היקפו היא כוללת את כל האלמנטים מהם מור-
כבת המפקדה. בעת התרגיל מובאים האלמנטים האלה לידי
ביצוע מילולי של תפקידה, בצורת הערכות מצב, קבלת
החלטות ומתן פקודות. ביצוע זה הוא היוצר את הפעלתה
השלמה של המפקדה על כל האלמנטים שלה.

העבודה, שבתרגיל משתתפים האלמנטים השונים של ה-
מפקדה פרט למטה עצמו, אינה משנה ואינה משפיעה על
מסרות התרגיל. אלה נשארות כפי שהוגדרו בסעיף מסרת
תרגילי קשר (ראה: "מסרת תרגילי מפקדות ונושאייהם" מעד
כות' ק"ב, עמ' 41) ותפורטנה עוד להלן. תמיד תהיה המטרה
מבחינת הפעלת המטה, אשר לה מיועד התרגיל, ואילו הפעולם
של האלמנטים השונים במסגרת התרגיל מהוה רק אמצעי
המאפשר להפעיל את המטה בתנאים מציאותיים.

הדבר המאפיין את תרגיל הקשר הוא שהתרגיל מבוצע
בשטח, בתנאי זמן ומרחב מציאותיים בתחום. מכאן, שהמפק-
דות המתורגלות חייבות לפעול בתנאים הקרובים ביותר ל-
תנאים המציאותיים, כפי שאלה קיימים בזמן מבצעים. זאת
ועד: בעוד שתרגיל סלפוזים מבוצע בתנאי נוחות יחסית
ככל הנוגע לאמצעי קשר ולתנאי עבודה במפקדות, הנעשית
במתקן מסודר ומיועד לכך — הרי תרגילי קשר מבוצע בתנאי
שדה ותוך תפוגל הערכות קשר דגילות, דבר המוסך בחיבו
שורה של קשיים שיש להתגבר עליהם.

שליטה

אחת המטרות של תרגיל הקשר היא לתרגל את המפקדות
בהפעלת קשר בתנאי שדה מציאותיים. דבר זה אמור בעיקר
ככל הנוגע לקשר שבין המפקדות המתורגלות, ולעתים גם
לקשר שבין הבקרה הנבוהה והמפקדה הממונה המתורגלת.
אשר לקשר שבין המפקדות הכפופות המתורגלות והבקרה
הנמוכה, הרי כאן לא תופעלנה כל הרשתות. כפי שהן פועלות
במציאות; כמרבית המקרים יופעלו עורקים המייצגים את
הרשתות השונות — דבר שהוא תוצאה של העדר גייסות.
הקשר יתבסס בעיקר על רשתות האלחוט. המפקדות ה-

התרגיל מבוצע בשטח, בתנאי זמן ומרחב מציאותיים
בהחלט*

(*) סוף מחו"ב ק"ב, עמ' 39-47.

הבטחה והסוואה

כדי להגיד לירי כך שהמפקדה הפעל בתנאים מציאותיים, הכרחי שיונהג בה משטר ונהגה הרגילים בעת מלחמה. לשם כך חיוני מאוד לעשות סידורים כדי לארגן כוח של מביימי אויב, אשר יפשוט על המפקדות תוך כדי התרגיל. כמו כן רצוי לצלם את המפקדות מתאוויר, ודבר זה מסייע בידי מנהלת התרגיל להקנות למפקדות המתורגלות את תחושת המציאות. תחת כענין הבטחה וההסוואה של המפקדות, ביום אויב זה חייב להיות כפוף למנהלת התרגיל, ולפעול אך ורק לפי הוראותיה.

תפעול הבקרה

הבקרה הנבונה הפעל ממקום מרוכז, הוא מנתה הבקרה הנבונה. למיקום הבקרה הנבונה אין, למעשה, כל משמעות סקטית מציאותית. מקומה יכתב לה ע"י תנאי הנוחיות הדי קיימים בשטח המסוים בו מתנהל התרגיל. לגבי המפקדות המתורגלות יומיע מיקום הבקרה הנבונה במקום שבו היתה קיימת המפקדה המסוננת, אילו היתה זו פעולה מציאותית. מיקומה הפיזי של הבקרה הנבונה אינו מתנה גורם בעל השפעה על המפקדה המתורגלת, לאור הציבה, שהקשר בין הבקרה הנבונה והמפקדה המתורגלת מבצע באמצעות מבי שירי הקשר השונים, או באמצעות קשר קוי. מיקומה של הבקרה הנבונה, במפקדה מסווה, ימסר למתורגלים בצורת נתון, נתון זה יחייב את המפקדה המתורגלת להפעיל את אמצעי הקשר המציאותי כדי ליצור קשר עם המפקדה הממונה — אף שהמרחק הפיזי בין מיקומה של הבקרה הנבונה לבין מיקום המפקדה הממונה המתורגלת, יכול להיות רק כמה מאות מטרים.

בתרגילי חייר, עי דרג החשיבה ועד בכלל, יכולה אף הבקרה הנמוכה לפעול ממקום מרוכז אחד. מקום זה צריך להיות בשטח שלפניו מפקדות הדרגה הבסוף המתורגלות (מפקדות הנדוויים — אם הדרג הממונה המתורגלת הוא חסינה), ובמרחק הנכון בו היו היחידות נמצאות למעשה. בתרגילי שויון יהיה בפועל הבקרה הנמוכה משום הכרח המציאות, לאור המרחקים הגדולים יחסית בין צירי התנועה של הכוחות השונים. בתרגילי קשר של דרג הפיקוד ומעלה הפעל הבקרה הנמוכה תמיד בפועל.

הבעיה המכריעה בתרגילי הקשר היא בעיית המרחק בין הבקרה הנמוכה ובין המפקדות הכפופות המתורגלות, היות והיא משפיעה על אפשרויות הקשר בין המפקדה הכפופה לבין יחידותיה בשלבים השונים של התרגיל, עלול מיקום לא נכון (מבחינת המרחק) של הבקרה הנמוכה לסלק את תמונת המצב ולהשפיע על אחת ממטרות התרגיל — בחינת השליטה של המפקדות על גייסותיהן, באופן שזי יתבסא ריכוזה של הבקרה בפיקוד חינומארי של האלמנטים שלה בשטח — פיזור,

המתחייב סגן התכונות של מכשירי הקשר אשר ברשות ה- בקרה.

בראש הבקרה הנמוכה, בין אם הפעל במרוכז ובין אם הפעל במפוצל, יעמוד בקר ומך ראשי, אשר ירכז את ה- עבודה השוטפת שלה ויהאם את פעולות הבקרים הבכירים של הבקרה הנמוכה במשך כל זמן התרגיל.

תוך כדי ביצוע שלב הלחימה של תרגילי הקשר, תצטרך הבקרה הנמוכה לבצע דילוגים, אשר מספרם מותנה באורך

להקנות למפקדות המתורגלות את תחושת המציאותיות

המסלול של התרגיל. דילוגים אלה יבוצעו באופן שלא יפגעו בקשר התקין עם המפקדה המתורגלת. תנועתה של הבקרה הנמוכה אינה צריכה להתנהל בצירי התנועה של הכוחות אותם היא מייצגת ואף לא בקצב דומה לקצב התקדמות ה- גייסות. ההתמקמות מחדש של הבקרה הנמוכה, בשלב זה, תתקיים ככל פעם במרחק המכסימלי אותו מאפשרים מכשירי הקשר, אשר באמצעותם היא קשורה למפקדה המתורגלת שלה. בתרגילי חייר, בתנאי שהמרחקים (מבחינת פוה מכשירי ה- קשר) מאפשרים זאת, יכולה הבקרה הנמוכה, מיד עם התחלת שלב הלחימה, להתמקם על היעד אותו יש לכבוש, דיווחיה על מהלך ההתקפה יעשו מן היעד בהתאם לתחיות המבצעים ובהסתמך על מפות. דבר זה הוא חיוני לעבודתה הסדירה של הבקרה הנמוכה, בפרט כלילה.

כדי לא ליצור אישתי מצב של תלות בין הבקרה לבין המפקדה המתורגלת — תלות העלולה להיות בעוכרי התרגיל, אם התפרש שלא בצורה הנכונה — וכדי שהבקרה לא תיטול למעסה על המפקדות המתורגלות, חיוני הוא שהבקרה תהיה עצמאית מבחינה מנהלתית במשך כל התרגיל. הפרדה כזאת אפשרית — אפילו גורם הדבר לאיננות ולעיסת מנהלתי מסוים על הבקרה — אם משך התרגיל הנו קצרי יחסית.

תהליכי עבודת הבקרה

התהליכים המפורטים להלן מתבססים על נוהל קרב של הבקרה כפי שפורט בחלקו הראשון של המאמר, בפרק ג' פסקה 3 (ראה חובי ק"ב, עמ' 44).

מדיניות הבקרה מושתתת על הנתונים של יחסי כוחות ונורמי זמן ומרחב, אשר הועמדו כנתוני התרגיל לפני המפקד דות המתורגלות. מדיניות זאת קובעת גם את התחומים היכולים של האירועים השונים במשך התרגיל.

בשלבים הראשונים של הביצוע מוריסה הבקרה אל המפקד דות המתורגלות שורה של נתונים, הבאים לאפשר למפקדות אלה להגיע לכלל תכנית; בין אלה כלולים נתונים, הבאים למנוע את המפקדות המתורגלות מלסטות מתחומי התרגיל כפי שנקבעו. הורסת הנתונים נעשית בשני אופנים בהתאם לצרכי שני חלקי הבקרה, כפי שפורט להלן.

תחילה מופעלת בעיקר הבקרה הנבונה, המספקת נתונים הבאים מהדרג הממונה על המפקדה הממונה המתורגלת, אשר נועדו לאפשר למפקדה זאת להגיע לכלל תכנית ראשונה, כל הנתונים האלה באים כדי למלא את הפער בין הודיעות אשר קיבלה המפקדה במפקדות המבצע, לבין אלה הנחוצות לה ליצור קבלת החלטה על תכנית ביצוע המשימה, כל זה, כמובן, כנתוני זמן ומרחב מצויאותיים בתחילת.

פעולתה של הבקרה הנמוכה מתחילה לאחר שהתכנית הראשונית של המפקדה הממונה המתורגלת נשלמה, וכאן לידי ביטוי במתן סקודות מוקדמות לדרגים הכפופים, היאלמנטים של הבקרה הנמוכה, המיצים את היחידות של המפקדות הכפופות המתורגלות מועסקים בשלב זה בהורסת נתונים מפורטים, כל אחד לגבי גורתו, בכל הנוגע למערכי האויב ולקרקע. אולם הבקרה הנמוכה מספקת רק אותן הידיעות אשר לקראת השנתן היא מופעלת על ידי המפקדות המתורגלות, הפעלה זאת נעשית על ידי כך, שהמפקדות מטילות על הבקרה הנמוכה, כעל יחידת כפופה, ביצוע סטרוליים וסוריים להשלמת הידיעות הדרושות להן לצרכי תבונן, במידה והמפקדות המתורגלות מפעילות בהיקף ובזמן הנכונים את האלמנטים העשויים לספק להם ידיעות מפורטות — בה במידה מניעות אליהן הידיעות, אשר היו מושגות ע"י הפעילות של האלמנטים האלה בתנאי מצאות, במידה והמפקדות אינן מפעילות את אמצעי האיסוף שלהן בהיקף ובזמן הנכונים, הרי שאין הן מקבלות את הידיעות החיוניות להן כדי להגיע לתכנית פעולה מושלמת, ובשעת ביצוע המשימה הן נשארות חסופות להפתעות שונות, הנובעות מהעדר ידיעות מספיקות. הבקרה הנמוכה רושמת במניה את "העבירות" האלה, ונותנת להן ביטוי בתחזית המבצעים המפורטת, הנערכת בשלב שלאחר גמר התכנון ע"י כל הדרגים.

כאשר כל המפקדות השלימי את התכנון והוצאו הסקודות הסופיות, נכנסת הבקרה כולה לשלב של עיבוד תחזית מבצעי

עיסוימית מפורסת, המושתתת על התכניות של המפקדות. העבודה על התחזית המפורסת נעשית על ידי צוותי הבקרה הנמוכה המיצים את הניסוח, וע"י הבקרה הנבונה; הבקרה הראשי וראש הבקרה הנמוכה מתאמים ביניהם את העבודה.

בעת עיבוד תחזית המבצעים המפורסת מביאים בחשבון את כל העניינות אשר נעשו בתכנון, כפי שנועד ע"י המפקדות המתורגלות — לרבות חוסר תיאום בתוך המפקדה. פעויות אלו משתקפות בתחזית המבצעים המפורסת בצורה של תנאי בתי-האויב, או בצורה של מכשולים אחרים על דרך ביצוע המשימה על-ידי הניסוח. עיבוד תחזית המבצעים המפורסת הנו החלק החשוב ביותר בעבודת הבקרה, והוא חייב להעשות בצורה מדויקת ושלמה מאוד, כדי שלא ייצר מצב שבו המפקדות המתורגלות התרגלנה את הבקרה.

עיבודה של תחזית המבצעים המפורסת נעשית תמיד בלחץ זמן, לחץ זה נובע מהיעדרה שהשלמת התכנית ומתן סקודות סופיות על ידי הדרגים הכפופים, נעשים קרוב יחסית לשעת ה"שי". ככל שהדרג המתורגל נמוך יותר, דיווח הזמן שבין השלמת התכנית לבין מתן המפקדה קצר יותר. עובדה זאת הובעת מסגל הבקרה עבודה ציט מושלמת ותכליתית, כדי שלא תגרמנה אי-התאמות בין התגובות השונות, אשר בסופו של דבר, מקבלות את ביטוין בהורסת נתונים דרך אמצעי הקשר השונים, חייבת העבודה להיות מתואמת בידי הבקרה הראשי.

משושלמה העבודה על תחזית המבצעים המפורסת, מתפורים אנשי הבקרה למקוטעותיהם. הבקרה הנמוכה חוזרת ומתמקמת לפני המפקדות הכפופות המתורגלות ומתחילה לדווח על טה לכו הניסוח, כפי שנקבעו מראש. הבקרה הנבונה ממשיכה לייצג את מפקדת הדרג הממונה, ובתוך שכונת היא מקבלת את הדיווח על מהלך המבצע מהמפקדה הממונה המתורגלת, בהתאם לנהלי דיווח שנקבעו לצרכי התרגיל. ההשפעה הישירה של הבקרה הנבונה על מהלך המבצע מתבטאת, בשלב זה, בהורסת נתונים אודות הניסוח השכנים — נתונים היעשויים להשפיע על מהלכי המתורגלים. פעולותיה אלה של הבקרה נקבעו מראש בתחומי החזויות.

נקל להבין, לפי תיאור תהליכי עבודת הבקרה והיסודות עליהם מושתת תרגילי-קשר, כי עבודת הבקרה היא בבחינת אומנות, שיש ללמוד אותה ולתרגלה היטב. בתחומי תרגול המפקדות בכלל, ובתרגילי-קשר במיוחד, מנהה הבקרה גורם חיוני ביותר; יעילותו של הבקרה וכשונוו להציג — דרך אמצעי קשר — תמונה מצויאותית של הקרב המתחולל הם שיתרצו להצלחה או לכישלון את גורלו של תרגילי-קשר. כדי לענות על הדרישות המיצנות לקצין בתפקידו כבקר — חייב הקצין להיות בעל רמה מקצועית גבוהה בתחום עבודת הי בקרה. רמה זו ניתנת להשגה רק ע"י תרגיל, אשר הוא לבנו מקנה לבקר שליטה על "מקצוע" זה.

לחמתי בישראלים

דלגם לאחור. אמר לנו והוסיף: — הכינו עמדות אלה מראש!

הוא התרה בנו כי הישראלים — כחם בערמתם ובתחבולותיהם, וכי אין, עליכן, להשאיר להם פתח איזה שהוא להתחכמויות תמרון. אנחנו נברית אותם לנפץ את ראשיהם בהתקפות הזיתיות על המערך העיקרי שלנו. אמר בתוקף.

הוראותיו בוצעו. לאחר שעמלנו עוד מספר ימים היה לנו מערך תררי מבוזר — מלאכת תפארת! מעצמנו חידדנו את מוחותינו במאמץ להגיע לקביעת מספר רב ככל האפשר של האפשרויות הפתוחות לפני האויב — ונקטנו אמצעים כדי לנגוד את כולן. השקענו עמל ומחשבה רבים בתכנון התקפות הנגד שלנו למיניהן. התקנו מספר רב של עמדות חליפין לטנקים ולתותחים — כדי להטעות את האויב ולשמש את תכניותיו. זה היה מעשה דביעתה. כיון שמטוסים ישראליים מיבדונו בכיקורי צילום קצרים.

מולנו עמדו, לפי הערכת המודיעין, כוחות חטיבה ישראלית שהיתה מחזיקה בקריהגנה ארוך, ומשימתה העיקרית לחפות על ריכוז הכוחות אשר נועדו לתקוף אותנו. סימנים שונים העידו על ריכוז כוחות כזה בשטחים המתים שמעבר לרוכסי הגבעות אשר נכחונו. דרכנו עצמנו לקראת ההתקפה הישראלית, בהרגשה כי עשינו כל אשר לאלידנו. אם לא למעלה מזה, כדי לשבור אותה.

ובכן, אחזל „למתוח... המדובר הוא ביחידת „ביום-אויב“ ישראלית, אשר הוטל עליה להתייב בפני חטיבה ישראלית, במסגרת תרגילי חטיבתי מד-בוקר, גם אנו „האויב“ וגם החטיבה המתורגלת כפופים היינו למנהלת התרגיל, והיא היא שהדריכה אותנו בכל מעשינו. מטרת התרגיל היתה, כרגיל, לבחון נושאי-לחימה ומנהלה שונים; וזאת — מלבד הברכה שבעצם תרגולה של חטיבת מילואים בתנאים הקרובים ככל האפשר למציאות הקרב, אף אחד מן התרגילים או התמרונים שזכיתי לחוות בהם עד כה לא הגיע, לדעתי, למידה כזאת של מציאותיות...

דבר הלמד מענינו הוא, שלא כל מה שנאמר בפתיחת רשימתי נעשה בממש, אולם מספק יחידת ביום-האויב הצליח באמצעים המעטים שניתנו לו להתקין התקנה שלדית את המערך שתואר לעיל, אותו הגתה מנהלת התרגיל; ויתרה מזאת — הוא

זה לא מכבר נמניתי על יחידה שלחמה בכוחות ישראלים, תפקודי בה היה קצין מבצעים, לישראלים לתוקפים היה יתרון מספרי של שלושה לאחד. אפס, השטח היה „לצדנו“; זה היה שטח הררי הקשה עדימאוד לתנועת רכב, ובמקומות רבים — גם ל-תנועת רגלים. אנו החוקנו בשטח הגבוה, והאויב ה-ישראלי הסתער עלינו מן העמק.

הגודד שלנו השתתף קודם-לכן, כחלוץ מוחותינו, בפלישת הפתע לתחומי ישראל, התקדמנו, לאחר ש-שברנו את התנגדותם הקשה של הישובים הישרא-ליים המצטים שבגורתנו, והתבססנו במבואות הנורים, החולשים על הנתיבים המעטים שבאוורה, תשושים ודינו, אך נצחונותינו ההתחליים שלהבו את הרוחות, ובמלוא המרץ התחלנו מתבצרים, כשהחלטנו נחושה להכות לאחור את התקפת הנגד הישראלית הצפויה לנו. זרענו שדות מוקשים לפני מוצבינו, הרסנו את הורכים המעטות הנחוצות לרכב, ופרשנו לפני מערכנו העיקרי מסך של מוצבי-חוק, מפני שריון לא חששנו ביותר, והמצב באויר היה שקול.

סיכוינו להחזיק מעמד היו, אפוא, גדולים למדי, אולם ותקי מלחמה ישראלי-ערב שבקרבונו זכרו יפה את אורח-הלחימה המסוכן שהיה מקובל בליכך על אויבינו — אורח התקפת ההסתננות הלילית, הבאה על פי הרוב במפתיע, מעמקי האגף או מן העורף, והיוצרת מגע-גוף עוד בטרם הופעלו אשי-המגן והסכנה.

אצלנו לא יהיה כדבר הזה, רטן מספק החטיבה למגיד שלי, בבואו לסקור את המוצבים, צעדתי אח-ריהם ורשמתי את הערותיו, שים מארבים בכל ערוץ ובצד כל דרך, החל משקיעת החמה ועד זרי-חמה, אמר למגיד, כשהוא מצביע על שני ואדיות המוליכים אל עומק גורתנו, ועל דרך המתמשכת מישוב עברי שבשטח ההפקר ועולה במפותל אל מתחמנו, סתום במארבים ובתשמועים את הפרצות שבשדות המוקשים הטקטיים, השתמש בהרבה מוק-שי-תאורה.

המח"ס שלנו החדיר בכל דרגי הפיקוד את ה-שאיפה להלחם על כל שעל אדמה, כאשר יותקף מוצב-חוק על ידי כוחות עדיפים מאוד, ואנשיו יאל-צו לסגת, הם לא יחזרו מיד אל הכוח העיקרי; עליהם להטריד את האויב באש מעמדות עורפיות; יותר, ולנהל קרבי-השהיה עם החלוץ שלו תוך-כדי

החזיר באנשיו את "רוח-המשחק", עד כי היו נכונים להרחיק לכת במליו תפקידם — ולשמש "אויב כדת וככרי".

כל איש-צבא אינו נקי מאותה סקרנות טבעית, המבקשת לדעת כיצד נראים צבאוי-שלו ופעולותיו בעיני האויב הלוחם בו. בהביטנו "בעיני אויב" על החטיבה הישראלית המתורגלת, ציפינו בקוצר-רוח להתקפתה, כיצד תנהל התקפה זאת, מה יהיו כיוונה הכללי ושלביה — זאת ידענו מתוך "תחוית-האירוי" עם הבסיסית של "תיק-התרגיל", אלא שדבר זה לא ריפה כלל את המתח, שהרי העיקר הוא הביצוע, ומה עוד שאת "זירת-הקרבות" החל אופף "ערפל-המלחמה" המלאכותי, אותו יצרה מנהלת-התרגיל באמצעות דוחות-מודיעין שמסרה למתורגלים, כי תוקף היותה גם המפקדה-המונה שלהם. אנחנו — ביום-האויב — היינו כמובן בסוד-הענינים של מנ"הלת-התרגיל, ושותפים ליצירת "ערפל-המלחמה". המערך-ההררי המבוצר שלנו היה מוכן ומזומן לפגוש את התקפת הישראלים, אותה בישרו סירוי-הלילה שלהם. הבקרים של מנהלת-התרגיל, שנתלו אל הסירים, עמדו, כמובן, בקשרי אלוהים עם כוחות "ביום-האויב" — ודאגו להפגישם, במקומות שנקבעו מראש, עם הסירים הישראלים. שדות-המוקשים שעליהם עלו הסירים, בוימו באמצעות מוקשי-תאורה; משימות אי-מגן ואי-סכנה — באמצעות לבני-חבלה מופעלות-חשמל, אש הנשק-הקל בוימה כקליעי-עץ. גדרות-התיל בוימו על ידי... גדרות-תיל ממשיות. הסירים חזרו לבסיסהם כשהם נושאים עמם את הרושם הדרוש, כי היריב מבוצר כהלכה, ערני ופעלתני. ביום נערכו סירוי-איר.

בקוצר-רוח המקנה לתוצאות הערכת-המצב של מפקד הכוח התוקף, שנעשתה לפי הנתונים אשר סופקו ע"י הסירים, משהסתמנה תכנית הפעולה שלו, נשמנו לרוחה; היא עלתה בקנה-אחד עם "מתרון בית-הספר" של מנהלת-התרגיל, אשר על-פיו תוכננו הערכות כוחות "ביום-האויב" ותנועותיהם הבאות. ביצועה של התכנית החל כלילה, מודרי כים באלוהים על ידי בקרי מנהלת-התרגיל המסופים חים אל היחידות התוקפות, תפסנו מארבי "ביום-אויב" עמדות בצד נתיבי-התנועה של הגדודים ה-

תוקפים. הגדודים עלו על המארבים, וסבלו אבידות — עוד קודם שהגיעו אל מוצבי-החוף. מכאן-ואילך התנהלו קרבות שוצפים; תחילתם היתה בבקעה — וסופם בא, כעבור חמישה ימים, בהכבש היעדים הרמים ביותר, ובהתפתח התקפת-נגד מוחצת של כוחות "ביום-האויב". התרגיל הופסק בעת שההתנגשות הגיעה לשיאה — כאשר גילו הישראלים יכולת-תגובה מוחצת לא-יפותות כלפי התקפת-הנגד שנערכה עליהם. כל יום וכל לילה באותם חמש היממות היה גרוש לקחים. סקרנותנו באה על סיפוקה המלא.

מאליה מתבקשת השואה בין "ביום-האויב" שלנו ובין "התוקפן" — זה כינויים של כוחות "ביום-האויב" רביי-המוניטין של צבא ארה"ב. גם יחידות-המשנה הלוחמות של "ביום-האויב" שלנו לבשו מדים השונים ממדיהם של החילים הישראלים; הרבייט נחום סלומון, שנפל בשבי הישראלים (ובינינו לבין עצמנו — הופל לידיהם, למען יספר להם דברים שביקשה להגניב למוחם מנהלת-התרגיל) העיד על עצמו שהוא נחאס סולימאן אבן-תופיק אבו נחאס, מכפר זה זה שבמדינה שכנה זו וזו. הוא שיחק את תפקידו בעקביות רבה. זאת ועוד — במרוצת התרגיל, כאשר חיילי "ביום-האויב" החלו "מתמוגגים עם תפקידם", כבמאמר מבקרי-התיאטרון, נמצא צורך להסביר להם שוב, שלא יפריוו בכך — שהרי אין זה תרגיל דו-צדדי מובהק, בו נקבע, בסופו-של-דבר, מי ניצח ומי (בושה וכלימה!) נוצח, אלא תרגיל מבוזק, שהכל בו צפוי מראש, וכל עיקרו — תרגולה של יחידה מסוימת בתנאים מסוימים, ובדיקת נושאים שונים במהלכו של קרב. הוגד להם כי הם, לי-מעשה, מדריכיה של היחידה המתורגלת. בכל זאת, נטו הם לעתים "להלחם עד טיפת הדם האחרונה..."

הכפל את הגישה התוקפנית הזאת עשרה-מונים — וקרבת אל הרוח שפייעמה את "הצד הישראלי", הודות לאוירת-המציאות של התרגיל, הגיעו הדברים לירי כך, שלא אחת חששנו שמא תפרוץ "מלחמת-אחים" אי-פה אי-שם.

המנצח היה — כך אומרים שני הצדדים — צה"ל.

"עתודאי"

צבא שחרור פלסטיין, חולם על פלישה?

מימין: הבריגדה הפלסטינאית במסדרון מחנה
ברצועת עזה, בצל דגל פלסטיין.

למעלה: שק האיסתוּס — אין בכוחו להגיב.

באמצע: גבי"סיר עלי עאמר, מפקד הכוחות ה-
מצריים בחזית ארץ ישראל (רצועת עזה ומזרח סיני),
מחייב עם מפקד הבריגדה הפלסטינאית, יוסף אל
אגרוּד (משמאל). תום אחד ממפקדי 'חירותיה' קולי
עלי אל בוריני, לאחר נכחות בהרגיב.

לתחת: התאמנות בשסה קדברי בדריס ברצועת
סודך לסיני.

מטוס הקרב „סאבר“

„סאבר“ F-86D — מטוס קרב לכל-תוכ-איר מחוצרת מפעלי „נורת-אמריקן“

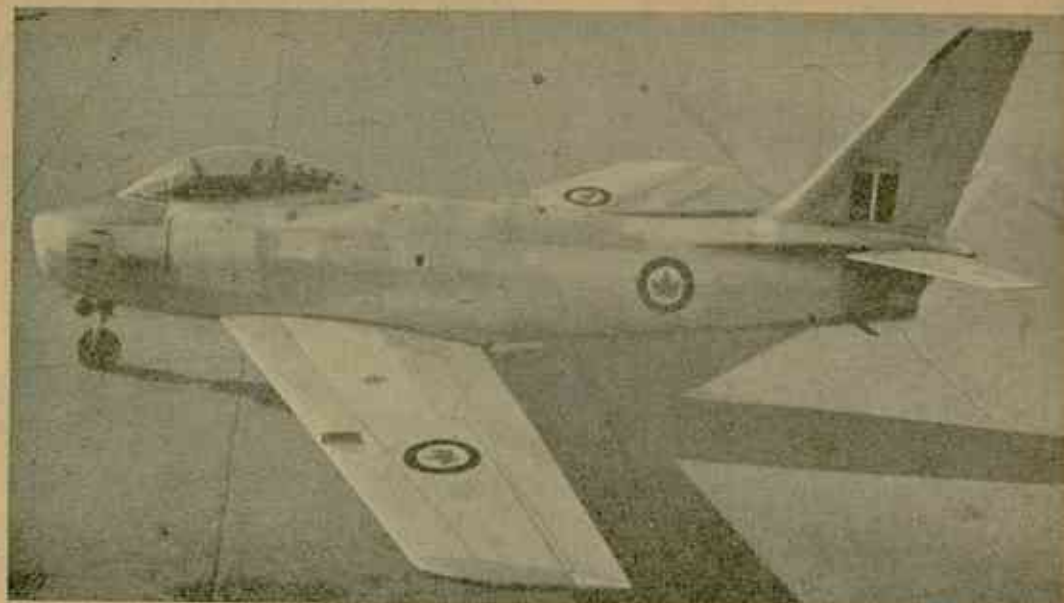
תכונות אוסיניות

Mk. 6	F-86F	F-86E	F-86D	
11.31 מ'	11.31 מ'	11.31 מ'	11.31 מ'	גובה
12.22 מ'	12.24 מ'	12.24 מ'	12.71 מ'	אורך
4.45 מ'	4.45 מ'	4.45 מ'	4.57 מ'	גובה
„אברו“ „אירגנה“ 14	„גנרל אלקטריק“ J-47-GE-27	„גנרל אלקטריק“ J-47-GE-13	„גנרל אלקטריק“ J-47-GE-17	מנוע טורבו סילון
3300 ק"ג	2610 ק"ג	2360 ק"ג	2450 ק"ג	עצמת מנוע (כוח משיכה מסיים)
1100 קמ"ש	1095 קמ"ש	1078 קמ"ש	1060 קמ"ש	מהירות מסיים (בגובה פני הים)
850 ק"מ	—	—	800 ק"מ	הרווח טקטי
2000 ק"מ	2000 ק"מ	2000 ק"מ	—	טוח תקין
3750 ק"מ	—	—	—	עם מיללים נוספים
16000 מ'	15000 מ'	15000 מ'	13500 מ'	סיגרום מבצעי
—	2450 מ/דקה	2300 מ/דקה	—	שעור נסיקה
16 בנות 5 אינש**	16 בנות 5 אינש**	16 בנות 5 אינש**	24 בנות 2.75 אינש**	חימוש: רקויות
2 בנות 450 ק"ג כ"א***	—	—	—	מצצות
6 בקליבר 0.5 אינש	6 בקליבר 0.5 אינש	6 בקליבר 0.5 אינש	6 בקליבר 0.5 אינש	מקלעים

* מטוסים „Mighty-Mouse“ איר-אלאיר, במתקן שיגור מתחת לגוף. ** בונות מתחת לכנפים. *** או צירופים אחרים.

„סאבר“ F-86F — מטוס קרב מחוצרת מפעלי „נורת-אמריקן“

סאבר סימן 5 — מטוס קרב חד-מושבי מתוצרת קנדה.

מטוס הקרב סאבר מתוצרת קנדה — זה המכונה סימן 5 וסימן 6 (זה האחרון הוא המקובל עתה) — הנו הוצאה ממוגת של שילוב התכונות העדיפות שב-F-86 ו-F-86F האמריקאים, ושל זה השני ביחוד: כנף שפת-התקפה — דהיינו טאת קצהו הקדמית של הכנף — קשה. מצלמת החרטום שבמטוס זה, המכים המשוכלל בעל קשת פעולה בת 270° והכונת הרב-תכליתית (למקלעים, פצצות ורקטות כאחד) רבת היכולת שבו מקנות למטוס זה כושר מבצעי גבוה.

מטוס הקרב האמריקאי סאבר ג'אט (F-86) טוטה כמטוס קרב ומטוס ירישה כאחד.

יתכן כי בסנים האחרונות הורגשו בסיפסי חיסוד של מטוס זה יותר התכונות הטכניות אותו לדו-קרב באויר ואף לצורות של מועד-ישור לגיוסות קרקע (הסקוידו-טוס סער) כאשר התכונות של מטוס להגנת-אוויר שבשכלולו יחזו בלגולר-סיפוס חדשים.

כתוצאה מהתפתחות זו הפך ה-סאבר ג'אט למעין משפחה של סיפסי זשנה. שני הדברים שציינוהו בעיקר בקרבות האויר מעל יורת קרואה היו: ההשענות על המקלעים הכבדים בעלי הקוטר הזעיר יחסית (להבדיל מן התותחים האבסומטיים) — שקוטנם מתחיל, כמקובל, ב-20 מ"מ וזעלה — אשר היו את חיפושם של ה-סיפסי) וטיב הכונת אשר אפשרה ניצול תכליתי ביותר של עצמת האש.

סיפסי: F-86D — מתקן שיגור הרקטות מחזות לגוף המטוס.
משמאל: סאבר F-86H — מפציץ קרב מתוצרת, וורת-אמריקן

Raketen gegen Israel

Wie wird Israel in der Lage sein, seinen Feind zu bekämpfen? Die Besetzung des arabischen Staates gegen den Staat Israel zu bekämpfen. Bericht in "Zitun" 1951 hatte sich der damalige amerikanische...

NATO-Sorgen

Von Immanuel Blumenthal über die Mittelmeerregion

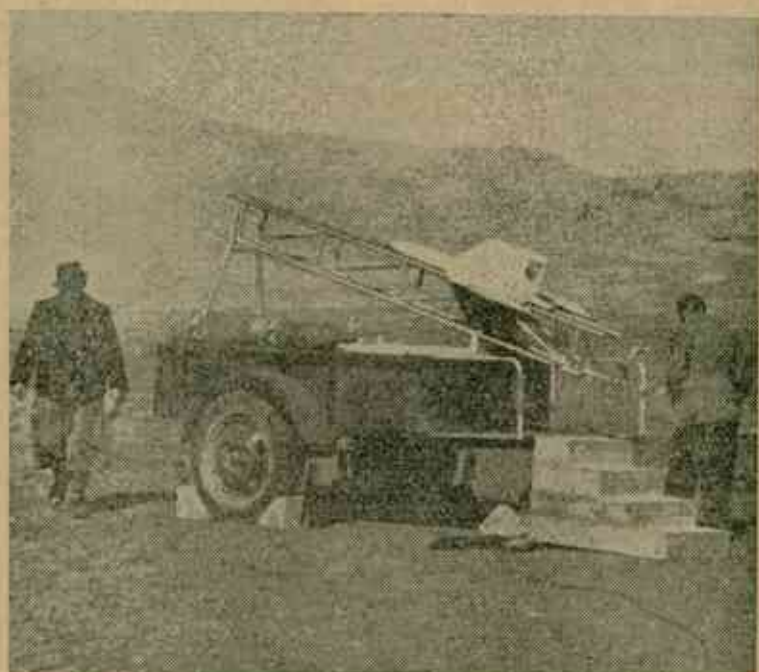
אספקריה ניו-יורקית — מה בפיה

רקמות מונחות סוריות?

העתון הגו יורקי בלשון ה' גרמנית "אופבאו" ("Aufbau") פרסם לפני שבועות אחרים ורי' עזה אשר דומה כי לא נשמע להן אישור מפורש ממקורות סובייטים אחרים, ואשר נימת סני' מציונית ודאי שאינה חסרה בהן (ציוני, דרך אגב, טכניקים האחד) רוגזת בילה העתון סימני אהדה לא מעטים למדינת ישראל — שמא תוצאה מייבטי קוראים מ' קרב יהודים יוצאי גרמניה). בחביהעת הנוניורקי טען, ש' ודעה קנינים אלה באה לו מ' מקורות שבגרמניה, עיקר גילוייו — הבנות רבות/הוקף לייצור ר' קיטות וקליעים/ס'נמים והגדרותיו של העתון אינן מצטונות בדיוק של מאה אחוז) בהחוסיה של סוריה ובעזרת מומחים גרמניים.

לדברי "אופבאו", ב' 1951 נשא

(המשך בחנונית עמי 85)

המשטר בצבא

(דמוקרטיה ומשמעת)

אחרת הן משמשות כיסוי מילולי נוח — כיסוי ל-
מציאות השונה מהן. על כן אטפל ברשימתי בדברים
הנוגעים למשטר בצבא ולהגשמתו במציאות היום-
יומית.

ראשית, ברצוני להבהיר ענין אחד שבטשטוש-
תחומים. רבים מערבבים את מושגי המשמעת מזה,
והרוח הרמה («מוראל») — מזה, במלחמת-העולם
הראשונה היתה המשמעת הגורם המכריע; ואילו
במלחמת-העולם השניה — ובמלחמת-השחרור של
ישראל — היתה הרוח הגורם המכריע; ובכל התמו-
דות עתידה יהיה הכרת רב יותר ויותר בקיום רוח-
רמה, «משמעת» — מובנה ציית, שגרתיות, פעילות
מוסדת, אחידות ומרות הממונה; המושג «רוח-רמה»
כולל את אלה, אולם עם זאת שם הוא דגש-יותר
בתופעות כמו התלהבות, יוזמה, התקפיות, אומץ-לב
מוסרי ובטחון במנהיגות, כאשר שני מושגים אלה

קראתי בעיון רב את המאמר «משטר בצבא» (*);
ועם תום הקריאה מצאתי לנכון להעלות בכתב את
המחשבות שעלו בי אגב קריאה. לאמיתו-שלי-דבר,
צריך היה לשנות את שמו של אותו מאמר ולכנותו
«על משטר בצבא» — שם ההולם מאמר אשר הנו
«מופשט», הגדרתי, הסברתי וכללי — ואינו קשור
לנקודות-תבערה שבמציאות היום-יום של צבא מסו-
ים. אין הערותי מכוונות דוקא אל ההגדרות שבמאמר
או אל הציטטות המובאות בו, אלו אינן עומדות לי-
ויכוח, מה שעומד לויכוח הוא המציאות: — דהיינו,
התבצעותו של המשטר שעליו מדובר, כי הלא כבר
אמרתי: הדברים שברצוני לכתבם עוסקים במצב
המשטר-בצבא ואילו המאמר הגיל מטפל בנושא מופ-
שט, «הגדרתי» — וע"כ היה ראוי לו השם «על ה-
משטר בצבא», אכן, לגבי חיי יום-יום יש להגדרות
ערך אך ורק במידה שהן משקפות נאמנה את הקיים;

(* ראה «מערכות» חוב' ק"א.

רקמות מונחות סוריות? / (סוף מעמ' 84)

ונתן נשיאה של סוריה דאו באמצעות אנשי הקיסור שלו (שאמביר, כטרופולי שבסוריה, ופיארוז, בניבנה שבשכר-
צריה) עם מספר מוסחר-רקסות-לשעבר גרמנים יוזעים, אשר אחרים מהם היו נאצים.

המז"מ הממוסף התנהל במשך כל קיץ שנת 1951, ובסתייו של אותה שנה קיבלו על עצמם 12 מוסחי
רקסות גרמניים, תחת הנהלתו של מי שהיה בשעתו ראש המחלקה הכימית של מפעל הרקסות B.M.W. במינכן,
האמזאק, לעבוד בשביל ממשלת סוריה.

עבודות ההכנה הראשונות בוצעו זמן קצר לאחר מכן בשטוטגרט. חלקים שונים, שניתנו להרכבה אחי-
הרומנו מסירמת גרמניות — אשר יצרו אותם ושלחום לסוריה, ההכנות היו כה סודיות, והחלקים השונים שהורמנו
יצרו ע"י מירמת כה בלתי-קשורות זו בזו, עד שסרובן נעלמה הכלימה הסופית של ההזמנה. «התכנית-הרקסית»
שסופחה ע"י הסירים נתכונה לפתח כסוריה גוסה את היכולת לייצר רקסות ארטילריות בייצור המוני, וכן לייצר
בה רקסות מונחות-מרחוק חודרות-שריון חדישות ביותר, לשימוש נגד מטות נעות ונגד מטות קרקע נייחות.
«כך נוצרה» — לדברי «אופבאר» — «בגאפור שאינה רחוקה מדמשק, תחנת נסיונות רקסית חדישה ביותר,
ב-1954 נערך ע"י המטה הכללי הסורי מפגן גדול שבו הוצגו הרקסות אשר יוצרו עד אז. נבחה משלחת של המטה
הכללי המצרי, בה השתתף בין השאר גם אחיו של מי שהיה אז נשיא המדינה המצרית, נאג'יב (מאו מתחתו ניסוי
הרקסות פיתוח נוסף)».

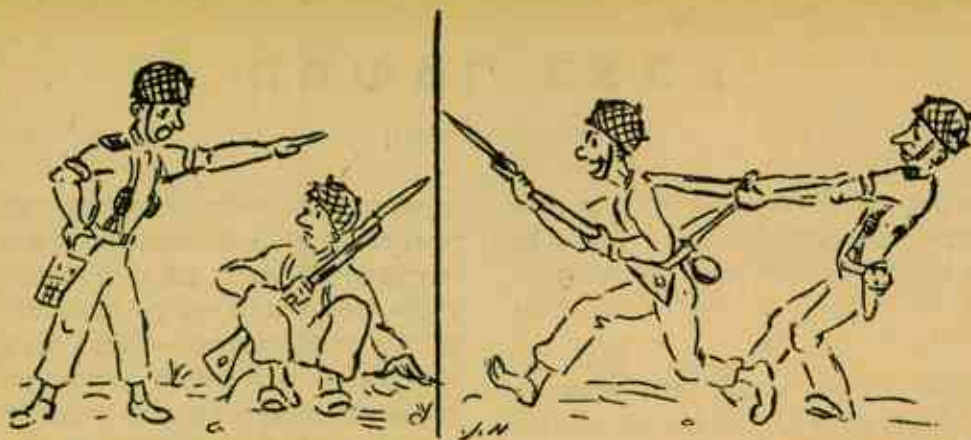
התפתח מסיף: «אין ודאי צורך להצביע נוספות על כך מה גדולה סכנתן של הכנות סוריות אלה, שיש בהן
להצדיק את קריאת העזרה המתמדת של ישראל למתן נשק-מגן ומטוסים חדישים».

אילי הדבר המענין ביותר שבסיכום זה, המתפרסם בעמוד השער של השבועון הנווירוקי, הם התצלומים
שבו, ואלו הכתובות והציורים אשר אליבאד-אופבאר² מגדירים את משמעות התצלומים ואת מקומותיהם:

למעלה — רקיסה ארטילרית מוצגת על מתקן השיגור שלה ליד אבר-שאמאז.

באמצע — רקיסה מונחית ונגד-שריונית, מוצגת לירי, ליד ג'אפור.

למטה — המראה הכללי של תחנת הניסויים הרקסית בג'אפור, בקרבת דמשק.

חיילים המחכים שמישהו יגיד להם מה לעשות

א

חיילים גדושי יוזמה

למידת-חומו של ה"חולה" אפשר למצוא בכך שיתגו בידי הרופא מספר רב של טבליות המורידות את החום באופן מלאכותי — במקום לטפל בגורמי ה" מחלה, כאשר מתברר לו למפקד כי לא-ניתן להרחיב סמכויותיו לפי החוק — הריהו מבקש שינתנו בידי המפקדים-הגמוכים — סמלים — סמכות להטיל מה- שנקרא "תרגול נוסף", כאשר אתה בודק את המקרים שבדעתו ליישם אליהם את ה"תרגול הנוסף", אתה מוצא שהתרגול הנוסף בא כתחליף לעונשים שצריך היה להטילם על עוברי-עבירות ביחס לתקנות-החוק, או לפקודות שקיימות באותה יחידה, למעשה, מקטין הוא על ידי זה את התעסקותו בעבירות-המשמעת — שרק הוא, כשופט-יחיד יכול לטפל בהן — ומעביר אותה, תחת השם "תרגול נוסף", לאלה הכפופים לו. אין ה"תרגול הנוסף" יכול לבוא במקום קיום-בפועל של החוק, בקיום-החוק חייבים כולם, יש ואפשר להחמיר בכך, ואפשר להקל, הכל לפי המסיבות — אולם אי אפשר להנהיג "תחליף" לשימת החוק, אכן, מכל הדיון הזה דבר אחד מתברר: — רמת- המשמעת יש והיא ירודה, כדאי, עליכן, לעמוד על הגורמים המביאים למצב כזה ועל הדרכים לתיקונו — במקום להגדיל את מערכת-העונשים, אשר לרוב גם כושר-המניעה שלהם אינו רב ביותר.

כי אין העונשים יכולים לבוא במקום חינוך נכון — אותו חינוך-נכון שהתפקד — הוא-הוא החייב לתיתו לאנשיו — אלא, במקרה הטוב ביותר יכולים הם לחזק חינוך זה, יש ושומע הנך מפקדים האומרים, שחייל צריך לפחד מבית-הסוהר, א-ראו יהיה צייתן; האם לא יותר טוב היה ש"יפחד" ממפקדו? כי ע"י כך הן היו נמנעות עבירות בכלל! המלה "פחד" אינה נעימה לאוזן, ואף לא לגמרי הולמת כאן, נדמה לי שהביטוי הנכון צריך להיות שהחייל "ירא" את

מצויים-למעשה, מהיום הם את הרקמה המוראלית (דהיינו — הרוחנית-הנפשית), שהיא הנכס היקר ביותר של צבא, רקמה מוראלית, זאת — רק היא יכולה להביא חיילים לידי כך שיהיה ביכולתם להט" חכן, להלחם כשהם מבודדים, לגלות יוזמה, להלחם ביעילות, לבצע הכל בסבילות — וכל זאת אף ב" תנאים שבהם אין פיקוחו-של-הממונה קיים, להשיג כל אלה — יש ביכולתה של רוח-רמה יותר מאשר ביכולתה של משמעת-בלבד; הרי זהו ההבדל בין גייסות וחיילים אשר תמיד מחכים שמישהו יגיד להם מה לעשות, או אף ממשיכים לעשות את מה שהורו להם לעשות (סוג גייסות אשר תמיד עלולים הם להיות מופתעים) — לבין גייסות וחיילים גדושי יוזמה עצמית, הפעילים בכל מצב.

ועוד אי-הבנה אחת, המביאה אף לידי מבוכה, חשוב כי נבהיר כאן, יש סבורים כי ה"מוראל" מוש" ת על האידיאל "להיות-מפוסט" ולא היא, אדרבא; חיים קשים ומשמעת המורה הם המביאים למוראל גבוה, בקבוקי "טמפר" קר, משכורות גבוהות ומדים רבי-רושם — לא-הם היוצרים את הרוח-הרמה, אם ישנו מוראל גבוה — עלולים אלה לשמש לו, לכל היותר, ביסוי חיצוני.

לעתים אתה שומע מפקד המציין כי רמת המש" מעת אצלו היא טובה, ובאותה נשימה הוא מונה מקרים של סירוב למלא פקודה; או שהוא מתלונן על כך שיש ביחידתו הרבה משפטים, כאשר אתה מנסה לברר עם אותו מפקד מה הם הדרכים להתגבר על מצב זה, מכוונים דבריו לכך שהחוק צריך להיות חמור יותר, או שיש לתת למפקד סמכות-הענשה רחבה-יותר; ולבסוף — שבית-הסוהר צריך להיות קשה יותר, כאילו חושב אותו מפקד כי את התקנה

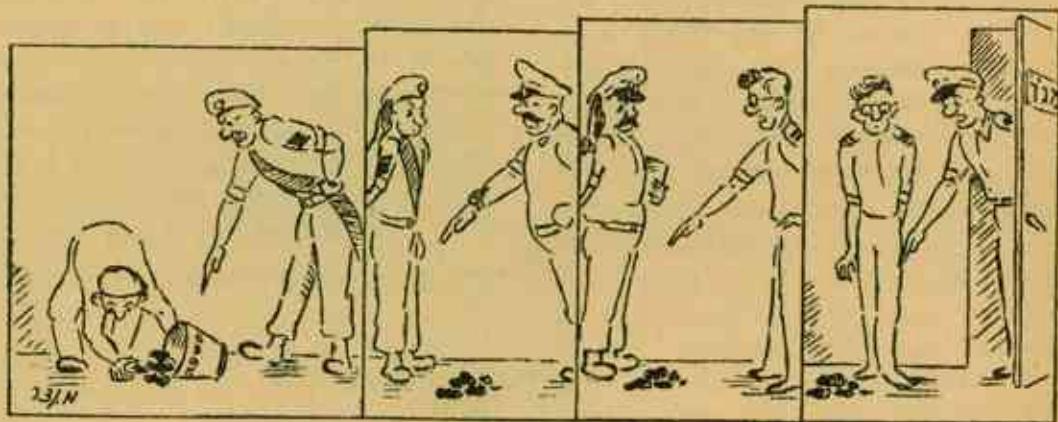
מפקדו. לפי המשמעות של המלה ב"משלי" (י"ב 2), בספר איוב (א), בספר שמות (י"ח), ושוב ב"משלי" (י"ג). "לירא" — אין כאן משמעותו "לסחור, אלא להיות ממושפע ונאמן".

מדוע יקרה ואין החייל ירא את מפקדו? הסיבות נעוצות, לדעתו, בתופעה בצבא, שאפשר לקרוא לה פסאודו־דמוקרטיה; והיא נובעת מהסברה ושימה, לא־נכונות הניתנות לעתים לעובדה שהמשרט ב־מדינתנו הוא דמוקרטי, ומן התפישה המוטעית שלו לעובדת היותנו צבא עממי, מעצם היותנו צבא־שירות־חובה, עם היותנו חיים במשטר הדמוקרטי של המדינה ועם היותנו צבא־חובה עממי — אך אי־הבנה היא לתת על הנהוג בתוך הצבא אצטלה ה־אומרת כביכול כי אותו צבא הוא עצמו גוף בעל מש־טר דמוקרטי. הצבא הוא צבא־דמוקרטי כאשר הוא צבאה של מדינה אשר משטרה הוא דמוקרטי. אולם גם בצבא כזה המשטר שבתוכו אינו דמוקרטי.

צינור־הפיקוד בצבא מושחת על היאררכיה של דרגות, וכל דרג שבה הגו מרכז של סמכות ואחריות. היאררכיה זו הנה עיקרון ארגוני לצבא; ואף בצבא־חובה של מדינה בעלת משטר דמוקרטי אין עיקרון ארגוני זה ניתן לשינוי. ההבדל שבין האנשים המשמ־שים בדרגים השונים של צינור או "סולם" הפיקוד מתבטא בצורה־היצוגית של דרגות, ורק ע"י הדרגות ניתן לבטאו — כי הן הן המשמשות ביטוי לגוֹני־ההבדל האחרים, בשטחים השונים ואילו כל צעד אשר יביא לפגיעה בצינור־הפיקוד — ויהיה תחת אצטלה זאת או אחרת, כגון "דמוקרטיה", צבא עממי", "חברות" וכי' — אי־אפשר שלא יערער את ההיאררכיה; ועמה — את המשמעת ואת הצבא. בכל דרג אחראי המפקד הממונה לפי החוק —

ורק המפקד הממונה לפי החוק — כלפי הממונים עליו, ורק כלפי הממונים עליו. אחראי הוא לכוננות־לקרב, של הכפופים לו לטאמנותם ולאימונם. הרי זהו מצב שבו יכול כל איש בצבא להיות כפוף אך ורק לממונה אחד, ורק כלפיו הוא־הוא האחראי. הוא מפקד אחראי בפני אלה הכפופים לו, אולם אחראי ואחראי הוא גם על כל מה שהללו עושים. יש לעקור מן־השורש כל נסיון לערער את סמכות ואחריות אלו כגון בנסיגות של עקיפת מפקד, דיווח של "שוק־שחור", אותו דבר המכונה "להסתדר" וכד'; כי סופו של ערעור כזה להביא לידי פגיעה בכושר־הלחימה. מפקד חייב לעמוד לביקורת על כושר הביצוע שלו, אולם ביקורת זאת תיערך אך ורק ע"י מפקדו, ושלא בפני אנשיו. כדי שלא להעמיד מפקד בפני הצורך לזכות בפופולריות אצל אנשיו, שהרי המפקד אינו חייב באחריות כלפי אנשיו, היות ולא מהם קיבל את האחריות ואת הסמכות; ובאותו רגע שמפקד מוצא עצמו זקוק לפופולריות מצד אנשיו, כמשענת לו, או שהוא מוצא עצמו זקוק לקבלת "הסמכתם" לפקודותיו — נמצא הוא־עצמו שוכר את צינור־הפיקוד, והתוצאות הן אובדן משמעת.

ועוד תופעה נוספת מביאה, בחיי יום־יום, לטש־טוש הגבול הצר — אך העמוק — בין "סמכות" לבין "חברות". נשתרש נוהג של "טפחות על כתף", ושל פמיליאריות בצורות שונות בין בני דרגות שונות; ועשוי להתקבל אצל בני־אדם הרושם, שנוהג מעין זה בצירוף רישול בהופעה־היצוגית, ולזול בדייקנות ובכללי שמירת רכוש — וכן בתוספת ביטויים ה־נהוגים אצל "החבריא", כמו "דחילקי", "מעלישי", "היה בסדר" ו"הג'מעה על הגובה" — גותן ביטוי לעממיות הצבא.

צינור הפיקוד מושחת על הייררכיה של דרגות

תמש בסמכות ואינם נוטים לקבל אחריות מרצון — ומסכרים להטלים עם עונשים על מקיי התרשלות הבאים עקב נהגם נוהג מפוקדה באנשיהם. אולם בזה עדיין לא תם הענין. מהפחתה שיטה של מתן פקודות בצורה של "בקשות". עם שימת דגש מרומם על "שכנועי" — ושוכחים לעתים די קרובות כי יש בצבא הכרה לאלץ אנשים לעשות דברים שעליהם לפשותם. זאת ועוד. במצב כזה מתקשים מפקדים לתת (ויש ואף נמנעים מלתת) לאנשיהם פקודות בלתי-נעימות. מן תמנענה פקודות כאלה במופולריות הרגעית שלהם; כן נמנעים הם מלגזור באנשיהם על מעשים המחייבים נזרה. מהפחתת דרך גיוהל-יחידה שאינה דורשת מאנשיו של אותו מפקד אלא ביצוע-מינימום; ועם הוד-גיוהל כזו באות שבירת המשמעת. ופגיעה המורה ב"מוראל". אך גם בזה טרם נגמר הדבר. במצב כזה ימצאו מפקדים המעבי-רים את האחריות לפקודות לא-נעימות על שכם מפקדם. ונמצא שבמצב מעין זה סובלים האימונים, משום שאינם אינטנסיביים. כדרוש. ואף אין אוסיים אגרסיבי דיו — אלא יותר ויותר הופכים הם מוכי-ניים, כמתנהלים משום ש"מישהו מלמפלה" הורה להתאמן.

התוצאות הסופיות עלולות אזי להיות מרחיקות-לכת — הרגשה לא-טובה. "שירות לא-כדאי". העדר ביטחון, נטיה לעבוד פחות ולקבל יותר. החושה שעצלות משתלמת. שאין ענשים על עבירה. דיווח לא-נכון; והגוק העיקרי — התפוררות ה"רקמה" המוראלית של היחידה. ההרגשה שאין הצבא מקי-צועי-מש. או אף דרך-בחים. אלא תעסוקה בלבד — קשורה אף היא, בדרך סמויה, במצבים מעין-אלה. אם נקיים בקפידה את עיקרון-היסוד של ארגון צבא. ונפריד בין הסמכות והחברות (כפי שמבטא זאת פתגם אנגלי צבאי ישן, ואומר:

"on parade—on pa ade; off parade—off parade"
 דהיינו, בערך: — "במסדר — מסדר; בחופש — חופש" — נראה שהמשמעת (שהיא ביסודה ציות) והרוח-הרמה. (המתבטאת בעיקרו-שלי-דבר, ביומה) תוכלנה להיות מהגבוהים ביותר; והלא מאלה נובעת איכותו של עם-לוחם.

"קצין ותיק".

הנשחרש נוהג של מפיחת על הכתף

אכן. כל אלה אינם, לאמיתו-שלי-דבר, בגדר ביטוי לצבא למוקרטי ועממי — אלא תוצאה של טשטוש הגבול (בין שבהכרה או שלא-בהכרה) בין הסמכות. מזה. לבין "חברות". מזה. והתוצאה מכך היא התפת-חות של החזיון "שמור לי — ואשמור לך". וכיו"ב. אך ההבדל שבין סמכות לחברות — גדול. חברות. כשלעצמה. אין בה כדי להכין את היחידה לקרב; בעוד שסמכותו של המפקד עושה כן.

הנה, התוצאות מטשטושם של תחומים אלה הן תחילה סמויות. לרגע-חולף אף נעימות; אולם כאשר הן מתגלות — הרי הצורה שהן לובשות היא משמעת ירודה. או העדר משמעת. תוצאות אלו הן מנרעות אשר רבה ביותר חומרתן להכליתיותו של צבא. כתוצאה מהן מוצא אתה ברוב מקרים שכאלה מפקד אשר נעו-עובר מקיצוניות אחת לקיצוניות הפוכה; פעם נשען על חברות; וכאשר נכשל בנסיונו לבצע דבר על-סמך חברות והחלטת-הרוב של "חבריו" — עובר הוא לשימוש בחוק. כי אחרת לא תושג הי-משימה. ואז מתבטא לרוב השימוש בחוק בנקיטה ב"שיטות הריפות". בשפה-המדוברת נקרא הדבר "דפיקות". לחץ ואימים. אין כאלה להריסת רוח יחידה. בטחון-אישי. הרצון להעזי ולהשליך-הנפש מנגד — ואף יראת המפקד. "שיטות" כאלו עשויות להביא לידי פחד מהול-במרדנות וסחיטות. במקרה כזה עלול היה ביצוע המשימה להשען על הפחדה. בתי-סוהר. ענשים ו"תרגולים נוספים".

במצב זה נמנעים מפקדים מללמוד כיצד להש-

המשמעת והרוח הרמה —

בצירופן מקור-עויו של עם לוחם

באת מערכות

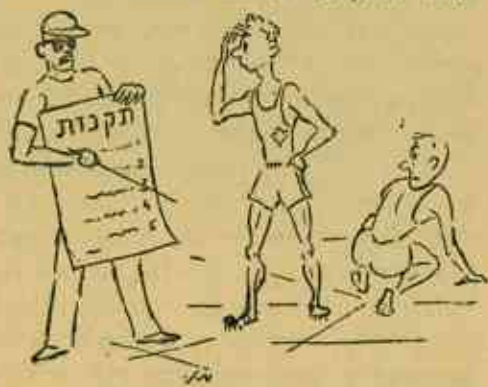
אגרות קוראים

מאת החיילים - אל חייל

אנו עדים לכך, שנשלחים לקורסים הצבאיים שני סוגים של מועמדים: אלו אשר "לחמך" על זכותם לצאת לקורס זה או אחר, ואלו אשר נשלחו משום שבאותו הזמן הם היו "בעיה אישית". אשר פתרון לא נמצא לה — ושיגורו של האיש לקורס דחה לזמן מה את הצורך בפתרון, תופעה זו כשלעצמה הנה שלילית והיא מצביעה על ליקוי חמור באותה תכנית התקדמות הידועה. חסרים אנו תכנון מראש לגבי הפעלתו של החייל-הפרט, במשך שנות השירות של האיש בצבא. חומר רב עליו: תורת דעת לרוב נכתבו ונאספו, עלי-סמך נתונים אלו, מן הדין היה לתכנן לכל פרט ופרט את "מסלולו" ולהכשירו למלא תפקידיו במסלול זה.

תכנית-הקידום בתרגומה הנוכחי לשפת המציאות הריהי דומה, יותר מכל, לחוברת תקנות-מירוק. תקנות אלו קובעות מי רשאי להשתתף בתחרות הריצה, מה תהיה תלבושתו ומתי עליו להופיע. אך אין דאגה של ממש להכשיר את ה"רץ", הוגדרו תנאי התחרות — אך אין נוהגים להגדיר לכל אחד את מסלולו, ולא מסלול בחינת קו מחבר בין תחנה לתחנה אלא מסלול בחינת ציר, דרך, אשר לאורכו תעשה תנועתו של הפרט, לכן יוצאים רצים נחפזים-מבוהלים מעדר זה של כבשים, ולא כספורטאים.

אינני חולק על תפיסתו היסודית של "חייל",

הוגדרו תנאי התחרות — אך לא הוגדר המסלול

נדמה לי ש"חייל" לא יתנגד כי תהיה תגובה לדבריו. והרי עצם העובדה שפורסמו בבטאון הצבאי שלנו מצביעה על כך, ואם כן הוא — מצאתי ברשימתו של "חייל" חומר רב להרהורים ולמחשבות: יתירה מזו, גראה לי שהבעיה הוצגה בחדר צדדיות מה.

תנוע לי לעלות

"חייל" רואה כמשגה וכטעות את התפישת הנוכחית של ה"חיילים" באשר לתכנית ההתקדמות. לדעתי, מתקבל אצלם הרושם, המוטעה ללא ספק, כאילו תכנית-ההתקדמות אינה אלא מצבור תנאים מסוימים, וכאשר פלוני עמד בכל התנאים הללו, שהם תנאים חיצוניים — "מגיע" לו לעלות בדרגתו. "חייל", אם הבנתי אל נכון את דבריו, אינו חולק על הצורך במתחזרות התפקידים או באימוץ, בלימוד ובקורסים, אלא שכל אלו אין די בהם כדי להכשיר מפקד לתפקיד גבוה יותר, הרוש לשם כך דבר גוסף, דבר אשר אינו נקנה בכסיי-התדרכה: האופי, הנתונים האישיים, ההתאמה של הפרט, בכוחו של קורס ללמד כיצד פועל גוף צבאי כלשהוא, אך אין בו כדי להכשיר את המפקד להפעיל גוף זה.

אולם, לדעתי לא ניתחה כתבתו של "חייל" את הבעיה עד עומקה, במציאות היוסיוס של חיינו

(ראה "חייל" אל חיילים, חובי קיא.)

הפוסלת מעיקרה כל ראייה של תכנית הקידום כאילו זהו הסדר קבע, אבטומטי של הענקת דרגה בהגיע הפרט לתחנת הביניים המתאימה — או, כדוגמה אשר הביא „חייל“ עצמו, כאותו נהג מוגית העוצר מכונתו ומכריו „עד כאן — שלמוֹנא. רבותי, ומהי מטרתכם הבאה?“

אולם אין להסתפק בזאת. פסילת תופעות לוואי שליליות של תכנית הקידום — אין בה עדין ערוך בה לביצועה המלא והמוצלח של תכנית זו. זאת ועוד: פסילת תופעות לוואי שליליות אינה מכתובה מאלוה, את השלמתם של הדברים החסרים שבתכנית באופן אשר תתאים לכיסוי הצרכים הממשיים של צה"ל. המציאות הבטחונית שלנו מחייבת אותנו לתכנן פעולותינו כך, שכל פרט ופרט יהיה מאומן במקצועו ומסוללו ונעל הרמה אשר תפקידו הנוכחי דורש אותה ממנו — ואין להשאיר ביד המקרה (או המקרים המיוחדים) דבר כה נכבד, כמו שליחתו לקורס של פלוני ואי־שליחתו של אלמוני.

מסכים אני עם „חייל“, כי המשפט השגור: „מגיע לי לעלות. כי מילאתי תנאי א' ב' וכד'“, הנו רעה חולה. הדרישה „שלח אותי לקורס זה,

כי בלעדיו לא מילאתי תנאי לעליה בדרגה“ — שלילית לא פחות ממנה. יבורך המפקד המזמין אליו את פיקודו ומודיעו: „הנה זו חות דעתי עליך. אתה חייב לשנות דרכך כאן, ולהיטיב עבודתך פה (או בדומה לכך). לפי נתוניך תוכננת לתפקידים אלו ואלו. ולכן תישלח עתה לקורס זה ובשנה הבאה לקורס אחר. מה דעתך?“ לא „אני“ (הכוונה לכל אחד מה„חיילים“) צריך ללחום על זכותי לקבל הכשרה מקצועית מעולה יותר, אלא על מפקדי להוֹר־דיעני: „כך וכך מצבך. וזו הדרך תלך בה“.

כאשר יחדלו המפקדים להאזין לדרישותיהם של פיקודיהם „מגיע לי“, „שלחני לקורס“ וכד', ותחת זאת ושמיעו להם „אתה תצא לקורס ובדרגה לא תעלה, בכל זאת. משום ש...“ אִרְאֵז ממילא בא חסרונה של תכנית הקידום על תיקונו, והיא הופכת למכשיר רב־ערך להגברת כוונותו של צה"ל ולהגֵּר־ברת רצונו של הפרט להתקשר בכל מאודו לצבא — כי רואה הוא תכנון ומחשבה המוקדשים, בין היתר, לתועלתו הוא. מבלי לפגוע בטובת הכלל.

„אחד החיילים“

ליאון במאוני צדק / (סוף טעמוד 67)

„תהליך ההנחלה של הישגי פריים בקביעת מונחים, הגדרות... קיבל תאיצה וכיווני התפתחות...“ שהולידו את שבעת הנד"מים הללו.

דומני, שדי טענות הוטחו נגד פריים באותו מאמר בודד, ואין צורך לקשור את דרך עבודתה של מה"ד עם התורה הנלמדת בפריים; ממש כשם שאין טעם לקשור בפריים את שאר הגורמים המפורטים במאמר — והמביאים, כביכול, לידי הפרת האיזון ההכרחי.

אולם יש להודות כי פריים מהווה מכשיר כביר במערכת התדרכה של צה"ל, ובתהליך האחדות החינוך הניתן למפקדים בצה"ל, בכל הקשור בתורת המלחמה ובניהולה, כהכנה בעלת חשיבות יוצאת־מהכלל למפקדים וקציני־מטה לקראת מלחמה עתידה. ודאי שיש מקום להוסיף ולשפר, לבחון את תכנית הלימודים ולתקן את הסעון תיקון; אולם חיוקונים ותוספות אלה אינם בשום פנים בתחום או בכיוון המוצעים ע"י אלי"מ שד"מ.

מ. פלד — אל-מ

לפרטים ולהבטיח כי לא יהיה מקום לאי־הבנה בכיצוע ה־אימונים ובקרב.

לטיפול כזה בענייני התדרכה בדרגים גבוהים ישנה מעלה חשובה, והיא: שמחייב הוא את הדרגים הנמוכים ליתר הכנה וליתר הקפדה בכיצוע, לא בכל השטחים עשוי סיוע כזה בדרגים גבוהים לקורר פעילות חיובית בדרגים נמוכים. בשטחים מסוימים, ביוחד בנושאי מנהלה, עלולה כניסה ל־פרטים בדרגים הגבוהים ליצור מעין אבטומטיזם ופורמליזם בדרגים הנמוכים. אולם בתחום התדרכה, כמו בתחום החינוך וההוראה, דווקא הכניסה של הדרגים הגבוהים לפרטים מדויקת ומפעילה הרבה יותר — והנסיגה מיניה.

חוששני שלענין זה, כלומר לבטת התדרכה של צבא מילואים בימי שלום, טרם נכנס פריים די הצורך. לפיכך, משנה־תמיהה היא שאל"מ שד"מ מנסה להטיל על פריים, ולו גם בעקשיון, את האחריות לשיטת עבודתה של מה"ד, לדבריו, שיטת עבודתה של מה"ד היא אחד משבעת הגורמים המפורטים את „האיזון ההכרחי שבין נקודות־ההשקפה (של מפקד כמפקד, ושל קציני־מטה...) בתחום המחשבה הצבאית שלנו, ולרעתו,

מהם הליקויים והבעיות באימון גדודי סילואים

אתו קנה רורבי. במשך כל זמן פעולת-הרתק, לא החליף המקלע את עמדתו. אף שהמקלען ידע כי הוא חייב לעשות זאת, כי אחרת יתגלה לאויב ולא יוכל להמשיך לפעול.

2) פעולת חולית המר"נט

באותו תרגיל ראינו את חולית המר"נט כשהיא רצה עם כיתות-ההלם. נגשתי אל מפעיל המר"נט (שנשא את המר"נט על כתפו. כשהלו מכוסה בביסוי) ושאלתי מה תפקידו בהתקפה זו. ענה לי: "אני צריך לסחוב את זה על הגב". ניסיתי לברר, האם הוטל עליו תפקיד מסוים בשלבי-ההסתערות או ב"שלבי-ההתארגנות — והבינתי מתשובתו כי לא הוטל עליו כל תפקיד. ואמנם, בשלבי-ההתארגנות שכב לו ה"גבר" תחת עץ. בצל, כשהמר"נט (המכוסה עדיין) לידו, ונמנם לו קמעא. למותר להדגיש מה יקרה בקרב באם ינהג האיש כך. וכי ישנה סכנה שאם לא יושם בעת-האימונים דגש על תפקידו ופעולתו — יתבטא דבר זה אח"כ גם בקרב.

ב) ניצול תחמושת-אימונים

באותו תרגיל — שנושאו היה: "המחלקה ב" התקפת-התקלות ביום", ואשר בוצע בשלבו האחרון כתרגיל אש — נוכחתי כי זמן קצר לאחר ההתקלות ותחילת פעולת-הרתק אולה לכיתת-האש התחמושת, והחילים שבכיתות-ההלם לא חטו עוד את הסיוע הניתן להם ע"י הרתק. לעומת זאת, לא ניצלו הי"חילים שפעלו בהלם את כמות התחמושת שהוקצתה

שלום לך שמעון!

לאחר גמר אימוני גדודי החלטתי לבקר באימוני הגדוד שהנך משרת בו כמפקד פלוגה. ועתה הנני משוכנע כי טוב שעשיתי זאת. והסיבה הנה פשוטה. כשהנך עסוק ומרוכז באימוני יחידתך, והמנך דחוק, יש ואינך מבחין בליקויים הנראים לאיש "מך-החוק" כבר במבט ראשון — בליקויים שאמנם "קטנים" הנם, אך בסופו-של-דבר יש להם משמעות רצינית, ומורגשת השפעתם על הישגי האימונים. בביקורי זה נוכחתי כי חלק מהליקויים שראיתי באימוני גדודך מצויים היו גם בגדודי, ואני נוטה להניח כי הם קיימים. אולי, גם באימוני גדודים אחרים. אמנם, מיד לאחר שביקרתי בפלוגתך מסרתי לך מקצתם, אך בגלל העובדה, שבהמשך ביקורי חלוי הייתי בגור" מים נוספים, לא הספקתי להרחיב את הדיבור עליי-הם, ואת אשר הבטחתי לך אז הנני מקיים כעת — ואנסה להביאם לפניך.

הפעם אכתוב לך על 3 נושאים:

א) הקפדה על אימון-הפרט,

ב) ניצול תחמושת-אימונים.

ג) משך הכנת המפקדים, ושיטתה.

א. הקפדה על אימון-הפרט

קיימת נטייה לזנוח את ההקפדה על אימון הפרט. ודאי שזוהי הערה נדושה, אך אין אפשרות להתעלם ממנה: כי, בסופו של דבר, בפעולתו הנכונה בקרב של הפרט — מותנית הצלחת פעולתה של המסגרת. ביקרתי בפלוגתך בתרגיל-התקפה מחלקתי, וראיתי מספר ליקויים. הפעם אגע בכולטים שבהם — ומהם תסיק גם לגבי השאר:

1) פעולת חוליות המקלע:

המקלע של כיתת-הרתק תפש עמדה גרועה וגלוי-יה. אף כי היה בקרבנו סלע שהתאים לעמדה טובה. כשהערתני על כך למקלען, הבחין בזאת מיד והחליף את העמדה. אך במקום שיציב את המקלע כשהנו מותאם למחסה (ודבר זה הצריך את קיפול הדורגל) — הציבו חטל לסלע. כשהכלי מוצב על הדורגל והוא גלוי כלפי האויב. מס' 2 של חולית-המקלע לא נשא

להם. לאחר גמר התרגיל הוברר לי כי דבר זה נבע לארדוקא מאי הקצבת תחמושת מספקת לגדוד ולפלוגה — אלא בא כחוצאה מווסת לאינכון של התחמושת בתקופת האימונים; ואסביר, למה אני מתכוון; — כמות תחמושת האימונים המוקצבת לגדודי צה"ל באימונים הנה אמנם מוגבלת אך מספיקה היא לביצוע האימונים — בתנאי, שהתחמושת תרוכז רק בתרגילי-מוקד. לדוגמה: אם נושאי-האימון כו"ל ליום אימון-כיתה (חורה), אימון-מחלקה ואימון פלוגה, אין טעם "לפור" את התחמושת לכל התרגילים. אלא צריך להקצותה ל-2-3 תרגילי אימון מחלקה (באימון יום ולילה) ולתרגיל פלוגתי. נוסף על כך ישנה חשיבות גם לויסות התחמושת בתוך התרגיל עצמו. לדוגמה: בתרגיל התקפת-מחלקה ביום יש לרכז את תחמושת הרובים והמקלעים ב"עיקר אצל החיילים הפועלים במסגרת כיתת-האש — ורק מיעוטה אצל החיילים הפועלים במסגרת כיתות-ההלים; ולצורך הלחימה-על-היעד כדאי לנצל, נוסף לנ"ל, את התחמושת המוקצבת לתמ"קים — דבר שלא ראיתיו בתרגיל הנ"ל.

לעבור ברגל כל תרגיל ותרגיל

ג. משך הכנת המפקדים ושיטתה

בשיחה עם חבריך, מפקדי הפלוגות, הוברר לי כי חלק מהמפקדים סבור כי הכנת המפקדים היצמודה אל תקופת אימון-הגדוד — ארוכה מדי. הנני משוכנע שדעה זו איננה תוצאה מרצון לשרת תקופה קצרה יותר (דעתי זו נובעת מהכרתי את מפקדי המילואים ואת מידת התמסרותם ליחידותיהם, על אף הקשיים האישיים הכרוכים בכך). סבורני, כי גישתם של המפקדים המחויבים את קיצור תקופת

ההכנה נובעת מאי-הבנת חסרתה של ההכנה; ואנסה להביע בקצרה את דעתי בענין זה.

מטרת הכנת המפקדים היא להביא את המפקדים שבגדוד, על כל דרגיהם, אל רמה כזו של כושר-הדרכה אשר תאפשר להם לבצע את תכנית-האימון-נים המוגדרת של גדודם ביצוע יעיל ביותר. על מנת להשיג מטרה זו מתחלקת ההכנה לשניים: א. הכרת נושאי-האימון. עד כדי כניסה לפרטי-פרטים; ב. הכרה יסודית ומפורטת של התרגילים, בשטחים אשר עליהם יבוצעו (לדוגמה: על כל מ"כ להביר את השטח בו יבוצעו תרגילי הכיתה — שהוא אשר יד-ריכם — והלא תרגילים אלה הונכו, כידוע לך, על-ידי הסגל הסדיר עוד לפני הפתח אימוני-הגדוד), אין להסתפק כאן בהכרה שטחית כללית אלא יש הכרח לעבור ברגל על פני שטחו של כל תרגיל ותרגיל, ולהכירו לפרטיו. הנסיון מורה (וכך היה גם בגדודי) כי הזמן המוקצב להכנה זו אינו מספיק — ואז יש הכרח לדחות הכרת תרגילים מסוימים אל תקופת-האימונים עצמה. דבר המביא לידי עומס-עבודה מופרז על המפקדים בשעת האימונים. ולעתים אף לידי כך שמפקד אנוס יהיה לגשת אל תרגיל כשהוא אינו מוכן. משום כך הנני סבור, כי יש לש"אוף להגדיל את משך ההכנה, והנני מציע לך לפנות בנידון כך אל מפקדך. על כל פנים, כך עשיתי אני — לאחר ששוכנעתי כי הדבר יהא לטובת אימוני גדודי.

אשר לשיטת ההכנה — הרי יש, לדעתי, להרבות בשיעורים-לדוגמה — כלומר, להטיל על המפקדים לבצע תרגילים מסוימים — כששאר חבריהם מ"שמישים להם כטוראים — תוך הקפדה כפולה: הן הקפדה על ביצוע מדוקדק על ידי חבריהם, המשמ"שים כטוראים — והן הקפדה על עצמם, בדוגמתם האישית (כולל לבוש וחגור).

ועוד אתי באמתחתי הערות ורעיונות נוספים, אשר בגלל קוצר-המצע לא אגע בהם הפעם — וי-הנני מביטחך לעשות זאת בפעם הבאה.

שלך

מפקד-מדריךך לשעבר.

אורית מלחמה ובעיותיה

מה מאזנה של אוריה־טקטית בזירת קוריהא?

מאת הנג'ל פייר פאקיא

הרי מלחמת קוריהא — בהיעדר לקח "מלחמה גדולה" (ולא "גרילה") אחרת, חדשה יותר — מוסיפים להדהד בחלל העולם הצבאי, ובין יתר לקחיה — בולטים ומאלפים ביותר לקחי מלחמת־האוויר שבה: — זו, אשר בראש וראשונה התבטאה בהפעלת ה"אוריה־הטקטית", באחת מסקירותיו ב"השקפת־האינפורמציה הצבאית" הצרפתית מציג גנרל־האוויריה פ. פאקיא, עורך המדור־האווירי באותה כמה, זו מול זו, את דעותיהם של שני סופרים נכבדים בעניני צבא ומלחמה: הצרפתי קמיל רוג'רון, בר־סמכא "אנציקלופדי" בעניני כוחות יבשה, ים ואוויר — והשביצרי אדי באואר, אשר בדרך כלל מחדש פחות מק. רוג'רון תפישות נועזות ומפתיעות, אולם מקובל הוא כבעל שכל־ישר בהערכת נושאים צבאיים. אפשר והקורא ישאל: — מה, אפוא, פשר ההערכות המנוגדות של שני בני־סמכא? לא מן הנמנע הוא כי שוני המסקנות נובע במידת מה מכך שהמידור באוצ מתרכז בראש וראשונה בשנה הראשונה של מלחמת קוריהא, בה עשתה אוירית הסיוע גדולות להקלת מצבם של גייסות הקרקע של "צבא האומות המאוחדות"; ואילו ק. רוג'רון מבליט את כשלון "פעולת־ההמנעה" האוירית, בה ניסו כוחות־האוויר, האמריקאים בעיקר, להכריע את המלחמה ע"י "בידוד שדה הקרב" מעורפו הצפון־קוריאני והסיני — ולא עלה בידם, כמובן, בשני השטחים קבעו לא מעט הנאיה הטופוגרפיים, ותחדיה של זירת המלחמה — שהיו אולי קטנים יחסית, לעומת מושגים עולמיים — אך עם זאת גדולים למדי באם נמוד אותם באמת־מידתנו אנו.

האוריה הטקטית — האמנם נמצאת היא בתהי' ליד של שקיעה, לאחר שבין ספטמבר 1939 לאבגוסט 1945 הוכיחה כה רבות את מידת היעילות שבה בכל זירות־המבצעים של מלחמת־העולם השנייה? בעבודתו "לקחי מלחמת קוריהא" משיב מר קמיל רוג'רון על שאלה זו בחיוב, כחזיק לתיאוריה זו, מסתמך מר רוג'רון על בר־סמכא כנג'ל גרונוסד, אשר הכריז: "לקחה של מלחמת קוריהא הוא — נצחון חיל הרגלים, הצפון־קוריאנים החזיקו מעמד ללא מטוסים, במשך שנתיים ימים, וזאת על אף עליונותו האוירית המכרעת".

אשר לנג'ל רוג'רון, הרי הוא קובע כי "היה ביכולתו של הפיקוד העליון הסיני־קוריאני להזין ולקיים אספקה במשך שמונה־עשר חודשים למערכה המיוצבת בסמוך לקו האורך השלושים ושמונה, על אף העליונות האוירית המתמדת של האומות־המאו־חדות בחזית ובאזורי העורף הסיניים־קוריאניים הסמוכים אליה".

ב־18 באבגוסט 1951, הנחיתה המפקדה הראשית האמריקאית שבטוקיו את מבצע "חנק" נגד עורקי התחבורה של היריב, ושיתפה בו את המטוסים של

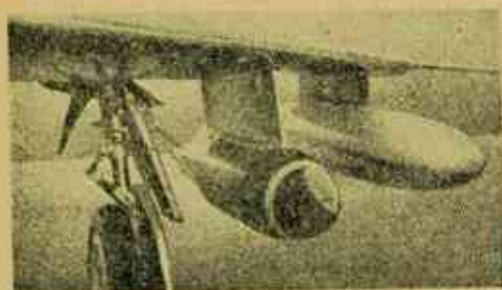
"חיל־האוויר ה־5" של ארה"ב ואת אניות המלחמה והאוירונים של "הצי השביעי".

ואולם, הן הפצצות והן הפגזים שהושלכו או נורו על נקודות רגישות שברשת מסילות הברזל והכביי־שים של קוריהא הצפונית, לא הצליחו למנוע בעד הצפון קוריאנים להעתיק ממקום למקום את הדיביזיות שלהם, להחליפן בחזית ולהמציא להם אספקה עם כל זאת, נתפתחה וגשתכללה האויריה הטקטית, מאז תקופת הופעותיה ומהלומות הברק שלה, בשדות הקרב של נורמנדיה והארדנים, עוצבות הסיוע־לכוחות־הקרקע קיבלו במקום המטוס "תאני דרבולט P-47" מונע־המדחף, את מטוס הסילון "תאנדרג'ט F-84", הקשר אוויר־קרקע מובטח ביום תוך מידה של דיוק שהיתה בלתי ידועה בשעת הנחיתה לנורמנדיה. האויריה הטקטית מסייעת בתכ־ליתיות לרגלים סיוע שאינו פחות הדוק מזה שהוגש ע"י עוצבות הארטילריה המאומנות ביותר שבשתי מלחמות העולם, בהגנה, בפרט, הטייסות של צבא הצי האמריקאי (ה"מארינס") הופעלו בתנאים קשים מאוד, בחודש אבגוסט 1950, פיורו והפיצו טייסות אלו, באמצעות כלי נשקם, גלי־הסתערות שהגיעו

לאנכית, הם מתפוררים על פני אוור נרחב. אם האנכי שים אינם מחופרים לתוך האדמה, יסבלו הם אבידות איומות. קמיל רוג'רון מביא בספרו דוגמה, 800 הרגלים ופצועים סיניים נאספו על ידי הרגלים האמריקאים על מדרונות גבעה אחת, אחרי שעבר מעליה מפציץ "מצודה מעופפת רבת" (B-29) יחיד טעון בפצצות בנות 22 ליברות (כ־10 ק"ג).

הרקטות: מצויות כיום רקטות מכל הקליברים, בין 80 ל־300 מ"מ. בהיותן חמושות במטעני החלודים, גברו הרקטות על רכב השריון של הצפון קוריאנים במשך השלב הראשון של מסע המלחמה. השתמשו בהן באותה מידה של הצלחה אף נגד תחבורת הכבישים ומסילות הברזל. במשך 33 חודשים השתמשו בקוריאנה ביותר מ־563,000 רקטות. בעוד שי־219,000 רקטות בלבד נורו בכל תקופה שבין ההתקפה על נמל הפנינים (פירל הארבור) לבין כניעת יפן (44 חודשים).

אף על פי כן, אווירית ההפצה הטקטית לא הביאה לארמיה השמינית האמריקאית אותו יתרון מכריע, אשר קיוו כי ינתן לה על פני הצפון

כלי־הפגיעה של האוויריה הטקטית: פצצות ריפוק

קוריאנים. מאז ראשית קיץ 1951, ניטשו מצפון ממזרח וממערב לצ'ורון מאבקים עזים בעד קו הרכס, מבלי שהאוויריה הטקטית הכריעה את הכף לצד האמריקאים.

הדוגמה של מסע המלחמה באיטליה, במשך חורף 1943-44, כבר הראתה כי בהרים מאבדת ההפצה האווירית מתכליתיותה. דבר המורגש עוד יותר משום שהרגלים מתקשים שם לנצל מידות את ההשפעה הפסיכולוגית רבת העצמה שלה, ואילו הטנקים "מאבדים את נשימתם" על המדרונות. מאי־דך גיסא, יש להביא בחשבון כי גנרל ואן־פליט, מפקד הארמיה השמינית האמריקאית, לא הטיל מעורבות לטעוולה בחזית קוריאנה יותר מאשר שבע דיביות

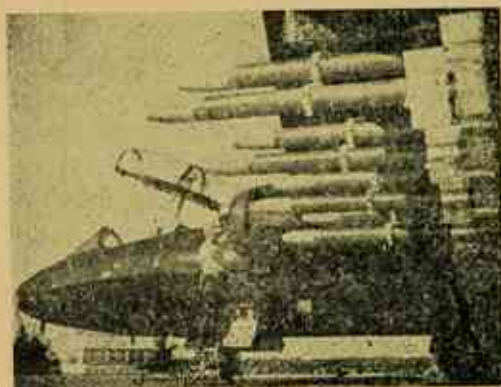

כלי־הפגיעה של האוויריה הטקטית: נאפאלם

לעתים עד למרחק של עשרים מטר מעמדות האמריקאים.

אמצעי פעולת־הסער נגד מטרות קרקע אשר לרשות מפציצי־הקרב התפתחו במידה ניכרת בעשור השנים האחרון, הבה נמנה אמצעים אלה: הנאפאלם. בנאפאלם השתמשו שימוש רב במרוצת מסע המלחמה בקוריאנה, הן נגד אנשים והן נגד ציוד־לחימה, ובפרט נגד טנקים. מן ה־22 בפברואר ועד ה־21 במאי — אם נצטמצם בנתונים לגבי פרק זמן לא ארוך זה — הטילה האוויריה הטקטית האמריקאית על היריב מאה אלף הקטולטורים של נאפאלם (שהם, בערך, ארבעים אלף מיכלים תוך חמשים ושמונה ימי מבצעים).

פצצות ה־התרסטות, הללו מתפוצצות, בגובה של מטרים אחדים מן הקרקע, הורות למרעום קורבתי, המחפים או החפירות המשוטים אינם מספיקים עוד כדי לחפות על הגייסות מפני "קליעים" חדשים אלה, כי הרסיסים גופלים ארצה בזווית הקרובה

כלי־הפגיעה של האוויריה הטקטית: רקטות

זיות אמריקאיות, דבר שהגביל את אפשרויות הפעור-
לה שלו. כמו כן, המספר הממוצע היומי של טיסות-
קרב של מטוסים, אין להשוותו כלל עם מה שראינו
ב־1944 ו־1945 בחזית המערב. בקוריאה נערכו
סחות מ־1200 טיסות ליום (כולל טיסות האוויריה
האסטרטגית), לעומת 3000 טיסות ב־24 יולי 1944.
ברגע בו נערכה ההתקפה המכרעת של הקורפוס
השביעי האמריקאי*.

לעומת הערכות אלה, הרי דעתו של מיוור אדי
באואר (סופר שביצרי נודע בעניני צבא ומלחמה —
המערב) בענין זה היא כי הצפון־קוריאנים גילו
בישרון רב יותר מן הגרמנים בהתקנת עמדותיהם
ההגנתיות. עקב עובדה זו, הפכה הכוחות העוצמה
האווירית של יריביהם לחסרת־השפעה. ביצורי השדה
שלהם כללו מקלטים לאין ספור, שכל אחד מהם
היה מצויד ביציאות רבות. אין ספק, ביצורים אלה
לא היו מחוסנים בפני פגיעה ישירה של פצצה גדולת
קליבר, אולם, בעזרת הסוואה, אשר במקרים רבים
עוררה ממש הערצה מצד האמריקאים, היו עמדות
אלה של הצפון־קוריאנים מועלמות מן הצפיית קר-
קעית או אוירית הרבה יותר טוב מכל עמדה בנוית
בטון שבמערבי זיגפריד או מגינו למשל. היציאות
המרובות של הביצורים הצפון־קוריאניים לעבר
החזית והעורף אפשרו לחילות ששזו בהם לתקוף
התקפת־נגד מפתעת, ואילו גופר־ביצורים גדולים
מסוימים המבוצרים תבצורת קבע, כמו אבן־עמאאל
למשל, היוו לאמתו של דבר מלכודת לגייסות שבתוכם.

אם יפרוץ סכסוך בין המזרח למערב, תתבלנה
כל ההגבלות הדיפלומטיות אשר סתרו את התפתחותו
ה"טבעית" של מסע־המלחמה בקוריאה — ע"י שלא
היה בעצם אלא בגדר תקרית המשתלבת במלחמה
הקרה, בבוקר ה־24 ביולי 1944, ממערב לסנט־לו.

* "הפריצה מתוך ראש הגשר", ע"י הבקעת סכנת הבידור
הגרמנית בסביבת סנט־לו. — המערב.

היה צורך בהפעלת שלושת אלפים מטוסי־קרב, מפ-
ציציי־קרב ומפציצים דו־מנועיים וארבע־מנועיים של
הבריטים והאמריקאים, כדי להבקיע פריצה שרוחבה
6400 מטרים בעמדות הקורפוס ה־84 של הצבא
הגרמני (של טון חולטיץ). במצב דומה, מה תהיינה
התוצאות שתשיג כיום פשוט טייסת "תאנדרג'טים"
F-84 חמושי פצצות אוטומיות טקטיות?

המיוור אדי באואר משיב על כך כי ההשפעה
תהיה עזה יותר מן שלושה מאשר במערכת גור-
מנדיה. אכן, כל ראיתו את תפקיד האוויריה הטקטית
במלחמת קוריאה — אחרת הנה, וראיותיו אתו. אוי-
רית הסיוע היא אשר, בפיאותיו של מעוז ההתנגדות
שבתחום הנחר נאקטונג, הכשילה את מתקפת־הבוק
הראשונה של הצפון־קוריאנים, שעה שדיביזיות הרג-
לים האמריקאית השניה, שהזעקה בחפזה מארה"ב,
מצאה את עצמה אחראית לגזרת חזית בת 75 ק"מ
(אבגוסט 1950). אוירית הסיוע היא אשר אפשרה,
על ידי החיפוי שלה, את החזרתם לאניות של 105,000
איש, 17,500 כלי רכב, ו־350,000 טון של ציוד ואס-
פקה של הקורפוס העשירי בנמל הונגנאן בחוף המז-
רח של קוריאה (דצמבר 1950). האוויריה הטקטית
היא אשר בלמה מדרום לטיאול, את ההסתערות ה-
גדולה שעל סף 1950, ולבסוף, היא היא אשר ניפצה
והפכה למרחץ דמים את שתי ההתקפות הסיניות-
הצפון־קוריאניות הגדולות של ה־23 באפריל וה־15
במאי.

ובסיכומו של דבר: — על אף אי השיוון בין
כוחות הקרקע אשר ניצבו זה מול זה בקוריאה, על
אף ההגבלות המדיניות אשר מנעו מהגנרל ואן־פליט
לנצל את נצחונו ב־1951 — כך קובע המיוור
באואר — הרי נסיונו של מאריסטה־טונג, נסתים
בכשלונו בלתי־מפוקפק, של כוחות התוקפן,
את הסיבה לכך יש לבקש בשיתוף הפעולה ה-
מצויין של הכוחות הקרקעיים והאוויריים, לקח זה
ראוי כי זכורוהו.

מימין: (שנים, בתוך אף רטולות, מפנינות תרנגול ברובה. משמאל: עבד אליהזכים עומד מבקד בגודר
צבא המחרוזת (לשעבר — המעמד הלאומי) באיזור העמלה.

תכונה במצרים

מקצתה-ביום: מקצתה-גיוס פסיכולוגי וגירוי שנאה לזרים
אך מאחריה - תכונה צבאית קדחתנית למלחמת השמד
ואין מסתירים נגד מי

קודם מוזרו למורים ולעתונאים

מימין: פוזחיים ב-א"ב, משמאל: מיניסטר ההשכלה (טעין) צבא לפי מקצועה מופיע כמדריך.

תחנת כחלים ב-צ'רנוביליך

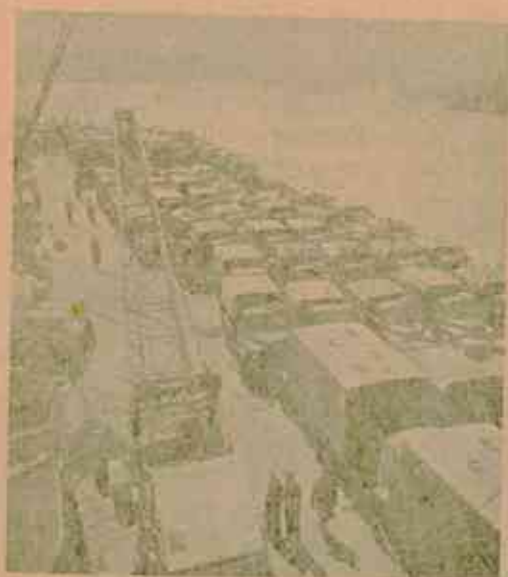
עלרחוב מוסקבה

רכב תעלה ושרון - סהמסון

מהטיבואים ושהטלאי - לניום ולכונות

התכונה הבריטית - לפעולה או להפוגה ? ולאיו מסרה ?

באירלנד, מימין: מלגה מברוגה הגלים היו נכנסת לאטום, בריטניה, השמאל: קטע מסיפון יושאת הסמוכים, איסוף, המסלילה מפלימות עומתת ב נדודי ארטיסוריה, רכב רצוף.

בלוב - ובבריטניה, תמונה בנודו שרון - סכנויות השרון של - שרשי מוטמר הראשי ביינדור וצנטוריינים בבריטלי.

מה מידת כוחה של בריטניה במזרח הים התיכון?

(לפי מאמרו של קולי גי. ויג — שבועון המדיני הודוע, ניוסטייטסמן — אשר במקורו כונה „חולשתו של כוח“)

הדברים המסוציאליסטיים הלן ממאמרו של קולונל נירני ויג, חבר הפרלמנט הבריטי, מסייעת מפלגת העבודה שבו, ומזכירה הראשיים בפנינו צבא והגנה — יש לזכור אנכי קריאתם, כי מאחר פולחני הם שאובים אין להסיל ספק ברוב דרבן של העובדות, כמותי שהן, המצוטטות במאמר זה, אך ודאי שיש חולקים על פירושן והערכתן; וכן לאינן הנמש הוא כי אין ספק זה ממצה את העובדות כולן, כיתוד, אפשר יהיה ודאי להקשות טענות לגבי הכרזת המצב בתחום כוחות האוויר, אך, לאחר כל אלה, אין ספק שיש בקטעים המובאים כאן כדי לשפוך אור מענין ביותר על מערכות הכוח הצבאי והאווירי במזרח הים התיכון.

כמובן, שאם מלא משמעותן עשויות העובדות המובאות כאן לפגול רב במטרתן של ראיה כיללת את מעמדה הצבאי של בריטניה כיום, במקרה לכך, יצוין כי יפותחו של קולי גי. ויג מוזכרות גם בטקסטים שב„הדים“ אשר בחוברת זו.

חילת המצב של ספרטן הוגדל בהרבה בחודשים האחרונים. אותם עשרת גזודי הרגלים, בריגדת הצנחנים ורנימנט פרשי הגורדויה המלכותיים (המצויד במכוניות שריון), אשר הם ה„מחיים כיום את חילת המצב, עסקו עד כה בתפקידי בסחון פנימי, אולם כלול בהם גם חלק ידוע של אותה עתודה אסטרטגית אשר מלכתחילה קיוו כי אותה אפשר יהיה להחזיק בממלכה המאוחדת (האיים הבריטיים) נושא, על כוחות אלה יתוספו עתה הגודו הן לחילת הרגלים הקל ממורסרט, הגודו הן לרנימנט ברקסיר המלכותי, הרנימנטים הבינוניים הן והזס לארטיילריה המלכותית — וכן הגודו הן לרנימנט „סאמלקי“, אשר כבר מלפני כן נצטוו להתכונן ליציאה אל ספרטן, כזכר שבחילופי יחידות תקינים, נמסר כי רנימנט הגורדויה של פרשי מטורי הראש, גודו אחד מרנימנט רמני הגורדויה, והגודו הן לגורדויה הגולשית יישלחו אף הם, ואתם גם הקומנדו מטי 42 לחילת „מארינס“ המלכותי, אל כל אלה הצטרפנה גם יחידות של חילת הקשר המלכותי, חילת הנדסה המינורי החשמלי המלכותי, חילת השירות המלכותי (אפסנאות ותובלה) וחילת הימושיה המלכותי, ומשתושלמנה כל התוונות האלו, תשא בממלכה המאוחדת עוצבה אחת בלבד שתמצא בסעב המתקרב כילשהו אל תקן העצמה המכעזי — הלא היא „בריונת הרגלים הבלתי תלויה“ ה-24 (המורכבת מהגודו הן לרנימנט זרום לאנקשיר, הגודו הן לרנימנט „הנאמן“ והגודו הן לחילת הרגלים הקל מדארתם.)

ור השעה שלחו גייסות לוחץ את עבר „גיאנצרו“. זו היתה הררשה שהושמעה בימי אבנוסס הראשונים על ידי הבר-פרלמנט שמרני מן הבורלטים. גם אם נתעלם מכך כמה חסרת תכלית היתה סיסמה זו בתור מעשה של מדיניות לטוח ארוך, הרי מתעוררת השאלה: — האם דבר זה אפשרי בכלל? כמובן, הקהל הבריטי יודע כי במשך ארבעה השנים האחרונות הוציאה בריטניה למעלה מ-6,000 מיליון לירות ישראליות ל צרכי הגנה, ובשהתו הוצאה זו לעומת רפיונם, לפי הנרסה המתהלכת, של המצרים — נוטה קול זה להגוח כי את עבר „גיאנצרו ניתן לחסל בירלילה, אכן, העובדות אינן כלל כה נוחות: אם כי אפשר שמוסם של מלחמה כזו אינו מוטל בספק, הרי מחלוקת, כאשר כבר קרה לעתים מה קרובות בתולדותינו — יתכן ולא יתפתח בהתאם לתכנית.

בריטניה לשלוח בזמן הנכסחי אליהודה (יכולים אנו לבטוח בכך כי הן „המנטור“ והן הקרמל יודעים בדיוק מה מצוי לרשותנו, ויש משום הוצאת משפט מעצוב על טיב הנתנתו בעובדה, ששאר העולם יכול לדעת על עניינינו הצבאיים הרבה יותר מאשר עס בריטניה עצמה), הבה ונעיון בחילת הצבא החלית.

הבה ונציג בפני עצמנו, במדויק, מה יהיה ביכולתה של

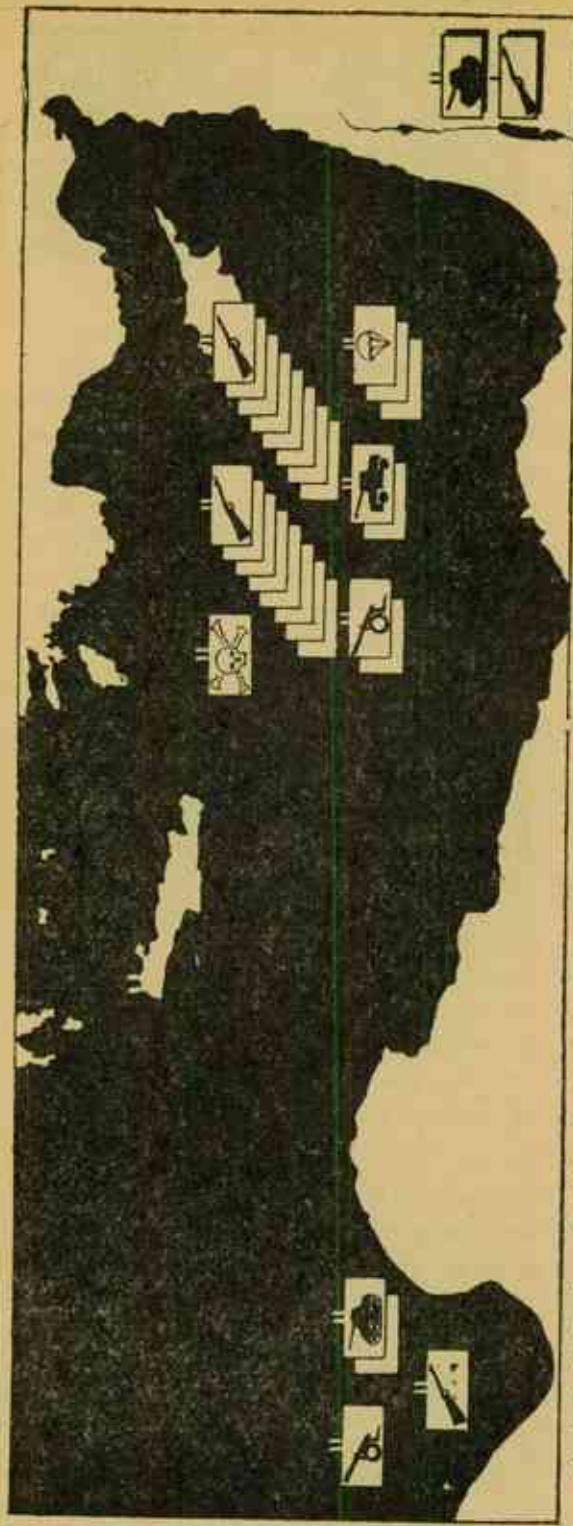
(1) יחידות הגיל נמנות ברובן על אלה המוזכרות את די כיוות הרגלים השלישית הבריטית.
(2) היא איתה בריגדה יחידה המטמשת כיום סעין „הדי ופנה“ לעתודה האסטרטגית שבחבנית — ואשר על הספקות בזכר אפשרות המסחה בשעת חירום אל אזורים שמעבר לים מדובר בידועות המתפרסמות ב„הדים“ שבחוברת זו.
(3) למעשה, שתי יחידות שריון אלו הן בטת עיצמה נוד ידח כיא, — החטר.

הרכובה המלכותית, וגודו כ- קורפוס הרוכבים המלכותיים) כדי להשלים את סיפור המעשה נציין עוד, כי רגימנט התוסרים ה-10 (דהיינו - גודו שריון - המערב) ופלוגה אח מרגימנט מידלסמס (רגלים - המערב) חוגים בירדן.

מהזמנך מה עמד משרד המלחמה הבריטי בפני קשיים גיבויסיוהולכים בענין השגת הגבורות הרגלים הדרושות בש ביל הכוחות החונים מעברלים. ביוני שנה זו הודיע הטיימס כי הרגימנטים הכינויים ה-12 וה-15 לאוטיכיה המלכותית וכן הרגימנטים הגודו מסויים הקלים ה-15 וה-43, נצטוו ל התקין עצמם לקראת אפשרות של צורך בשיירות חיזום בתוך גודוירנגיט. "כי ארבעה רגימנטים ארטילריים יודעו להמצא במצב של כוננות לקראת שירות בתפקידי בסחון פנימי מעבר לימים, כאלו היו הם גודוים רגליים" - כתב אז הטיימס - "עובדה זו מראה לנו מה רבה המצוקה בה נתון הצבא שעה שמוטל עליו למצוא שיירות רגלים למילוי תפקידים שונים, בזמן שיחידות כה רבות מרותקות בקפריסין, בטאלאיה ובמקומות אחרים. לאמתו של דבר, אול לצבא מלאי של חיל רגלים, ושימורנו לב - כזה היה המצב עוד ביום נדרשנו לעמוד בפני סכנת מלחמה.

המצב בחיל האוויר המלכותי גרוע אפילו מזה. אין במזרח התיכון אף סיסט של מטוסי קרב מוטיהבנין לאחר - עובדה אשר הממשלה הבריטית לא הכחישה אותה. כל אשר נאמר רשמית, היה זה: "זהו ענין אשר אפשר לתקנו במחירות רבה מאוד, תודות ליחס וניירותם של מטוסי קרב עתה". בעוד שדברים אלה נכונים, הרי אין הצהרה זו בה מרגיעה כמו שהיא נראית. יש לנו כ-1000 מטוסי "האנטרי", אשר מהם עד כה כ-600 הוכנסו לשירות ביצי סיסט קפריסין. הדבר הראשון אשר יש לצינו לגבי "האנטרי" הרדיון שהוא תוכן כמסוים קרב מידט - ועדיין אין הוא מצויד להבזקת ברכוסות של מסרות ערשט. במלים אחרות, תפקידם של אותם מסוים "האנטרי" הנמצאים עתה בשירות הוא לזכות בעדיפות אווירית, ולשמור עליה, והשאלה אשר מן ההכרח לשאלה היא: באיזו מידה עתידים הללו להיות המלתיים בתפקוד מוגבל זהו אם נוציא מכלל חשבון את ישועל כמסוים למטוסי קרב - ימוע טים מצוד הסיכויים שהישראלים ינחו לנו להשתמש בכסדי סיהם, שעה שיוצעים הם כי המצרים ויכלו להפציץ מיד את עירייהם - הרי הברייה החמדה היא שבריטין יהיה איסויא, על "האנטריים" לפעול במרחק של קרוב ל-500 ק"מ משדות התעופה שלהם, ודאי שיתיה צורך לצידים במיכלי דלק ניסי מים, אפילו עם אלה, לא יהיה ביכולתם להשאר מעל פני מריטוריה מצרית אלא פרק זמן קצר בלבד.

(י) דהיינו, שהיכ מצבת הרוכבים הוא שני גודו שריון, גודו מנועי של רגלים ורגימנט ארטילריה אחד - המערב.

מערך הכוחות הבריטי במזרח הים התיכון לפני קרב יריד

אילושין 28 אשר קנו המצרים מרוסיה. אולם לא יהיה להם כל סיכוי נגד מטוסי "מיג-15".

חברת הפרלמנט השמרני אשר תבע כי "ננתק את נאצר, התכון ודאי במחשבתו למבצע מוסט, בו תתפוס בריגות הצנחנים שבקפריסין שדות העופה מצריים — ותפתח משם פתח להתחברות עם כוח אמפיבי. אלא שהסיכויים להצלחת מבצע כזה אינם מעודדים. על אף השאלת מטוסים לחיל האוויר המלכותי מחברות העופה אורחיות, הרי מטוסי ההובלה שלנו הם קטנים מדי ומעטים מדי. יש לנו, לכל היותר, 150 מטוסי "ואלאטה", 70 או 80 מטוסי "האסטינג", כמה מטוסי

ואלאטה

כנגדם יצאו לא מטוסים מיושנים, אלא ה"מיג" 15, שהיא מטיב המטוסים בעולם. מומחים בריטיים אחדים סבורים כי הטייסים המצריים חסרים הן כוח הרצון והן הריאות המעשה כדי לנצל במלואה את יכולתו של מטוס משוכלל כזה. ויתכן כי הם צודקים. עם זאת, מן הראוי לזכור כי טיסו העמיד לרשות עבר אנאצר בית ספר לטייסים, ומכל מקום, קיימת תסוד האפשרות כי אחדים מן ה"מיגים" יוטסו בידי מתנדבים זרים. שאלה החשובה לא פחות מבטיח יכולתם של הטייסים, היא השאלה האם מצוידים אותם מטוסי "מיג-15" שוטפים למצרים בכמות תרחה מסווחות מכינס. מטוסיקרב אמריקאי אחד מטוסים F-86-E נתסם שלם במרוצת מל-

שאקלטון

שאקלטון שאילתרו לכך, ואולי כ-100 מטוסי "וארטיט" של "ויקריס", אלא שאלה האחרונים אינם, לאמתו של דבר, אלא מטוסים אומון. ניתן להשתמש במטוסים אלה להסעת גייסות למזרח התיכון, ובכמה מהם ניתן, כמובן, להשתמש להצנחת צנחנים. אולם מה יארע אם "יסלול" בהם מטוסי "מיג-15" — מחשבה זו מבטיחה מכדי להרהר בה. הברירה האחת למבצעים מוטסים שיתבססו על קפריסין היא התקפת קרקע אשר תשולח מלוב. אפשרות זו — ניתן להוציאה מכלל השבון כאפשרות לעתיד הקרוב ביותר, מאחר שהיתדות הן מהוות את הדיכוייה המשווינת ה"הן מפותח מדי, ופזורות, מכדי שתוכלנה, כמשך החודשים הקרובים, לפתוח במבצע מעין זה.

וארטיט

חמה קוריאנה, וידוע כי בגרסית המאוחרת יותר של ה"מיג" 15, וכן ב"מיג" 16 (7) וביד, מותקן ציוד כזה. אם המטוסים אשר שומקו למצרים הם "עזכניים", הרי יהיו הם, עם טייסים בינוניים, יותר מאשר "ירבישקול" בלבד, להאנטרים. הן משימה של השגת עליונות אווירית — אם יאולצו להאנטרים לפעול מקפריסין — חזרה, אישוא, כרוכה בהסתכנות רבה ביותר.

אין להתעלם מהמסקנה כי משמועץ איום המלחמה — מיד מעמיד הוא את האומות בפני גילויי מציאות מכאיבים. והאמת, נבחה עומדים אנו, היא כי על אף הוצא סכומים אנזיים מאז 1951, הרי כיבושה מתמש של מצרים אפשר שיהיה ענין ממושך, ודאי שיהיה ענין יקר מאוד. סאר אני חוני אידן, יתכן מאוד ומהרהר כרגע בכך, שאלה המתחילים במלחמה — רק לעתים נדירות עומם מחזיקים בשרביט הפיקוד כבוא סיומה.

ניתן לסעון כי מטוסים שימראו מנושאנות מטוסים ויכלו לספק מחפז אווירי מספיק, לרוע המול, מטוסי חצי שלנו מיוש גם לא פחות מאותם "ואספיריים" ו"מטאורים" המהירים את עצמת האויר הנוכחית שלנו במזרח התיכון. מטוסי ה"מיג" חוקיים) הציניים, ניתן לשער כי יוכלו "לספל" ביחס המפצצים

(*) להערכתנו זו של קול ויג יש, כמובן, להעיר כי חיל האוויר הסובייטי נוסף עומד זה ופנימה בשלב החלפת מטוסי "מיג-15", בעוצבות המוכרות שלה, בטיפוסי מטוסים ה"דישים ומשוכללים מהם.

(*) ראה "זהויה מטוסים בחוברת זו, — המער" (1) בדווע, כי הכנויות המכיויות של המקלעים הכבדים שבמטוסי "סאבר" הן שנתנו להללו את עדיפותם היחסית בקרב בשמי קוריאנה על פני ה"מיגים", בעלי חימוש כבד יותר (תותחנים אנטומיים בקטרים של למעלה מ-20 מ"מ, — המער" —

(*) "Sea Hawk", פרס יס".

האסטינג

מה יכולתה של אמריקה להחיש כוחות אזעקה אל אזור משבר?

לויטיננט מ. גאבין

יזום לכל העובד אחרי המחרש ב.עולם הגדול של מדינות ועניינים צבאיים. כי דינו הופדות העדות המשנה של שני בתי הקונגרס של ארה"ב (בית הנבחרים — ובית הסנאט), ופעל נכל העדויות של נושא משרה אזרחיים וצבאיים המופיעים בפניהן. מניחים מדי פעם פתחים אל אינפורמציה מעניינת ומאלפת ביותר הן על מצב הדברים הקיים והן על מגמות ההתפתחות המסתמנות. אחת מהבולטות שבפרשות ערות אלו, שענין חיוני בה לארצות בחלקן פולט שונים — ובמידה רבה לאלו שבמזרח התיכון — נגולה לאימתן עם עדויות נציגי צבא ארה"ב בפני ועדות משנה של הסנאט, קטעים מאלפים מתוכו, בלתי שיקוליו והערכותיו של הירחון המבצע את אודו מחשבתו של צבא ארה"ב (ארמ"י), ניתנים על דינו בטענה השניה שבמדור. בעולם החמישי שבחבורת זו.

העובדה רבת הרושם ביותר בכל הטוביה הנובעת ליכולת ההיסט הטקטית והאסטרטגית של ארה"ב כיום, היא כי יכולת ההיסט זו ספק האם הנה קיימת בכלל. — כך כתב, כראשית סתו זה, בטאון צבאי אמריקאי בעל המעמד ולהלן — המשך הדברים מתוכו.

בעדות, שנכתבה על ידי ועדת המסנה לועדת השירותים המזוינים של הסנאט האמריקאי מפי נציגו האחראיים של צבא ארה"ב, הוצגו ראיות חותכות לכן, שאילו התלקחה שלהבת מלחמה חדשה בקוריאה או במקום אחר — כי אז היו ארצות הברית מתקשות ביותר למצוא די אמצעי היסט בשביל להחיש אפילו זיכיות אהתי ויחידה אל חיות הקרבות תוך כדי פרקומן שיהא במידה כלשהי מתקבל על הדעת. ואילו היה אותו גיליון הקטנות הופך לאות למלחמה יכולת — כי אז היתה התוצאה בנדד תהרזו בוהו גמור, כשמיליון צבא, ציה המלחמה וחיל האוויר מציגים, כל אחד, דרישות רבות עדיפות העולות בהרבה על הטוהכל של אמצעי היסט אסטרטגיים המצויים בעין כיום.

בשנת 1954, באיגרת השנתית שלו, על מצב ארצות הברית, אמר הנשיא איזנהאואר ביחס לתכניות להתחזקת אחדות מן הדיביזיות האמריקאיות מתוך קריאה: «כוחות המזוינים — הכרוז שיחזירו לעצמם מבסיסם של צידות מעולה. העתודות האסטרטגיות שלנו — צריך שתמצאנה במקום מרכזי וההיינה ניתנת לפריסה במהירות, על מנת שתוכלנה לקבל מני תוקפנות פתע, נגד עצמנו ונגד בעלי בריתנו».

הנהג, יצירת עתודה אסטרטגית של כוחות צבא התנהלה אמנם (אם כי רבים יאמרו — באטיות יתר) לפי הקיים של פריסת כוחות בנוסח מתחדש, כפי שתוכננה; אולם «מבסיסם נידות הפעולה» זו החזרו לעתודות אלו. העדר אמצעי היסט מבטל את ההתקדמות אשר הושגה ע"י הצבא. ארצות הברית נמצאת כיום במצב האילוי של אותה צריה אשר מועצתה אישרה הקצבת כספים לשכירת כבאים ואימונם, לבנית תחנות כיבוי אש ולרכישת ציוד למלחמה בשריפות — אולם, בהתפרצות פרא שלא תאומן של להיטות לחסכון, סירבה לקנות את המכונות לגרירת מכונות כיבוי האש, וזאת בטענה כי מכונות האשפה של העיר תוכלנה, עם השמץ צילי האזעקה, להחיש אל תחנות כיבוי האש, ולגרוור משם את הציוד הנגיל אל מקומות השריפה.

מה הרבה שנים חותר הצבא אל המסרה המוצהרת להפוך את הדיביזיות שלו לג'ניסות (ניתנות להסטה). הדיביזיה המוססת ה-101, אשר הוקמה עתה מחדש, תתקרב ודאי ביותר אל מימוש מטרה זו. אולם, בשים לב למחסור באמצעי תובלה אווירית, ובהעדר תכנית מתאימה למלוי החסר, ניתן להקשות האם יש אמנם שחרר למסרה זו, של הפיכת יחידות לניתנות להסטה?

אופיינית כותרתה של הסקירה שנתפרסמה באחד הגליונות האחרונים של הירחון האמריקאי «ארמ"י» (הצבאי) «בענין» (לפי הגדרת הירחון) «החיוני הזה — מה מידת יכולתו של צבא ארה"ב להפציא את כוחותיו בדרך האויר אל המקום אשר יראה נחוץ לו ובזמן אשר יראו כדרוש». הכותרת היתה: «הסטטוס-קוו' מוסף להתקיים לבני יכולת ההיסט שלנו», אכן, לאותה כותרת צורפה מעין כותרת משנה, בצורת «הערת שוליים» — אך באותיות רבות, האומרת: «פרוש הסטטוס-קוו' הוא: — השד יודע עד כמה סידרתי את עצמנו...». כל-עיקרה של הסקירה היו אותן עדויות בפני ועדות המשנה של הסנאט שהוזכרו לעיל. בישיבות הועדה טרח לאימץ האיש המרכזי שבה, המנצור (הדמוקרטי) הידוע סטיוארט שטיינגטון (מי שהיה במשך שורת שנים, ובעיקר בימי נשיאותו השניה של טרומן,

ענייני האוויר) לחוס מפני הצבא. דברים מפורשים על עניינים שעל הגבולהמפריד בין הצבא לבין חיל האוויר — שאת קצאתו בדרך כלל מקצא מנטור סאימינגטון במידה גדולה, ומה גם עתה, בימי מלחמת עירי הבחירות, כשלעתים בולט מתוך נאומיו מאמץ להוכיח כי עם כל הדגש שהושם בימי שלטון וינגהאוסר על עדיפות חיל האוויר, הרי מפגרת בכיו הממשלה הנוכחית אחרי הודוש גם בשטח זה.

להלן — רשותהדיבור לסקירה האמורה, על קטעי העדות הכלולים בה:—

כך, כזקרו את גנרלימור א.ג. וחילה, ראש מחלקת התכנון באגף המבצעים של מטה הצבא, שאל מני

סאימינגטון:—

מני סאימינגטון: גנרל נאבין אמר והענה כי אנחנו מפגרים כהוגן, ואין יכולתההיטם שלנו מתאזמה כלל לצרכים. לפי המספרים אשר קראת עתה, הרי אנו מתכננים מדוקדקת כיצד להשאר מפגרים. האין זה

ציון עובדה הוגן?

מני וחילר: אדוני, נראה לי כי עומדים אנו להשאר במצב של סטטוסקו, אדוני, שהוא מפגרי.

מני סאימינגטון: אתה יודע ודאי את ההגדרה שנתן גנרל קנדוסן בשעתו לענין סטטוסקו. הוא אמר כי פירושו:

„השד יודע כיצד סידרנו את עצמנו...“ באם המספרים שנתת נכונים הנם, ויש להניח כי אכן כך

הוא, עדיין מיסיפים אנו לתכנן במצבה לכך כי נשאר חסרי יכולת מספקת באשר להיטם הצבא.

האין זה ציון הוגן?

מני וחילר: אין מצויהבעיני תבנית לחיטון הדבר, אדוני.

גנרל וחילר גילה בעדותו כי צבא ארה״ב עיבד תבניות לשני דפוסים שונים של מערכיהיטם: — אחת —

להיטםדיביזיוני בעל יכולתמישא ל5000 טון; והאחרת — להיטםדיביזיוני בן 11.000 טון. ה„כוחהדיביזיוני“

המצומצמיותר נועד להטסה אל אזורים בהם מצויים ופועלים כבר מתקנים ומצבורים לוגיסטיים של צבא ארה״ב.

והוא מורכב מיוחדות לחמות בראשוראשונה; ואילו ה„כוחהדיביזיוני“ הגדוליותר נועד לאותם אזורים בהם

חסרים מתקנים ומצבורים אמריקאים כאלה — ועל כוח זה לכלול, איפוא, נוסף על הדריגםהלוחמים, גם יחידות

מכניות ואסנטיות ידועות, ציוד נוסף, ואספקה ל6 ימים.

לדברי מני וחילר עובדה על ידי הצבא וחיל האוויר תבנית להזנת ה„דיביזיה“ בת 5.000 הטון אל אזורים

שונים שבעולם, אלא שהדבר היה מצריך, לדבריו, את השימוש „בכל יכולתהתובלה המצויה של חיל האוויר, כמעט

בשלמותה“. ואילו לכבי הבטיה כיצד להניע, בהיטם, את הדיביזיה בת 11.000 הטון (שהנה אקסיואלית ביותר, כאמור,

לכבי אזוריהעולם בהם אין מתקנים אמריקאים קיימיםמבעודמועד, — המערה), אמר רק כי הנה „נתונה בעיני

משותף“.

בסכמו את הצנתהענין על ידו, עורר מני וחילר מספר שאלות, וסיים באמרו: „מובטחני כי כולנו מאוחדים

בדעה כי בסחונגיהלאומי והתחיבויותינו מצריכים פתרונות מהירים לבעיות אלו“. נוסחתו זו, מסתבר כי לא נראתה

כמספקת למנטור סאימינגטון. „ולשם מה, סבור הנך, פתחנו בנביתעדותי זו?“ שאלו; והסיף אח״כ: — „לאחר

ארבע שנות פעולה כנסת, וחמש השנים שביליתי במנטונן, עדיין אין אני יודע מה הם צרכיו של הצבא בענין

היטם“.

כאשר ביאר גנרל וחילר כי אין הצבא נכנס לעניינים של מספרי הטטוסים, אלא, בפנותו אל חיל האוויר, מנסה

המטמה

המציאות

מכשיר אלקטרוני חדש (טרנזיסטור) —
 טיבר (Transceiver) ב-
 מסקרה אפסואית בארה"ב.
 המשמש חוליה מתכנת בין
 מרכז מספקי ומצבורי שכ-
 אמריקה לבין - וקודת פיקוד
 המלאי שבצרפת. הדוגמה
 להגעת הידו הדרוש אל
 צבא ארה"ב שבאירופה. מע-
 רכת העבודה נחנכה אלטרנ-
 נית כזו מנדרת פי כמה את
 חילופי האינפורמציה הלוגיס-
 טית בין ה-טפקי לבין ה-
 צרכי — ומסמיתה על ה-
 מינימום את משכי הזמן ש-
 בין ההזנה לבין קבלת
 (למשל: תחת 120 יום —
 32 יום).

הוא את צרכיו כמושגים של רביזיות וצוותי קרביזומנטליים שיש להסיסם — פרץ מסור סאימינגטון אל הוד
 דבריו, והתפתח הדרישה שלהלן:

11 ט"ו סאימינגטון: הנוי מתקשה לעקוב אחרי קיימחשבה זה... הרשהינו לי לתצוג זאת בדרך אחרת. פיקוד

האוויריה האסטרטגית מופיע בפני חיל האוויר כנוק להיססים. הוא אחד מפיקודיו של חיל-
 האוויר... כוחות ההיסס הנחוצים בשביל "פיקוד האוויריה האסטרטגית" הם כוחות ההיסס שנועדו
 לפיקוד זה, ומקיימים אותם בשבילו.

12 ט"ו סאימינגטון: כך הוא הדבר, אדוני.

13 ט"ו סאימינגטון: ובכן, האם ישנם לגם כוחות הייסס שהם כוחות ההיסס של הצבא או שפסוים שותפים אתם

במסקרה "משותף, ואתם מקיים לשימיזכם על כמה שרק תוכלו, משיעלצלו הפעמינים:

14 ט"ו סאימינגטון: אדוני, ציינת קודם את המצב לאשורו, אין אנו אלא לקחות בלבד, במלים אחרות, אין לנו שום

כוחות הייסס אשר יעמדו לרשותנו מאה אחוז של הזמן, אנו מבקשים את הדרוש לנו, בציינונו
 לחיל האוויר מה נחוצ לנו עתה.

15 ט"ו סאימינגטון: ומה יקרה אם, כאשר יעלצלו הפעמינים, לא יעמדו אמצעי ההיסס לרשות הצבא? מי יהיה אחראי

לכך?

16 ט"ו סאימינגטון: אז, אדוני, הופך זה לענין של עדיפות בהקצאה אשר צריכה להעשות על ידו מיניסטרוך ההגנה,

שהוא החייב לברור או בין הדרישות הרבות להיססים ולהקצות לפי שיקולו את אמצעי ההיסס
 המצויים.

17 ט"ו סאימינגטון: אם אנסה לכבש את הדברים, הרי פירושי הדברים שאחה אומים הוא, כי לאמחרו של דבר אונכם

יודעים מה מצבכם בענין ההיססים, האם לא כן?

18 ט"ו סאימינגטון: זה נכון, אדוני, פרט לכך שאם יורשה לי לתרחיב את הענין במקצת, הרי לפי דעתי האישיה

זקוק הצבא לאמצעי הייסס מרובים יותר.

זמן מועט לאחר חילופי הדברים שבין מסור סאימינגטון החוקר לבין גנרל והילר המפיד, הוצגו צרכיו
 והבוועדה של הצבא, ע"י גנרל ליויסטנט ג'מס גאבין, באופן כזה אשר "פזר את העננים" שבאווירת חדר הישיבות
 והרי עזרתו:

(*) דהיינו, בארה"ב, המיניסטרוך העליון, המצגת על מיניסטרויני הצבא, הצי וחיל האוויר גם יחד — המסר.

לדעתו האישית. צורך המימוש האחרון של הצבא הוא הצורך ביכולת היסטית שתאפשר הטלת דיכוייה אחת בתוך בלאגת מורדות ההתקפנות הראשיות שלנו.

צ"י שאיננו צ"י: בעת ובקצת אחת

כך אדוני, אני אומר זאת בפירוט בהמשך דברי, חף אמרתי — על שום מה וזמן בזה מחיקה ע"י קצין בנתון של מינימום יחידות. במשך דודת זה, אני רוצה היכן "מחיקה" — יחיד מודעו, מקורקט כמקרה במחנה.

באורח אידוע מצויות כיום אותן העמדות העיסות, לרשותנו במסמכים מודיעת לצורך מתן תצורה למגזר החיכוך ולטייל כלל במסגרת המורים אשר אשור דיתמחה בעמור הלוגי, וברד הרבים אלה אינם האחרונים מרידא, כי אם מצבאותיים לחלוטין.

כמסך השנים האחרונות נדמן לי לפקד על גייסות באירופה, ובעקבות אלה עלתה עלי, והרי הן ענין של הבטחון היסודי באותו אזור.

משכאים לשני גייסות — הכרה הוא לשלל צוהי מאונן. אין אני רוצה שיעבור עלינו עוד פעם נשיון קוראיה, כאשר שלחנו ב מלוגות רובאיות וסוללה ארטילריה אחת לפנטס, אננו יודע בדיוק באיזה מספר של דיכוייה צפון קוריאניות, ההערכות למספרן של אלו או נעות בין 4 ל-6.

צ"י שאיננו צ"י: ומה רבים היו אלה ששלחנו למגוש בהגן

שלחנו צוהי משימת כן ב מלוגות רובאיות וסוללה ארטילריה אחת, אשר כך הכול של אנשוי היה מסביב ל-550.

צ"י שאיננו צ"י: הרי מה שהגן אומר הוא, כי בשל מחסור באמצעי היסטית שלחנו 550 איש להלחם ב-60,000 חיילים קוריאנים.

צ"י גאבין: כן, נכון, אדוני, זאת עשינו. היה עלינו לעשות זאת.

ובכן, יש לנו גייסות באיזור השירדואי, והכרחי שתהיה להם גייסות אידוע. מנהיגות שתהיה להם גייסות אידוע, על מנת שיהיה ביכולתם להענות לדרישות מדיניותנו, משתחייב זו לתת תגובה לבעלי בריתנו או להוציא לפועל כל מצעוטי שהם אשר יוראו כנחוצים במגזר החיכוך, באזור המגזר של היס' החיכוך.

אכן, מערך אמצעי היסטית זה לא תמיד יעסוק בהטסת גייסות. במצבאות, הרי דבר זה יבנים ורבים חיים מסש לכל המערך של "עורק העורף" שלנו, המחבר בין הגייסות שבחזית לבין מקורות שאיבתם שבארץ המטרופולין. (מחיקה) היינו או יבולים, כשלושנותנו מכלול אמצעי היסטית כות, לפתח נלגל חדיש אידוע, של עורק התבורה העורפי. הובר היה מצמח אוי, תוצרי לואי כדאיים רבים: — צמצום ניכר במאגרי המלאי הגדולים שבאזור האירופאי, פיתוח אמצעים אלקטרוניים לשליחת הומנות לאספקה ע"י הגייסות ולסופיקן, וכתוצאה מכך — היתה נוצרת האפשרות לצמצם את מאגרי המלאי גם בארץ המטרופולין עצמה.

להכניס קנה גייסות אל תוך אזור מבצעים, ולמנוע מהם נידות — הרי מעשה זה דומה מאוד לכך אילו הצבנו שוסר בקרק' החיבות אולם עם זאת קשרנוהו אל עמוד השמול. אם אין הוא יכול לנוע לשום מקום, הרי לא מתושר לדבר אין הוא יכול לעשות דבר, פשוט לכך שיהיה בבלי הנשק שמודו, בתחום שוחם של אלה, התכרת הוא כי יוכל לנוע. העדר הגייסות אצלו, הגדולה לעין, מוסרן מיד חוזרות — כי מיד תופס התוקפן שכוח את החובדה שאין השופדי יכול לנוע אל נוקם הפרענות.

הרי שהניידות היא המפתח המכריע של הדברים בימינו אלה ובתקופתנו זו, בהם יוצע השל. זאת ועוד (והדברים חלים על כל היודות) — אם תכפיל את מידת החיכוך במידת הגייסות אשר לך — המכפלה של שנים אלה נותנת לך את מידת המשש של כוחך בכל האזור אשר לאורכו של ק"י המופרזה שלנו.

הרי שנמצא, כי הניידות — משקלה כמשקל עצמת האיש, ובעוד שאנו מדברים רבות כל כך על אודות עצמת איש — כגון כליה משחית האטומיים — הרי הניידות — הנה חלק מוחשי מאד של

המשואה אשר לטובתנו. עלינו להשיג נידות טובה, באם מתכוננים אנו להשתמש באותם כלי הנשק אשר לרשותנו.

50 שמי' 1000] במלים אחרות, אין לאמנו-לירדני משמעות של ממש לעצמת-האש כלומן שלא תהיה לה היכולת-הניידת להתחיה למקום הדרוש

51 ג' 1000] בדיק, אדוני, דברך נכונים מאוד. וזהו — באם נפרם עתה אל אזור יבשת באזור-המזרח — יש לנו עכסיל ביבשת הצפון-אמריקאית, עתידת הדיכוי-המערבי. נוף-צבאי זה שינוי בחודף טעבר מדי צנתנים אל בראגלנו, מקום בו כשעז הם קפוצות בהגנים של 100 מתחיל-לאסוף, היו להם אבידות קלות מאוד, כדי נפצנים בלבד, והם עשו מלאכה-להצטרף. היכולת לעשות דבר כענינה מיד — היא המכליקה בכל תוקפה את העובדה כי אפילו במצב של תפיסה זמנית של שטחים באזור גראבלו-איסלנד, אי-אפשר יהיה כי הפעול לעשות כך יא מן הענין מבלי שיעשו.

52 ג' 1000] וכמובן, כבוד שאנו רואים את האזור הצפון-מזרחי של יבשתנו כבעל השכיבות עצומה בשבילנו — כגון, לשלם, מבחינת סקוסות לשינוי קליעים, וכל השאר בזמנה-לכך — הרי ישנו לנו גם האזור הצפון-מערבי, אזור אספקה, אשר מן-ההכרח לחזיק בו. (מחיקה).

53 שמי' 1000] מערך אמצעי-היטס שימצא בארצות-היבשתיים — הוא, לועזי, המינימום המוחלט. זהו מינימום-הצורך, שאין עוד להחזיר ממנו. כמובן, שבאמצעי-היטס אלה אפשר יהיה להשתמש בארצות-היבשתיים, להעברת אספקה, וכדומה.

54 שמי' 1000] הוצר אומר — אמצעי-היטס מדי-יבשות אחת שפירסום להמצא בארצות-הברדיתן

55 ג' 1000] כן, אדוני, ולדעתי — מינימום הוא.

56 שמי' 1000] תמיד השבתי כי בנקודה זו בודקים הנכם, אך נישא-משדה רם אחד במערכת-ההגנה אשר לאי מוסן כי עתה של אמריקה משום איננו רוצה לראות שפע של אמצעי-היטס מונחים להם מה יטם, וינעים באסם מעשה, וכן נראה כי ישנם אמריקאים רבים, בעמדות רמות, אשר אינם רוצים לראות מפיצי B-52 לרוב כשהם "מונחים" פרוטום, הרי שכאן לפנינו, פשוט, המצב אשר בו אר שהנו מוכן — או שאינו מוכן — לשלם בעד מה שידרש לה אם הצורך מעם להלחם, על מנת שתוכל אז ללחום כמיטיב-יכולתך ובציוד המתאים. (מחיקה).

57 ג' 1000] כן הוא, עתה, אשר לאזור המזרח-המזרחי... בשל מרחבי המים שבו, מיד מתרשם הגך שמדתי-הצורך לנוע במהירות, בדרך-האוויר, בימינו אלה ובתקופתנו זו, כמעט וחסר-משמעות הוא לדבר על כך כי תגיע לשם, נוסף, כעבור כ-30 יום, הכרח הוא כי תנוע בדרך-האוויר.

58 שמי' 1000] באם יורד אני לסוף דעתך, הרי הדבר שתגן מתכון לו הוא כי לא תוכל לבחור בתנועה בדרך-הים מבלי שעל ידך כן תסתכן כי נפסיד את המערכה עוד בטרם שתגיע לשם.

59 ג' 1000] נכון הדבר, זה אשר הדני אומר (מחיקה).

אמשר שיהיה צורך כי אמצעי-היטס לא ימצאו מרוכזים כולם בסביבה אחת, אולם העיקר הוא שאמצעי-היטס ב"סדר-גדול" זה נדרשים בשביל שנוכל לתענות לבעיות שלנו שם, המשתרעות באגורה של 100 דער אל אזור הפיליפינים-מיאם.

הנה, אלה הם לדעתי הרכיבים המינימליים, וכל אשר מוחזק לזה יהיו אמצעי-היטס העוסקים בהודסה-מרחיקה של אספקה, באימון — וכדומה, אולם אלה אשר מניחי כאן — צורך שיהיו מינימום לתענית מבצעת מדינה. (מחיקה).

והנה, אדוני, כל אלה לא היו אלא בגור צרכי-היטס סטטיים. אין הם עוסקים אלא בבעיות שנתון האוויר-הביאורטיים האסטרטגיים, ואין מתכוון של אלו אלא בגור צעד-ראשון טעה טננשים אנו לשלם כפעילות-מלחמה שבקו-הפרוסיה.

אכן, חייב הגך, בשעת הצורך, גם לתכנן אורייס-טאגורטיים אלה עצמם מדינה, וכאן השטה בו

*) רצה המורה, כי מידת-הקור המציאותית שיה כמעט-ברוך גם באם הציון, ארבעים מעלות מתחת לאסוף נקבע כאן לפי מרחקים של אלטיוס (המקובל בארצות-יבשת אירופה, וכן בישראל) ובין שהוא נקבע לפי מרחקים של פונטיים (הנהוג בארצות-דוברות-האנגלית) — דבר שאינו ברור מתוך נוסח-העדות. — המעיר.

ואו זקוקים באמת לאמצעי-היחס אסטרטגיים ושוב, גם לגבי ענין זה, דעתי היא כי הכרחי שנהיה מסוגלים להניש תגבורת אל כלי-אחת מהזרועות-הראשיות האלו בעת-ובעונה-אחת, בעצרת תחילת ההתרחשות. (מחיקה).

הנה, דבר זה היה מהוה או את "קי התחבורה" אל האוורים שמעבר-לים, או, לאמתו של דבר, קיר-אספקה שלהם; בעוד שהתכנית האחרת שהוזכרה על ידי לעיל, התכנית הקטנה יותר, היתה מהוה אז את קיר-אספקה שבחוץ הוירה.

מו' טאמינגטון: לפי מיטב ידיעתי, לא טען חיל-האוויר מעולם כי יש ביכולתו להטיס אל מעבר-לים, ולקיים שם באורח נאות, יותר מאשר ריבזיות יחידה.

גני ג'ובין: סבורני שהם יתקלו בקושי רב בעשותם זאת. ידועי-דוד אני כי... (מחיקה).

מו' טאמינגטון: אשר אמרת היום לנו כאן, הריהו לאמתו-של-דבר כי מצב עניני-היחס אצלכם אינו הולם כלל-ועיקר את הצורך בעשיית המלאכה המוטלת עליכם, באם נתבסס על הערכתך בדבר כך מה מוסל עליכם לעשות. האין זה נכון?

גני ג'ובין: ודאי שאין זה נראה בזמן הנוכחי כהולם-את-הצורך.

מו' טאמינגטון: הרי בתוך חיל-האוויר עצמו נאבקים שלושה מהמיקורים הגדולים שבו בעד פחות ממציתים של אותם אמצעי-היחס שחיל-הצבא בלבד זקוק להם.

במקרה-המסכם, אשר הירחון "ארמי" (הבסאון-הצבאי-האמריקאי שבו נתפרסמה היצתה-הסקירה המצוטטת) מצרפו אל דברי העדות והדרישה הניתנים לעיל, אופייני כבר המשפט הראשון:—
"הרברים שבקמפודים-על-עמורים אלה של עדות ענינית ועובדתית — יש בהם משום תיאור מספיק ונוקב למצב זה, שלא-יאומן, כתחום אמצעי-היחס הצבאיים של ארה"ב כדורת-עופתי זה". אולם, אין הבסאון-הצבאי מסתפק בתרסמה זו, והוא פותח בהרצאת-דברים משלו, באמרו כי בשביל לראות את הרברים בפרספקטיבה הנאותה יש להוסיף על התמונה מספר קיים ועובדות ש"אינם מסרי-ערך".

פיתוחם של מטוסי-משא צבאיים, וייצורם במספרים המספיקים, ממגר אחרי המצוי לגבי סוגים אחרים של מטוסים צבאיים, בשביל היסטיס-טקטיים, הרי המטוס של מפעלי-פארצילד C-119 הוא עדיין "סוסי-העבודה"-המתמוד. עתה מתחילים להחליפו ב" C-132 אף הוא משל "פארצילד", מטוס שעברה עליו תקופת תכנון-וראשית-ייצור ממושכת מאוד, ורק עתה מתחיל הוא להכנס לשירות-מבצעי — וכן במטוס החדש מתוצרת "לוקהיד", C-130, כתבים שנוכחו בתצוגת-האוויר ליד סוסקבה, יחד עם גנרל נתן סטיינג, ראש מטה-חיל-האוויר האמריקאי, שמו לב לכך שברית-המועצות פיתחה מטוס-משא-להסתערות הרוטה במודרניזמה ל" C-123, שלנו. צוכדה זו מדגימה את המאמץ אשר מספה הצבא הסובאטי לקראת השגת נידות-אווירית; וכשים לב לתבנית-המעשה של תעשיית-המטוסים הסובאטיה, אשר הכל מודים בה עתה — צריכה היתה עובדה זו לערער את שאננותנו, אשר להוטסים-אסטרטגיים, הרי המטוס האמריקאי היחיד אשר תוכן במיוחד להטסת מטאות צבאיים למרחקים גדולים, הוא "דוגלאס" C-124, שגו מטוסים חדשים אשר יצולו להוטסים-אסטרטגיים נמצאים עתה בשלב הכנה; אחד מהם הוא ה"דוגלאס" C-133, שבושר-משא 50 טון; מספר מטוסים מסוג זה ניצדים להופיע בשימוש תוך השנים הקרובות; האחר — ה" C-123 (אף הוא משל "דוגלאס") — נמצא עדיין בשלב פיתוח, ל"שירות התובלה האווירי הצבאי" יש, כסובן, מטוסי-הובלה גם מלבד ה" C-124 : — ה" C-118 (הוא DC-6 האורח), C-121 ("קונסליישן") ואפילו ה" C-54 הישן (הוא DC-4), למשל, אולם, כפי שטבעיר גנרל גאבין בציטטה הבאה מדברי עדותו, אין הם מתאימים למשימת הצבא, או שלא ימצאו-בעינין בשביל מילויה:

גני ג'ובין: כן סוגים אלה ישנם מס'י-נוסעים, אשר, לרוב, נודל דלתותיהם אינו מאפשר אלא כניסת אנשים בלבד; כרגיל הם בעלי רצפה חלשה במקצת; בחלקם, אין הם מצוידים בטידורים לקשירת מטען-קבדו מתחת לגוף-המטוס (מחוצה לו), אף כי אחדים מהם מצוידים באלה — ואני משער שההנחה היא כי, במקרה של מצב-חירום, ניתן יהיה להסיע את האנשים כסוגי-מטוס זה, ויתכן

סוף בעמוד 110

תחרות רשימות

מ. 12

רב הסמלים הפלוגתי — תפקידיו, מעמדו ובעיותיו בימי שלום ובמצבי קרב.

תנאי התחרות :

1. התחרות פתוחה לכל חייל בצה"ל — בשירות סדיר או בשירות מילואים — עד דרגת רב-סרן ועד בכלל.
2. גדלה של הרשימה — לא יותר מ-600 מלים.
3. הרשימה הזוכה תפרסם ב"מערכות".
4. הזוכה יקבל פרס : מספרי "מערכות", לפי בחירתו, בסכום של 5 (חמש) ל"י. הפרס — נוסף לשכר-הסופרים.
5. המערכת רשאית לפרסם, לפי בחירתה, כל רשימה שתתקבל לתחרות, בתשלום שכר-סופרים.
6. לתחרות תכנסנה אותן רשימות בתענה למערכת (ת. ד. 168, תל-אביב) עד יום 1.1.57.

מה יכולתה של אמריקה להחיש כוחות אזעקה אל אזור משבר ?

(סוף מעמוד 106)

כי ייעשו סידורים איווה'שהם על גנת לאפשר הסעות סטטון*) במסוסי'המסען התקינים, כגון ה-

C-124. גנרל באבן אינו סבור כי אותה הנחה נכונה היא:

„כפי שאמרתי קודם, דומני כי אם יצדיק המצב תזוזת כוחות אל מעבר-לים באורח-חירום — הרי גם על „שירות-התובלה האווירי הצבאי“ יוסל אותה-שעה, ממילא, שיא-העול שלו בתפקידי שיגור משאות, והוא יוקם כמעט לכל מסוסיו על גנת לבצע את משימותיו. ואם ניסול אז את מסוס ה-C-124. מרשותו של „שירות-התובלה האווירי הצבאי“, כי אז הייתו אמר שלא יהיה זה אלא שיקול הגיוני מצדנו כי נתכנן על סמך ההנחה כי שאר מסוסיו יעמדו לרשות תפקידי התקינים של „שירות-התובלה האווירי הצבאי“.

במידה רבה קיים מצב-זברים כזה גם באשר לציי-האוויר האזרחי של ארה"ב. רק מעטים ממסוסיו מסוגלים, בשעת חירום למרינה, להסיס מטעני-קרב צבאיים; והדרישה מגורמים אחרים למסוסים אלה תהיה מעל-לראש סממ.

אין זו אך ורק שאלה האם יכולה המרינה להרשות לעצמה בנית אותן המאות האחדות של מסוסיהתובלה אשר תכניתנו מחייבת. יכולה היא לעשות זאת. וכן אין זו השאלה, האם מסוסים אלה ינחו באפס-מעשה ו"יזדקנו" בצפייה לקריאה — אשר אפשר ולא תבוא לעולם. שתי השאלות הללו באחת מתעלמות מן אפשרויות-החסכון הגלומות ביום בלוגיסטיקה-אווירית. קיימים מחקרים בר-יטמך המראים כי הצד הכלכלי שבהעברת ציוד בדרך-האוויר עומד יפה מאוד בהשוואה עם הסעתו בתובלת „פזי-השסח"י). וכיחוד עקב כך, שכתוצאה מהיטסים אלה תבואנה, מצד אחד, הפחתת כל הנדרש לקיום „צינור התורפה" הארוך והעמוס — ומצד השני, יכולת מוגברת להענות במהירות לתביעות ה"לקוחות" שבאזור-החזית. שיטת אספקה חדשה לצבא, אשר תוארה כאחד הגליונות האחרונים של ה"רוחן „ארמ" — מושתתת אף היא על תנאי-קודם זה של שימוש גובר-והולך בתובלה אווירית. הנהלת פנקסים, הומנות-ציוד-ואספקה ורישום-מלאי אלקטרוניים מהירים — הריהם מחייבים ממילא אף את הדרכים המהירות ביותר שבגדרהאפשר להמצאת המשלוחים, באם רצוננו להשיג מכסמים חסכון. כל זה מעלה את המחשבה, כי השקעת ממון במערך אמצעי-היטס, באם תיעשה, לא רק תבוא לידי השגת תגבולת הגדולה והחשובה שאמנם ניתן ל"מכבי האש" טיכוכי כי יגיעו אל מקום ההתלקחות עוד לפני שהיא התפשט ותהפוך לתבערה עולמית — אלא שתמורתה של השקעה זו תבוא גם בדרכים אחרות.

דומה כי הברירה אשר עומדת לפני ארה"ב היא ברורה בין שתי אפשרויות — או לקיים ולהחזיק ציי היסטי-אוויר בשביל שלוש דיכויות לפחות (שתיים — להיטסים-טקטיים, ואחת — לאסטרטגיים) לשימוש הצבא — או הימנעות-למעשה מלממש את השפעתם המרתיעה של כוחות-צבא נידים ועומדים-הכנן; דבר שהיה מבטיח ממילא תבוסה התחלית, בזמן ובמקום שייבחרו על ידי התוקפן. מתר היה להאמין כי לקח-קריאה יהיה זכור זמן רב יותר.

(*) לרבות כלי נשק כבדים וכלי רכב, לפחות רכבי-גורר.

(**) כיסוי Surface (כין כשמעצם, וכין כשמיתאר) מופיע בשנים האחרונות לעתים קרובות בלשון הצבא האנגלית, כציון-כולל לכל הנעשה על מני היבשה והים גם יחד — לעומת התנועה או הפעולות שבאוויר.

המעיון בתוצאות תחרות הרשימות - מס' 12 המוקדשת לענין הצערה יטיב לעשות באם יקרא בהן על רקע הרשימה "הצערה" - כיצוד' לש. נפני בחוב' ק"א, עמ' 86.

מפאת גודלה של החוברת נדחה פרסומן של תוצאות תחרות הרשימות מס' 11 לחוב' הבאה.

בימים אלה של ויכוח נפתל ומתחדד, לא כל כך עם בעלי-הרברים - כאשר עם מזכיר אר"ם בעצמו ובכבודו, על תוכנם, משמעותם - וגורלם המציאותי - של אותם חזיון "שלום-בדרך", כפי שראינום, או, המכונים, "הסמלי שביתת-נשק כלליים" - שבעתים ירבה הענין שבתעודות אלו, אשר הן הסטוריות ואקטואליות כאחד - והן כלולות ב"ספר החזוים למזרח התיכון" אשר הופיע, כידוע, בהוצאת "מערכות" זה לא כבר (ובהזדמנות הנוכחית מוסבע לראשונה בעמודי "מ' ומה בחוברת" שב"מערכות" אף דיוקן שער).

הספר, אורחות שריון - אשר הופיע זה עתה בהוצאת "מערכות".

הייתה, כדברי מפקד גייס השריון, "נועד לא רק לאנשי שריון מובהקים, אלא גם לאלה, שאינם אנשי שריון אולם עתידים הם לשתף-פעולה עם כוחות שריון, בשדה או במטה". כזה הנו היקפם של ה"זקוקים לספר זה, ואילו לגבי משקלו וערכו של הנושא, מוסיף אלוף ה. לסקוב בהקדמתו זו ואומר: "השריון הוא היסוד המכריע של כוחות היבשה בשדה הקרב ולכוחות השריון המתרחבים והמתכצרים של צה"ל, ולרכבות היילוי אשר עתידים לשתף אתם פעולה, מוגש הספר".

באחת החוברות האחרונות של הירחון האמריקאי הנועד, אר"מי - הופיע ציון אוסיני ומלף זה:

"אפשר ולא תהיה לעולם מלחמה אשר תדמה בדיוק למלחמת קוריאה, אך אין פירושו של דבר כי רשאים אנו לשכוח את הכל אודות קוריאה, כי רבים מלקחיה עוד יהיו רבי-ערך לנו, ואחת היא היכן או כיצד תגש ותגהל המלחמה כיתבוא, יחידות שנותקו - זמנית או סופית; תהרויבוהו מתגשש כשאויב מכל עבר, קשר ותחבורה אליבטוח בהם, הצורך ההכרחי בכל רמה ורמה בתכונות מנהיגות בלתי-רגילות; הצורך בנהלים בלתי-רגילים לסיוע ואספקה - אלה כולם אינטימים למלחמות הכפר. ועוד מוסיף אותו ציון: "ועל אלה יכול תוכלו לקרוא בשני דוחים נהדרים מהמלחמה בקוריאה - "קרבות בקוריאה" ו"סיוע קרב בקוריאה", שנכתבו בידי אנשי-צבא-הסטוריונים שאומנו לכך, כפרי מנעמי-שיח עם אנשים שחזרו וישבו מאותם קרבות".

קרבות בקוריאה - הופיע זה עתה בעברית, בהוצאת "מערכות". מבחר פרקים מ"סיוע קרב בקוריאה" נפרסם בקונטרס "גיוסות שירות במבצתי חזית" (מס' 9), ואשר נאמר בציון-לעיל על מפרי המקור האמריקאיים - חל וחל לגבי הקורא העברי על ספר וקונטרס אלה שצירופם מקור לידעת, הבנה ותחושה של מצבי קרב מציאותיים.

לצבא הגנה לישראל

שא את ברכת

מרכז „תנובה”

עלה והצלח!

לצה"ל

חברת

„שכון-עובדים”

בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

מפעלי „חמת" בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

בנק הפועלים
בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

המספנות המאוחדות בישראל

„עגון" בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

מספנות „הימה" בע"מ

תמיד לשרותך!

לצבא הגנה לישראל

"הסנה"

בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

„מקורות" בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

„אסקר" בע"מ
מפעל הצבעים במפרץ עכו

תמיד לשרותך!

לצה"ר

מפעלי

קריית הפלדה

תמיד לשרותך!

לצה"ל

שא את ברכת

החברה הא"י לטחינה ולמסחר

בע"מ

עלה והצלח!

לצה"ל

מוצרי "שימון" חיפה

תמיד לשרותך!

קופת מלווה והסכונן שתופית של העוברים
בהיפה בע"מ

והסניפים: חיפה העיר התחתית, כפר אתא, נשר, צפת, קרית שמונה, בית
שאן, יקנעם, נהריה, טירת הכרמל, קרית עמל, קרית חיים, עכו.

שולחים ברכה נאמנה לצה"ל

עלה והצלח!

לצה"ל

שא את ברכת

הלואה וחסכון ת"א = יפו

עלה והצלח!

לצה"ל

שא את ברכתנו

עלה והצלח!

קפת מלוה וחסכוז „המזרח" בע"מ

בנק „ארצי" בע"מ

„מסד" בע"מ

המוסד הכספי של הסתדרות המורים בישראל

לצה"ל

שא את ברכתנו

עלה והצלח!

אחים גולדנברג

יצרני עורות, פתח תקוה

מז - ברמז בע"מ

בית מסחר לעצים

בנק זרובבל

אנש"מ בע"מ

„נור" בע"מ

המוסד להספקה של התחבורה הקואופרטיבית

„פרי-זה" בע"מ

תעשית שימורים כהדרה

לצה"ל

„הוגפר" בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

טבק מקטרת

של

אחים דה האז בע"מ

תמיד לשרותך!

סולל בונה בע"מ

המרכז הקבלני של

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל

מברך את

צבא הגנה לישראל

על כל חילותיו

בברכת

עלה והצלח!

לצה"ל

שא את ברכתנו

עלה והצלח!

דב גלזר בע"מ

תעשית עורות. פתח תקוה

החקלאית בע"מ

אגודה לביטוח המזקנה בישראל

חברת החמצן בא"י

ח י פ ה

„עמיר - ביעף“ בע"מ

„הארגז“ בע"מ

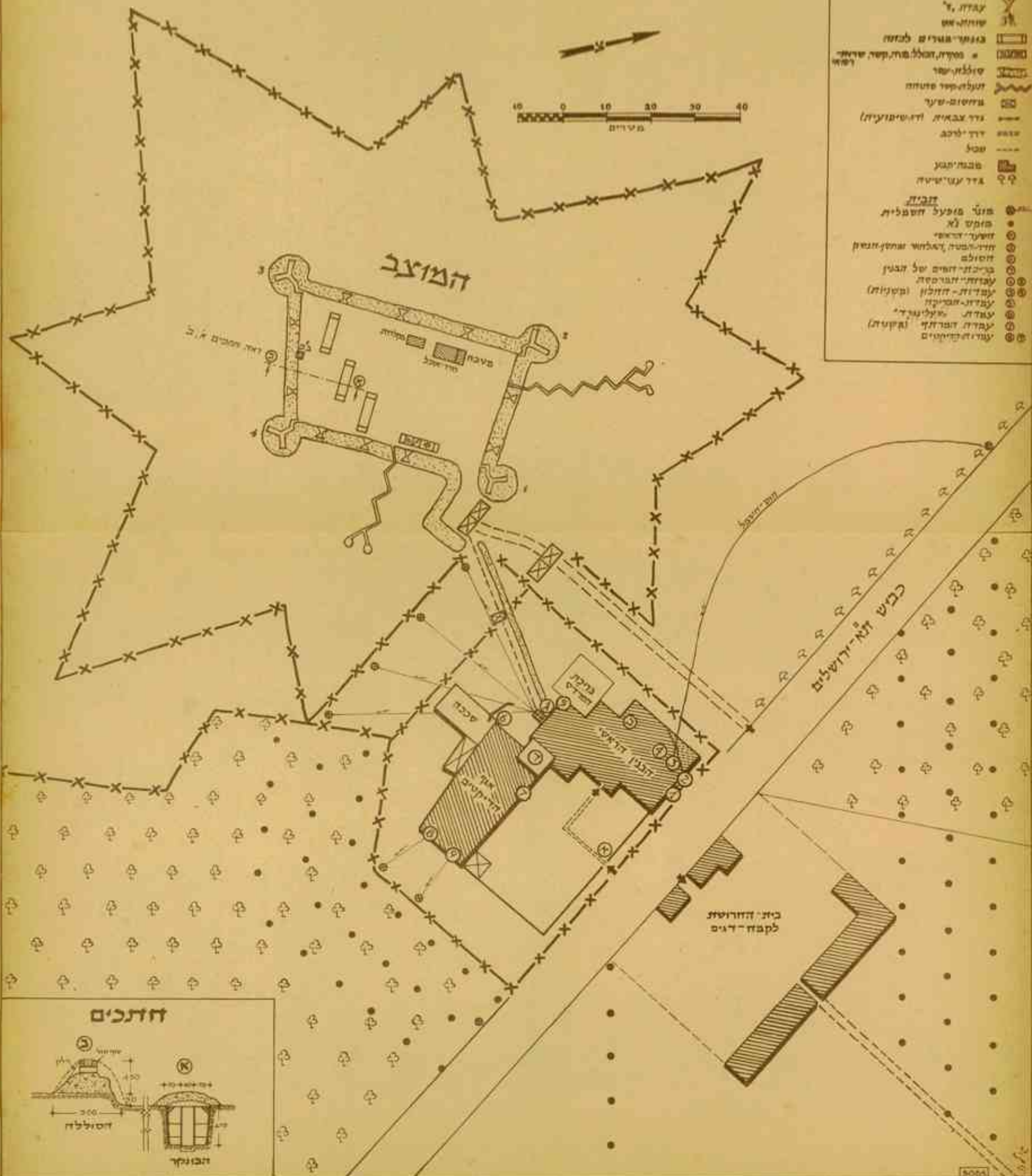
בית הקהק והמוצב שלידו

תריסר מטר ספר, גבעתי

מקרא

המוצב

עגלה, י'	
שוחות	
בונקר-טורים לבנה	
מקדש, חלל, מתקן, שוחות	
סולת-שור	
תעלת-קו סטנה	
גומס-טער	
גדר צבאית (דו-סימטרית)	
גדר ירכב	
שול	
מבנה-טעם	
גדר עשיריטה	
חבית	
חבית פופל חתמית	
חבית לא	
חבית-החבית	
חבית-החבית (חבית-החבית)	
חבית	
חבית-חבית של חבית	
עדות-חבית	
עדות-חבית	
עדות-חבית	
עדות-חבית	
עדות-חבית	

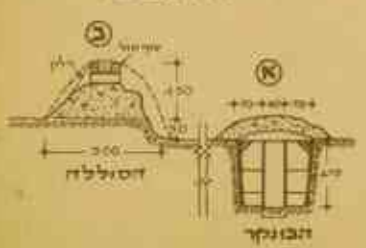

המוצב

כביש תל-ירושלים

בית-החירות לקבוצת-דיגים

חתכים

לצה"ל

„וולקן“

בע"מ

תמיד לשרותך!

לצה"ל

אבן וסיד בע"מ

תמיד לשרותך!